

ΔΕΛΤΙΟΝ ΕΝΩΣΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2002

Εκδότης

ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΚΟΡΤΣΟΣ

Γενικός Γραμματέας ΕΕΤ

Επιστημονική Επιτροπή

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΡΟΒΟΠΟΥΛΟΣ

Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών,

Οικονομικός Σύμβουλος Alpha Bank

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΑΛΕΞΑΚΗΣ

Αν. Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών,

Πρόεδρος Χρηματοπιστηρίου Αξιών και Παραγώγων Αθηνών

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΡΑΚΑΤΟΣ

Καθηγητής - Ακαδημαϊκός

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΑΡΑΜΟΥΖΗΣ

Καθηγητής Πανεπιστημίου Πειραιώς,

Αν. Διευθύνων Σύμβουλος EFG Eurobank Ergasias

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΟΣΧΟΣ

Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών,

Οικονομικός Σύμβουλος Εμπορικής Τράπεζας

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ

Αν. Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών,

Επιστημονικός Σύμβουλος Γενικής Τράπεζας

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΡΑΠΑΝΟΣ

Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών,

Πρόεδρος Συμβουλίου Οικονομικών

Εμπειρογνομόνων ΥΠΕΘΟ

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΣΤΑΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

Αντιπρόεδρος Alpha Trust

ΓΚΙΚΑΣ ΧΑΡΔΟΥΒΕΛΗΣ

Καθηγητής Πανεπιστημίου Πειραιώς,

Προϊστάμενος Οικονομικού Γραφείου Προϋπολογισμού

Συντακτική Επιτροπή

ΜΑΡΘΑ ΔΕΡΤΙΛΗ

Σύμβουλος ΕΕΤ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΟΚΚΟΜΕΛΗΣ

Οικονομικός Σύμβουλος ΕΕΤ

ΜΑΡΙΑ ΜΑΓΓΙΩΡΟΥ

Επιστημονική Σύμβουλος ΕΕΤ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΜΑΝΙΑΤΗ

Σύμβουλος ΕΕΤ - Υπεύθυνη Σύνταξης

Υπεύθυνη Εκδόσης - Καλλιτεχνική Επιμέλεια

ΕΛΣΗ ΤΣΟΥΤΗ

Εξώφυλλο

ΑΝΝΑ ΚΑΤΣΟΥΛΑΚΗ

Υπεύθυνος Διανομής

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ηλεκτρονική Επεξεργασία Κειμένων

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Διόρθωση Δοκιμών

ΧΑΡΙΣ ΓΚΟΤΖΗ

Διαχωρισμοί-Φίλμ

MEMIGRAF

Μοντάζ

ΤΑΚΗΣ ΚΟΔΕΛΛΑΣ

Εκτύπωση, Βιβλιοδεσία

Α. ΑΝΔΡΕΟΥ ΑΕ

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ 0.01€

Η απόφαση που έλαβε ο Αρχιεπίσκοπος Πάγος το 2001 σχετικά με το ισχύον καθεστώς ελεύθερης διαμόρφωσης των τραπεζικών επιτοκίων έχει απασχολήσει ιδιαίτερα την κοινή γνώμη. Ενόψει του αυξημένου ενδιαφέροντος που παρουσιάζει το θέμα, στο παρόν τεύχος του Δελτίου της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών παρατίθενται το σχετικό απόσπασμα της απόφασης του Αρχιεπίσκοπου και η άκρως ενδιαφέρουσα, συναφής προς το ζήτημα αυτό, επιστολή της Διοίκησης της Τράπεζας της Ελλάδος προς τον Πρόεδρο της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών.

Οι διαβουλεύσεις με την Πολιτεία για το ρόλο που καλούνται να διαδραματίσουν τα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα ως ενδιάμεσοι φορείς διαχείρισης του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης συμπεριλαμβάνονται στα κύρια ζητήματα που προσέκλυσαν το ενδιαφέρον της ΕΕΤ κατά την περίοδο Απριλίου-Ιουνίου. Αλληπάλληλες ήταν οι συσκέψεις που έγιναν τόσο στο πλαίσιο της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών όσο και με το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, προκειμένου να σχεδιαστεί με κάθε λεπτομέρεια το πολύπλοκο αυτό εγχείρημα. Η συζήτηση στοργυλλής τραπεζικής που φιλοξενεί το παρόν τεύχος του Δελτίου είναι αφιερωμένη στο θέμα αυτό, το οποίο αναλύουν στελέχη τραπεζών με ενεργό συμμετοχή στην προετοιμασία του έργου.

Ενα ευρύ φάσμα θεμάτων αναδεικνύεται επίσης μέσα από τις σελίδες του Δελτίου. Το κύριο άρθρο, που υπογράφει ο κ. Ν. Καραμούζης, Αν. Διευθύνων Σύμβουλος της EFG Eurobank Ergasias, παρέχει μια διεισδυτική ματιά στις νέες συνθήκες λειτουργίας των ελληνικών τραπεζών. Στο πλαίσιο της συνεργασίας που εδώ και καιρό έχει ξεκινήσει μεταξύ της ΕΕΤ και του ΙΟΒΕ, παρουσιάζεται μελέτη του Ιδρύματος για την ιδιωτική κατανάλωση στη χώρα μας, με ενδιαφέροντα ευρήματα. Οι ενημερωτικές σελίδες για τις διεθνείς και εσωτερικές εξελίξεις, καθώς και για τη δραστηριότητα της ΕΕΤ και του ΕΤΙ κατά το β' τρίμηνο του έτους παρέχουν και σε αυτό το τεύχος συγκεντρωμένες πληροφορίες για τις θεσμικές και ρυθμιστικές εξελίξεις, αλλά και τα τρέχοντα θέματα που απασχολούν τον τραπεζικό κλάδο σε διεθνές, κοινοτικό και εθνικό επίπεδο. Τέλος, σε ειδικές σελίδες προβάλλεται το αναλυτικό πρόγραμμα σεμιναρίων (στην αίθουσα και εξ αποστάσεως) που διοργανώνει το Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο για το β' εξάμηνο του 2002.

Χρήστος Γκόρτσος
Γενικός Γραμματέας
της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

σελίδες 5 - 19

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΡΑΜΟΥΖΗ

Αναπληρωτή Διευθύνοντος Συμβούλου EFG Eurobank Ergasias
Το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα μπροστά στη νέα πραγματικότητα

ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΕΠΙΤΟΚΙΑ

σελίδες 21 - 30

Απόσπασμα της υπ' αριθμ. 1219/2001 απόφασης του Αρείου Πάγου
• Επιστολή του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος • Πρακτικά συνεδριάσεων του Νομικού Συμβουλίου της Τράπεζας της Ελλάδος

ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΚΑΙ ΤΡΙΤΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ

σελίδες 31 - 46

Συζήτηση Στρογγυλής Τραπέζης

Συμμετέχουν: ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΕΡΟΝΤΟΥΚΟΣ, Υποδιευθυντής Διεύθυνσης Πίστεως, Alpha Bank
ΓΙΩΡΓΟΣ ΕΥΡΥΠΙΩΤΗΣ, Διευθυντής Τομέα Εξειδικευμένων Κλάδων, Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος
ΘΑΝΟΣ ΚΙΤΣΙΔΗΣ, Διευθυντής Τομέα Ειδικών Εργων, Πειραιώς REDFIN
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΑΝΤΑΣ, Τομεάρχης Επιχειρηματικής Πίστης, EFG Eurobank Ergasias
ΠΕΤΡΟΣ ΠΑΠΑΖΑΧΑΡΙΟΥ, Υποδιευθυντής Διεύθυνσης Πίστεως, Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΤΣΟΥΜΑΣ, Διευθυντής Διεύθυνσης Επιχειρήσεων, Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος

Συντονίζει ο: Χ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

σελίδες 47 - 77

Δ. ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟΥ: *Πιστωτικά παράγωγα προϊόντα: Καινοτομικά εργαλεία διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου* (47-57) • Ι. ΛΑΖΑΡΙΔΗ: *Διαχρονική εξέλιξη των εταιρειών πρακτορείας (factors) στην Ελλάδα* (58-65) • Δ. Β. ΚΕΝΤΡΟΥ: *Η σημασία της πελατοκεντρικής προσέγγισης στον τραπεζικό τομέα* (66-77)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ

σελίδες 79 - 123

Διεθνείς και κοινοτικές εξελίξεις
Εσωτερικές εξελίξεις

(81-103)

(104-123)

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΜΕΛΕΤΕΣ / ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

σελίδες 124 - 127

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

σελίδες 129 - 159

Διατραπεζικές επιτροπές
Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο
Προγράμματα Σεμιναρίων ΕΤΙ

(129-144)

(145-151)

(152-159)

ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΜΕΣΟΛΑΒΗΤΗΣ

σελίδες 161 - 165

ΙΟΒΕ

σελίδες 166 - 173

ΝΟΜΙΣΜΑ & ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΕΣ ΚΡΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

σελίδες 177 - 191

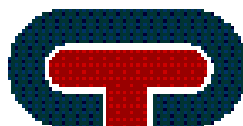
Αικ. ΜΠΡΕΓΙΑΝΝΗ: Προσπάθειες νομισματικής εξυγίανσης σε συνθήκες κρίσης - 1865-1884

*Τα δημοσιευόμενα άρθρα εκφράζουν
τις προσωπικές απόψεις των αρθρογράφων*

*βρείτε μας στο
Internet*

<http://www.hba.gr>

Διοίκηση ΕΕΤ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Β. ΚΑΡΑΤΖΑΣ
Διοικητής Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΙ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ
Πρόεδρος Alpha Bank

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΟΥΡΝΑΡΑΣ
*Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος
Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδος*

ΜΕΛΗ

ΠΕΤΡΟΣ ΛΑΜΠΡΟΥ
Διοικητής Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΝΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
Διευθύνων σύμβουλος Τράπεζας EFG Eurobank Ergasias

ΜΙΧΑΛΗΣ ΣΑΛΛΑΣ
Πρόεδρος Τράπεζας Πειραιώς

ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΟΡΩΤΟΣ
Γενικός Διευθυντής Citibank NA

ΑΝΤΩΝΗΣ ΧΑΣΙΩΤΗΣ
Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος Γενικής Τράπεζας

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ
Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος Τράπεζας Αττικής

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΤΖΑΣ
Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος Aspis Bank

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΠΑΝΤΑΛΑΚΗΣ
Υποδιοικητής Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος

ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΚΟΡΤΣΟΣ
Γενικός Γραμματέας Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών

ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Β. ΚΑΡΑΤΖΑΣ
Διοικητής Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥ Ε.Ε.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΠΑΝΤΑΛΑΚΗΣ
Υποδιοικητής Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος

ΜΕΛΗ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ
Εντεταλμένος Σύμβουλος -Γενικός Διευθυντής Alpha Bank

ΒΥΡΩΝ ΜΠΑΛΛΗΣ
*Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος
Τράπεζας EFG Eurobank Ergasias*

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΙΧΕΛΗΣ
*Αντιπρόεδρος και Γενικός Διευθυντής
Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδος*

ΣΤΑΥΡΟΣ ΛΕΚΚΑΚΟΣ
Γενικός Διευθυντής Τράπεζας Πειραιώς

ΛΑΜΠΡΟΣ ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ
Financial Controller Head, Citibank NA

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΕΛΤΣΟΠΟΥΛΟΣ
Διευθύνων Σύμβουλος Εργατίας Τράπεζας

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΚΟΥΜΑΣ
*Διευθύνων Σύμβουλος Εθνικής Τράπεζας
Επενδύσεων Βιομηχανικής Αναπτύξεως*

ANNA ΠΟΥΣΚΟΥΡΗ-REICHE
Γενικός Διευθυντής HypoVereinsbank

ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΚΟΡΤΣΟΣ
Γενικός Γραμματέας Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών

Το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα μπροστά στη νέα πραγματικότητα

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΡΑΜΟΥΖΗ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗ ΔΙΕΥΘΥΝΟΝΤΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ EFG EUROBANK ERGASIAS

Για πολλά χρόνια και μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1990, το ελληνικό χρηματοπιστωτικό σύστημα λειτουργούσε κάτω από ένα ασφυκτικό καθεστώς γραφειοκρατικών κανόνων και ρυθμίσεων, που περιόριζαν σημαντικά τους βαθμούς ελευθερίας των πιστωτικών ιδρυμάτων, την ανάπτυξη εργασιών και τον ανταγωνισμό. Το κράτος έμμεσα ή άμεσα είχε μια κυρίαρχη παρουσία στο χρηματοπιστωτικό χώρο με τον έλεγχο σημαντικού αριθμού τραπεζών, ενώ μέσω των πολιτικών που επέβαλλε στα πιστωτικά ιδρύματα διαμόρφωνε αφενός σε μεγάλο βαθμό τη σύνθεση του ενεργητικού τους και την αποδοτικότητά τους, αφετέρου επιχειρούσε να εξασφαλίσει με προνομιακούς όρους τη χρηματοδότηση των μεγάλων δημοσιονομικών ελλειμμάτων από το τραπεζικό σύστημα. Επιπλέον, οι αυστηροί περιορισμοί που ίσχυαν στην κίνηση κεφαλαίων από και προς την Ελλάδα και ο χαμηλός βαθμός ανάπτυξης των εγχώριων αγορών χρήματος και κεφαλαίου περιόριζαν τη διεθνοποίηση του ελληνικού χρηματοπιστωτικού χώρου και το βαθμό ανταγωνισμού που επικρατούσε.

Από το τέλος της δεκαετίας του '80 και στο πλαίσιο της προετοιμασίας της χώρας για την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σημειώθηκαν ραγδαίες και σημαντικές αλλαγές στην Ελλάδα προς την κατεύθυνση του εκσυγχρονισμού και της απελευθέρω-

σης του χρηματοπιστωτικού χώρου. Παράλληλα, η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης, η παγκοσμιοποίηση των αγορών, του δανεισμού και των χρηματοοικονομικών τοποθετήσεων, η επανάσταση στην τεχνολογία των πληροφοριών, της πληροφορικής και των επικοινωνιών, η ραγδαία ανάπτυξη της θεσμικής διαχείρισης, η σημαντική ανάπτυξη των παραγώγων χρηματοοικονομικών προϊόντων και τεχνικών, η διεθνής τάση για αποκρατικοποιήσεις και για μείωση του ρόλου του κράτους στην οικονομία, η απελευθέρωση της κίνησης κεφαλαίων και η απορρύθμιση των εγχώριων χρηματοπιστωτικών χώρων συνέβαλαν επίσης στη διαμόρφωση ενός νέου περιβάλλοντος λειτουργίας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα και στον κόσμο, πιο ανοικτού, πιο σύγχρονου, πιο ανταγωνιστικού.

Στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια δημιουργήθηκαν νέες τράπεζες, μεγεθύνθηκαν οι παλιές μέσω συγχωνεύσεων και εξαγορών, αναπτύχθηκαν δεκάδες νέα χρηματο-

οικονομικά προϊόντα και υπηρεσίες, διευρύνθηκαν οι τραπεζικές δραστηριότητες σε νέους τομείς, εκσυγχρονίσθηκαν σε σημαντικό βαθμό οι υποδομές, οι διαδικασίες, το εποπτικό πλαίσιο και η διαχείριση κινδύνων, εξυγιάνθηκαν τα χαρτοφυλάκια τραπεζών υπό κρατικό έλεγχο, εκσυγχρονίσθηκε το θεσμικό και νομικό πλαίσιο της κεφαλαιαγοράς, αναπτύχθηκαν οι αγορές χρήματος και κεφαλαίου και διεθνοποιήθηκαν οι ελληνικές τράπεζες σε κάποιο βαθμό, με την επέκτασή τους κυρίως στις χώρες της Βαλκανικής.

Παράλληλα η διαμόρφωση ευνοϊκών μακροοικονομικών συνθηκών με τα προγράμματα σταθεροποίησης και την ένταξη της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η μείωση των επιτοκίων, η συναλλαγματική σταθερότητα, ο περιορισμός των δημοσιονομικών ελλειμμάτων, οι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης της οικονομίας και ο θεσμικός εκσυγχρονισμός των αγορών οδήγησαν στην ανάπτυξη των τραπεζικών εργασιών με εντυπωσιακούς ρυθμούς αυξήσεων σε ορισμένες περιπτώσεις (π.χ. καταναλωτική και στεγαστική πίστη 30%-40% ετησίως).

Οι ελληνικές τράπεζες στο ξεκίνημα του νέου αιώνα βρίσκονται αντιμέτωπες με νέα δεδομένα και ένα νέο δυναμικό και συνεχώς μεταλλασσόμενο διεθνές και εγχώριο περιβάλλον, που το διαμορφώνουν μεγάλες αλλαγές που βρίσκονται σε εξέλιξη. Οι αλλαγές αυτές μεταμορφώνουν τη μορφολογία του χρηματοπιστωτικού χώρου στην Ελλάδα και το εξωτερικό και επιδρούν καθοριστικά αφενός στη διαμόρφωση της μεσοπρόθεσμης στρατηγικής των πιστωτικών ιδρυμάτων και αφετέρου στην εξέλιξη της μελλοντικής κερδοφορίας τους. Θα ήταν χρήσιμο να αναφερθούμε εν συντομία σε πέντε μεγάλες αλλαγές, που θεωρώ ότι είναι οι κυριότερες.

1. Η ευρωπαϊκή ενοποίηση

Η ευρωπαϊκή ενοποίηση απέκτησε νέα δυναμική με την πρόσφατη ολοκλήρωση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης και τη δημιουργία αφενός της ενιαίας αγοράς των 300 εκατομμυρίων πολιτών, αφετέρου του ενιαίου χρηματοπιστωτικού χώρου με σημαντικές αγορές χρήματος και κεφαλαίου σε ευρώ.

Το μέγεθος της ευρωπαϊκής κεφαλαιαγοράς και ο ρόλος του ευρώ διευρύνονται συνεχώς, αν και οι αμερικανικές αγορές και το δολάριο εξακολουθούν να παραμένουν κυρίαρχοι στο διεθνές σκηνικό. Ενδεικτικά θα αναφερθώ σε ορισμένα στοιχεία.

Αναφορικά με την κεφαλαιοποίηση των διεθνών χρηματιστηρίων, το σύνολο της αξίας των εισηγμένων εταιρειών σε όλα τα χρηματιστήρια του κόσμου προσέγγισε τα 26,5 τρισ. δολάρια στο τέλος του 2001, με το 1/2 της παγκόσμιας κεφαλαιοποίησης να καλύπτεται από τα χρηματιστήρια της Νέας Υόρκης και του Nasdaq (13,7 τρισ. δολάρια), το χρηματιστήριο του Λονδίνου να αντιπροσωπεύει κεφαλαιοποίηση ύψους 2,2 τρισ. δολάρια, το Γερμανικό 1 τρισ. δολάρια και το Europext 1,8 τρισ. δολάρια περίπου. Η κεφαλαιοποίηση στο ΧΑΑ ήταν 85 δισ. δολάρια περίπου την ίδια περίοδο.

Ο τριμηνιαίος όγκος συναλλαγών σε μετοχές ήταν 4 τρισ. δολάρια περίπου στα χρηματιστήρια των Ηνωμένων Πολιτειών, 2 τρισ. δολάρια περίπου στα χρηματιστήρια της Ευρώπης και 5 δισ. δολάρια στο ΧΑΑ το πρώτο τρίμηνο του 2002 (κοντά στο 0,25% του συνόλου της ευρωπαϊκής αγοράς).

Το μέσο ετήσιο ύψος αναδοχών σε μετοχές από πιστωτικά ιδρύματα τα τελευταία 2,5 χρόνια στην παγκόσμια αγορά ήταν 480 δισ. δολάρια, με τις Ηνωμένες Πολιτείες να καλύπτουν 190 δισ. δολάρια και την Ευρώπη 175 δισ. δολάρια περίπου. Ο αντίστοιχος

αριθμός για την ελληνική αγορά ήταν 0,5 δισ. δολάρια. Το μέσο ετήσιο ύψος αναδοχών ομολόγων (investment grade) στην παγκόσμια αγορά ήταν 2,3 τρισ. δολάρια τα τελευταία 2,5 χρόνια, με την Ευρώπη να καλύπτει γύρω στο 1 τρισ. δολάρια, κάτι λιγότερο από το μισό, ενώ το υπόλοιπο καλύφθηκε κυρίως στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Ενας τομέας, που η Ευρώπη υστερεί ακόμα σημαντικά, είναι η ανάπτυξη της αγοράς εταιρικών ομολόγων. Σήμερα 2%-3% του συνόλου της χρηματοδότησης των ευρωπαϊκών εταιρειών προέρχεται από έκδοση εταιρικών ομολόγων, έναντι 17% στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Σύμφωνα με στοιχεία του ICI, τα κεφάλαια υπό διαχείριση των αμοιβαίων κεφαλαίων διεθνώς ξεπέρασαν τα 11,7 τρισ. δολάρια στο τέλος Μαρτίου 2002, από τα οποία τα 7 τρισ. δολάρια αφορούν κεφάλαια υπό διαχείριση στις Ηνωμένες Πολιτείες και 3 τρισ. δολάρια το αντίστοιχο ύψος στην Ευρώπη. Τα κεφάλαια υπό διαχείριση από αμοιβαία κεφάλαια στην Ελλάδα είναι γύρω στα 23 δισ. δολάρια.

Η ευρωπαϊκή κεφαλαιαγορά κυριαρχείται σταδιακά από μεγάλες ευρωπαϊκές και αμερικανικές τράπεζες (Citigroup, JP Morgan/Chase, Goldman Sachs), που πρωταγωνιστούν. Η Deutsche Bank, η UBS Warburg, η BNP Paribas, η CSFB, η Barclays Capital, η Société Générale, είναι οι κυριότερες ευρωπαϊκές που δίνουν τη μάχη του ανταγωνισμού με τις αμερικανικές στον τομέα αυτό. Αντίστοιχη συγκέντρωση σημειώνεται σταδιακά και στη διαχείριση κεφαλαίων, όπου οι top 20 διαχειριστές διαχειρίζονται πάνω από 35% του παγκόσμιου συνόλου, με τη Fidelity να έχει κοντά στα 900 δισ. δολάρια υπό διαχείριση, στην κορυφή της παγκόσμιας κατάταξης, και τη Barclays Global Advisor με 800 δισ. δολάρια να είναι στην κορυφή των ευρωπαϊκών διαχειριστών και δεύτερη πα-

γκοσμίως (έπονται Deutsche Bank και UBS στην Ευρώπη).

Στη θεσμική διαχείριση παρά την τάση για διεθνοποίηση, οι εγχώριοι διαχειριστές, κυρίως αμοιβαία κεφάλαια, παραμένουν κυρίαρχοι στο ποσοστό των διαθεσίμων που διαχειρίζονται, έναντι των ξένων που σε πολλές χώρες φθάνει το 80%-90% του συνόλου, με εξαίρεση τη Μεγάλη Βρετανία και την Ιταλία, όπου οι ξένοι διαχειριστές ελέγχουν σημαντικότερο ποσοστό.

Παράλληλα προωθούνται συνεργασίες ή συγχωνεύσεις ευρωπαϊκών χρηματιστηρίων (π.χ. Euronext) και προσπάθειες για δημιουργία ενιαίου αποθετηρίου και συστημάτων συμψηφισμού και διακανονισμού (π.χ. Clearstream International), ενώ το σύστημα TARGET για το διακανονισμό διατραπεζικών συναλλαγών βρίσκεται σε πλήρη ανάπτυξη.

Η διαδικασία ενοποίησης της ευρωπαϊκής κεφαλαιαγοράς βρίσκεται σε δυναμική εξέλιξη, χωρίς να έχουν επιλυθεί ακόμα μια σειρά από ζητήματα (π.χ. φορολογική εναρμόνιση), που είναι σοβαρά.

Στον ευρωπαϊκό τραπεζικό τομέα η κύρια τάση είναι για consolidation κυρίως μέσα στις ευρωπαϊκές χώρες και πολύ λιγότερο διασυνοριακά. Ο αριθμός των πιστωτικών ιδρυμάτων στην Ευρώπη έχει μειωθεί την τελευταία πενταετία κατά 19% περίπου και παραμένει σήμερα κοντά στα 7.500. Έχουν επίσης πραγματοποιηθεί τα τελευταία 5 χρόνια 47 εγχώριες συγχωνεύσεις ή εξαγορές μεταξύ τραπεζών με αξία συναλλαγής μεγαλύτερη από 1 δισ. ευρώ ανά συναλλαγή και με συνολική αξία συναλλαγών 250 δισ. ευρώ.

Επιπρόσθετα, έχουν πραγματοποιηθεί 20 διασυνοριακές συγχωνεύσεις ή εξαγορές μεταξύ πιστωτικών ιδρυμάτων στην Ευρώπη τα τελευταία 5 χρόνια, με αξία συναλλαγής πάνω από 1 δισ. ευρώ ανά συναλλαγή, συνολικής αξίας συναλλαγών 50 δισ.

ευρώ, το 1/5 περίπου της αξίας των εγχώριων συγχωνεύσεων και εξαγορών. Με εξαίρεση ίσως τις σκανδιναβικές χώρες, ο βαθμός διασυννοριακής διείσδυσης στην εμπορική/λιανική τραπεζική παραμένει περιορισμένος στην Ευρώπη, με τις εγχώριες τράπεζες να παραμένουν κατά κανόνα κυρίαρχες στην αγορά τους σ' αυτούς τους τομείς, χωρίς αυτό βεβαίως να αποτελεί και τον οδηγό για τις εξελίξεις στο μέλλον.

Επιπρόσθετα της τάσης για συγκέντρωση, παρατηρούνται και μια σειρά από σημαντικές εξελίξεις, όπως η δημιουργία ισχυρότερων χρηματοοικονομικών σχημάτων με το πάντρεμα ασφαλιστικών και τραπεζικών δραστηριοτήτων, η ανάπτυξη της αποδιαμεσολάβησης των τραπεζών με την ανάπτυξη των κεφαλαιαγορών και της θεσμικής διαχείρισης, ο διαχωρισμός της διάθεσης από την παραγωγή χρηματοοικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών, η ανάπτυξη εναλλακτικών δικτύων διάθεσης προϊόντων και υπηρεσιών, κυρίως ηλεκτρονικών, το outsourcing και οι σημαντικές επενδύσεις στο κτίσιμο brand name.

Οι ευρωπαϊκές τράπεζες και ασφαλιστικές εταιρείες έχουν μια σημαντική παρουσία στην κατάταξη των 50 μεγαλύτερων επιχειρήσεων στον κόσμο με βάση τα έσοδά τους το 2001. Allianz, ING Group, Deutsche Bank, Crédit Suisse, AXA, BNP Paribas συμμετέχουν στην κατάταξη (πρώτη η Allianz) με έσοδα που κυμαίνονται από 55 δισ. δολάρια μέχρι 85 δισ. δολάρια. Το Citigroup παραμένει το μεγαλύτερο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα στον κόσμο με έσοδα 112 δισ. δολάρια.

Διαφαίνεται ότι στην ευρωπαϊκή τραπεζική αγορά διαμορφώνονται τρεις κατηγορίες τραπεζών: οι μεγάλοι global παίχτες, που θα δραστηριοποιούνται σε πολλές αγορές και χώρες με μεγάλη ποικιλία προϊόντων και υπηρεσιών (π.χ. Deutsche Bank), οι εξειδικευμένες τράπεζες ή χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί που αναπτύσσουν την εξειδίκευ-

σή τους σε μία ή σε έναν περιορισμένο αριθμό δραστηριοτήτων σε πολλές αγορές και χώρες (π.χ. κάρτες, στεγαστική πίστη, διαχείριση διαθεσίμων) και οι τοπικές/περιφερειακές τράπεζες που θα επικεντρώνουν το ενδιαφέρον τους σε τοπικές ή περιφερειακές αγορές με ποικιλία προϊόντων και ισχυρή πελατειακή σχέση. Δεν διαφαίνεται αυτή τη στιγμή ότι κάποια τράπεζα είναι κοντά στο να γίνει πανευρωπαϊκή στη λιανική τραπεζική με σημαντική παρουσία τουλάχιστον στις κυριότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η Ελλάδα δεν έχει καμιά επιχείρηση που να συμμετέχει στις 500 μεγαλύτερες του κόσμου με βάση τα έσοδά τους το 2001 (η τελευταία στην παραπάνω κατάταξη έχει έσοδα 10 δισ. δολάρια περίπου, ενώ η πρώτη ελληνική, ο ΟΤΕ, έχει έσοδα 4 δισ. δολάρια περίπου). Καμιά ελληνική τράπεζα επίσης δεν συμμετέχει στην κατάταξη των 150 μεγαλύτερων τραπεζών του κόσμου ή των 50 μεγαλύτερων ευρωπαϊκών.

2. Η περιφερειακή αλλαγή

Η κατάρρευση της πρώην Σοβιετικής Ένωσης οδήγησε τις βαλκανικές χώρες και τις χώρες της περιοχής ευρύτερα στο να μετασχηματιστούν σε οικονομίες της αγοράς, με όλα τα δύσκολα προβλήματα της μεταβατικής περιόδου. Το άνοιγμα των αγορών και η οικονομική απελευθέρωση των χωρών, που γειτνιάζουν με την Ελλάδα γεωγραφικώς, προσφέρει σημαντικές ευκαιρίες και δυνατότητες ανάπτυξης μεσοπρόθεσμα. Ο χαμηλός βαθμός ανάπτυξης των παραπάνω οικονομιών, οι ισχυροί εμπορικοί δεσμοί που αναπτύσσονται με την Ελλάδα, η σημαντική επέκταση ελληνικών επιχειρήσεων στην περιοχή, η γεωγραφική γειτνίαση, ο χαμηλός βαθμός ανάπτυξης του χρηματοπιστωτικού χώ-

ρου, η προσέγγιση της Ελλάδας με την Τουρκία και το γεγονός ότι η Ελλάδα είναι το μόνο μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην περιοχή διαμορφώνουν ευνοϊκές, *ceteris paribus*, συνθήκες για την ανάπτυξη των ελληνικών τραπεζών στην περιοχή και τη δημιουργία νέων πηγών κερδοφορίας μεσοπρόθεσμα.

Εκτιμάται ότι οι ελληνικές επενδύσεις στα Βαλκάνια προσεγγίζουν σήμερα τα 4 δισ. ευρώ, με τις τράπεζες να έχουν επενδύσει κατ' εκτίμηση τουλάχιστον το 10% με 15% του συνόλου. Να τονίσουμε ότι το άθροισμα του καθαρού Εθνικού Προϊόντος της Αλβανίας, Σερβίας/Μοντενέγκρο, Ρουμανίας, Σκοπίων και Βουλγαρίας για το 2001 αποτελεί το 60%-65% του αντίστοιχου ελληνικού και οι διαφορές στο κατά κεφαλήν εισόδημα είναι ακόμα μεγαλύτερες. Αυτό σημαίνει ότι η ανάπτυξη των τραπεζικών εργασιών και των δραστηριοτήτων της κεφαλαιαγοράς θα είναι βραδεία, θα έχει διακυμάνσεις και εμπεριέχει και κινδύνους.

3. Η τεχνολογική επανάσταση

Η τεχνολογική επανάσταση, κυρίως στους τομείς της πληροφορικής, των τηλεπικοινωνιών και των πληροφοριών, έχει εκτεταμένες εφαρμογές στη σύγχρονη τραπεζική, που μετασχηματίζει ριζικά τη μορφολογία και την αρχιτεκτονική του χρηματοπιστωτικού χώρου καθώς και των αγορών χρήματος και κεφαλαίου.

Οι νέες τεχνολογικές εφαρμογές: α) μειώνουν το κόστος των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών, β) διευκολύνουν την ανάπτυξη δεκάδων νέων χρηματοπιστωτικών προϊόντων, υπηρεσιών και την ανάπτυξη των σταυροειδών πωλήσεων, γ) συμβάλλουν ουσιαστικά στην ανάπτυξη εναλλακτικών καναλιών διάθεσης χρηματοοικονομικών προϊό-

νων και υπηρεσιών και διεκπεραίωσης συναλλαγών με χαμηλότερο κόστος, ταχύτερη εξυπηρέτηση και χωρίς τη γεωγραφική συνύπαρξη αγοραστή και πωλητή (π.χ. ATMs, κινητό τηλέφωνο, σταθερό τηλέφωνο, ψηφιακή τηλεόραση, Internet), εξέλιξη που απαξιώνει μερικώς τα παραδοσιακά τραπεζικά δίκτυα, που δεν θα προσαρμοστούν επαρκώς στα νέα δεδομένα, δ) βελτιώνουν τη συνολική διαχείριση των αναλαμβανόμενων από τα πιστωτικά ιδρύματα κινδύνων, ε) καθιστούν αποτελεσματικότερες τις εσωτερικές λειτουργίες, διαδικασίες και διοίκηση των πιστωτικών ιδρυμάτων, στ) μετατρέπουν πολλά χρηματοπιστωτικά προϊόντα σε εμπορεύματα με αντίστοιχους όρους διάθεσης και τιμολόγησής τους, ζ) εντείνει τον ανταγωνισμό και αλλάζει τη δομή κόστους των τραπεζών και, κυριότερα, η) απαιτούνται από το προσωπικό καινούργιες δεξιότητες και γνώσεις, που καθιστούν την εκπαίδευση, ενημέρωση και προσαρμογή του στις νέες ανάγκες σημαντικές παραμέτρους επιτυχίας.

Ενδεικτικά της μείωσης του κόστους που προσφέρει η νέα τεχνολογία, επιπρόσθετα από τη βελτίωση της ποιότητας και της ταχύτητας παροχής των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, είναι η εκτίμηση ότι αν μια συναλλαγή στο κατάστημα με πελάτη κοστίζει σήμερα 1 ευρώ, η ίδια συναλλαγή μέσω του τηλεφώνου κοστίζει το 1/2 περίπου, μέσω του ATM το 1/4 και μέσω του Internet/PC Banking το 1/100 του κόστους εκτέλεσης της συναλλαγής στο κατάστημα.

Σε πολλές περιπτώσεις οι επενδύσεις στις εφαρμογές της νέας τεχνολογίας είναι σημαντικού ύψους, ιδιαίτερα σε μαζικούς τραπεζικούς τομείς, όπως για παράδειγμα η λιανική τραπεζική, και για να αποσβεστούν αποτελεσματικά προϋποθέτουν τη διαμόρφωση ικανοποιητικού τραπεζικού μεγέθους και τη δραστηριοποίηση σε πολλαπλές αγορές και δραστηριότητες. Εκτιμάται ότι οι ελ-

ληνικές τράπεζες δαπανούν ετησίως 300-350 εκατ. ευρώ για επενδύσεις σε τεχνολογία, η απόσβεση των οποίων θα επιβαρύνει το κόστος τους τα επόμενα χρόνια. Αν οι επενδύσεις αυτές δεν οδηγήσουν σε μείωση του κόστους και ωφέλειες σ' άλλους τομείς και δεν συμβάλλουν στην περαιτέρω ανάπτυξη των εργασιών και των εσόδων, η αποδοτικότητα των επενδύσεων θα είναι προβληματική.

Η νέα τεχνολογία καθιστά επίσης επιτακτική τη διοικητική, λειτουργική, οργανωτική και διαδικαστική αναδιάρθρωση των κεντρικών υπηρεσιών και των δικτύων των τραπεζών, ώστε να είναι αποτελεσματικά, ευέλικτα και ανταγωνιστικά και να αξιοποιούνται τα πλεονεκτήματα κόστους, εσόδων και ποιότητας, που προσφέρει η νέα τεχνολογία. Οι συνεχείς βελτιώσεις στην τεχνολογία καθιστούν τα στοιχεία της διαρκούς προσαρμοστικότητας και της εσωτερικής και εξωτερικής ευελιξίας σημαντικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα για τις τράπεζες και την κερδοφορία τους. Εν συντομία, η νέα τεχνολογία ευνοεί, *ceteris paribus*, στο χρηματοπιστωτικό τομέα το μεγαλύτερο τραπεζικό μέγεθος κυρίως λόγω οικονομικών κλίμακος και σκοπού και απαιτεί διαρκή ευελιξία και προσαρμοστικότητα.

4. Η παγκοσμιοποίηση και διεθνοποίηση του χρηματοπιστωτικού χώρου και των αγορών χρήματος και κεφαλαίου

Το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης και της διεθνοποίησης στο χρηματοπιστωτικό χώρο έχει ενταθεί τα τελευταία χρόνια.

Οι κυριότερες επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης στις τράπεζες είναι η ένταση του ανταγωνισμού σε όλα τα επίπεδα, η στενή διασυννοριακή διασύνδεση οικονομικών και αγορών, η διεύρυνση του δυνητικού με-

γέθους των αγορών που πιθανά δραστηριοποιούνται τα πιστωτικά ιδρύματα, η δημιουργία μεγάλων διεθνών χρηματοπιστωτικών κέντρων και αγορών, η τραπεζική αποδιαμεσολάβηση, η εμπορευματοποίηση ορισμένων χρηματοοικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών, η διεύρυνση των διασυννοριακών τοποθετήσεων σε κινητές αξίες και στην άντληση κεφαλαίων και η δημιουργία μεγαλύτερων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, κυρίως μέσω συγχωνεύσεων και εξαγορών.

Η ένταση της αποδιαμεσολάβησης έχει οδηγήσει στη μείωση του διαμεσολαβητικού ρόλου των πιστωτικών ιδρυμάτων στη σύζευξη αποταμίευσης/επένδυσης με παράλληλη ανάπτυξη της θεσμικής διαχείρισης και των αγορών χρήματος και κεφαλαίου. Ο ρόλος των πιστωτικών ιδρυμάτων ως αποδεκτών της ιδιωτικής αποταμίευσης έχει μειωθεί σε σχετικούς όρους με ανάπτυξη της θεσμικής διαχείρισης (π.χ. αμοιβαίων κεφαλαίων) και των απευθείας τοποθετήσεων ιδιωτών στις αγορές, ενώ έχει περιοριστεί επίσης και ο ρόλος τους στην απευθείας χρηματοδότηση των επιχειρήσεων με την ανάπτυξη των αγορών χρήματος και κεφαλαίου και την απευθείας χρηματοδότηση των τελευταίων. Για παράδειγμα, ο τραπεζικός δανεισμός επιχειρήσεων και ιδιωτών, ως ποσοστό του ΑΕΠ, μειώθηκε στις ΗΠΑ από 125% το 1990 σε 89% το Μάρτιο του 2001. Τα υπό διαχείριση κεφάλαια από τα αμοιβαία κεφάλαια παγκοσμίως αυξήθηκαν από USD 1,8 τρισ. στο τέλος του 1990 σε USD 12,7 τρισ. στο τέλος Μαρτίου 2001, ενώ το ύψος του υπολοίπου των καταθέσεων στις ΗΠΑ, που ήταν 20 φορές υψηλότερο από το αντίστοιχο των αμοιβαίων κεφαλαίων το 1980, βρίσκεται σήμερα περίπου στο ίδιο επίπεδο με τα αμοιβαία. Ως αποτέλεσμα, τα πιστωτικά ιδρύματα έχουν επαναοριοθετήσει τις δραστηριότητές τους, με αποτέλεσμα η σχέση εσόδων από καθαρούς τόκους προς προμήθειες να μειώνεται

παγκοσμίως τα τελευταία χρόνια από 3,13 στην Ευρώπη το 1997 σε 2,3 το 1999 και από 2,2 σε 1,8 αντιστοίχως στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Το υπόλοιπο των καθαρών διασυννοριακών απαιτήσεων τραπεζών των κυριοτέρων βιομηχανικών χωρών, όπως εκτιμώνται από την Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (BIS), έχει αυξηθεί, από 1 τρισ. δολάρια πριν από μερικά χρόνια, σε 11,1 τρισ. δολάρια στο τέλος Μαρτίου 2001, εκ των οποίων 57% αποτελούν διατραπεζικά δάνεια, 20% δάνεια σε μη τραπεζικούς φορείς (π.χ. επιχειρήσεις) και το 23% σε χρεόγραφα. Το 45% περίπου των παραπάνω απαιτήσεων είναι σε δολάρια και το 28% σε ευρώ.

Το καθαρό υπόλοιπο των διεθνών ομολογιακών εκδόσεων, πάλι σύμφωνα με τα στοιχεία της BIS, έχει αυξηθεί από 750 δισ. δολάρια στα τέλη του 1986 σε 6,7 τρισ. δολάρια στα τέλη Ιουνίου 2001. Η πλειοψηφία των εκδόσεων είναι μακροχρόνιοι τίτλοι σταθερού κυρίως επιτοκίου, με κύριο εκδότη τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς.

Η αξία των ημερησίων πράξεων στην αγορά συναλλάγματος (όψεως, προθεσμίας και ανταλλαγής νομισμάτων) αυξήθηκαν από 590 δισ. δολάρια το 1989 σε 1,1 τρισ. δολάρια το 2000. Η αξία των συμβάσεων σε παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα, που διαπραγματεύονται σε οργανωμένες αγορές, προσέγγισε τα 140 τρισ. δολάρια το 2001 (δευτερο τρίμηνο), έναντι αξίας 90 τρισ. δολαρίων στο τέλος του 1997. Οι διεθνείς εκδόσεις μετοχών στις κυριότερες βιομηχανικές χώρες αυξήθηκαν από 13 δισ. δολάρια το 1996 σε 150 δισ. δολάρια το 2000, χρονιά ρεκόρ για τη συγκεκριμένη δραστηριότητα, ενώ οι ροές κεφαλαίων από την Ευρώπη προς τις Ηνωμένες Πολιτείες προσέγγισαν τα 320 δισ. δολάρια περίπου σωρευτικά μέχρι το τέλος του 2001.

Επιπλέον, το άθροισμα των εισαγωγών και των εξαγωγών ως ποσοστό του ΑΕΠ αυξήθηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες από 7,9%

την περίοδο 1981-1990 σε 14,8% το 2000, στην Ευρωζώνη το αντίστοιχο ποσοστό αυξήθηκε από 11,9% σε 19% αντίστοιχα, στο Ηνωμένο Βασίλειο από 22,9% σε 35,9% αντίστοιχα και στον Καναδά από 23,7% σε 46,3% για τις αντίστοιχες περιόδους.

Οι επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης δεν είναι ταυτόσημες σε όλες τις εγχώριες τραπεζικές δραστηριότητες και υπάρχουν τομείς, όπως για παράδειγμα η χρηματοδότηση μικρομεσαίων επιχειρήσεων ή ιδιωτών, όπου οι εγχώριοι τραπεζικοί παίκτες είναι ακόμα “αρκετά προστατευμένοι” από το διεθνή ανταγωνισμό. Δηλαδή, μέχρι σήμερα στις περισσότερες χώρες οι εγχώριες τράπεζες παραμένουν κυρίαρχες στη λιανική τραπεζική στη χώρα τους.

Η παγκοσμιοποίηση έχει σταδιακά μεγαλύτερες επιπτώσεις στους τομείς της χρηματοδότησης των μεγάλων επιχειρήσεων, επενδυτικής τραπεζικής, διαχείρισης διαθεσίμων, θεματοφυλακής, private banking, εργασιών treasury και χρηματοδότησης διεθνούς εμπορίου. Στους τομείς αυτούς η συγκέντρωση της αγοράς τείνει να είναι σημαντική (με εξαίρεση ίσως ακόμα το private banking) και ένας περιορισμένος αριθμός διεθνών πολύ μεγάλων σε μέγεθος τραπεζών κυριαρχούν σταδιακά στις παραπάνω αγορές. Παράλληλα, εργασίες σ’ αυτούς τους τομείς μεταφέρονται είτε σε μεγάλα χρηματοπιστωτικά κέντρα (π.χ. Λονδίνο), είτε σε παράκτια (offshore) κέντρα, είτε σε μεγάλες οργανωμένες αγορές (π.χ. Λονδίνο, Νέα Υόρκη, Φραγκφούρτη), χωρίς να απαιτείται πια η γεωγραφική συνύπαρξη πελάτη/τράπεζας.

Οι σημαντικότεροι παίκτες σ’ αυτές τις δραστηριότητες και αγορές είναι λίγες ευρωπαϊκές τράπεζες και κυρίως πολύ μεγάλες αμερικανικές τράπεζες (π.χ. Morgan Stanley, Chase-JP Morgan, Citigroup, Goldman Sachs, Merrill Lynch) που έχουν: α) το πλεονέκτημα της ισχυρής τους παρουσίας στη

μεγάλη αμερικανική αγορά χρέους, εταιρικών κεφαλαίων και διαχείρισης διαθεσίμων, τη μεγαλύτερη στον κόσμο, που αποτελεί και τη βάση της παγκόσμιας εξόρμησής τους, β) τον ισχυρό ρόλο του δολαρίου ως το κυριότερο νόμισμα συναλλαγών, γ) τη σημαντική παρουσία σημαντικού αριθμού αμερικανικών πολυεθνικών εταιρειών στον κόσμο που είναι πελάτες τους, δ) την έντονη επιχειρηματικότητα, την αποτελεσματική εταιρική διακυβέρνηση, την ευελιξία και την ικανότητα καινοτομίας του ανθρώπινου δυναμικού στις Ηνωμένες Πολιτείες και ε) τις προχωρημένες εφαρμογές της σύγχρονης τεχνολογίας. Αποτελεί γενική εκτίμηση ότι μεσαίου/μικρού μεγέθους παίχτες δεν ευνοούνται να επιζήσουν στις παραπάνω δραστηριότητες. Διαχρονικά ίσως υπάρξει χώρος για παρουσία τραπεζών με εξειδικευμένη τοπική ή περιφερειακή δραστηριότητα στους παραπάνω τομείς, συνεργαζόμενες όμως σε πολλές περιπτώσεις με τους μεγάλους διεθνείς παίχτες και με τοπικά δίκτυα, ο ρόλος τους δηλαδή θα είναι συμπληρωματικός, όχι κυρίαρχος.

Η παγκοσμιοποίηση και το άνοιγμα των αγορών έχει και μια άλλη διάσταση για το χρηματοπιστωτικό χώρο, αλλά και τους άλλους κλάδους γενικότερα. Η διεθνοποίηση της σύνθεσης των θεσμικών και μεγάλων ιδιωτικών χαρτοφυλακίων κατέστησε πραγματικότητα τις συγκρίσεις των αποδόσεων των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και των λοιπών εταιρειών που λειτουργούν σε διαφορετικές χώρες, ενώ οι θεσμικοί επενδυτές ωρίμων αγορών, με τεράστια ποσά στη διάθεσή τους, ευνοούν τις διασυνοριακές τοποθετήσεις σε εταιρείες και τράπεζες, είτε με κεφαλαιοποίηση τουλάχιστον ένα δισ. ευρώ είτε εκείνων που συμμετέχουν σε βασικούς δείκτες με σημαντική στάθμιση. Οι επενδυτές, θεσμικοί και ιδιώτες, “τιμωρούν” με επενδυτική αδιαφορία, χαμηλή κεφαλαιοποίηση και περιορισμένη πρόσβαση στις αγορές

εκείνες τις εταιρείες και τράπεζες που δεν έχουν ικανοποιητικές αποδόσεις ή ικανοποιητικές προοπτικές.

5. Απαιτήσεις για αποτελεσματική εποπτεία και διαφάνεια

Η πέμπτη μεγάλη αλλαγή είναι οι αυξανόμενες απαιτήσεις των εγχώριων και διεθνών εποπτικών αρχών έναντι των πιστωτικών ιδρυμάτων για διαφάνεια και επάρκεια: εσωτερικών και εξωτερικών ελέγχων, εσωτερικής και εξωτερικής εποπτείας, ιδίων κεφαλαίων, συστημάτων και πολιτικών διαχείρισης κινδύνων, συστημάτων προβλέψεων για επισφαλείς απαιτήσεις, ρευστότητας, εσωτερικών διαδικασιών και αποτελεσματικής διαχείρισης κινδύνων, κατάλληλης εταιρικής διακυβέρνησης, για να αναφέρω τα κυριότερα. Τα πιστωτικά ιδρύματα καλούνται να διαχειριστούν σήμερα αποτελεσματικά δεκαεπτά τουλάχιστον κινδύνους (π.χ. πιστωτικός, συναλλαγματικός, επιτοκίου, ρευστότητας, νομικός, διακανονισμού, λειτουργικός κ.λπ.) και να θεσπίσουν πλαίσιο διαχείρισης εφάμιλλο με τα καλύτερα διεθνή πρότυπα. Το κόστος, οι υποδομές και το εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό που απαιτούνται για την υλοποίησή τους είναι σημαντικά αλλά κρίσιμα για τη μεσοπρόθεσμη διατηρησιμότητα της κερδοφορίας των τραπεζών. Οι πολιτικές διαχείρισης κινδύνων πρέπει να αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της εταιρικής και επιχειρησιακής πολιτικής και στρατηγικής των τραπεζών. Η ανεπάρκεια στους παραπάνω τομείς οδηγεί τις τράπεζες σε χαμηλούς δείκτες αξιοπιστίας και φερεγγυότητας, που περιορίζουν σημαντικά την πρόσβασή τους στις αγορές, σημαντικό στοιχείο για την επιτυχή λειτουργία τους στο νέο διεθνοποιημένο περιβάλλον, σε αύξηση του κόστους άντλησης χρηματοοικονομικών πόρων και σε υπονόμευση της με-

σοπρόθεσμης κερδοφορίας και αποτελεσματικότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Επιπλέον, εντείνονται οι πιέσεις για περισσότερη διαφάνεια και αποτελεσματική εταιρική διακυβέρνηση (π.χ. με τη θέσπιση των διεθνών λογιστικών προτύπων, τις υποχρεώσεις των Διοικήσεων για διαφάνεια και εντιμότητα, τις συνθέσεις των Διοικητικών Συμβουλίων με τη συμμετοχή ανεξαρτητών μελών, τη διαμόρφωση εσωτερικών εποπτικών μονάδων) και επικρατεί η “αξία για το μέτοχο” ως το βασικό στοιχείο της στρατηγικής ανάπτυξης των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Το νέο εποπτικό περιβάλλον τείνει γενικά να ευνοεί τα μεγαλύτερα τραπεζικά σχήματα για μια σειρά από λόγους:

A.

Ο επιμερισμός του σημαντικού σταθερού κόστους εφαρμογής των παραπάνω υποχρεώσεων γίνεται σε μεγαλύτερα μεγέθη περιορίζοντας το ανά μονάδα κόστος με την ανάπτυξη οικονομικών κλίμακος.

B.

Τα μεγαλύτερα ιδρύματα, με τη δυνατότητα επίτευξης ικανοποιητικού rating από εξειδικευμένους οίκους, έχουν, *ceteris paribus*, ευκολότερη και φθηνότερη είτε άντληση πόρων και ρευστότητας στις κεφαλαιαγορές είτε επίτευξη ικανοποιητικών ορίων συναλλαγών από τις μεγαλύτερες και ισχυρότερες τράπεζες στη διατραπεζική αγορά.

Γ.

Η άντληση ιδίων κεφαλαίων tier I & tier II είναι σαφέστατα σήμερα ευκολότερη και φθηνότερη για τα μεγαλύτερα και ισχυρότερα τραπεζικά ιδρύματα, γεγονός που οδηγεί σε καλύτερη διάθρωση ιδίων κεφαλαίων.

Δ.

Τα απαιτούμενα ελάχιστα ίδια κεφάλαια για την παροχή ολοκληρωμένων χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών αυξάνονται σταδιακά.

E.

Η ανάπτυξη πολλαπλών δραστηριοτήτων με

δυνατότητες σταυροειδών πωλήσεων βελτιώνει τις προοπτικές και τη σταθερότητα της κερδοφορίας, ιδιαίτερα αν υπάρχουν αρνητικές συνδιακυμάνσεις δραστηριοτήτων.

Να τονίσουμε εδώ ότι οι επερχόμενες νέες απαιτήσεις ιδίων κεφαλαίων, που προκύπτουν από τις συζητήσεις για τη Basel II (π.χ. λειτουργικός κίνδυνος, ανάλυση και αξιολόγηση πιστωτικών κινδύνων), τη νεότερη οδηγία για επάρκεια ιδίων κεφαλαίων τραπεζών έναντι κινδύνων αγοράς, ευνοούν κατά τη γνώμη μου, *ceteris paribus*, ακόμα περισσότερο τα ισχυρά και μεγάλα χρηματοοικονομικά τραπεζικά σχήματα.

6. Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα στο νέο περιβάλλον

Είναι χρήσιμο να αναλύσουμε στο σημείο αυτό τα κύρια χαρακτηριστικά του τραπεζικού μας συστήματος σήμερα, που θα μας βοηθήσουν να κατανοήσουμε καλύτερα τους κινδύνους, τις προκλήσεις αλλά και τις ευκαιρίες που διαμορφώνονται στη νέα πραγματικότητα.

A.

Οι σημερινές διεθνείς δραστηριότητες των ελληνικών τραπεζών (χωρίς να υπολογίσουμε το booking εγχώριων δανείων στο εξωτερικό για άλλους λόγους) εκτός Βαλκανίων και Κύπρου είναι εξαιρετικά περιορισμένες ως ποσοστό του ενεργητικού τους και με ασήμαντη επίπτωση στην κερδοφορία τους (κάτω του 2%-3% του συνόλου). Εξαιρέση αποτελεί ίσως η Εθνική Τράπεζα για ιστορικούς λόγους, που σε άλλες εποχές δημιούργησε ή κληρονόμησε μικρές τράπεζες στο εξωτερικό (π.χ. ΗΠΑ, Καναδάς, Γερμανία, Νότιος Αφρική) που κύρια δραστηριότητα είχαν την εξυπηρέτηση του ελληνισμού της διασποράς. Το μοντέλο αυτό έχει εκ των πραγμάτων ξεπεραστεί.

B.

Η παρουσία ελληνικών τραπεζών ή ο έλεγχος τοπικών τραπεζών από ελληνικά συμφέροντα στην Κύπρο και τη Βαλκανική (κυρίως η Εθνική Τράπεζα, η Alpha Bank και η EFG Eurobank Ergasias) είναι αξιοσημείωτη με κριτήρια τοπικής αγοράς, χωρίς να είναι κυρίαρχη. Όμως, όσον αφορά το ενεργητικό των ελληνικών τραπεζών και τα έσοδά τους, η επίπτωση της παρουσίας τους στα Βαλκάνια είναι μικρή και η επίδραση στη συνολική κερδοφορία τους ακόμα πιο περιορισμένη. Το ύψος του χαρτοφυλακίου δανείων των τραπεζών αυτών δεν ξεπερνά σε πολλές περιπτώσεις το χαρτοφυλάκιο δανείων ενός πολύ καλού εγχώριου καταστήματος ελληνικής τράπεζας. Με εξαίρεση την παρουσία της Εθνικής Τράπεζας στα Σκόπια, καμιά ελληνική τράπεζα δεν ελέγχει μερίδιο αγοράς πάνω από μονοψήφιο αριθμό στις παραπάνω χώρες.

Εκτιμάται ότι θα παρέλθει σημαντικό χρονικό διάστημα (χρόνια και όχι μήνες) και με την προϋπόθεση σωστών κινήσεων και ευνοϊκών συνθηκών στις τοπικές αγορές, για να γίνουν οι επενδύσεις των εγχώριων τραπεζών στη Βαλκανική σημαντικό στοιχείο της κερδοφορίας τους. Επιπλέον, οι τράπεζες αυτές στην πλειοψηφία τους χαρακτηρίζονται από πλεονάζον προσωπικό, ανεπάρκεια υποδομών και διαδικασιών, τεχνολογίας και εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού, που καθιστούν αναγκαιότητα την αναδιάρθρωση και τις νέες επενδύσεις, ενώ η υπανάπτυξη των κεφαλαιαγορών, το χαμηλό *per capita* εισόδημα και οι χαμηλοί ρυθμοί ανάπτυξης της οικονομίας δεν δημιουργούν άμεσα προϋποθέσεις ισχυρής ανάπτυξης των τραπεζικών εργασιών.

Γ.

Η παρουσία ξένων τραπεζών στην Ελλάδα μειώνεται σταθερά (πρόσφατα απεχώρησαν ING και ABN AMRO) με την παραμονή μόνον ενός περιορισμένου αριθμού, είτε ου-

σιαστικά ως γραφεία αντιπροσωπείας, είτε δραστηριοποιούμενες με μικρά δίκτυα σε εξειδικευμένα κομμάτια της αγοράς, στοχεύοντας κυρίως στην εξυπηρέτηση του πιο ευκατάστατου τμήματος του ελληνικού πληθυσμού (π.χ. HSBC, Citigroup). Δεν υπάρχουν ενδείξεις, μέχρι σήμερα τουλάχιστον, ότι ξένες τράπεζες βρίσκουν την τοπική αγορά αρκετά ελκυστική σε μέγεθος, αποδοτικότητα και προοπτικές, έτσι ώστε να επιχειρήσουν μια αυτόνομη και ολοκληρωμένη παρουσία στη λιανική τραπεζική με πλήρως ανεπτυγμένο δίκτυο σε μέγεθος που θα αποτελούσε απειλή για τις ελληνικές τράπεζες.

Δ.

Οι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας τα τελευταία χρόνια (γύρω στο 3,5%-4,0% ετησίως), που αναμένεται να διατηρηθούν μέχρι τουλάχιστον το 2004-2005, δημιουργούν, *ceteris paribus*, θετικό περιβάλλον για την ανάπτυξη των τραπεζικών εργασιών. Επιπλέον, κατά γενική ομολογία, η ελληνική αγορά είναι *underbanked* με δυνατότητες υψηλών ρυθμών ανάπτυξης των τραπεζικών εργασιών σε σχέση με τις λοιπές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για παράδειγμα, η σχέση δανείων προς Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (GDP) βρίσκεται περίπου στο 45%, έναντι ποσοστού 85% περίπου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το ποσοστό δανείων στο σύνολο του ενεργητικού των ελληνικών τραπεζών βρίσκεται γύρω στο 40% κατά μέσο όρο, έναντι 55%-60% στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η σχέση κεφαλαίων υπό διαχείριση σε αμοιβαία κεφάλαια προς GDP κυμαίνεται γύρω στο 20%, έναντι 30% περίπου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ τα ασφαλιστικά *premia* προς GDP είναι γύρω στο 1,5%, έναντι 4%-5% στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Παράλληλα, οι σταυροειδείς πωλήσεις κυμαίνονται γύρω στα 2 προϊόντα ανά πελάτη στην Ελλάδα, έναντι 3,5-4 προϊόντων στις καλές ευρωπαϊκές τράπεζες.

Να τονίσουμε, όμως, ότι δεν υπάρχει

αυτόματος πιλότος που θα οδηγήσει τα παραπάνω ενδεικτικά ποσοστά αναγκαστικά κοντά στον αντίστοιχο μέσο ευρωπαϊκό όρο για όλες τις τράπεζες, ούτε και διασφαλίζεται αυτόματα η ποιότητα του χαρτοφυλακίου που θα προκύψει από τη γρήγορη ανάπτυξη.

E.

Ο αριθμός των καταστημάτων ανά κάτοικο είναι σαφώς χαμηλότερος του μέσου ευρωπαϊκού όρου, αλλά, το ενεργητικό ανά κατάστημα είναι στο 1/3 με 1/2 του αντίστοιχου μέσου ευρωπαϊκού και ο αριθμός υπαλλήλων ανά κατάστημα είναι περίπου διπλάσιος του αντίστοιχου μέσου ευρωπαϊκού με αρνητικές επιπτώσεις στο κόστος και την αποδοτικότητα των καταστημάτων.

Παράλληλα, η χρήση και ανάπτυξη εναλλακτικών δικτύων συναλλαγών υπολείπεται του μέσου ευρωπαϊκού (ATMs, Internet, σταθερό τηλέφωνο, κινητό τηλέφωνο κ.λπ.). Για παράδειγμα, έχουμε 300 ATMs ανά 1 εκατ. κατοίκους στην Ελλάδα έναντι 600 ATMs περίπου μέσο ευρωπαϊκό όρο, με την Ισπανία στην κορυφή με 1.100 ATMs ανά 1 εκατ. κατοίκους), άρα έχουν περιθώρια ταχύτερης ανάπτυξης. Ένα βασικό συμπέρασμα είναι ότι χρειαζόμαστε ίσως περισσότερα καταστήματα με λιγότερα άτομα, μεγαλύτερη εξειδίκευση και υψηλότερο όγκο δραστηριοτήτων ανά κατάστημα. Επίσης, τα περιθώρια ανάπτυξης των εναλλακτικών καναλιών διάθεσης προϊόντων, υπηρεσιών και συναλλαγών είναι σημαντικά. Να τονιστεί ότι η πρόοδος στην τεχνολογία διευκολύνει την κεντροποίηση των υπηρεσιών back office καταστήματος και μιας σειράς άλλων δραστηριοτήτων (π.χ. εισαγωγές-εξαγωγές).

ΣΤ.

Μια σειρά από ελληνικές τράπεζες, διαπισθανόμενες την ανάγκη πρόσβασης στις διεθνείς αγορές στο νέο διεθνοποιημένο περιβάλλον, απόκτησης τεχνογνωσίας σε ορισμένους τουλάχιστον τομείς και μεγαλύτερης δυ-

νατότητας άντλησης, τοποθέτησης ή διαχείρισης κεφαλαίων πελατών, προχώρησαν σε στρατηγικές συνεργασίες με ισχυρές ξένες τράπεζες με μικρή μετοχική συμμετοχή των τελευταίων στο κεφάλαιο των πρώτων (EFG Eurobank Ergasias/Deutsche Bank, Εμπορική/Crédit Agricole, Πειραιώς/ING). Η περίπτωση της NOVA BANK, που αποτελεί συνεργασία της BCP της Πορτογαλίας με την Interamerican, τώρα ελεγχόμενη από την Eureka, αποτελεί ειδική περίπτωση συμμαχίας με κύριο στόχο τμήμα της λιανικής τραπεζικής και τις τραπεζοασφάλειες. Ο χρόνος θα δείξει την προοπτική και την αποτελεσματικότητα των παραπάνω επιλογών.

Z.

Ο έμμεσος και άμεσος ρόλος του ευρύτερου Δημόσιου Τομέα στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα, αν και μειώνεται διαχρονικά, παραμένει σημαντικός. Το κρίσιμο κριτήριο δεν είναι το απόλυτο ποσοστό που ελέγχει το Δημόσιο στο μετοχικό κεφάλαιο των τραπεζών, αλλά αν το ποσοστό αυτό, σε συνδυασμό με το αντίστοιχο που ελέγχουν τα Ασφαλιστικά Ταμεία με διοριζόμενες διοικήσεις, του επιτρέπει να επηρεάζει ουσιαστικά την εκλογή διοικήσεων και να εγκρίνει τις μεγάλες στρατηγικές κινήσεις. Τα ζητήματα της πραγματικής ολοκλήρωσης των ιδιωτικοποιήσεων των τραπεζών, των σχέσεων κράτους-τραπεζών, που τη χαρακτηρίζει σήμερα η ιστορική συγκυρία, του μελλοντικού ρόλου οργανισμών όπως το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο και της διασφάλισης τουλάχιστον της συνέχειας των διοικήσεων στις τράπεζες που κρίνεται ότι πρέπει να παραμείνουν υπό ευρύτερο κρατικό έλεγχο, αποτελούν βασικά στοιχεία για τη διαμόρφωση ίσων όρων ανταγωνισμού.

H.

Η διάρθρωση του ενεργητικού των ελληνικών τραπεζών και η διάρθρωση των εσόδων τους με ορισμένες μόνον εξαιρέσεις διαφέρουν από το μέσο όρο των ευρωπαϊκών τρα-

πεζών. Οι τοποθετήσεις σε ομόλογα, ακίνητα και μετοχές μη στρατηγικού χαρακτήρα ξεπερνούν σε ορισμένες περιπτώσεις το 30-35% του συνόλου του ενεργητικού σε συγκεκριμένες ελληνικές τράπεζες, σύνθεση που δεν συναντάς εύκολα σε ευρωπαϊκές τράπεζες. Τα συνολικά έσοδα από χρηματοοικονομικές πράξεις (με βάση τα διεθνή λογιστικά πρότυπα) προσέγγιζαν μέχρι πρόσφατα το 25-30% του συνόλου, ενώ στο εξωτερικό περιορίζονται γύρω στο 10% του συνόλου των εσόδων. Παράλληλα, τα έσοδα από προμήθειες ορισμένων ελληνικών τραπεζών παραμένουν σε πολύ χαμηλό επίπεδο (κάτω του 20% του συνόλου), παρά την ανάπτυξη της λιανικής τραπεζικής και της διαχείρισης διαθεσίμων, ενώ στην Ευρώπη κυμαίνονται γύρω στο 30-35%. Τα καθαρά έσοδα από τόκους, παρότι προσεγγίζουν τα ευρωπαϊκά δεδομένα ως ποσοστό επί του συνόλου των εσόδων (50%-60%), το 25% με 35% προέρχεται από μη οργανικές εργασίες, δηλαδή από τόκους ομολόγων. Η σχέση εσόδων από καθαρούς τόκους προς προμήθειες είναι από τις υψηλότερες της Ευρώπης και αυξάνεται, σε αντίθεση με τη διεθνή τάση. Το υψηλό ποσοστό χρεογράφων στο ενεργητικό των ελληνικών τραπεζών τις καθιστά πιο ευάλωτες στις διακυμάνσεις των κύκλων της κεφαλαιαγοράς και εισάγουν υψηλή μεταβλητότητα στην κερδοφορία τους. Έχει δηλαδή η συμπεριφορά τους πιο πολύ χαρακτηριστικά επενδυτικής και λιγότερο εμπορικής τράπεζας.

Είναι φανερό ότι είναι μεγάλη η πρόκληση για τις ελληνικές τράπεζες να προχωρήσουν σε αναδιάρθρωση του ενεργητικού τους και των εσόδων τους με ενίσχυση της οργανικής τους κερδοφορίας από τόκους και προμήθειες. Ο χαμηλός βαθμός ανάπτυξης των τραπεζικών εργασιών, των σταυροειδών πωλήσεων και οι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης της οικονομίας προσφέρουν μια μοναδική ευ-

καιρία. Το 2002 δείχνει ότι, παρά τη μείωση της κερδοφορίας τους, η πλειοψηφία των τραπεζών κινείται προς αυτήν την κατεύθυνση.

Θ.

Οι δείκτες κόστους και αποτελεσματικότητας των ελληνικών τραπεζών δεν είναι ακριβώς συγκρίσιμοι με τους αντίστοιχους των ευρωπαϊκών τραπεζών, διότι α) τα λογιστικά πρότυπα διαφέρουν, β) οι ελληνικοί δείκτες εμπεριέχουν εφάπαξ έσοδα μη επαναλαμβανόμενα, γ) οι ελληνικοί δείκτες συμπεριλαμβάνουν σημαντικό τμήμα εσόδων με ελάχιστο σχετικό κόστος διαχείρισης, όπως η διαχείριση ομολόγων και δ) τα συστήματα προβλέψεων και λογισμού τόκων για επισφαλείς απαιτήσεις δεν είναι πάντα ίδια. Η πρόσφατη μείωση των εσόδων των ελληνικών τραπεζών, που συνδέονται με την κεφαλαιαγορά και με εφάπαξ έσοδα και η επικράτηση οργανικών κυρίως κερδών ανέδειξε σε ορισμένες τράπεζες σχέση κόστους/εσόδων που ξεπερνά το 70% (έναντι μέσου ευρωπαϊκού γύρω στο 55% και των πολύ καλών τραπεζών κάτω από 50%) και σχέση κόστους προς ενεργητικό που ξεπερνά το 2,5 έναντι 1,8 κατά μέσο όρο στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Τέτοια ποσοστά σηματοδοτούν την ανάγκη λήψης σοβαρών μέτρων μείωσης του κόστους.

Περαιτέρω, με την επιβράδυνση της ανάπτυξης των τραπεζικών εργασιών που θα σημειωθεί φυσιολογικά τα επόμενα χρόνια με την ωρίμανση της ελληνικής αγοράς, την ένταση του ανταγωνισμού σε όλους τους τομείς και τις επιπτώσεις των νέων εφαρμογών της τεχνολογίας στην τραπεζική, το ζήτημα του κόστους θα αναδειχθεί σε κυρίαρχο ανταγωνιστικό στοιχείο. Οι σημερινές συνθήκες στην ελληνική τραπεζική αγορά εργασίας, οι αγκυλώσεις και η χαμηλή κινητικότητα και προσαρμοστικότητα μέσα στις τράπεζες και κυρίως η νοοτροπία που επικρατεί ανάμεσά μας δεν βοηθούν στην αντιμετώπιση των ζητημάτων κόστους, ούτε συμβάλλουν στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

I.

Υπάρχουν σήμερα μια σειρά από σημαντικά ζητήματα που επηρεάζουν αρνητικά την ανταγωνιστικότητα και την αποτελεσματικότητα των τραπεζών. Θα αναφερθώ στα κυριότερα, όπως: α) τα σημαντικά αναλογιστικά ελλείμματα στα ασφαλιστικά ταμεία των τραπεζών που στρεβλώνουν τον ανταγωνισμό και υπονομεύουν τη μεσοπρόθεσμη κερδοφορία τους, β) ο περιορισμένος βαθμός ευελιξίας, εσωτερικός στις τράπεζες και εξωτερικός στην αγορά εργασίας, με αρνητικές επιπτώσεις στο κόστος και την αποτελεσματικότητα, γ) η ανεπάρκεια, παρά τις πρόσφατες βελτιώσεις για τις περισσότερες τράπεζες, των συστημάτων και των μεθόδων ολοκληρωμένης διαχείρισης κινδύνων, εσωτερικής εποπτείας, οργάνωσης και διοίκησης, πληροφορικής, εσωτερικών λειτουργιών και διαδικασιών, συστημάτων CRM, CIF και MIS, που δεν ικανοποιούν ακόμα κατά τη γνώμη μου τα καλύτερα διεθνή τραπεζικά πρότυπα. Το ανθρώπινο δυναμικό έχει ανάγκη συνεχούς ενημέρωσης, εκπαίδευσης και μετεκπαίδευσης, διότι οι δεξιότητες, που απαιτούνται σήμερα, αλλάζουν ραγδαία στο νέο τραπεζικό τοπίο με κίνδυνο διαρθρωτικής ανεργίας. Η σύγχρονη διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού στις τράπεζες αποτελεί μια σημαντική πρόκληση.

IA.

Ο ανταγωνισμός έχει ενταθεί σε όλα τα επίπεδα, παρότι το μέσο περιθώριο επιτοκίου κυμαίνεται γύρω στο 2,5 και διατηρείται υψηλότερο από το μέσο ευρωπαϊκό με αποκλίσεις μεταξύ των ελληνικών τραπεζών που κυμαίνονται από 2 μέχρι 3,2. Επιπλέον, οι προμήθειες ως ποσοστό επί των δραστηριοτήτων ακολουθούν πτωτική πορεία. Ο ανταγωνισμός μεταξύ ομίλων εντείνεται και από την εμφάνιση αρκετών νέων μικρών τραπεζών, την ανάπτυξη των συνεταιριστικών τραπεζών, την ανάπτυξη των κεφαλαιαγορών, τη διεθνοποίηση ορισμένων δραστηριοτήτων, την ανάπτυξη ηλεκτρονικών

μέσων συναλλαγών με διασυνοριακή εμβέλεια. Τα μερίδια αγοράς μεταβάλλονται με κέρδη για τις ιδιωτικές τράπεζες και απώλειες κυρίως από την Εθνική και την Αγροτική. Το ζήτημα είναι αν επικρατούν ίσοι όροι ανταγωνισμού και όλες οι τράπεζες διέπονται ή περιορίζονται από τις ίδιες αρχές λειτουργίας και μακροχρόνιας προοπτικής, αν επιτρέπονται τακτικές dumping, αν τα συστήματα και η φιλοσοφία διαχείρισης κινδύνων και κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών ικανοποιούν τα διεθνή πρότυπα και αν η αποδοτικότητα και τα κέρδη ανά μετοχή αποτελούν κύριους μεσοπρόθεσμους στόχους για όλους.

IB.

Οι συγχωνεύσεις και εξαγορές στην Ελλάδα μέχρι σήμερα είχαν ως κύριο στόχο την επίτευξη συνεργειών στα έσοδα και την απόκτηση της κρίσιμης μάζας δικτύου (π.χ. Eurobank/ Κρήτης/Ergo, Εθνική/Κτηματική, Πίστεως/Ιονική, Πειραιώς/Χίος/Μακεδονίας-Θράκης). Ο δρόμος από δω και μπρος είναι αρκετά διαφορετικός. Οι πιθανές συγχωνεύσεις και εξαγορές μεταξύ μεγάλων εγχώριων εισηγμένων τραπεζών δεν φαίνεται να δικαιολογούνται επαρκώς από συνέργειες στα έσοδα στην εγχώρια αγορά. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι όλες οι τράπεζες σε κάποιο βαθμό έχουν γίνει universal banks με ανταγωνιστικά δίκτυα, προϊόντα και υπηρεσίες, ενώ τα διαχειριστικά προβλήματα των συγχωνεύσεων είναι ιδιαίτερα σημαντικά στην Ελλάδα, όπως έδειξε η πρόσφατη εμπειρία. Επιπλέον, υπάρχουν σαφείς ενδείξεις ότι τα μερίδια αγοράς και τα έσοδα των συγχωνευόμενων τραπεζών δεν αθροίζονται. Το κυρίαρχο στοιχείο, που θα δικαιολογούσε σήμερα τις συγχωνεύσεις μεγάλων σχημάτων, είναι η επίτευξη σημαντικών μειώσεων κόστους σε δίκτυα, προσωπικό, κεντρικές υπηρεσίες και κεντρικές επιχειρησιακές μονάδες (πρέπει να προσεγγίζει η συνολική μείωση τουλάχιστον το 30% του κόστους της απορροφούμενης τράπεζας σύμφωνα με τα διεθνή δεδομέ-

να), που στο ελληνικό περιβάλλον όλοι ξέρουμε τις σημαντικές δυσκολίες του. Άλλοι πιθανοί παράγοντες που μπορεί να δικαιολογούν μεγάλες συγχωνεύσεις είναι η ανάπτυξη νέων αγορών και δραστηριοτήτων λόγω μεγαλύτερου μεγέθους, η στρατηγική βελτίωση των περιθωρίων κέρδους (margins) λόγω μικρότερου αριθμού ανταγωνιστριών τραπεζών, η μείωση του κόστους δανεισμού και άντλησης κεφαλαίων.

Οι προκλήσεις και οι προοπτικές του ελληνικού τραπεζικού συστήματος

Η κύρια θέση που σκοπεύω να καταλήξω με βάση τα παραπάνω είναι ότι το μέλλον των ελληνικών τραπεζών βρίσκεται κυρίως στις δύο αγορές με σημαντικές προοπτικές ανάπτυξης και συγκριτικά πλεονεκτήματα: την ελληνική και τη βαλκανική ή την ευρύτερη περιοχή της χώρας μας. Ο στόχος πρέπει να είναι ν' αναδείξουμε ένα περιορισμένο αριθμό ισχυρών περιφερειακών τραπεζών. Η πρόκληση να αποκτήσουν οι ελληνικές τράπεζες ουσιαστική σημαντική ευρωπαϊκή ή διεθνή παρουσία ακούγεται σαν σπουδαίο όραμα, με ανυπέρβλητες όμως δυσκολίες υλοποίησης, μεγάλες αβεβαιότητες, σημαντικές νέες επενδύσεις με υψηλούς κινδύνους, χωρίς ουσιαστικά διεθνές προηγούμενο και χωρίς αρχική προΐκα ή ισχυρά συγκριτικά πλεονεκτήματα, που θα συνέβαλαν στην επιτυχία του. Το ζήτημα είναι αν στο τέλος οι κινήσεις αυτές θα βελτιώσουν την κερδοφορία και την αποτελεσματικότητα της τράπεζας που θα το επιχειρήσει καθώς και την αποδοτικότητα για τους μετόχους της.

Αν η Ελλάδα αποτελεί το 0,5% του Ευρωπαϊκού Εθνικού Προϊόντος, αν οι ελληνικές επιχειρήσεις και τράπεζες (η κεφαλαιοποίηση του συνόλου των ελληνικών τραπεζών σήμερα – περίπου 20 δισ. ευρώ – αποτελεί το

1/7 της αντίστοιχης της HSBC και το 1/3 της Lloyds) δεν έχουν σημαντική ευρωπαϊκή και διεθνή παρουσία εκτός Βαλκανίων και Κύπρου, αν οι εξαγωγές μας είναι μικρές σε σχέση με το ΑΕΠ (κάτω του 10%), ενώ για παράδειγμα η Ολλανδία έχει αντίστοιχο ποσοστό 40% περίπου, αν η συγκέντρωση στον ευρωπαϊκό τραπεζικό κλάδο είναι ήδη υψηλή στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες (με εξαίρεση ίσως τη Γερμανία και την Ιταλία), αν η συγκέντρωση στις διεθνοποιημένες τραπεζικές δραστηριότητες, όπως αναφέρθηκαν προηγούμενα (κυρίως κεφαλαιαγοράς), είναι ήδη μεγάλη, αν οι ρυθμοί ανάπτυξης τραπεζικών εργασιών στην Ευρώπη είναι πια σε μονοψήφιο αριθμό χωρίς μεγάλες προοπτικές επιτάχυνσης, αν ο ανταγωνισμός είναι ήδη έντονος στις ευρωπαϊκές χώρες με περιθώρια κέρδους μικρότερα των ελληνικών, αν οι πολιτισμικές βάσεις δεν είναι παρόμοιες (γλώσσα, κουλτούρα), αν δεν έχουμε σαν τράπεζες ιδιαίτερη τεχνογνωσία ή συγκριτικό πλεονέκτημα προϊόντων, κόστους, καινοτομιών, διοίκησης, λειτουργίας και διεθνών εμπειριών να εξάγουμε με επιτυχία στην Ευρώπη, τότε τίθεται ευθέως το ερώτημα σε ποιες τραπεζικές δραστηριότητες, με ποιο κόστος και με τι ύψος κεφαλαίων θα αναπτυχθούν με επιτυχία και κερδοφόρα οι ελληνικές τράπεζες στην ευρωπαϊκή αγορά, ώστε να εξυπηρετούν πελάτες εκτός Ελλάδος και να έχουν σημαντικά έσοδα από τις παραπάνω δραστηριότητες; στη χρηματοδότηση μεγάλων επιχειρήσεων; στη διαχείριση διαθεσίμων; στη λιανική τραπεζική; στη χρηματοδότηση του διεθνούς εμπορίου; στην επενδυτική τραπεζική; στις κεφαλαιαγορές; στο Private Banking; σε όλα;

Η δική μου απάντηση στα παραπάνω ερωτήματα είναι ότι οι ελληνικές τράπεζες δεν πρέπει και ουσιαστικά δεν μπορούν να εμπλακούν σε μια τέτοια προοπτική.

Αν η ευρωπαϊκή ή η διεθνής αγορά δεν είναι, κατά τη γνώμη μου, το πεδίο των μεγά-

λων προκλήσεων για τις ελληνικές τράπεζες (χωρίς αυτό να σημαίνει ότι οι ελληνικές τράπεζες δεν πρέπει να αποκτήσουν πρόσβαση στις διεθνείς αγορές ή και εξειδικευμένη παρουσία σε ορισμένες), η εγχώρια αγορά και οι αγορές των Βαλκανίων και ίσως της Μέσης Ανατολής προσφέρουν την πραγματική μεγάλη ευκαιρία για να έχουν προοπτικές σημαντικών ρυθμών ανάπτυξης εργασιών. Οι ελληνικές τράπεζες να γίνουν περιφερειακές. Αυτός πρέπει να είναι ο μεσοπρόθεσμος στόχος.

Το μέγεθος των οικονομιών και των αγορών στις βαλκανικές χώρες είναι σήμερα περιορισμένο σε σύγκριση με το αντίστοιχο ελληνικό κι έτσι σημαντική τραπεζική παρουσία στις παραπάνω αγορές δεν απαιτεί επενδύσεις, που δεν μπορούν να πραγματοποιήσουν οι βασικές ελληνικές τράπεζες με το σημερινό τους μέγεθος, όσον αφορά τα ίδια κεφάλαια και το ενεργητικό τους. Οι εξαγορές από ελληνικές τράπεζες σημαντικών ποσοστών σε τράπεζες βαλκανικών χωρών δεν ξεπέρασαν σε τίμημα τα USD 100 εκατ. στις περισσότερες περιπτώσεις, και ακόμα και η εξαγορά της μεγαλύτερης τράπεζας της Βουλγαρίας, για παράδειγμα, θα μπορούσε να είχε γίνει με USD 300 εκατ., ποσά που αποτελούν μικρό σχετικά ποσοστό των ιδίων κεφαλαίων βασικών ελληνικών τραπεζών.

Σε κάθε περίπτωση, όμως, η μεγέθυνση των ελληνικών τραπεζών και η διεθνοποίησή τους, όσον αφορά τη σύνθεση του ενεργητικού και των εσόδων τους, θα πρέπει να προέλθει από οργανική ή και μέσω εξαγορών ανάπτυξη των εργασιών τους και της παρουσίας τους στις παραπάνω αγορές, να είναι δηλαδή το μέγεθος το αποτέλεσμα της επιτυχούς παρουσίας τους στις νέες αγορές.

Είναι επίσης σημαντικό για την επιτυχία του εγχειρήματος να διαμορφώσουμε τις απαραίτητες πολιτικές, για να αναδείξουμε την Ελλάδα σε κέντρο περιφερειακής αγοράς χρήματος και κεφαλαίου. Αυτό εύκολα λέγε-

ται, αλλά δύσκολα υλοποιείται, ιδιαίτερα όταν απαιτούνται μέτρα πολιτικής και υποδομές μακροχρόνιας αποτελεσματικότητας, συνεπής και επεξεργασμένη στρατηγική, πολιτική βούληση και συνεργασία σε όλα τα επίπεδα, επιμονή και υπομονή και ικανοί και έμπειροι άνθρωποι στον ευρύτερο Δημόσιο Τομέα.

Το ζητούμενο επίσης είναι να διαμορφωθούν ικανοποιητικές συνθήκες ανταγωνισμού στην εγχώρια αγορά, αποτελεσματική εποπτεία, ίσοι όροι δραστηριοποίησης των πιστωτικών ιδρυμάτων, πιο ευέλικτες συνθήκες στην αγορά εργασίας και επίλυση του ασφαλιστικού με όρους αγοράς, ώστε οι καλύτερες τράπεζες με δυνατότητες ανάπτυξης και κερδοφορίας να προκύψουν από τη δυναμική της αγοράς, με το μέγεθός τους να είναι το αποτέλεσμα, η επιβράβευση και όχι η προϋπόθεση επιτυχίας τους.

Πρέπει λοιπόν να δημιουργήσουμε ισχυρούς εθνικούς τραπεζικούς ομίλους που θα αναδειχθούν στην αγορά από την πετυχημένη παρουσία και ανάπτυξη τους στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Το ζήτημα του άριστου τραπεζικού μεγέθους είναι συνάρτηση του μεγέθους της αγοράς και των τομέων, στους οποίους στοχεύει η κάθε τράπεζα να δραστηριοποιηθεί, των τεχνολογικών εξελίξεων, των στόχων κερδοφορίας και αποτελεσματικότητας, που θέτει κάθε τράπεζα, και των ιδιομορφιών της κάθε χώρας, ιδιαίτερα στην αγορά εργασίας. Η ελληνική και βαλκανική αγορά αποτελούν την πραγματική πρόκληση για τις ελληνικές τράπεζες. Μεταξύ μιας μεγάλης τράπεζας και μιας εξαιρετικά κερδοφόρας και αποτελεσματικής τράπεζας θα διαλέξουμε τη δεύτερη. Το μέγεθος δεν είναι αυτοσκοπός ή εργαλείο αυταρέσκειας, αλλά μέσον για την επίτευξη ικανοποιητικού οικονομικού αποτελέσματος για την τράπεζα, τους μετόχους της και τη χώρα, που επωφελείται μόνο από την παρουσία ισχυρών τραπεζών με κριτήρια αγοράς.

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΘΝΙΚΩΝ ΟΦΕΩΝ ΤΩΝ ΕΥΡΩΚΕΡΜΑΤΩΝ

ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΕΠΙΤΟΚΙΑ

Με αφορμή τα ερωτήματα που προέκυψαν από την απόφαση 1219/2001 του Αρείου Πάγου, η Τράπεζα της Ελλάδος, με την επιστολή 1375/23.5.02 του Διοικητή αυτής διευκρινίζει, κατόπιν σχετικής επιστολής του Προέδρου της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, τα ζητήματα που αφορούν τον τρόπο καθορισμού των τραπεζικών επιτοκίων και ιδίως το ισχύον καθεστώς της ελεύθερης διαμόρφωσής τους.

Ειδικότερα, η Τράπεζα της Ελλάδος, που λόγω αρμοδιότητας είναι η αρχή που θεσμοθέτησε με αποφάσεις της (κανονιστικές διοικητικές πράξεις) το ισχύον καθεστώς, αποσαφηνίζει τη ratio της διάκρισης μεταξύ τραπεζικών και εξωτραπεζικών επιτοκίων, τους λόγους που οδήγησαν στη διαφοροποίηση της ρύθμισης των δύο αυτών κατηγοριών επιτοκίων και, κατά συνέπεια, την έλλειψη δυνατότητας ανάλογης εφαρμογής επί των τραπεζικών επιτοκίων του εκάστοτε ισχύοντος ανωτάτου ορίου για τα εξωτραπεζικά επιτόκια. Στο πλαίσιο αυτό και για λόγους πληρότητας, παρατίθενται το σχετικό απόσπασμα της υπ' αριθμ. 1219/2001 απόφασης του Αρείου Πάγου, η ανωτέρω επιστολή του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, καθώς και δύο συνημμένα σε αυτήν πρακτικά συνεδριάσεων του Νομικού Συμβουλίου της Τράπεζας της Ελλάδος αναφορικά με το ίδιο θέμα.

ΑΡΙΘΜΟΣ 1219/2001

Το Δικαστήριο του Αρείου Πάγου Δ' Πολιτικό Τμήμα

.....

IX. Σύμφωνα με την ΠΔ/ΓΕ υπ' αριθ. 2286/28.1.1994 που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του αρθ. 1 του Ν.1266/1982 σχετικά με τα καταναλωτικά δάνεια και τα χρεωστικά υπόλοιπα λογαριασμών πιστωτικών δελτίων, τα επιτόκια καθορίζονται ελεύθερα από τα πιστωτικά ιδρύματα με την επιφύλαξη όμως των διατάξεων περί ελαχίστων ορίων επιτοκίων χορηγήσεων που τυχόν ισχύουν. Τα τραπεζικά επιτόκια είναι σήμερα κατά κανόνα ελεύθερος διαπραγματεύσιμα και το ισχύον γι' αυτά καθεστώς δεν συνοδεύεται από τη θέσπιση ανωτάτων ορίων. Η επέμβαση του νομοθέτη περιορίζεται στη ρύθμιση των εξωτραπεζικών μόνο επιτοκίων. Εξάλλου τα εξωτραπεζικά επιτόκια παρά τον περιορισμό τους στις εξωτραπεζικές συναλλαγές δεν παύουν να έχουν γενικότερη κοινωνικοοικονομική σημασία και ν' αφορούν και τις τραπεζικές συμβατικές σχέσεις. Ο κοινωνικός και οικονομικός σκοπός του δικαιώματος στην ελεύθερη διαμόρφωση των τραπεζικών επιτοκίων είναι η συμπίεσή τους κάτω από τα όρια των εξωτραπεζικών. Έτσι η συμφωνία για επιτόκια που υπερβαίνουν τα ανώτατα αυτά όρια δεν παύει να απαγορεύεται από το νόμο (ΑΚ281). Ενόψει των ανωτέρω, γενικός όρος που επιτρέπει στην τράπεζα να καθορίζει εκάστοτε συμβατικό τόκο με τον οποίο θα χρεώνεται ο λογαριασμός του πελάτη στις περιπτώσεις τμηματικών εξοφλήσε-

ων (καταβολών σε δόσεις) είναι καταχρηστικός και συνεπώς άκυρος λόγω αντιθέσεώς του στο άρθρ. 2 παρ. 7 περ. ια' του Ν.2251/1994 όταν δεν καθορίζονται κριτήρια ειδικά εκ των προτέρων και εύλογα για τον καταναλωτή-πελάτη. Εν προκειμένω το Εφετείο καθόσον αφορά τον υπό στοιχείο (16α) γενικό όρο, ο οποίος με την ένδικη αγωγή του αναιρεσειόντος σωματείου θεωρείται καταχρηστικός, δέχθηκε τα ακόλουθα: Κατά τον όρο 16α ΓΟΣ (“ο λογαριασμός θα χρεώνεται με συμβατικό τόκο στις περιπτώσεις τμηματικών εξωφλήσεων (καταβολών σε δόσεις) ο οποίος καθορίζεται εκάστοτε από την Τράπεζα και σήμερα, Μάρτιος 97, είναι 28,44%”). Το εκκαλούν σωματείο υποστηρίζει ότι ο όρος αυτός είναι αντίθετος προς το άρθρο 2 παρ. 6 και 7ε' του Ν.2251/1994. Σύμφωνα όμως με το άρθρο 295 περ. α' ΑΚ, αν οφείλεται τόκος από δικαιοπραξία χωρίς να ορίζεται το ποσοστό του, ισχύει ο νόμιμος τόκος. Για τα χρεωστικά υπόλοιπα λογαριασμών πιστωτικών καρτών δεν υφίσταται νόμιμα καθοριζόμενος δικαιοπρακτικός τόκος. Γι' αυτό και η 2286/28.1.1994 Πράξη Διοικητή Τράπεζας Ελλάδος, που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 1 του Ν.1266/1982, όρισε ότι “τα επιτόκια καθορίζονται ελεύθερα από τη δανειστρία Τράπεζα, με την επιφύλαξη των διατάξεων, περί ελαχίστων ορίων επιτοκίων χορηγήσεων που εκάστοτε ισχύουν”. Επομένως, ο άνω συμβατικός τόκος που θα καθορίζεται εκάστοτε από την Τράπεζα και με τον οποίο θα χρεώνεται ο λογαριασμός του κατόχου κάρτας, σε περίπτωση τμηματικών εξωφλήσεων, δεν μπορεί να υπερβαίνει τον ισχύοντα κάθε φορά νόμιμο τόκο. Με βάση τις παραδοχές αυτές σε σχέση με τον διαληφθέντα γενικό όρο, το Εφετείο έκρινε ότι ο όρος αυτός δεν είναι καταχρηστικός. Ετσι όμως που έκρινε και απέρριψε κατά τούτο την αγωγή του αναιρεσειόντος σωματείου παραβίασε την ουσιαστικού δικαίου διάταξη του άρθρ. 2 παρ. 7 περ. ια' του Ν.2251/1994, την οποία εσφαλμένως ερμήνευσε και εφάρμοσε. Τούτο ειδικότερα γιατί θεώρησε μη καταχρηστικό τον προαναφερθέντα γενικό όρο μολονότι αυτός εμφανίζει αοριστία αφού επιτρέπει στην προμηθεύτρια κατά την έννοια του νόμου τράπεζα να προσδιορίζει οποτεδήποτε συμβατικό τόκο χωρίς να είναι εκ των προτέρων γνωστά στον καταναλωτή-πελάτη κριτήρια ειδικά και εύλογα πράγμα που οδηγεί στη διάψευση των τυπικών και δικαιολογημένων προσδοκιών του πελάτη ως προς την εξέλιξη της συναλλακτικής σχέσεως με την τράπεζα. Παραβιάζεται έτσι από την τράπεζα η βαρύνουσα αυτήν υποχρέωση σαφήνειας και διαφάνειας του σχετικού ΓΟΣ χωρίς να έχει σημασία ούτε και εξετάζεται αν η πρακτική εφαρμογή του όρου αυτού από τη συγκεκριμένη (εναγόμενη) τράπεζα έχει οδηγήσει πράγματι σε ανεπιεική για τους καταναλωτές επιτόκια. Συνεπώς ο δεύτερος λόγος της αιτήσεως αναιρέσεως εκ του άρθρ. 559 αριθ. 1 Κ.Πολ.Δ. κρίνεται βάσιμος.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος
προς τον Πρόεδρο της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών

Αθήνα, 23 Μαΐου 2002

Α.Π. 1375

Κύριε Πρόεδρε,

Σε απάντηση της από 20 Μαρτίου 2002 επιστολής σας, θα ήθελα να διευκρινίσω ορισμένα θέματα που συνδέονται με τις αποφάσεις της Τράπεζας της Ελλάδος, με τις οποίες πραγματοποιήθηκε η μετάβαση από το καθεστώς διοικητικού καθορισμού των τραπεζικών επιτοκίων σε καθεστώς ελεύθερης διαμόρφωσής τους.

1. Όπως είναι γνωστό, τα επιτόκια των τραπεζικών χορηγήσεων και καταθέσεων καθορίζοντο επί μακρά χρονική περίοδο από την Τράπεζα της Ελλάδος. Το καθεστώς διοικητικού καθορισμού των επιτοκίων μετεβλήθη σταδιακά από το έτος 1987. Ειδικότερα:

α) Από το τέλος του Ιουνίου του έτους 1987 άρχισε η διαδικασία απελευθέρωσης των επιτοκίων με την κατάργηση του ανώτατου ορίου επιτοκίου 21,5% στις βραχυπρόθεσμες και σε άλλες κατηγορίες τραπεζικών πιστώσεων. Ταυτόχρονα, για τις χορηγήσεις αυτές καθορίστηκε, από 30.6.87, ελάχιστο επιτόκιο 21% και δόθηκε η δυνατότητα στις τράπεζες να διαμορφώνουν ελεύθερα το επιτόκιο πάνω από το ελάχιστο αυτό όριο (ΠΔ/ΤΕ 1087/29.6.87).

Η απόφαση απελευθέρωσης των επιτοκίων χορηγήσεων προς τα άνω, με ταυτόχρονο καθορισμό κατωτάτου ορίου επιτοκίου, αποτέλεσε συνειδητή επιλογή της Τράπεζας της Ελλάδος για τη σταδιακή μετάβαση από το προηγούμενο καθεστώς διοικητικού καθορισμού των επιτοκίων σε καθεστώς διαμόρφωσής τους κυρίως από τις δυνάμεις προσφοράς και ζήτησης τραπεζικών πιστώσεων. Στα τραπεζικά επιτόκια άρχισε επομένως να ενσωματώνεται ένα πρόσθετο στοιχείο κόστους (ασφάλιστρο), το οποίο αντανάκλα το διαφορετικό μέγεθος κινδύνου που αντιστοιχεί στις επιμέρους κατηγορίες δανείων. Ο καθορισμός, εξάλλου, σε πρώτη φάση, κατωτάτου επιτοκίου αποσκοπούσε στην αποφυγή κατά την περίοδο εκείνη, υποχώρησης των επιτοκίων σε επίπεδα τα οποία δεν θα ήταν συμβατά με την ασκούμενη αντιπληθωριστική νομισματική πολιτική. Το σκεπτικό υιοθέτησης της συγκεκριμένης τακτικής και διαδικασίας για τη σταδιακή απελευθέρωση των επιτοκίων περιγράφεται λεπτομερώς στην Ετήσια Έκθεση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος για το έτος 1987 (κεφ. ΙΙ, εδάφ. 5, σελ. 36 – *συνημμένο υπ' αριθμ. 1*).

β) Το επιτόκιο υπερημερίας για τις τραπεζικές χορηγήσεις απελευθερώθηκε από 1.7.89. Ειδικότερα, καθορίστηκε ως ελάχιστο όριο επιτοκίου υπερημερίας το εκάστοτε ελάχιστο όριο επιτοκίου δανείων για κεφάλαια κίνησης, προσαυξη-

μένο κατά 4 εκατοστιαίες μονάδες (ΠΔ/ΤΕ 1574/14.6.89). Το ελάχιστο αυτό όριο διατηρήθηκε μέχρι της 4.8.94, οπότε και καταργήθηκε.

Με την ΠΔ/ΤΕ 2393/15.7.1996, ορίστηκε ότι, από 1.8.96 και εφεξής, το επιτόκιο υπερημερίας δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει περισσότερο από 2,5 εκατοστιαίες μονάδες το προβλεπόμενο στην οικεία σύμβαση επιτόκιο ενήμερης οφειλής.

- γ) Μετά την απελευθέρωσή τους, τα τραπεζικά επιτόκια ακολούθησαν την τάση των επιτοκίων που καθόριζε η Τράπεζα της Ελλάδος (κυρίως τα επιτόκια παρέμβασης της Τράπεζας της Ελλάδος στη διατραπεζική αγορά χρήματος) κατά την άσκηση της νομισματικής πολιτικής και από την 1.1.2001 την τάση των αντίστοιχων επιτοκίων της ΕΚΤ. Επιπροσθέτως, τα τραπεζικά επιτόκια επηρεάζονται και από άλλους παράγοντες, όπως οι αποδόσεις εναλλακτικών προς τις τραπεζικές καταθέσεις τοποθετήσεων και το αναλαμβανόμενο εκάστοτε μέγεθος του κινδύνου από τη χορήγηση δανείων προς επιχειρήσεις ή νοικοκυριά. Ειδικώς για τα καταναλωτικά δάνεια σημειώνεται ότι, λόγω της ιδιαιτερότητας που χαρακτηρίζει την αξιολόγηση αυτής της κατηγορίας των δανείων (που συνδέεται με τη μαζικότητα των συναλλαγών και τη συνεπαγόμενη ενιαία εκτίμηση και κοστολόγηση του κινδύνου), ο αναλαμβανόμενος από τις τράπεζες κίνδυνος εύλογο είναι να μεταφράζεται σε ενιαίο για την κατηγορία ασφάλιστρο, το οποίο αντανακλάται στο επιτόκιο, ως στοιχείο αυξημένου κόστους.

2. Κατά την περίοδο της μερικής προς τα άνω απελευθέρωσης των επιτοκίων για ενήμερες τραπεζικές οφειλές, ο ανταγωνισμός μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων ασκούσε πίεση για τον περιορισμό του περιθωρίου μεταξύ των επιτοκίων καταθέσεων και χορηγήσεων (spread). Εξάλλου, δεν υπήρχε ανάγκη να χρησιμοποιήσει η Τράπεζα της Ελλάδος, στο πλαίσιο της εξουσιοδοτικής διάταξης του άρθρου 2 του ΝΔ 588/48, άλλο επιτόκιο αναφοράς, εφόσον πλέον το εύρος των επιτοκίων χορηγήσεων διεμορφώνετο σύμφωνα με τις επικρατούσες συνθήκες της αγοράς, ιδίως όσον αφορά τα προαναφερθέντα στοιχεία κόστους και κινδύνου. Κατά συνέπεια, εκτός από την τήρηση του κατωτάτου ορίου, δεν ίσχυαν άλλες δεσμεύσεις ως προς το εύρος, εντός του οποίου μπορούσαν να διμορφωθούν τα επιτόκια χορηγήσεων.

Τα ανωτέρω επιβεβαιώνονται και από σχετικές διευκρινίσεις που η Τράπεζα της Ελλάδος παρέσχε κατά καιρούς προς τις τράπεζες (συνημμένα υπ' αριθ. 2 και 3 αντίστοιχα έγγραφα, 2385/12.10.87 και 497/26.5.92).

3. Η σύμφωνα με το ΝΔ 588/48 γενική εξουσιοδότηση για τον καθορισμό των τραπεζικών επιτοκίων δεν πρέπει να συνδέεται με τη μεταγενέστερη ειδική εξουσιοδότηση του Ν.876/79 (άρθρο 15, παράγρ. 5) προς το Υπουργικό Συμβούλιο να καθορίζει κάθε φορά με Πράξη του, ύστερα από πρόταση της Τράπεζας της Ελλάδος, το ποσοστό του εκ δικαιοπραξίας τόκου, καθώς και του εξ υπερημερίας οφειλόμενου τόκου (εξωτραπεζικά επιτόκια).

Για την πρόταση καθορισμού των εξωτραπεζικών επιτοκίων, ως εντελώς διακριτής ρύθμισης από εκείνη του καθορισμού των τραπεζικών επιτοκίων, ελαμβάνετο υπό-

ψη το γενικό επίπεδο των επιτοκίων, και όχι ένα έκαστο των διαφορετικών επιτοκίων επί των τραπεζικών δανείων, το ύψος των οποίων διαφοροποιείτο με βάση τους παράγοντες που προαναφέρθηκαν στην παράγρ. 1γ. (συνημμένο υπ' αριθ. 4 έγγραφο 421/29.2.88).

Ενδεικτικά σημειώνεται ότι:

- με στοιχεία μηνός Σεπτεμβρίου 1990 (δηλαδή ένα μήνα πριν από την έκδοση της Πράξης Υπουργικού Συμβουλίου 120/23.10.90, με την οποία τα εξωτραπεζικά επιτόκια συνδέθηκαν για πρώτη φορά με το εκάστοτε εφαρμοζόμενο επιτόκιο ποινής στα ανοίγματα των τρεχούμενων λογαριασμών των τραπεζών στην Τράπεζα της Ελλάδος), το μέσο επιτόκιο των τραπεζικών βραχυπρόθεσμων δανείων για κεφάλαιο κίνησης ανερχόταν σε 27,5% και το μέσο επιτόκιο στα μακροπρόθεσμα δάνεια σε 25,2% ετησίως, ενώ τα εξωτραπεζικά επιτόκια καθορίστηκαν σε χαμηλότερο επίπεδο (το δικαιοπρακτικό επιτόκιο 23% και το υπερημερίας 25% ετησίως).
- με στοιχεία μηνός Φεβρουαρίου 2002, ο μέσος όρος των τραπεζικών επιτοκίων ανερχόταν για βραχυπρόθεσμα δάνεια προς επιχειρήσεις σε 7,66% ετησίως, για πάγιες εγκαταστάσεις σε 7,81%, για στέγαση σε 5,77% και για καταναλωτικές δαπάνες σε 12,90% (ελάχιστο 11,23%, μέγιστο 15,90%), ενώ τα εξωτραπεζικά επιτόκια την ίδια περίοδο (από 9.11.01 μέχρι και σήμερα) ήταν 9,25% (δικαιοπρακτικό) και 11,25% (υπερημερίας).

Συνεπώς, τα τραπεζικά επιτόκια αποτελούσαν πάντοτε ξεχωριστή και μη επικαλυπτόμενη από άποψη πεδίου εφαρμογής κατηγορία επιτοκίων από εκείνη των εξωτραπεζικών επιτοκίων. Η διάκριση αυτή απορρέει από τη φύση των πραγμάτων και απηχείται στη θέσπιση δύο σαφώς διαφορετικών νομοθετικών εξουσιοδοτήσεων.

- 4.** Ενόψει του διττού αυτού νομοθετικού καθεστώτος, το Νομικό Συμβούλιο της Τράπεζας της Ελλάδος, υπόψη του οποίου είχε τεθεί σε ανύποπτο χρόνο το θέμα, έχει αποφανθεί ότι δεν γεννάται ζήτημα ανάλογης εφαρμογής επί των τραπεζικών επιτοκίων του εκάστοτε ισχύοντος ανωτάτου ορίου για τα εξωτραπεζικά επιτόκια, δοθέντος ότι ο μη καθορισμός από την Τράπεζα της Ελλάδος ανωτάτου ορίου στα τραπεζικά επιτόκια συνιστά ηθελημένη αρνητική ρύθμιση που δεν δημιουργεί νομοθετικό κενό, επί του οποίου και μόνον θα ήταν νοητή η ανάγκη κατάλληλης εφαρμογής άλλων διατάξεων. Η ρύθμιση αυτή αποτελεί νόμιμη άσκηση της ανατεθειμένης στην Τράπεζα της Ελλάδος αρμοδιότητας (συνημμένο υπ' αριθ. 5 πρακτικό Νομικού Συμβουλίου Ν.Ζ. 798/1995).

Αλλωστε, τυχόν επέκταση της εφαρμογής του ανωτάτου ορίου του εξωτραπεζικού επιτοκίου και επί των τραπεζικών συναλλαγών δεν θα ήταν δικαιολογημένη, διότι θα παράβλεπε τις κρίσιμες διαφορές που υπάρχουν μεταξύ αφενός των επιτοκίων που συμφωνούνται από τους συμβαλλομένους στις εξωτραπεζικές συναλλαγές και αφετέρου των τραπεζικών επιτοκίων, ο καθορισμός των οποίων προϋποθέτει λειτουργία οργανωμένης αγοράς και, γι' αυτόν το λόγο, πρόσθετες επιβαρύνσεις για την αντιμετώπιση των λειτουργικών εξόδων των τραπεζών.

πεζών και γενικότερα για την ασφαλή και αποτελεσματική διαμεσολαβητική δραστηριότητα των τραπεζών μεταξύ καταθετών και δανειοληπτών.

Επιπλέον, η μη θέσπιση περιορισμών στη διαμόρφωση των επιτοκίων υπαγορεύεται από την αρχή της οικονομίας της ανοικτής αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό, η οποία αποτελεί νομοθετημένη επιλογή σε όλες τις προηγμένες οικονομίες και, ιδιαίτερα, στην Ευρωπαϊκή Ένωση (άρθρο 4 παρ. 1, 2 της Συνθήκης και άρθρο 2 του Καταστατικού ΕΣΚΤ/ΕΚΤ).

Πρέπει, επίσης, να σημειωθεί ότι ο μη καθορισμός ανωτάτου ορίου στα τραπεζικά επιτόκια ουδόλως συγκρούεται με το αίτημα της προστασίας των συναλλασσομένων, δοθέντος ότι, όπως προκύπτει από τη γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου της Τράπεζας της Ελλάδος, το οποίο εντελώς πρόσφατα ασχολήθηκε εκ νέου με το όλο θέμα, η προστασία των συναλλασσομένων μπορεί να διασφαλισθεί επαρκώς με την εφαρμογή των γενικών ρητρών του δικαίου (συνημμένο υπ' αριθ. 6 πρακτικό Νομικού Συμβουλίου Ν.Ζ. 853/2002).

Ελπίζω ότι οι ανωτέρω διευκρινίσεις απαντούν στα ερωτήματα που θέσατε με την επιστολή σας.

Με εκτίμηση

ΛΟΥΚΑΣ ΠΑΠΑΔΗΜΟΣ
ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

N. Z. 853

ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΩΣ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Συνεδρίες των 27.2, 17.4, 25.4 και 9.5.2002

Μετέχουν οι καθηγητές:

κ.κ. Α. Γεωργακόπουλος, Πρόεδρος του Συμβουλίου, Κ. Μπέης, Γ. Κασιμάτης, Γ. Α. Καλλιμόπουλος, Ν. Ρόκας και Φ. Χριστοδούλου, Δικαστικός Σύμβουλος, μέλη. Γραμματέας ο Δικηγόρος κ. Π. Αδαμόπουλος.

Σύμφωνα με το άρθρο 293 του Α.Κ. το ανώτατο όριο του δικαιοπρακτικού τόκου και του τόκου υπερημερίας προσδιορίζεται όπως ορίζει ο νόμος – ήδη με πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου μετά πρόταση της Τράπεζας της Ελλάδος (Ν. 876/79, αρ. 15 παρ. 5). Η ισχύουσα σήμερα ρύθμιση (Π.Υ.Σ. 1/14.1.2000) καθορίζει το ανώτατο όριο του δικαιοπρακτικού τόκου αφενός και του νομίμου τόκου και του τόκου υπερημερίας αφετέρου σε 5 και 7 εκατοστιαίες μονάδες αντιστοίχως υψηλότερο ετησίως από το επιτόκιο που εκάστοτε εφαρμόζει η Τράπεζα

της Ελλάδος στις χρηματοδοτήσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων έναντι τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου.

Εξάλλου, κατά το άρθρο 2 παρ. 3 του ν.δ. 588/1948, με απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος δύναται να καθορίζεται, “κατά παρέκκλιση από πάσης γενικής ή ειδικής διατάξεως περί του ύψους του τόκου”, το ύψος του τόκου που οφείλεται στις αναφερόμενες στη διάταξη αυτή τραπεζικές συναλλαγές (τραπεζικός τόκος). Η δυνάμει της ως άνω εξουσιοδοτήσεως τελευταία εκδοθείσα και ισχύουσα ΠΔ/ΤΕ 2286/28.1.94 διαλαμβάνει ότι το επιτόκιο, η διάρκεια και οι λοιποί όροι για τις ρυθμιζόμενες από αυτήν παροχές καταναλωτικής πίστης καθορίζονται από τη δανειστρία τράπεζα με την επιφύλαξη των διατάξεων περί ελαχίστων ορίων επιτοκίων χορηγήσεων που εκάστοτε ισχύουν.

Ενόψει του κατά τα ανωτέρω ισχύοντος διπλού νομοθετικού καθεστώτος το Συμβούλιο, με το υπό στοιχεία Ν.Ζ. 798/29.11.95 πρακτικό του, έχει αποφανθεί ότι δεν γεννάται ζήτημα ανάλογης εφαρμογής επί των τραπεζικών επιτοκίων του ισχύοντος εκάστοτε ανωτάτου ορίου εξωτραπεζικών επιτοκίων, δοθέντος ότι ο κατά τα άνω μη καθορισμός από την Τράπεζα της Ελλάδος ανωτάτου ορίου στα τραπεζικά επιτόκια συνιστά εν προκειμένω ηθελημένη αρνητική ρύθμιση και δεν δημιουργεί νομοθετικό κενό, επί του οποίου και μόνον παρίσταται ενδεχομένως ανάγκη κατάλληλης εφαρμογής άλλων διατάξεων. Τούτο συνιστά νόμιμη διαχείριση της ανατεθειμένης στην Τράπεζα της Ελλάδος αρμοδιότητας.

Ηδη τίθεται υπόψη του Συμβουλίου η πρόσφατη απόφαση 1219/2001 του Αρείου Πάγου, η οποία, εκδοθείσα επί συλλογικής αγωγής που αφορούσε την εγκυρότητα γενικών όρων για καταναλωτικά δάνεια μέσω πιστωτικών καρτών, περιέλαβε, μεταξύ άλλων, τη σκέψη ότι, αν και η επέμβαση του νομοθέτη περιορίζεται στη ρύθμιση των εξωτραπεζικών επιτοκίων, τα τελευταία “δεν παύουν να έχουν γενικότερη κοινωνικοοικονομική σημασία και να αφορούν και τις τραπεζικές συμβατικές σχέσεις. Ο κοινωνικός και οικονομικός σκοπός του δικαιώματος στην ελεύθερη διαμόρφωση των τραπεζικών επιτοκίων είναι η συμπίεσή τους κάτω από τα όρια των εξωτραπεζικών. Έτσι η συμφωνία για επιτόκια που υπερβαίνουν τα ανώτατα αυτά όρια δεν παύει να απαγορεύεται από το νόμο (Α.Κ. 281)”.

Κατά την άποψη του Νομικού Συμβουλίου υπάρχουν στο εξεταζόμενο θέμα δύο ειδικότερα ζητήματα:

Το πρώτο ζήτημα είναι, αν η Τράπεζα της Ελλάδος έχει την εξουσία να αφήσει όλα ή ορισμένα τραπεζικά δάνεια χωρίς νομοθετικό όριο ανωτάτου επιτοκίου. Η απάντηση στο ζήτημα αυτό είναι καταφατική και στηρίζεται σε γενικότερες νομοπολιτικές επιλογές της Ελλάδος, της ΟΝΕ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η νομοθεσία των οποίων ακολουθεί, και στο πιστωτικό σύστημα, τις αρχές της ανοικτής αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό (ιδίως άρθρο 4 παρ. 1, 2 Συνθήκης και άρθρο 2 Καταστατικού ΕΣΚΤ/ΕΚΤ). Υιοθέτηση των αρχών αυτών, αφενός σημαίνει ότι το κράτος δεν επιτρέπεται να περιορίζει τις δυνάμεις της ελεύθερης οικονομίας και αφετέρου προστατεύει τον πολίτη με τη διασφάλιση

της ανεμπόδιστης λειτουργίας του μηχανισμού της προσφοράς και της ζήτησης. Ειδικότερα, η παραδοχή ότι επιβάλλεται να υπάρχει νομοθετικό ανώτατο όριο επιτοκίου στις τραπεζικές συναλλαγές, κατά το πρότυπο του ορίου επιτοκίου των μη τραπεζικών συναλλαγών, δεν λαμβάνει υπόψη τις διαφορές, οι οποίες υπάρχουν από απόψεως λειτουργίας της αγοράς και ανταγωνισμού μεταξύ των επιτοκίων αφενός στην τραπεζική αγορά και αφετέρου στον εκτός αυτής χώρο. Ιδίως το τραπεζικό επιτόκιο διαμορφώνεται εκάστοτε λαμβανομένων υπόψη συγκεκριμένων στοιχείων κόστους (κυρίως: κόστους χρήματος και λειτουργικών εξόδων της κάθε τράπεζας). Εξάλλου η απελευθέρωση του τραπεζικού επιτοκίου δικαιολογείται και ίσως υπαγορεύεται και εκ του ότι ο τραπεζικός τόκος είναι εργαλείο όχι μόνον πιστωτικής πολιτικής (όπως ενδεχομένως είναι ο εξωτραπεζικός τόκος) αλλά και νομισματικής πολιτικής. Τυχόν αμετακίνητος εθνικός καθορισμός ανωτάτου ορίου επιτοκίων θα έπρεπε να θεωρηθεί ασυμβίβαστος προς τις διατάξεις που ορίζουν ότι η νομισματική πολιτική – άρα και ο προσδιορισμός του επιτοκίου – ασκείται από το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών και έχει σκοπό την ενιαία προστασία της αξίας του κοινού νομίσματος των χωρών της ζώνης του ευρώ δια μέσου της εξασφάλισης της σταθερότητας του επιπέδου των τιμών στην Ευρωζώνη.

Το δεύτερο ζήτημα είναι αν και πώς προστατεύεται στη συγκεκριμένη εκάστοτε περίπτωση ο συναλλασσόμενος με την τράπεζα και ειδικότερα ο καταναλωτής, ιδίως στις περιπτώσεις, κατά τις οποίες δεν έχει οριστεί ανώτατο όριο επιτοκίου. Η απάντηση στο θέμα αυτό είναι ότι η προστασία αυτή είναι ανεξάρτητη του ανωτάτου ορίου επιτοκίου, διότι η σχετική ανάγκη προστασίας μπορεί να ανακύπτει και όταν θεσπίζεται ανώτατο όριο επιτοκίου και η συγκεκριμένη σύμβαση δεν το έχει υπερβεί. Το ανεξάρτητο αυτό, από τη θέσπιση ή όχι ανωτάτου ορίου επιτοκίου θέμα, λύεται με την εφαρμογή των γενικών ρητρών (Α.Κ. 281, 288, 178-179, 371-373, 388, 409 Α.Κ. και Ν.2251/94), οι οποίες μπορούν, *in concreto*, να αποτελούν, κατά διεθνή εμπειρία, επαρκή προστασία του πελάτη των τραπεζών, χωρίς να δεσμεύουν εκ προτέρου την τραπεζική οικονομία και να μειώνουν την αναγκαία ευκαμψία της. Η ποικιλία των τραπεζικών εργασιών, η μη πλήρης συγκρισιμότητά τους προς τις εξωτραπεζικές συναλλαγές, η σημασία των τραπεζικών επιτοκίων για την πιστωτική και νομισματική πολιτική και η σαφής διατύπωση του άρθρου 2 παρ. 3 Ν.Δ. 588/48, η ουσιαστική σημασία της ελεύθερης αγοράς για την προστασία και του καταναλωτή και του εν γένει συναλλασσομένου δεν μπορούν, κατά τα ανωτέρω, να δικαιολογήσουν γενίκευση του εξωτραπεζικού ανωτάτου επιτοκίου, την οποία και καθιστούν πρόδηλα βλαπτική ως προς την αληθή προστασία των συναλλαγών. Για το λόγο αυτό, το Συμβούλιο φρονεί ότι η παρεμπόδιση σκέψη του Αρείου Πάγου δεν μπορεί να έχει αυτήν την έννοια γενίκευσης και να αποκλείει τη συγκεκριμένη εφαρμογή των γενικών ρητρών, οι οποίες, και σε θέματα των επιτοκίων και σε άλλα θέματα, αποτελούν την παραδεδεγμένη και ικανοποιητική προστασία των συναλλασσομένων. Αλλωστε προσεκτικότερη ανάγνωση ολόκληρης της ΙΧ σκέψεως

και ιδίως της σελ. 35 της Α.Π. 1219/2001 οδηγεί αβιάστως στο συμπέρασμα, ότι ο Αρειος Πάγος, με την κρίσιμη παρεμπόμπουσα σκέψη, δεν αποδέχεται γενική απαγόρευση κάθε υπέρβασης του ανωτάτου ορίου των εξωτραπεζικών επιτοκίων, αλλά, κατά το αληθές νόημα, δέχεται απλώς ότι τέτοια απαγόρευση ισχύει και μπορεί να ισχύει μόνο αν και εφόσον συντρέχουν in concreto οι όροι του 281 Α.Κ.

Με τις σκέψεις αυτές το Συμβούλιο εμμένει στη γνώμη που είχε εκφράσει στο πρακτικό του Ν.Ζ. 798/29.11.95.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
Α. Γεωργακόπουλος

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
Π. Αδαμόπουλος

ΤΑ ΜΕΛΗ
Κ. Μπέης
Γ. Κασσιμάτης
Γ. Δ. Καλλιμόπουλος
Ν. Ρόκας
Φ. Χριστοδούλου

N.Z.798

ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΩΣ ΝΟΜΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
Συνεδρία της 29.11.95

Μετέχουν οι καθηγητές κ.κ. Α. Γεωργακόπουλος, Πρόεδρος του Συμβουλίου, Γ. Κασσιμάτης, Ν. Ρόκας, Γ. Δ. Καλλιμόπουλος και Φ. Χριστοδούλου, Δικαστικός Σύμβουλος, μέλη. Γραμματέας ο δικηγόρος κ. Π. Αδαμόπουλος.

Ενόψει του υφισταμένου νομοθετικού καθεστώτος περί ανωτάτων ορίων τόκου, στα πλαίσια του οποίου ο προσδιορισμός του τόκου διενεργείται ως προς μεν τα εξωτραπεζικά επιτόκια από το Υπουργικό Συμβούλιο ως προς δε τα τραπεζικά από την Τράπεζα της Ελλάδος, ερωτάται το Συμβούλιο εάν, σε περίπτωση μη θεσπίσεως ανωτάτου ορίου για τα τελευταία αυτά (όπως συμβαίνει επί του παρόντος), μπορεί να θεωρηθεί ότι ισχύει και επ' αυτών το προσδιορισμένο αρμοδίως για τα εξωτραπεζικά επιτόκια ανώτατο όριο.

Επί του ανωτέρω ζητήματος το Συμβούλιο φρονεί τα εξής:

Κατ' άρθρον 293 ΑΚ το ανώτατο όριο του τόκου που οφείλεται από δικαιοπραξία και το ποσοστό του νομίμου ή του τόκου υπερημερίας προσδιορίζονται όπως

ορίζει ο νόμος. Ο ισχύων σήμερα νόμιμος τρόπος προσδιορισμού, καθοριζόμενος από τη διάταξη του άρθρου 15 του ν. 876/79, διενεργείται με πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου, μετά πρόταση της Νομισματικής Επιτροπής (ήδη, κατόπιν του ν. 1266/82, της Τράπεζας της Ελλάδος).

Εξάλλου σύμφωνα με τη διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 2 του ν.δ. 588/48, όπως ισχύει σήμερα αντικατασταθείσα από τη διάταξη του άρθρου 2 του ν. 1046/80, δι' αποφάσεως της Νομισματικής Επιτροπής (ήδη Τράπεζας της Ελλάδος, κατά τ' ανωτέρω) δύναται να καθορίζεται και μεταβάλλεται, κατά παρέκκλιση κάθε γενικής ή ειδικής διατάξεως το ύψος του τόκου που ισχύει στις αναφερόμενες στη διάταξη αυτή τραπεζικές συναλλαγές (τραπεζικός τόκος).

Παρέπεται, από τις προαναφερόμενες διατάξεις, ότι από του έτους 1948 έχει καθιερωθεί ένα διπλό καθεστώς που ισχύει παραλλήλως για τον καθορισμό του ύψους των εξωτραπεζικών και τραπεζικών τόκων. Η χορηγηθείσα από τον νομοθέτη, διά νεωτέρου και ειδικού νόμου προς την τότε Νομισματική Επιτροπή αρμοδιότητα είναι πλήρης και αποκλειστική (καθώς τούτο προσηπιβεβαιούται και από την πράξη, διά του καθορισμού, παγίως, τραπεζικών και εξωτραπεζικών επιτοκίων με διαφορετικό τρόπο και από διάφορα όργανα, χωρίς μάλιστα να συμπύπτουν χρονικώς οι αντίστοιχες αποφάσεις τους), αποτελεί δε νόμιμη άσκηση αρμοδιότητας η εκ μέρους της Τράπεζας αποφυγή καθορισμού ανωτάτου ορίου των τραπεζικών επιτοκίων.

Εξάγεται, κατά συνέπειαν, το συμπέρασμα ότι τα ανώτατα όρια που ισχύουν για τα εξωτραπεζικά επιτόκια δεν είναι δυνατόν να ισχύσουν αναλογικώς και επί των τραπεζικών επιτοκίων στις περιπτώσεις που η Τράπεζα της Ελλάδος δεν καθορίζει ανώτατο ύψος των τελευταίων, δεδομένου ότι η παράλειψη αυτή της Τράπεζας δεν δημιουργεί κενό αλλά συνιστά νόμιμη διαχείριση της ανατεθειμένης σ' αυτήν αρμοδιότητας.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
Α. Γεωργακόπουλος

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
Π. Αδαμόπουλος

ΤΑ ΜΕΛΗ
Κ. Μπέης
Γ. Κασσιμάτης
Γ. Δ. Καλλιμόπουλος
Ν. Ρόκας
Φ. Χριστοδούλου

ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΣΤΡΟΓΓΥΛΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:
Χ. Α. Παπαδημητρίου

ΤΡΑΠΕΖΕΣ ΚΑΙ ΤΡΙΤΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΡΙΞΗΣ

Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ των τραπεζών στην απορρόφηση και διαχείριση σημαντικού τμήματος των κονδυλίων του Τρίτου Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης αποτελεί σοβαρή καινοτομία. Η διαμεσολάβηση των χρηματοπιστωτικών οργανισμών αποφασίσθηκε με στόχο την ταχύτερη αλλά και αποτελεσματικότερη εισροή των κοινοτικών πόρων στην ελληνική οικονομία. Και αυτό σε έναν από τους πλέον ευαίσθητους τομείς, αφού πρόκειται για τα κεφάλαια που θα διατεθούν προς τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις.

ΕΙΝΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑ ότι οι τράπεζες διαθέτουν ικανοποιητική τεχνογνωσία, εγκατεστημένο και αποτελεσματικό μηχανισμό προσέγγισης και αξιολόγησης του επιχειρηματία πελάτη. Ήδη, άλλωστε, η επιχειρηματική πίστη είναι ένας από τους τομείς με τον πλέον εντατικό ανταγωνισμό. Γεγονός που ενισχύει την πεποίθηση, την οποία εκφράζει η Πολιτεία μέσω της συμφωνίας την οποία προώθησε, ότι οι τράπεζες θα επιτύχουν στο ρόλο που τους ανατίθεται.

Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ διευρυμένου δικτύου, σε συνδυασμό με τα συστήματα περιφερειακής και κεντρικής αξιολόγησης και παρακολούθησης της επιχειρηματικής και επαγγελματικής πίστης, τα οποία εφαρμόζουν οι τράπεζες προσφέρουν τον κατάλληλο σύνδεσμο μεταξύ των κονδυλίων του Γ' ΚΠΣ και των ενδιαφερομένων επιχειρήσεων.

Η ΣΥΖΗΤΗΣΗ στρογγυλής τραπεζής που διοργάνωσε το Δελτίον της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών αναδεικνύει αυτές ακριβώς τις δυνατότητες αλλά και το ενδιαφέρον που υπάρχει για μια επιτυχημένη διαχείριση των χρηματοδοτικών ευκαιριών που προκύπτουν.

Η ΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ των τραπεζών στην υποστήριξη των προγραμμάτων που απευθύνονται στον επιχειρηματικό κορμό της ελληνικής οικονομίας είναι, προφανώς, ένας από τους λόγους που δικαιολογούν την επιλογή της Πολιτείας. Εξίσου σημαντικός είναι όμως και ένας άλλος: οι τράπεζες θα μπορούν ευχερέστερα να συμμετέχουν στα χρηματοδοτικά σχήματα στη βάση των δικών τους προγραμμάτων. Η ολοκληρωμένη προσέγγιση των πιστωτικών κινδύνων, σε συνδυασμό με την ασφάλεια που προσφέρει η συμμετοχή των αρμόδιων κρατικών υπηρεσιών και, βεβαίως, η στέρεη βάση του Γ' ΚΠΣ, κατοχυρώνει μοναδικά πλεονεκτήματα. Οι επιχειρήσεις που θα ενδιαφερθούν και, τελικώς, θα επιλεγούν, θα έχουν την ευκαιρία να προωθήσουν απαραίτητα ή και καινοτόμα σχέδια ανάπτυξης νέων δραστηριοτήτων, να συμπλη-

ρώσουν ενδεχόμενα κενά στο φάσμα των προϊόντων και υπηρεσιών που διαθέτουν στην αγορά τους και, γενικότερα, να περάσουν σε μια επιθετικότερη προσέγγιση της αγοράς τους.

ΟΙ ΤΡΑΠΕΖΕΣ, από την πλευρά τους, θα έχουν την ευκαιρία να διευρύνουν και να συστηματοποιήσουν το πελατολόγιό τους, να αποκτήσουν πληρέστερη εικόνα και πληροφόρηση για δεκάδες χιλιάδες επιχειρήσεων.

Η ΣΥΖΗΤΗΣΗ μεταξύ των αρμοδίων τραπεζικών στελεχών που παρατίθεται στη συνέχεια, καθιστά προφανές το αυτονόητο: υπάρχει σύμπτωση συμφερόντων που είναι εύλογο να αναμένει κανείς ότι θα οδηγήσει σε μια δυναμική και επιτυχημένη εκπλήρωση των στόχων του προγράμματος στη σύλληψη του οποίου, η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών διαδραμάτισε αποφασιστικό ρόλο.

.....

**ΣΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ
ΠΟΥ ΔΙΟΡΓΑΝΩΘΗΚΕ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ
ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ
ΤΡΑΠΕΖΩΝ
ΣΥΜΜΕΤΕΙΧΑΝ
ΟΙ ΕΞΗΣ:**

ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΕΡΟΝΤΟΥΚΟΣ, Υποδιευθυντής Διεύθυνσης Πίστωσης, Alpha Bank

ΓΙΩΡΓΟΣ ΕΥΡΥΠΠΩΤΗΣ, Διευθυντής Τομέα Εξειδικευμένων Κλάδων,
Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος

ΘΑΝΟΣ ΚΙΤΣΙΔΗΣ, Διευθυντής Τομέα Ειδικών Εργων, Πειραιώς REDFIN

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΑΝΤΑΣ, Τομεάρχης Επιχειρηματικής Πίστης, EFG Eurobank Ergasias

ΠΕΤΡΟΣ ΠΑΠΑΖΑΧΑΡΙΟΥ, Υποδιευθυντής Διεύθυνσης Πίστωσης,
Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΤΣΟΥΜΑΣ, Διευθυντής Διεύθυνσης Επιχειρήσεων,
Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος.

Τη συζήτηση συντόνισε ο δημοσιογράφος ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ Α. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:

Να ξεκινήσουμε τη συζήτησή μας με μια αναφορά στο ρόλο που καλούνται να διαδραματίσουν οι τράπεζες στην απορρόφηση των κοινοτικών κονδυλίων, παράλληλα με τους κρατικούς μηχανισμούς αλλά και, γενικότερα, τη χρηματοδότηση νέων επενδύσεων. Καθώς μάλιστα δεν μιλάμε για τη χρηματοδότηση μεγάλων έργων αλλά επιχειρηματικών πρωτοβουλιών μικρής και μεσαίας κλίμακας, το θέμα της διαχείρισης κεφαλαίων από το Τρίτο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης αποκτά ιδιαίτερη σημασία μετά την εμπλοκή σε αυτό και των πιστωτικών ιδρυμάτων. Πώς, λοιπόν, θα βοηθήσουν οι τράπεζες στην επιτυχή έκβαση αυτού του έργου;

Α. ΤΣΟΥΜΑΣ:

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αποτελούν έναν επιθυμητό πελατειακό στόχο για τις τράπεζες, ειδικά για τις χορηγητικές εργασίες. Πρώτον, γιατί οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αριθμούν σε μερικές εκατοντάδες χιλιάδες. Δεύτερον γιατί, συνήθως, έχουν ελεγχόμενο και αναγνωρίσιμο πιστωτικό κίνδυνο. Τέλος, γιατί έχουν θετικές προοπτικές βιωσιμότητας λόγω του χαμηλού νεκρού σημείου πέραν του οποίου εξασφαλίζουν την κερδοφόρα λειτουργία τους.

Υπάρχει επομένως η γενεσιουργός αιτία της θετικής στάσης των τραπεζών σε ό,τι αφορά τον εκσυγχρονισμό ή τις επενδύσεις των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Επενδύσεις τις οποίες έρχεται να ενισχύσει το Γ' ΚΠΣ.

Εξάλλου, και σήμερα οι τράπεζες, σε κάποιο βαθμό, με την αξιολόγηση των επενδύσεων και τον έλεγχο προόδου εργασιών που πραγματοποιούν, έχουν εμπειρία και συνάφεια με το αντικείμενο. Επομένως έχουν τη δυνατότητα, κατ' αρχήν τουλάχιστον και υπό ορισμένους όρους να ανταποκριθούν στο έργο που περιγράφηκε στην εισαγωγική σας ερώτηση.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:

Ποια είναι όμως η συνάφεια εργασιών και πώς θα αξιοποιηθεί ώστε να αποτελέσει πρόκριμμα για μια καλύτερη κατανομή των διαθεσίμων κεφαλαίων;

Γ. ΓΕΡΟΝΤΟΥΚΟΣ:

Θα συμφωνήσω με τον κ. Τσούμα. Είναι γεγονός ότι, κατά το παρελθόν, οι τράπεζες είχαν ενεργό ανάμειξη και συμμετοχή στη χρηματοδότηση κοινοτικών προγραμμάτων και έχουν προωθήσει με επιτυχία διάφορα επενδυτικά σχέδια, είτε στο πλαίσιο των εκάστοτε Αναπτυξιακών Νόμων: 2601/98, 1892/90, 1262/82 είτε των βιοτεχνικών δανείων της ANE 197/78. Ως αποτέλεσμα αυτής της πολύχρονης ενασχόλησης, έχουν αποκτηθεί πολύτιμες γνώσεις και εμπειρία στην αξιολόγηση, καθώς και στον έλεγχο υλοποίησης των επενδύσεων εις τρόπον ώστε να εξασφαλίζεται η αποτελεσματική δραστηριοποίησή τους στο αντικείμενο αυτό.

Η καινοτομία που εισάγεται με τα νέα προγράμματα του Γ' ΚΠΣ έγκειται στο γεγονός ότι για πρώτη φορά καλούνται οι τράπεζες να διαδραματίσουν το ρόλο του ενδιαμέσου φορέα διαχείρισης, ενώ για την προώθηση του Β' ΚΠΣ το έργο αυτό είχε ανατεθεί σε διάφορες εταιρείες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

Δηλαδή εκχωρείται στις τράπεζες ο χειρισμός ολόκληρου του πακέτου της επενδυτικής πρότασης. Η διαδικασία αυτή ξεκινά από την αξιολόγηση, τον έλεγχο, την παρακολούθηση και την πιστοποίηση των υπαγομένων επενδύσεων, μέχρι και τη διαχείριση των κοινοτικών κονδυλίων, δηλαδή την καταβολή των επιδοτήσεων στους τελικούς δικαιούχους, εκτός από τις μέχρι σήμερα δραστηριότητές τους, που εστιάζοντο στη χρηματοδότηση των επενδύσεων.

Σε αυτό το νέο στοιχείο του Γ' ΚΠΣ είναι προφανές ότι υφίσταται συνάφεια με το αντικείμενο δραστηριότητας των τραπεζών, δεδομένου ότι ο έλεγχος των επενδύσεων είναι ένα από τα βασικά στοιχεία των εργασιών τους. Κατ' επέκταση, η επιτυχής ανταπόκριση σε αυτή τη δημιουργική-αναπτυξιακή πρόκληση είναι αναμενόμενη.

Η πολιτεία με την απόφασή της να εκχωρήσει τη δραστηριότητα αυτή στο τραπεζικό σύστημα, αναγνωρίζει ότι οι τράπεζες διαθέτουν την απαιτούμενη υποδομή και τεχνογνωσία, και κρίνει ότι μπορούν να αντεπεξέλθουν στο έργο αυτό με αριότητα και διαφάνεια.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:

Η εμπειρία, ωστόσο, της κοινής γνώμης αλλά και των ίδιων των μικρών επιχειρηματιών, ως προς το ρόλο τραπεζών στη χρηματοδότηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, δεν είναι πάντοτε θετική. Σηχνά έχουν κατηγορηθεί οι τράπεζες ότι περιμένουν αντί να αναζητούν τον πελάτη και όταν ακόμη έλθει ο πελάτης αντιμετωπίζεται κατά τρόπο που δεν οδηγεί σε λύση των χρηματοδοτικών του αναγκών. Στην περίπτωση που εξετάζουμε τώρα, της διαχείρισης των κονδυλίων του Γ' ΚΠΣ είναι προφανές ότι το κράτος επιθυμεί και θα υπογραφεί γι' αυτό ειδικό "συμβόλαιο" προκειμένου οι τράπεζες να αναζητήσουν τον πελάτη, να τον φέρουν κοντά στις δυνατότητες χρηματοδότησης, να του εξηγήσουν τι έχει να κερδίσει και πώς, αρκεί, βεβαίως, να διαθέτει ένα καλό και αιτιολογημένο σχέδιο. Πιστεύετε ότι οι τράπεζες έχουν οι ίδιες να κερδίσουν από την επαφή αυτή και το άνοιγμά τους προς το τμήμα αυτό της πελατείας;

Π. ΠΑΠΑΖΑΧΑΡΙΟΥ:

Θεωρώ αναγκαίο να επισημάνουμε τις σαρωτικές αλλαγές που χαρακτηρίζουν τα τελευταία χρόνια τους χώρους τόσο των μικρομεσαίων επιχειρήσεων όσο και του τραπεζικού συστήματος και διαφοροποιούν σημαντικά τις σχέσεις τους.

Να αναφέρω επιγραμματικά τις βασικές εξελίξεις. Αλλαγή πρώτη: τα τελευταία χρόνια βελτιώνεται εντυπωσιακά η τεχνογνωσία των τραπεζών σε ό,τι αφορά την ανάλυση και αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των επιχειρήσεων. Εξέλιξη που τις καθιστά πιο σίγουρες, ικανές να δια-

κρίνουν τους βαθμούς αμφιβολίας των επενδυτικών σχεδίων και να χρηματοδοτήσουν τις νέες ιδέες.

Αλλαγή δεύτερη: Η πιστοληπτική ικανότητα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων έχει σημαντικά αυξηθεί. Και μόνον από το γεγονός της κάθετης αποκλιμάκωσης των επιτοκίων, αφού δεν έχουν πλέον να αντιμετωπίσουν επιτόκια παλαιών εποχών π.χ. στο 20% που οδηγούσαν πολλές από αυτές σε σοβαρές επισφάλειες και σε ακύρωση επενδυτικών σχεδίων ή σε παράτολμα επενδυτικά σχέδια.

Αλλαγή τρίτη: Για πρώτη φορά προωθείται σε μαζική κλίμακα πρόγραμμα ενίσχυσης μικρών και μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Το Γ' ΚΠΣ είναι διαφορετικό από τα προηγούμενα. Απομακρυνόμαστε από την αποκλειστικότητα των μεγάλων έργων και των μεγάλων επενδυτικών σχεδίων και επιδιώκουμε (και με τα ΠΕΠ αλλά και με το ΕΠΑΝ κ.ά. δράσεις) να διαχύσουμε κεφάλαια σε έναν τομέα της οικονομίας για τον οποίο αντιλαμβανόμαστε ότι έχει αυξημένη πιστοληπτική ικανότητα και κρίσιμο ρόλο στην αναπτυξιακή δυναμική που πρέπει να ενισχυθεί, ώστε να προκύψουν θετικές επιπτώσεις σε όλη την οικονομία.

Όλοι αυτοί οι παράγοντες συνδυάζονται με την εξέλιξη του τραπεζικού ανταγωνισμού που αναζητώντας νέες λειτουργικές πηγές εσόδων και με την ασφάλεια που προσφέρει η τεχνογνωσία και όσα ήδη ανέφερα, μπορεί να απευθυνθεί σήμερα με ιδιαίτερη προσοχή στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και να αναπτύξει αμοιβαία επωφελή σχήματα συνεργασίας.

Θα συμφωνήσω λοιπόν ότι, μέχρι πριν μερικά χρόνια, περιμέναμε το μικρομεσαίο να έλθει σε εμάς, με κάποιες αμφιβολίες και δισταγμούς για την ανάπτυξη συνεργασίας. Σήμερα δεν τον περιμένουμε. Όλες οι τράπεζες αναπτύσσουν προϊόντα, υπηρεσίες και δράση που αφορούν τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και τα προωθούν με εντατικό τρόπο.

Εχουμε λοιπόν ήδη ξεκινήσει να κοιτούμε προς τα έξω. Ακριβώς σε αυτή τη φάση θα συναντηθούμε με μια μεγάλη ροή κεφαλαίων που βοηθά τα επενδυτικά σχέδια. Μη ξεχνάμε άλλωστε ότι η επιχορήγηση ενός επενδυτικού σχεδίου κατά 35 έως 45%, όπως προβλέπουν τα ΠΕΠ αυξάνει σοβαρά τη βιωσιμότητά του και μειώνει αντίστοιχα τους κινδύνους χρηματοδότησής του.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:

Στο σημείο αυτό θα ήθελα να εξετάσουμε το κρίσιμο θέμα των κινδύνων που χρειάζεται να αναληφθούν κατά τη διαδικασία της συγχρηματοδότησης, αφού η παρουσία του κράτους και η διαθεσιμότητα των κοινοτικών πόρων περιορίζει τις προϋποθέσεις που θα έπρεπε να καλυφθούν στην περίπτωση μιας αμιγώς τραπεζικής εργασίας. Οι τράπεζες, μ' άλλα λόγια, έχουν να καλύψουν έναν πιο περιορισμένο κίνδυνο. Καθίσταται λοιπόν ευχερέστερη η αξιολόγηση του κινδύνου των ελληνικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων;

Γ. ΕΥΡΥΠΙΩΤΗΣ:

Πράγματι ο πιστωτικός κίνδυνος είναι πιο ελεγχόμενος με την έννοια ότι μπορεί να αξιολογηθούν καλύτερα οι πηγές προέλευσης κεφαλαίων για την πραγματοποίηση της επένδυσης, που είναι η επιχορήγηση, η ίδια συμμετοχή του επενδυτή και ο τραπεζικός δανεισμός.

Αν η τράπεζα αξιολογήσει και διαπιστώσει την ύπαρξη ίδιας συμμετοχής της επιχείρησης στην επένδυση, τότε θεωρείται δεδομένη η πηγή άντλησης κεφαλαίων για τη χρηματοδότησή της, υπό την προϋπόθεση βέβαια ότι είναι βιώσιμη και ως εκ τούτου διασφαλίζεται η λειτουργική αποπληρωμή των δανειακών κεφαλαίων.

Επιπρόσθετα ο κίνδυνος επισφαλειών για τις τράπεζες μειώνεται λόγω της μεγάλης διασποράς δεδομένου ότι πρόκειται για σημαντικό αριθμό επιχειρήσεων. Παράλληλα δίνεται η δυνατότητα στις τράπεζες πιστωτικής τους επέκτασης που συνίσταται στην προχρηματοδότηση της επιχορήγησης (bridge financing), στη χορήγηση κεφαλαίων κίνησης αλλά και γενικότερα σε όλο το φάσμα των τραπεζικών προϊόντων και εργασιών.

Όλα τα πιο πάνω εννόητο είναι ότι ως αμφοτεροβαρή, επιδρούν θετικά και στις ίδιες τις επιχειρήσεις-δυνητικούς επενδυτές, για τους οποίους η πρόσβαση στο Τραπεζικό Σύστημα γίνεται ευκολότερη.

Με την ανάμειξη των τραπεζών στη διαχείριση του Γ' ΚΠΣ η πληροφόρηση των δυνητικών επενδυτών καθίσταται άμεση και ευρεία λόγω του ικανού αριθμού φορέων υποδοχής που διατίθενται αλλά και καθοδηγητική, δεδομένου του συμβουλευτικού ρόλου των τραπεζών.

Με αυτόν τον τρόπο εκτιμάται ότι διασφαλίζεται η απορροφητικότητα των κονδυλίων του Γ' ΚΠΣ αλλά και η βιωσιμότητα των επενδυτικών σχημάτων, επ' ωφελεία όλων των συμβαλλόμενων μερών και της Εθνικής Οικονομίας γενικότερα.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:

Έχουμε επομένως πελάτες που είναι ήδη γνωστοί στις τράπεζες, σε καθεστώς ελεγχόμενου κινδύνου. Το κράτος περιμένει όμως, παράλληλα, να εξασφαλιστεί η διαφάνεια ως προς την εφαρμογή των κριτηρίων επιλεξιμότητας και, τελικώς, της βιωσιμότητας. Πώς θα συμβάλουν οι τράπεζες στις πλευρές αυτές του νέου μηχανισμού κατανομής των κονδυλίων; Και, ακόμη, πόσο έτοιμος είναι ο τραπεζικός υπάλληλος για τη διεκπεραίωση των νέων αυτών καθηκόντων;

Π. ΜΑΝΤΑΣ:

Είναι φανερό ότι το κράτος θέλει να κατευθύνει με επιτυχία την υγιή χρηματοδότηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Χωρίς αυτό να υπονοεί σιδηρόπριμα μπορεί να έχει συμβεί στο παρελθόν. Γιατί οι τράπεζες, μέσω των μηχανισμών χρηματοδότησης που χρησιμοποιούν έχουν τη δυνατότητα να κατευθύνουν και να αξιοποιούν κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις χρηματοδοτήσεις αυτές.

Είναι ακριβώς, πιστεύω, το αντικείμενο των τραπεζών. Οι συνθήκες πράγματι έχουν αλλάξει στο τραπεζικό σύστημα και νομίζω ότι αυτό είναι ένα

βασικό συμπέρασμα της συζήτησής μας. Οι τράπεζες δεν περιμένουν πλέον τον πελάτη να έρθει στο γραφείο για να τον αξιολογήσουν. Είμαστε μάρτυρες μιας πολιτικής μάρκετινγκ κυρίως προς τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις για την απόκτηση μεριδίου αυτής της αγοράς. Πιστεύω λοιπόν ότι και τεχνογνωσία υπάρχει και αλλαγή πολιτικής από την πλευρά των τραπεζών. Γιατί πέραν του μεριδίου αγοράς που επιδιώκει να αποκτήσει κάθε τράπεζα είναι και οι συνέργειες που θα προκύψουν μέσα από αυτές τις συνεργασίες.

Δεν είναι λοιπόν μόνον η αμοιβή που προφανώς θα εισπράξει η τράπεζα από το κράτος. Το ενδιαφέρον των τραπεζών σ' αυτό το πρόγραμμα στηριξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων αφορά την απόκτηση μεριδίου στη σημαντική αγορά μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Μια μικρομεσαία επιχείρηση δεν θα λάβει μόνο αυτό το δάνειο ή μόνο αυτή την επιχορήγηση. Η κάθε τράπεζα έχει τη δυνατότητα μέσα από αυτό το χρηματοδοτικό σχήμα να προωθήσει πολλά άλλα προϊόντα προς την ειδική αυτή πελατεία.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:

Πώς πρέπει να εκτιμήσουμε τις πιθανότητες επιτυχίας του σχεδίου αυτού; Πόσο εύκολα θα βρεθούν οι αποδέκτες και πόσο επιτυχής θα είναι η απορρόφηση των πόρων;

Θ. ΚΙΤΣΙΔΗΣ:

Ας δούμε τι γίνεται από την πλευρά όλων των παραγόντων που θα συντελέσουν στην επιτυχία του εγχειρήματος.

Από την πλευρά των μικρομεσαίων επιχειρήσεων ούτως ή άλλως το ενδιαφέρον υπάρχει. Αυτό δείχνει η εμπειρία μας από την εμπλοκή της Τράπεζας Πειραιώς σε αντίστοιχα προγράμματα αρμοδιότητας του Υπουργείου Ανάπτυξης. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις ανάλογα και με το βαθμό εκσυγχρονισμού τους και επαφής τους με αυτά τα προγράμματα γνωρίζουν βεβαίως τη διαθεσιμότητα των κοινοτικών πόρων. Προσαρμόζουν σιγά-σιγά την “κουλτούρα” τους στις νέες απαιτήσεις. Οχι χωρίς προβλήματα, αλλά σαφέστατα πλέον, η οργάνωση, οι απαιτήσεις και οι προσδοκίες του μικρομεσαίου επιχειρηματία στην Ελλάδα δεν είναι εκείνες που ήταν πριν από μια δεκαετία.

Ως προς το Δημόσιο τώρα, που είναι ουσιαστικά ο κύριος ενδιαμέσος μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ελληνικής κοινωνίας για την απορρόφηση των κονδυλίων και που σύμφωνα με τις κατευθύνσεις των Ευρωπαϊκών Οργάνων “προσδιορίζει τους κανόνες του παιχνιδιού”. Ο ρόλος του φαίνεται να είναι σαφώς πιο ξεκάθαρος σε σχέση με το παρελθόν. Υπάρχει, παρά τις όποιες καθυστερήσεις και ελλείψεις, η διατυπωθείσα βούληση των κρατικών αρχών να προχωρήσουν στη διαφανή, αντικειμενική και αποτελεσματική διαχείριση του δημόσιου χρήματος, την εκτεταμένη διάχυση της πληροφόρησης και την εγκατάσταση απλών και προσιτών διαδικασιών προσιτών στον κάθε επιχειρηματία.

Επίσης, διαφαίνεται η βούληση του Δημοσίου είναι να αλλάξουμε, σε κάποιο βαθμό, προσανατολισμό. Κατά το παρελθόν, στο πρώτο και δεύτερο Κοινοτικό Πλαίσιο, τα κοινωνικά και αναπτυξιακά κριτήρια αποτελούσαν την υπ' αριθμό ένα προτεραιότητα για την επιλογή των αποδεκτών των επιχορηγήσεων. Σήμερα, τα κριτήρια αυτά παραμένουν, αποτελώντας εξάλλου στρατηγικές προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όμως, το κριτήριο της επιχειρηματικής διάστασης και της δημιουργίας βιώσιμων επιχειρηματικών μονάδων αναδεικνύεται και αυτό ως ισοδύναμη τουλάχιστον προτεραιότητα. Αυτό δεν φαίνεται μόνο στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, αλλά σ' όλη τη διάσταση του Γ' ΚΠΣ. Η οικονομική βιωσιμότητα και η επιχειρηματική αποτελεσματικότητα αποτελούν σημαντικό κριτήριο επιλεξιμότητας πολλών έργων, υποδομής, περιβάλλοντος, κ.ά.

Ευτυχώς το Δημόσιο αντελήφθη ότι, στα πλαίσια των παραπάνω επιλογών, οι τράπεζες αποτελούν τον καθ' ύλην αρμόδιο πυρήνα που θα μπορέσει να πετύχει στη διαχείριση και την απορρόφηση των κοινοτικών κονδυλίων. Γιατί διαθέτουν διαδικασίες, στελέχη, εκτεταμένο δίκτυο και τεχνογνωσία. Ειδικά δε σε ό,τι αφορά τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, δεν νομίζω να υπάρχουν άλλοι οργανισμοί που να γνωρίζουν και να έχουν εξοικειωθεί καλύτερα με τις ιδιαιτερότητες του χώρου αυτού.

Επομένως, το σχέδιο αυτό θα επιτύχει, υπό την προϋπόθεση ότι οι όροι του παιχνιδιού θα είναι ξεκάθαροι, με σαφώς προσδιορισμένο ρόλο μεταξύ των ενδιαφερομένων.

Π. ΠΑΠΑΖΑΧΑΡΙΟΥ:

Η απορροφητικότητα των πόρων αποτελεί θέμα καίριας σημασίας για την εθνική οικονομία. Θα κριθεί κατ' αρχήν και από το κατά πόσο θα μπορέσουμε να απομακρυνθούμε από κάποιες παθογένειες του παρελθόντος. Θα αναφερθώ συγκεκριμένα σε δύο από αυτές.

Η πρώτη αφορά τη μεγάλη γραφειοκρατία στη διαχείριση των προγραμμάτων και στη διάχυση των κονδυλίων. Η δεύτερη συνδέεται με την ύπαρξη πολλών και διαφορετικών διαμεσολαβήσεων. Η συμβολή των τραπεζών μπορεί, σε μεγάλο βαθμό, να βοηθήσει ώστε το θέμα αυτό να κλείσει, αφού οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις έχουν αναπτύξει ήδη στενές σχέσεις με τις τράπεζες για μια πλειάδα αναγκών, μεταξύ των οποίων και τα επενδυτικά τους σχέδια. Γεγονός που τους δίνει τη δυνατότητα να θέτουν προτεραιότητες και να μη διασπούν δυνάμεις, πόρους και το δυναμισμό τους σε πολλά και διαφορετικά κέντρα.

Αλλά και οι ίδιες οι τράπεζες απευθύνονται στην επιχείρηση μιλώντας της για τα σφάλματά της και για το παρόν και το μέλλον της και όχι με ένα στεγνό “ναι” ή “όχι” στο οποιοδήποτε επενδυτικό σχέδιο.

Δεν υπάρχει άλλος καταλληλότερος φορέας για να διοχετεύσει στην επιχείρηση τεχνογνωσία που βελτιώνει το ίδιο της το επενδυτικό πρόγραμμα. Πού, δηλαδή, πάσχει, πού πιθανόν χρειάζεται μεγαλύτερη προσοχή ή τι εί-

ναι παράτολμο και στις προβλέψεις και στις επιλογές. Δεν θα εγκριθούν όλες οι προτάσεις που θα έρθουν στην τράπεζα αλλά θα εγκριθούν πολύ καλύτερης ποιότητας προτάσεις από εκείνες που εγκρίνονταν μέχρι τώρα. Και στο παρελθόν οι φορείς αξιολόγησης χρησιμοποιούσαν στελέχη με τραπεζική εμπειρία, άρα έμμεσα η τραπεζική εμπειρία περνούσε χωρίς όμως να υπάρχει δέσμευση των ίδιων των τραπεζών και των μηχανισμών τους θα ήθελα να αφουγκραστούμε με προσοχή κάποιες διατυπωμένες απόψεις για τη “δαμόκλειο σπάθη” της τραπεζικής αξιολόγησης και να απαντήσουμε με παρηγοσία: φίλοι επιχειρηματίες, η απόρριψη ενός επενδυτικού σχεδίου κακής ποιότητας προετοιμασίας και αμφίβολης βιωσιμότητας είναι πολλαπλά ωφέλιμη για την επιχείρησή σας.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:

Ένα από τα κριτήρια που απαιτούνται στην επιτυχημένη προσπάθεια είναι να διασφαλισθεί η ταχεία και καλά κατανεμημένη πρόσβαση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων προς τις τράπεζες και αυτό σε όλη την επικράτεια. Οχι μόνον στα μεγάλα αστικά κέντρα και εκεί όπου οι τράπεζες έχουν ήδη συγκεντρώσει την προσοχή τους με τα καταστήματα ή με τις κεντρικές τους υπηρεσίες, αλλά να δοθεί η δυνατότητα σε όλες τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις να έλθουν σε επαφή με τα κονδύλια του Γ' ΚΠΣ. Θα μπορέσει να γίνει αυτό; Υπάρχει επαρκής βαθμός προόδου που να μας το εξασφαλίζει;

A. ΤΣΟΥΜΑΣ:

Ο συντονισμός από το κέντρο προς τις περιφερειακές μονάδες είναι αναπόφευκτος. Θα έλεγα και επιβεβλημένος. Όπως επίσης επιβεβλημένη είναι και η καθιέρωση όσο το δυνατόν πιο ευέλικτων διαδικασιών και θα συμφωνήσω στο σημείο αυτό με τον κ. Παπαζαχαρίου που εύστοχα το ανέφερε σημειώνοντας ότι πρέπει να υπάρξουν διαδικασίες ευέλικτες προκειμένου να επιτευχθεί κατά το δυνατόν μεγιστοποίηση της απορροφητικότητας των κονδυλίων του Γ' ΚΠΣ.

Όσον αφορά τη διασπορά των μονάδων που θα διατεθούν από το τραπεζικό δίκτυο για να εξυπηρετήσουν το σχετικό έργο, δηλαδή την υποδοχή των αιτήσεων, την ενημέρωση του επενδυτή, τη συμπλήρωση των γνώσεών του σε ό,τι αφορά το Γ' ΚΠΣ και ειδικότερα τις ΜΜΕ και όλων των υπολοίπων εργασιών που προβλέπονται για να υλοποιηθεί το Γ' ΚΠΣ στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις νομίζω ότι το δίκτυο το οποίο θα διαθέσουν οι τράπεζες είναι σε πολύ μεγάλο βαθμό επαρκές ιδιαίτερα αν ληφθεί υπόψη το τι συνέβαινε στα προηγούμενα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης.

Π. ΜΑΝΤΑΣ:

Θα ήθελα να κάνω μια παρέμβαση στο σημείο αυτό. Οι τράπεζες έχουν ένα ευρύ δίκτυο σε όλη την επικράτεια. Βέβαια σ' αυτό θα βοηθήσει πολύ η τεχνολογία. Τα πράγματα έχουν αλλάξει από το παρελθόν. Σήμερα μιλάμε για εγκρίσεις. Μπορεί στην πρώτη σειρά ο αρμόδιος τραπεζικός

υπάλληλος να υποδέχεται τις αιτήσεις κ.λπ., όμως μπορούμε να έχουμε γρήγορες αποφάσεις και απαντήσεις. Αλλωστε αυτό συμβαίνει και σήμερα σε όλο το τραπεζικό σύστημα.

Αυτό το οποίο προσθέτει η πρόοδος της τεχνολογίας είναι αυτό που θα βοηθήσει ακριβώς την εξυπηρέτηση και του πιο απομακρυσμένου σημείου της χώρας. Και εδώ οι τράπεζες που εκπροσωπούνται, απ' ό,τι είναι φανερό έχουν ένα ευρύ δίκτυο σε όλη τη χώρα αλλά έχουν και ανεπτυγμένο τεχνολογικό σύστημα παρακολούθησης των εργασιών των καταστημάτων τους.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:

Ένα από τα ειδικά προγράμματα είναι και εκείνο που αφορά την υποστήριξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας στον τουρισμό. Στα σχέδια της Πολιτείας, που πρόκειται να εξυπηρετήσει το Γ' ΚΠΣ, είναι και η προσαρμογή ενός τουριστικού μοντέλου που εμφανίζει σημεία κόπωσης, στα νέα, ανταγωνιστικότερα, δεδομένα του κλάδου. Εκτιμάτε ότι οι τράπεζες θα μπορέσουν να παίξουν ενεργό ρόλο στην κατεύθυνση αυτή;

Γ. ΕΥΡΥΠΙΩΤΗΣ:

Είναι γεγονός ότι τα καινούργια δεδομένα στον τουρισμό αφορούν σε παροχή υπηρεσιών υψηλής ποιότητας με χαμηλό κόστος για τον πελάτη και απευθύνονται κυρίως σε τουρίστες μικρομεσαίου εισοδήματος που αποτελούν και τον κύριο όγκο τόσο του εσωτερικού όσο και του εξωτερικού τουρισμού.

Στην Ελλάδα, μετά την υιοθέτηση του ευρώ για λόγους ανταγωνιστικότητας, είναι απόλυτα επιβεβλημένη η βελτίωση της υποδομής των μικρών κυρίως τουριστικών επιχειρήσεων (καταλυμάτων, ξενοδοχείων κατώτερης κατηγορίας κ.λπ.), ο εκσυγχρονισμός τους και η βελτίωση παροχής υπηρεσιών από αυτές, με σχετικά χαμηλό κόστος για τον επενδυτή, γεγονός που μπορεί να πραγματοποιηθεί με τη βοήθεια των κονδυλίων του Γ' ΚΠΣ.

Ως αποτέλεσμα αυτής της πολιτικής είναι η βιωσιμότητα και η ανάπτυξη των υφιστάμενων επιχειρήσεων αλλά και των υπό ίδρυση, οι οποίες λειτουργούν συμπληρωματικά όσον αφορά τις μεγάλες τουριστικές μονάδες, ώστε να καλύπτονται οι τουριστικές ανάγκες όλων των εισοδηματικών τάξεων.

Στο πιο πάνω πλαίσιο, είναι αυτονόητο το ενδιαφέρον των τραπεζών προκειμένου να στηρίξουν κάθε προσπάθεια (χρηματοδότηση κ.λπ.) προς αυτή την κατεύθυνση.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:

Μέχρι τώρα όμως στον τουρισμό είχαμε κυρίως ενισχύσεις όπως εκείνες του αναπτυξιακού νόμου, κυρίως για τον εξοπλισμό και τα κτίρια. Τώρα όμως έχουμε ανάγκη να προσφερθούν καινούργια προϊόντα κυρίως στην πλευρά της ποιότητας των προσφερομένων υπηρεσιών. Ποιο είναι το ενδιαφέρον των τραπεζών στην κατεύθυνση αυτή;

Γ. ΕΥΡΥΠΠΩΤΗΣ: Το ενδιαφέρον των τραπεζών έγκειται στη χρηματοδότηση όλων των τουριστικών, από απόψεως μεγέθους, βαθμίδων.

Π. ΠΑΠΑΖΑΧΑΡΙΟΥ: Με την ιδιαίτερη αναφορά στις δράσεις ενίσχυσης του τουρισμού στη συζήτησή μας δεν πρέπει να θεωρηθεί ότι δεν υπάρχει ανάλογο ενδιαφέρον για τη μεταποίηση. Αρκούμαι εδώ να επισημάνω τη σημασία της ενίσχυσης της καινοτομίας και του παραγωγικού εκσυγχρονισμού, που ακολουθεί την πρόσφατη κατάργηση του απηρχαιωμένου καθεστώτος της ANE 197/78 για τη βιοτεχνία.

Μία παρατήρηση ακόμα ως προς την ευελιξία. Μέχρι τώρα τι συνέβαινε; Έτρεχαν ταυτόχρονα δύο διαδικασίες: από τη μία το δάνειο και η σταδιακή εκταμίευσή του, και από την άλλη η σταδιακή εκταμίευση των δημοσίων ενισχύσεων. Σήμερα μπορούμε να τρέχουμε και τις δύο διαδικασίες μαζί και να μην υπάρχει το παλιό φαινόμενο, το δάνειο να εκταμιεύεται έγκαιρα και η επιχορήγηση να αργεί λόγω γραφειοκρατικών καθυστερήσεων (με δημιουργία πρόσθετου κόστους “bridge finance” για τον επενδυτή.) “Με ένα σμπάρο δυο τρυγόνια” όπως λέει το γνωστό λαϊκό απόφθεγμα.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:

Δηλαδή, οι τράπεζες είχαν ήδη διαπιστώσει ότι υπάρχουν καινούργιες συνθήκες και η ευκαιρία που δίνει το Γ' ΚΠΣ είναι να προχωρήσουν ταχύτερα στη χρηματοδότησή τους;

Γ. ΕΥΡΥΠΠΩΤΗΣ: Η διαχείριση των κονδυλίων του Γ' ΚΠΣ από τις τράπεζες και η αξιολόγηση των επενδυτικών προγραμμάτων θα έχει σαν αποτέλεσμα την αμεσότερη χρηματοδότηση των επενδυτικών σχεδίων αλλά και τη γρηγορότερη απορρόφηση των κονδυλίων της επιχορήγησης από τους δυνητικούς επενδυτές.

Π. ΠΑΠΑΖΑΧΑΡΙΟΥ: Το δίκτυο των τραπεζών είναι κατάλληλα διαρθρωμένο να μιλήσει και με ειδικό τρόπο στις ειδικές θεματικές ενότητες. Για παράδειγμα θα προσφέρουμε εξυπηρέτηση στη μεταποίηση και στον τουρισμό όπου υπάρχει αντίστοιχα αυξημένη δραστηριότητα αυτών των κλάδων, με προσωπικό που έχει εξειδικευθεί να συναλλάσσεται με επιτυχία με επιχειρηματικούς κλάδους που αποτελούν τον κορμό της πελατείας του τοπικού καταστήματος σε βιοτεχνική ή τουριστική περιοχή αντίστοιχα.

Η κατανομή του δικτύου επιτρέπει να πάμε κατευθείαν σε εκείνα τα κέντρα που υπάρχει το ανάλογο ενδιαφέρον και όχι κατ' ανάγκη στα διοικητικά κέντρα της χώρας ή των περιφερειών που πολλές φορές μπορεί να μην έχουν σχέση με τα μεγέθη και τις επιχειρήσεις για τις οποίες συζητάμε.

Για να έρθουμε τώρα στο θέμα του τουρισμού, τα ΠΕΠ για την ενίσχυση των μικρών καταλυμάτων αφορούν τη μια πλευρά των αναγκών που έχουμε για την ανάπτυξη της τουριστικής μας υποδομής (η άλλη πλευρά είναι τα μεγά-

λα έργα και ο τουρισμός των υψηλών εισοδηματικών επιπέδων). Δίνεται η ευκαιρία με τον εκσυγχρονισμό των μικρών τουριστικών καταλυμάτων να ξεφύγουμε από καταστάσεις που σε πολλές περιπτώσεις δεν μας τιμούν ως χώρα και ως τουριστική υποδομή σε μια πολύ διασπαρμένη τουριστική αγορά, ιδιαίτερα της Νησιωτικής Ελλάδας και των παραθαλάσσιων και ορεινών περιοχών. Ευκαιρία συνολικής αναβάθμισης του ιστού των μικρών και ευέλικτων μονάδων και της ποιότητας των προσφερόμενων υπηρεσιών.

Γ. ΓΕΡΟΝΤΟΥΚΟΣ:

Απώτερος σκοπός, πρόθεση τόσο της Κοινότητας όσο και της Πολιτείας είναι η ευπρεπής παρουσία των μικρών σε μέγεθος και ταξινόμηση, τουριστικών καταλυμάτων. Πρέπει κάποια στιγμή όλες αυτές οι μικρές τουριστικές επιχειρήσεις να αναβαθμισθούν και να αποκτήσουν ευπρεπέστερη μορφή διότι συμβαίνει συχνά η κακή σημερινή κατάσταση αρκετών από αυτές να δυσφημούν τη χώρα και να διώχνουν επισκέπτες αντί να τους προσελκύουν.

Θ. ΚΙΤΣΙΔΗΣ:

Ορμώμενος από την αναφορά η οποία έγινε σε κάποια μεγάλα ή μεσαία κλίμακας τουριστικά έργα, σημειώνω ότι αυτά δεν αποτελούν και το άμεσο αντικείμενο των δράσεων των ΠΕΠ που θα διαχειρισθούν οι τράπεζες. Σαφέστατα συμφωνώντας και με τους υπόλοιπους συναδέλφους υπάρχει και ανάγκη, αναπτυξιακή ανάγκη, κοινωνική, ανάγκη αισθητική για την αναβάθμιση των μικρών τουριστικών καταλυμάτων.

Σαφέστατα αποτελούν μια αγορά και για το πιστωτικό σύστημα της χώρας, όμως η ενίσχυσή τους θα έχει και πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα και στην ενδεχόμενη τόνωση άλλων πιο σημαντικών δραστηριοτήτων μεγαλύτερης κλίμακας. Π.χ. εάν σε μια περιοχή υπάρξει ο κατάλληλος αριθμός τουριστικών κλινών διεσπαρμένων σε μικρές ανταγωνιστικές μονάδες, μπορεί να υποστηριχθεί η δημιουργία ενός κέντρου ειδικού ή εναλλακτικού τουρισμού χωρίς να απαιτείται, το κέντρο αυτό να αποτελεί μέρος μιας τεράστιας ξενοδοχειακής μονάδας, γεγονός που θα προϋπέθετε την επένδυση μεγάλου ύψους κεφαλαίων που δεν προσελκύονται εύκολα. Επομένως, υπάρχει αυτή η αλληλουχία μεταξύ της δυνατότητας ανάπτυξης των μικρών τουριστικών καταλυμάτων και των προϋποθέσεων που δημιουργούν αυτά για ενδεχόμενη ανάπτυξη, νέων τουριστικών προϊόντων, μονάδων θαλασσοθεραπείας, συνεδριακού τουρισμού και μάλιστα σε περιοχές οι οποίες δεν είναι μέχρι τώρα ανεπτυγμένες.

Π. ΜΑΝΤΑΣ:

Να συμπληρώσω ότι αυτή τη στιγμή οι μικρομεσαίες τουριστικές επιχειρήσεις υφίστανται μια σοβαρή πίεση. Πρώτον, από τις μεγάλες μονάδες που έχουν καλύτερη δυνατότητα πρόσβασης στο τραπεζικό σύστημα και δεύτερον από τους tour operators, με αποτέλεσμα να είναι αντιμέτωπες με ένα δυσανάλογο ανταγωνισμό.

Μέσα από το Γ' ΚΠΣ θα μπορέσουν και αυτοί να έχουν μια πρόσβαση και να αντλήσουν κεφάλαια τα οποία τους λείπουν αυτή τη στιγμή. Το πρώτο είναι αυτό. Το δεύτερο, κρίσιμο στοιχείο στον τουρισμό μας αυτή τη στιγμή, είναι η προσπάθεια επιμήκυνσης της τουριστικής περιόδου και η δημιουργία του χειμερινού τουρισμού. Το παρόν ΚΠΣ είναι φανερό ότι θα βοηθήσει τη δυνατότητα δημιουργίας του χειμερινού τουρισμού, με τη δημιουργία μικρομεσαίων μονάδων σε ορεινές περιοχές γιατί η απορροφητικότητα των μεγάλων μονάδων δεν είναι δυνατόν να είναι τέτοια κατά τη διάρκεια του χειμώνα με αποτέλεσμα να σταματούν τη λειτουργία τους. Έτσι θα δοθεί η δυνατότητα στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις μέσα από αυτό το πλαίσιο στήριξης να αναπτυχθούν και αυτές για να μπορούν να ανταγωνιστούν με λίγα λόγια τους ξένους και τις μεγάλες μονάδες.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:

Να επιστρέψουμε όμως στα γενικά θέματα διαχείρισης για να δούμε πώς θα κινείται η διαδικασία χρηματοδότησης μέσω των τραπεζών.

Γ. ΓΕΡΟΝΤΟΥΚΟΣ:

Η εμπλοκή του τραπεζικού συστήματος στη διαχείριση των κοινοτικών πόρων επιφέρει εκτός των άλλων μεγαλύτερη διασπορά μέσω της καλύτερης επικοινωνίας των προγραμμάτων και αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό, διότι με αυτό τον τρόπο εξασφαλίζεται η απορρόφηση των κοινοτικών πόρων. Διότι όταν ένας ενδιαμέσος φορέας διαχείρισης στο παρελθόν έπρεπε να επικοινωνήσει ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα που διαχειριζόταν με 10, 15, 20 υπαλλήλους, καταλαβαίνετε τι θα γίνει αυτή τη στιγμή, μια διασπορά 2.500 καταστημάτων νομίζω σε όλη τη χώρα – κάπου τόσο υπολογίζουμε – πόσο καλύτερα θα εξηγηθούν όλα αυτά τα προγράμματα.

Εξειδικευμένα στελέχη που διαθέτουν όλες οι τράπεζες στα καταστήματά τους, μπορούν να παράσχουν σοβαρές χρηματοοικονομικές συμβουλές, διότι είναι κοινή πεποίθηση όλων των τραπεζών ότι οι καλύτεροι πελάτες τους είναι οι εκπαιδευμένοι πελάτες.

Μέσα από τη διαδικασία αυτή της επικοινωνίας με τον πελάτη εκτός από την αμοιβαία ανταλλαγή απόψεων και πληροφοριών, μπορούμε και να τον προστατεύσουμε ή να τον καθοδηγήσουμε με συγκεκριμένες επιχειρηματικές προτάσεις. Δεν μπορούμε βεβαίως εμείς να γνωρίζουμε το επιχειρηματικό αντικείμενο καλύτερα από τους ίδιους, τον ίδιο τον επιχειρηματία. Δεν μπορούμε δηλαδή να κάνουμε καλύτερα τον ξενοδόχο από έναν ξενοδόχο. Μπορούμε όμως να τον συμβουλευτούμε επιχειρηματικά εις τρόπον ώστε να αποφύγει διαχειριστικά λάθη ή να βελτιώσει την οικονομική του οντότητα. Αυτό λοιπόν, δηλαδή η αναβάθμιση της επικοινωνίας μεταξύ επιχειρηματιών-τραπεζών είναι ένα μεγάλο επίτευγμα που θα δούμε και θα απολαύσουμε στο μέλλον σαν χώρα.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:

Τι θα συνεισφέρουν τελικά οι τράπεζες στη διαδικασία αυτή;

Α. ΤΣΟΥΜΑΣ:

Νομίζω ότι αυτό πρέπει να το αποφύγουμε και για λόγους δεοντολογίας, και για λόγους ουσίας. Και πιστεύω ότι θα το αποφύγουμε. Οι τραπεζοϋπάλληλοι έχουν μάθει και κινούνται με ταχείς ρυθμούς, ρυθμούς αποτελεσματικότητας.

Μην ξεχνάμε άλλωστε ότι και στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες, αλλά και στην Ελλάδα στο παρελθόν, χρησιμοποιήθηκαν οι τράπεζες ως συνεργάτες της πολιτείας για υλοποίηση τέτοιων προγραμμάτων. Στο εξωτερικό και τώρα οι τράπεζες συνεργάζονται και αναλαμβάνουν μέρος των εργασιών αυτών, υλοποίησης δηλαδή των Κοινοτικών Πλαισίων, ενώ στο παρελθόν οι ελληνικές τράπεζες είχαν αναλάβει να υλοποιήσουν αναπτυξιακά προγράμματα.

Σας θυμίζω το προηγούμενο της Αγροτικής Τράπεζας ή της ΕΤΒΑ για την υλοποίηση του αναπτυξιακού νόμου του 1892 του '90. Ή του Κοινοτικού προγράμματος "PHARE JOPP". Αρα έχει ήδη δοκιμαστεί και θα έλεγα με επιτυχία η ανάμειξη κατά το παρελθόν των τραπεζών σε ανάλογα εγχειρήματα. Γιατί λοιπόν να μη δείξουν την ίδια ή και μεγαλύτερη ευελιξία τώρα;

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:

Υπάρχει βεβαίως η παλαιότερη εμπειρία των τραπεζών, την εποχή των κεντρικών αποφάσεων κατανομής των πιστώσεων. Τώρα όμως η αγορά είναι απελευθερωμένη. Δηλαδή κατά τον ίδιο λόγο που ο πελάτης διαλέγει την τράπεζά του και ο δικαιούχος κοινοτικών κονδυλίων θα έχει τη δυνατότητα να απευθυνθεί στη μία ή στην άλλη τράπεζα, να συνεργαστεί μαζί της, προκειμένου να πάρει μέρος στα διαθέσιμα προγράμματα. Δεν είναι, για παράδειγμα, υποχρεωμένος να πάει στην τράπεζα με την οποία ήδη συνεργάζεται. Έχει δηλαδή το δικαίωμα επιλογής. Υπάρχει επομένως ένα πεδίο ανταγωνισμού ώστε να προσελκύσουν τον πελάτη. Πώς θα λειτουργήσει, λοιπόν, ο ανταγωνισμός;

Θ. ΚΙΤΣΙΔΗΣ:

Είναι ένας ανταγωνισμός, αλλά ιδιότυπος, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά το συγκεκριμένο έργο, την υλοποίηση των ΠΕΠ. Διότι, όπως θα ξέρετε όλο αυτό το έργο έχει σχεδιαστεί από κοινού από όλες τις τράπεζες, συνυπάρχουν, επικοινωνούν μεταξύ τους και αρθρώνουν κοινό λόγο μέσω της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών.

Επομένως το πλαίσιο είναι δεδομένο. Οι κοινοί κανόνες είναι δεδομένοι. Ο ανταγωνισμός μεταξύ των τραπεζών δεν θα υλοποιηθεί στα παραδοσιακά επίπεδα, αλλά θα έχει να κάνει με τις διαδικασίες, με το επίπεδο εξυπηρέτησης πελατών, με τη δυνατότητα της κάθε τράπεζας να σταθεί στον πελάτη ως συνολικός χρηματοδότης και υποστηρικτής της επένδυσής του και με την ικανότητα που θα αναπτύξει να επικοινωνεί και να συνεργ-

γάζεται μαζί του. Και παράλληλα, η κάθε τράπεζα θα ενεργεί και ως ενδιάμεσος διαχειριστής του δημοσίου χρήματος. Είναι επομένως ένας ρόλος διπλός, εξαιρετικά δύσκολος, που υπόκειται σε αυστηρούς περιορισμούς και ελέγχους από τα εθνικά και ευρωπαϊκά όργανα και που για πρώτη φορά αναπτύσσεται σε τόσο μαζική έκταση.

Επομένως, ανταγωνισμός θα υπάρχει. Θα υπάρχει όμως εντός δεδομένου πλαισίου το οποίο οι τράπεζες θα κληθούν να υλοποιήσουν πολύ αυστηρά. Και μια ακόμη παρατήρηση σε ό,τι αφορά στο τι προσφέρουν, στο τι αποκομίζουν και σε ποιους κινδύνους οι τράπεζες.

Μέσα από την εμπλοκή τους στο Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο, αναλαμβάνουν έναν τεράστιο κίνδυνο, όχι υπό την έννοια του χρηματοοικονομικού κινδύνου. Αλλά και μία τεράστια πρόκληση.

Ουσιαστικά στη συνείδηση του πελάτη τους μπορεί να ταυτιστούν με αυτόν που είτε προωθεί την επένδυσή του, είτε την “κόβει”. Εδώ οι τράπεζες αντιμετωπίζουν μία πρόκληση: Αφενός να θεωρηθεί ότι συνδράμουν συνολικά στην ανάπτυξη της επιχείρησης, διαχειριζόμενες επενδύσεις που έχουν εγκριθεί από τα όργανα της Πολιτείας. Αφετέρου, εάν για οποιονδήποτε λόγο μία επένδυση δεν κριθεί επιλέξιμη, σύμφωνα με κριτήρια που θέτει το κράτος, όχι οι τράπεζες, τότε αυτόματα γίνονται μέρος ενός συστήματος που στα μάτια του τρίτου, του επενδυτή, μπορεί να κατηγορηθεί. Και αυτό είναι ένας τεράστιος κίνδυνος που αναλαμβάνουν. Είναι κατά κάποιον τρόπο η προσφορά τους προς την εθνική οικονομία. Αυτό δεν έχει αποτιμηθεί και το οποίο πραγματικά δημιουργεί και νέες ανάγκες συμπεριφοράς.

Γ. ΕΥΡΥΠΙΩΤΗΣ:

Πιστεύω γενικότερα ότι η παρουσία των τραπεζών στο Γ' ΚΠΣ θα επηρεάσει θετικά, απόλυτα θετικά. Νομίζω θα είναι καθαρά καινοτομικό. Η απορρόφηση των κονδυλίων θα γίνει σε πιο μεγάλη κλίμακα και σε συντομότερο χρόνο.

Α. ΤΣΟΥΜΑΣ:

Ήταν άλλωστε καταλυτικός ο ρόλος της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών ως προς το συντονισμό των προσπαθειών που καταβάλλονται, ώστε με τρόπο συστηματικό, οργανωμένο, μεθοδικό, να αναλάβουμε το πρόγραμμα αυτό και την επιτυχή υλοποίησή του. Αυτό νομίζω ότι αξίζει να μνημονευθεί.

Γ. ΓΕΡΟΝΤΟΥΚΟΣ:

Και σε αυτό συμφωνούμε όλοι βεβαίως.

Π. ΠΑΠΑΖΑΧΑΡΙΟΥ:

Θα ήθελα να προσθέσω ότι η βασική συνέργεια για τις τράπεζες από την ενίσχυση αυτών των σχεδίων, δεν είναι η πώληση ενός προϊόντος τραπεζικού δανεισμού ή δύο-τριών προϊόντων σήμερα, αλλά είναι η ενίσχυση των επιχειρήσεων ώστε να είναι μακροπρόθεσμα βιώσιμες και άρα και δυνητικοί συνεργάτες των τραπεζών στο διηνεχές (σε ανώτερα επίπεδα μεγέθους).

Η “ΑΝΟΙΞΗ” ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΚΑΡΤΩΝ

Το σημερινό δάνειο των 30.000-60.000 ευρώ, είναι απλά η αρχή μιας αμοιβαίας σχέσης της επόμενης δεκαετίας-εικοσαετίας και αυτό είναι το στοίχημα που προβάλλει στο προσκήνιο.

Θ. ΚΙΤΣΙΔΗΣ:

Θα πρέπει να αναφερθούμε σε αντιδράσεις, από φορείς, πολλοί από τους οποίους είχαν ασχοληθεί με τη διαχείριση των ΚΠΣ και οι οποίοι μάλιστα προεξοφλούν την αποτυχία του εγχειρήματος. Η αναφορά τους σε έλλειψη εμπειρίας και ασυμβατότητας του ρόλου των τραπεζών με εκείνου της διαχείρισης των ευρωπαϊκών πόρων εκτιμώ ότι στερείται ουσιαστικής τεκμηρίωσης. Είναι αυτό που ακούγεται και μάλιστα έντονα, ότι κάποιοι οργανισμοί έχουν μεγαλύτερη εμπειρία από διαχείριση παρόμοιων προγραμμάτων, ενώ κάποιοι άλλοι, δηλαδή οι τραπεζίτες δεν την έχουν, διότι εμείς το μόνο που ξέρουμε είναι να δίνουμε δάνεια. Και μάλιστα ότι, ίσως μεροληπήσουμε εις βάρος των προδιαγραφών του προγράμματος προκειμένου να πουλήσουμε δάνεια και να μη χάσουμε πελάτες.

Πιστεύουμε ότι, να μεν το Γ' ΚΠΣ είναι πολύπλοκο, έχει ιδιαιτερότητες, αλλά σαφέστατα οι κανονισμοί του δεν είναι έξω από την κοινωνία. Είναι συγκεκριμένοι και αφομοιώνονται εύκολα. Είναι συγκεκριμένες τεχνικές, υπάρχουν διαδικασίες και σαφέστατα οι τράπεζες είναι ίσως ο μοναδικός μηχανισμός που μπορεί να προσαρμοστεί πολύ γρήγορα. Επιπλέον, τα προβλήματα στην ανάπτυξη της χώρας μας δεν οφείλονται στην ύπαρξη τυποποιημένων και ελεγχόμενων διαδικασιών, ούτε στο πάντρεμα μεταξύ αναπτυξιακών και πιστοδοτικών κριτηρίων. Ίσως όμως οφείλονται στη σύγχυση που προκαλεί η ανεξέλεγκτη ανάμιξη πάσης φύσεως “πολιτικών” που εκφράζονται σε κάθε χώρο. Και είναι τουλάχιστον αφελής όποιος πιστεύει ότι τα πιστωτικά ιδρύματα και τα στελέχη τους θα διακινδυνεύσουν την αξιοπιστία τους και τις δεσμεύσεις που θα αναλάβουν έναντι των αρχών αλλά και των επιχειρήσεων της χώρας, προκειμένου να προσελκύσουν κάποιους νέους πελάτες. Δεν έχουν μάθει να λειτουργούν έτσι και δεν μπορούν να λειτουργήσουν εξάλλου.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ: ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟΥ

Διδάκτορας Οικονομικών Επιστημών
Ερευνητή Πανεπιστημίου Αθηνών

Στις αρχές της δεκαετίας του 1990 μία νέα κατηγορία χρηματοοικονομικών εργαλείων έκανε δυναμικά την εμφάνισή της στις διεθνείς αγορές, τα πιστωτικά παράγωγα προϊόντα (credit derivatives). Τα συγκεκριμένα προϊόντα αποτελούν χρηματοοικονομικά συμβόλαια “εκτός ισολογισμού” (off-balance sheet contracts) τα οποία παρέχουν ασφάλεια έναντι ζημιών που συνδέονται με τον πιστωτικό κίνδυνο. Η εμφάνιση των πιστωτικών παραγώγων στις σύγχρονες κεφαλαιαγορές πρέπει να κατανοηθεί με βάση ένα πλαίσιο προοδευτικού επαναπροσδιορισμού της διαχείρισης του κινδύνου, που έχει διαμορφωθεί σε διεθνές επίπεδο, και εφαρμογής των χρηματοοικονομικών παραγώγων για την απομόνωση της σημαντικότερης ίσως μορφής κινδύνου, του πιστωτικού. Η εφαρμογή των πιστωτικών παραγώγων σε εμπορικές και επενδυτικές εργασίες και η χρήση τους από τραπεζικά ιδρύματα, επιχειρήσεις και θεσμικούς επενδυτές έχει οδηγήσει σε μία μεταβολή της προσέγγισης διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου. Η εμφάνιση των πιστωτικών παραγώγων έδωσε μία νέα διάσταση στη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου, επιτρέποντάς του να θεωρείται ως ένα “αγαθό” ξεχωριστό από άλλους κινδύνους (όπως ο κίνδυνος επιτοκίων και νομίσματος), το οποίο μπορεί να διαχειρισθεί με τρόπο δυναμικό μέσω τεχνικών και στρατηγικών αντιστάθμισης. Η ραγδαία ανάπτυξη και χρήση των πιστωτικών παραγώγων τα τελευταία χρόνια στις ανεπτυγμένες παγκόσμιες κεφαλαιαγορές έχει θέσει σε λειτουργία μια νέα εξειδικευμένη αγορά παραγώγων, η οποία θεωρεί-

ται ότι αποτελεί εξέλιξη της δευτερογενούς αγοράς διαπραγμάτευσης δανείων, η οποία αναπτύχθηκε από τις αρχές της δεκαετίας του 1990.

1. Ορισμός και χρήση των πιστωτικών παραγώγων προϊόντων

Τα προβλήματα και πολλές φορές η αναποτελεσματικότητα των παραδοσιακών μεθόδων της πιστωτικής ανάλυσης (credit analysis) του δανειζόμενου, και της διαφοροποίησης (diversification) του πιστωτικού κινδύνου, αλλά και της μεταγενέστερης τιτλοποίησης (securitization) με σκοπό τη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου των χαρτοφυλακίων πολλών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, οδήγησαν στην αναζήτηση νέων καινοτομικών μεθόδων και εργαλείων αντιμετώπισης του συγκεκριμένου κινδύνου.

Σε τεχνικό επίπεδο, τα συγκεκριμένα προϊόντα είναι διμερή συμβόλαια (bilateral contracts) τα οποία απομονώνουν συγκεκριμένες όψεις του πιστωτικού κινδύνου από το υποκείμενο εργαλείο και μεταφέρουν τον κίνδυνο αυτό μεταξύ των δύο συμβαλλομένων (Das, 1995, και Neal, 1996). Για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο, τα πιστωτικά παράγωγα διαχωρίζουν την ιδιοκτησία και τη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου από άλλες ποιοτικές και πο-

σοτικές πλευρές της ιδιοκτησίας των χρηματοπιστωτικών προϊόντων. Ετσι, τα εργαλεία αυτά ενσωματώνουν ένα από τα σημαντικότερα γνωρίσματα των ιστορικά επιτυχημένων παραγώγων προϊόντων, που είναι η δυνατότητα επίτευξης αποτελεσματικών κερδών μέσω της διαδικασίας ολοκλήρωσης της αγοράς (market completion). Με το διαχωρισμό των συγκεκριμένων όψεων του πιστωτικού κινδύνου από άλλους κινδύνους, τα χρηματοπιστωτικά αυτά συμβόλαια επιτρέπουν ακόμα και στις πιο μη-ρευστοποιήσιμες πιστωτικές θέσεις να μεταφερθούν από χαρτοφυλάκια που έχουν αλλά δεν επιθυμούν τον κίνδυνο σε άλλα που επιθυμούν αλλά δεν έχουν τον κίνδυνο αυτό, ακόμα και όταν το υποκείμενο σώμα δεν θα μπορούσε να μεταφερθεί με τον ίδιο τρόπο.

Τα παραδοσιακά παράγωγα προϊόντα, όπως τα χρηματοοικονομικά δικαιώματα, τα προθεσμιακά συμβόλαια και οι ανταλλαγές, διευκολύνουν την ξεχωριστή διαπραγμάτευση των ατομικών χαρακτηριστικών ενός χρεογράφου, απομονώνοντάς τα από το ίδιο το χρεόγραφο. Ωστόσο, δεν είναι σε θέση, εκτός κατά έμμεσο τρόπο, να επιτρέψουν την ξεχωριστή διαπραγμάτευση δύο ειδών κινδύνου – του κινδύνου των μεταβολών του περιθωρίου κινδύνου και του κινδύνου αθέτησης. Οι κίνδυνοι αυτοί αποτελούν τις δύο όψεις του πιστωτικού κινδύνου ενός χρεογράφου ή ενός εκδότη. Παραδοσιακά, η διαχείριση των κινδύνων αυτών επιτελείται μέσω της διαπραγμάτευσης των ίδιων των υποκείμενων χρεογράφων. Ωστόσο, η εμφάνιση των πιστωτικών παραγώγων επιτρέπει την ξεχωριστή διαπραγμάτευση και διαχείριση των κινδύνων αυτών. Ετσι, το κεφαλαιώδες χαρακτηριστικό των συγκεκριμένων προϊόντων είναι ότι διαχωρίζουν και απομονώνουν τον πιστωτικό κίνδυνο, διευκολύνοντας τη διαπραγμάτευσή του με σκοπό:

- την αντιγραφή,
- τη μεταφορά, και
- την αντιστάθμισή του.

Ενα ακόμα καινοτομικό χαρακτηριστικό των πιστωτικών παραγώγων συμβολαίων είναι ότι απο-

τελούν τον πρώτο μηχανισμό μέσω του οποίου ακάλυπτες προθεσμιακές πωλήσεις πιστωτικών εργαλείων μπορούν να εκτελεστούν με κάθε απαιτούμενη ρευστότητα και χωρίς τον κίνδυνο ανοδικής τάσης των τιμών (risk of a short squeeze)⁽¹⁾. Αν και η ακάλυπτη προθεσμιακή πώληση ενός τραπεζικού δανείου είναι λίγο ή πολύ αδύνατη, ωστόσο, τα οικονομικά της ακάλυπτης θέσης (economics of a short position) μπορούν να επιτευχθούν με ένα συνθετικό τρόπο αγοράζοντας πιστωτική προστασία με τη χρήση ενός πιστωτικού παράγωγου.

Η πιθανότητα ακάλυπτων πωλήσεων φέρνει στην επιφάνεια και ένα πλήθος ευκαιριών εξισορροπητικής αγοραπωλησίας (arbitrage). Σήμερα, οι παγκόσμιες πιστωτικές αγορές επιδεικνύουν ανακολουθίες στην τιμολόγηση του πιστωτικού κινδύνου διαφορετικών κατηγοριών εργαλείων, ημερομηνιών λήξεως, κατατάξεων πιστοληπτικής ικανότητας, χρονικής ζωής, νομισμάτων, κλπ. Οι ανακολουθίες αυτές εξακολουθούν επειδή αυτοί που διενεργούν “arbitrage” έχουν αποδειχθεί παραδοσιακά αναποτελεσματικοί να αγοράζουν φθηνές και να πωλούν ακάλυπτα ακριβές υποχρεώσεις με σκοπό την εξαγωγή κερδών. Όσο η ρευστότητα των πιστωτικών παραγώγων βελτιώνεται, τραπεζικά ιδρύματα, δανειζόμενα και άλλοι πιστωτικοί επενδυτές θα εκμεταλλευτούν τέτοιες ευκαιρίες με φυσική συνέπεια τη σταδιακή εξαφάνιση των διαφορών πιστωτικής τιμολόγησης, καθώς οι πιστωτικές αγορές θα λαμβάνουν πιο αποτελεσματικές μορφές.

Η κύρια ζήτηση για τα πιστωτικά παράγωγα προέρχεται από τα τραπεζικά/χρηματοοικονομικά ιδρύματα και τους θεσμικούς επενδυτές. Η χρήση των πιστωτικών παραγώγων προϊόντων από τα τραπεζικά ιδρύματα οφείλεται στην επιθυμία βελτίωσης της διαφοροποίησης του χαρτοφυλακίου τους (με συνθετικό τρόπο) και στην προσπάθεια αποτελεσματικότερης διαχείρισης των πιστωτικών χαρτοφυλακίων τους. Τα αίτια της χρήσης των ερ-

⁽¹⁾ Βλέπε σχετικά Masters (1996) και Chose (ed) (British Bankers Association, 1997).

γαλείων αυτών από τους επενδυτές οφείλονται σε ένα πλέγμα παραγόντων που αφορούν:

1. Τη δυνατότητα να προστεθεί αξία στα χαρτοφυλάκια μέσω της διαπραγμάτευσης του πιστωτικού κινδύνου σε μια ξεχωριστή βάση.
2. Την ευκαιρία διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου των επενδύσεων.
3. Την ικανότητα να επωφεληθούν, μέσω της διενέργειας “arbitrage”, από την τιμολόγηση του πιστωτικού κινδύνου μέσα και ανάμεσα σε διαφορετικούς τομείς/κλάδους της αγοράς.
4. Την αδυναμία των παραδοσιακών θεσμικών επενδυτών και των διαχειριστών διαθεσίμων να συμμετέχουν στις αγορές δανείων (loan markets), ως αποτέλεσμα, κατά ένα μέρος, της απουσίας των απαραίτητων διαδικασιών προεργασίας και διαχείρισης των δανείων (origination and loan administration).

Η χρήση των πιστωτικών παραγώγων από τον επιχειρηματικό κόσμο, αν και δεν έχει λάβει ιδιαίτερες διαστάσεις, μπορεί να προσφέρει σημαντικές ευκαιρίες και οφέλη. Η δραστηριοποίηση μιας επιχείρησης στην αγορά των πιστωτικών παραγώγων συμβολαίων μπορεί να οδηγήσει στη δημιουργία ενός μηχανισμού διαχείρισης του κινδύνου χρηματοδότησης (financing or project risk), αύξησης του εύρους των επιχειρηματικών ευκαιριών, καθώς και προστασίας έναντι του κινδύνου αθέτησης των βασικών προμηθευτών ή πελατών της.

Τα πιστωτικά παράγωγα προϊόντα διακρίνονται σε τρεις βασικές δομές εργαλείων⁽²⁾:

1. Ανταλλαγές συνολικής απόδοσης (total rate of return or total return swaps or loan swaps).
2. Προϊόντα πιστωτικού περιθωρίου (credit-spread products).
3. Προϊόντα πιστωτικής αθέτησης (credit-default products).

1.1. Ανταλλαγές συνολικής απόδοσης

Μία ανταλλαγή συνολικής απόδοσης (total return swap) αποτελεί ένα διμερές χρηματοοικονομικό

συμβόλαιο σχεδιασμένο να μεταφέρει τον πιστωτικό κίνδυνο μεταξύ των αντισυμβαλλόμενων πλευρών. Η κεντρική έννοια της μορφής αυτής ενός πιστωτικού παραγώγου είναι η αντιγραφή της συνολικής απόδοσης ενός πιστωτικού χρεογράφου (ομολόγου ή δανείου) και η ανταλλαγή της με μία άλλη χρηματική ροή (Das (ed.) 1998, και B. E. Smith, 1994). Αυτό σημαίνει ότι οι πληρωμές μεταξύ των δύο πλευρών σε μία ανταλλαγή συνολικής απόδοσης βασίζονται πάνω στις μεταβολές της αγοραίας αποτίμησης ενός συγκεκριμένου πιστωτικού εργαλείου.

Σε μία ανταλλαγή συνολικής απόδοσης, ο ένας αντισυμβαλλόμενος (τράπεζα ή πληρωτής της ανταλλαγής) πληρώνει τον άλλον (επενδυτής ή παραλήπτης της ανταλλαγής) τη συνολική απόδοση ενός συγκεκριμένου υποκείμενου χρεογράφου, της υποχρέωσης αναφοράς (reference obligation). Η “συνολική απόδοση” αποτελείται από το άθροισμα του τόκου, των προμηθειών και κάθε μεταβολής στην αξία των πληρωμών σχετικά με την υποχρέωση αναφοράς. Η μεταβολή στην αξία της πληρωμής ισούται με κάθε ανατίμηση (θετική μεταβολή) ή υποτίμηση (αρνητική μεταβολή) της αγοραίας αξίας της υποχρέωσης αναφοράς, όπως ορίζεται συνήθως από μία ομάδα βασικών διαπραγματευτών. Μία καθαρή υποτίμηση της αξίας (αρνητική συνολική απόδοση) επιφέρει την καταβολή μιας πληρωμής στον πληρωτή της ανταλλαγής (total return payer), ενώ γενικότερα η μεταβολή στην αξία των πληρωμών μπορεί να λάβει χώρα στη λήξη ή σε μία

⁽²⁾ Εκτός των βασικών πιστωτικών παραγώγων προϊόντων, μια σειρά από παράγωγα εργαλεία διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου έχουν κάνει δυναμικά την εμφάνισή τους στις διεθνείς αγορές. Τα εργαλεία αυτά αναφέρονται κυρίως στις συνθετικές υπηρεσίες δανεισμού (synthetic lending facilities - ο όρος συνδέεται με την Menill Lynch), γνωστές επίσης και ως “asset swaptions”, και σε μια σειρά παραλλαγών τους, όπως τα “volume/size remarketing options”, οι συμφωνίες πιστωτικής ανταλλαγής (credit-exchange agreements) καθώς και οι συμφωνίες μη-μετατρεψιμότητας νομισμάτων (currency inconvertibility agreements). Ωστόσο, τα πιο πρόσφατα πιστωτικά παράγωγα είναι τα γραμμάτια πιστωτικής σύνδεσης (credit-linked notes). Για μια εμπειριστατομήνη περιγραφική και ανάλυση των παραπάνω καινοτομικών παραγώγων προϊόντων, βλέπε Das (1996), και Das (ed.) (1998).

περιοδική βάση. Εναλλακτικά του χρηματικού διακανονισμού της μεταβολής στην αξία των πληρωμών, οι ανταλλαγές συνολικής πληρωμής επιτρέπουν τη φυσική παράδοση του υποκείμενου χρεογράφου στη λήξη από τον πληρωτή της ανταλλαγής, με αντάλλαγμα μια πληρωμή της αρχικής αξίας του χρεογράφου από τον παραλήπτη της ανταλλαγής. Η αρχική τιμή (initial price) του υποκείμενου δανείου ή ομολόγου συμφωνείται μεταξύ των δύο πλευρών, ενώ η λήξη μιας ανταλλαγής συνολικής απόδοσης δεν απαιτείται να συμπίπτει με αυτή της υποκείμενης υποχρέωσης και συνήθως κυμαίνεται από 1-5 έτη. Από την πλευρά του, ο παραλήπτης της συνολικής απόδοσης της υποκείμενης υποχρέωσης καταβάλλει μια τακτική κυμαινόμενη πληρωμή, που συνίσταται από το LIBOR συν ένα περιθώριο (Y μονάδες βάση κάθε χρόνο).

Με τη σύναψη μιας ανταλλαγής συνολικής απόδοσης μεταξύ δύο πλευρών, ο πληρωτής (τράπεζα) είναι σε θέση να μετακινήσει κατά τρόπο αποτελεσματικό το σύνολο του οικονομικού κινδύνου του υποκείμενου χρεογράφου. Η μεταφορά του κινδύνου επιτελείται με κάθε εμπιστευτικότητα και χωρίς την ανάγκη χρηματικής καταβολής, ενώ ο πληρωτής διατηρεί στην κατοχή του τα δικαιώματα ψήφου και εξυπηρέτησης του υποκείμενου χρεογράφου, αν και σε μερικές περιπτώσεις ορισμένα από τα δικαιώματα αυτά ιδιοποιούνται από τον παραλήπτη σύμφωνα με συγκεκριμένους όρους της ανταλλαγής. Από την πλευρά του, ο παραλήπτης της ανταλλαγής εκτίθεται στον κίνδυνο του υποκείμενου χρεογράφου, χωρίς όμως να καταβάλλει την αρχική δαπάνη που απαιτείται για την αγορά της υποχρέωσης αναφοράς (reference obligation).

1.2. Προϊόντα Πιστωτικού Περιθωρίου

Τα προϊόντα πιστωτικού περιθωρίου (credit-spread products) αναφέρονται σε ανταλλαγές ή χρηματοοικονομικά δικαιώματα πάνω σε περιθώρια πιστωτικού κινδύνου πιστωτικά “ευαίσθητων” χρεογρά-

φων (κυρίως δάνεια ή ομολόγα). Η βασική δομή των συγκεκριμένων αυτών πιστωτικών παραγώγων, όπως αποκαλύπτεται και από την ονομασία τους, έχει άμεση σχέση με τα πιστωτικά περιθώρια (credit spreads). Το πιστωτικό περιθώριο αντιπροσωπεύει το περιθώριο (margin) πάνω από την ακίνδυνη απόδοση (risk-free rate) που σχεδιάζεται για να αποζημιώσει τον επενδυτή για τον κίνδυνο αθέτησης του υποκείμενου χρεογράφου:

Πιστωτικό περιθώριο = Απόδοση χρεογράφου ή δανείου – Απόδοση ακίνδυνου χρεογράφου

Δύο είναι οι γενικές μορφές παραγώγων προϊόντων πιστωτικού περιθωρίου που επικρατούν στις διεθνείς αγορές:

1. Παράγωγα πάνω σε πιστωτικά περιθώρια που σχετίζονται με ένα ακίνδυνο χρεόγραφο - απόλυτο περιθώριο (absolute spread).
2. Παράγωγα πάνω σε πιστωτικά περιθώρια ανάμεσα σε δύο “ευαίσθητα” σχετικά με τις μεταβολές του πιστωτικού κινδύνου χρεόγραφα - σχετικό περιθώριο (relative spread).

Σε μια ανταλλαγή απόλυτου πιστωτικού περιθωρίου (absolute credit-spread swap), ο πρώτος αντισυμβαλλόμενος (επενδυτής) πληρώνει στον άλλον (τράπεζα) το περιθώριο ανάμεσα σε ένα χρεόγραφο και είτε σε ένα ακίνδυνο χρεόγραφο ή σε κάποιο άλλο χρεόγραφο, και λαμβάνει ένα συμφωνημένο σταθερό περιθώριο. Ο πρώτος αντισυμβαλλόμενος πραγματοποιεί κέρδη εάν το περιθώριο ανάμεσα στα δύο χρεόγραφα μειώνεται. Σε αντίθετη περίπτωση, δηλαδή εάν το περιθώριο αυξηθεί, ο αντισυμβαλλόμενος βρίσκεται αντιμέτωπος με μία ζημιά. Στην περίπτωση της συναλλαγής σχετικού περιθωρίου, η τράπεζα πληρώνει στον αντισυμβαλλόμενο το περιθώριο ανάμεσα στο χρεόγραφο 1 και σε ένα ακίνδυνο χρεόγραφο και δέχεται από αυτόν το περιθώριο ανάμεσα στο χρεόγραφο 2 και σε ένα ακίνδυνο χρεόγραφο. Ο αντισυμβαλλόμενος σημειώνει κέρδη (ζημιές) όταν το περιθώριο

του δεύτερου χρεογράφου μειώνεται (αυξάνεται) σε σχέση με αυτό του πρώτου. Η δομή των ανταλλαγών πιστωτικού κινδύνου μοιάζει με αυτή μιας προθεσμιακής συμφωνίας πάνω στο πιστωτικό περιθώριο (forward on the credit spread), όπου στη λήξη του συμβολαίου υπάρχει ένας χρηματικός διακανονισμός που βασίζεται στη διαφορά ανάμεσα στο συμφωνημένο περιθώριο και στο πραγματικό περιθώριο.

Τα δικαιώματα πάνω σε πιστωτικά περιθώρια και οι ανταλλαγές πιστωτικού περιθωρίου επιτρέπουν τη δημιουργία μη-γραμμικών πληρωμών πάνω στη μετατόπιση του υποκείμενου πιστωτικού περιθωρίου. Τα δικαιώματα πιστωτικού περιθωρίου διακρίνονται σε:

1. δικαιώματα αγοράς (call options), όπου ο αγοραστής έχει το δικαίωμα να αγοράσει το περιθώριο και να ωφεληθεί από μία μείωσή του.
2. δικαιώματα πώλησης (put options), όπου ο αγοραστής έχει το δικαίωμα να πωλήσει το περιθώριο και να αποκομίσει κέρδη από μία αύξησή του.

Η χρήση των παραγώγων εργαλείων πιστωτικού περιθωρίου επιτρέπει την απομόνωση και την ανάκτηση αξίας από:

1. τις σχετικές πιστωτικές μεταβολές ανεξάρτητα από τις μεταβολές των επιτοκίων.
2. τη διαπραγμάτευση των προοδοκιών σχετικά με τα προθεσμιακά πιστωτικά περιθώρια (forward credit spreads).
3. τη διαπραγμάτευση της χρονικής διάρθρωσης των πιστωτικών περιθωρίων (term structure of credit spreads).

Ετσι οι χρήστες των προϊόντων πιστωτικού περιθωρίου αποκτούν την ικανότητα να διαπραγματευτούν, αντισταθμίσουν ή να ρευστοποιήσουν προσδοκίες πάνω στα μελλοντικά πιστωτικά περιθώρια. Επιπλέον, η χρήση των συγκεκριμένων αυτών εργαλείων ευνοείται και από το γεγονός ότι οι συναλλαγές που πραγματοποιούνται είναι εκτός ισολογισμού και γενικά χαρακτηρίζονται από μικρότερα κόστη συναλλαγών.

1.3 Προϊόντα πιστωτικής αθέτησης

Τα προϊόντα πιστωτικής αθέτησης (credit-default products) αναφέρονται σε χρηματοπιστωτικά εργαλεία που έχουν σχεδιασθεί με τέτοιο τρόπο ώστε να απομονώσουν τον κίνδυνο αθέτησης μιας πιστωτικής υποχρέωσης. Τα εργαλεία αυτά διακρίνονται σε⁽³⁾:

1. Ανταλλαγές πιστωτικής αθέτησης (credit-default swaps).
2. Δικαιώματα πιστωτικής αθέτησης (credit-default options) Αμερικανικού ή Ευρωπαϊκού τύπου.

Μία ανταλλαγή πιστωτικής αθέτησης ή μία πιστωτική ανταλλαγή (credit swap) είναι ένα διμερές χρηματοπιστωτικό συμβόλαιο με το οποίο ο ένας αντισυμβαλλόμενος (ο αγοραστής που επιζητεί ασφάλεια) πληρώνει μια περιοδική αμοιβή εκπεφρασμένη σε μονάδες βάσης (basis points) του υποθετικού κεφαλαίου (notional amount), σε αντάλλαγμα με μία ενδεχόμενη πληρωμή (contingent payment) από τον πωλητή ασφάλειας μετά από ένα πιστωτικό συμβάν (credit event)⁽⁴⁾ μιας οντότητας αναφοράς (reference entity).

Η ενδεχόμενη πληρωμή επηρεάζεται από ένα μηχανισμό χρηματικού διακανονισμού ο οποίος σχεδιάστηκε για να απεικονίσει τη ζημιά που υφίστανται οι πιστωτές της οντότητας αναφοράς μετά την εκδήλωση του πιστωτικού συμβάντος. Εκτός του χρηματικού διακανονισμού, ο αγοραστής ασφάλειας μπορεί να προβεί στη φυσική μεταφορά (physical delivery) μιας συγκεκριμένης απαίτησης με αντάλλαγμα μια πληρωμή της ονομαστικής της αξίας.

Η οντότητα αναφοράς μπορεί να είναι μία οποιαδήποτε επιχείρηση ή τραπεζικό (χρηματοοικονομικό) ίδρυμα, η αθέτηση των υποχρεώσεων

⁽³⁾ Για μία παρουσίαση και ανάλυση των δύο αυτών προϊόντων πιστωτικής αθέτησης, βλέπε Das (ed.) (1998), Neal (1995) και Smithson and Holappa (1995).

⁽⁴⁾ Ένα πιστωτικό συμβάν κοινώς αναφέρεται σε μια πτώχευση, αδυναμία εξόφλησης οφειλών στη λήξη τους, αφεργγυότητα, δυσμενής αναδιάρθρωση του χρέους ή μείωση του βαθμού πιστοληπτικής ικανότητας κάτω από ένα συμφωνημένο σημείο.

της οποίας ενεργοποιεί τις πληρωμές της ανταλλαγής, ενώ τα σχετικά πιστωτικά χρεόγραφα (ομόλογα, δάνεια ή παράγωγα εργαλεία) που εκδίδονται από αυτή πρέπει να είναι ονομαστικά. Οι ορισμοί του πιστωτικού συμβάντος και του μηχανισμού διακανονισμού που χρησιμοποιούνται για να καθορισθεί η ενδεχόμενη απαίτηση είναι ευέλικτοι και οριστικοποιούνται με διαπραγμάτευση ανάμεσα στους δύο αντισυμβαλλόμενους⁽⁵⁾.

Οι πιστωτικές ανταλλαγές, και γενικότερα τα πιστωτικά παράγωγα, είναι σχεδόν αποκλειστικά ενδο-επαγγελματικές (δηλαδή μη-λιανικές) συναλλαγές. Με μέσο όρο \$25-50 εκατ. ανά συναλλαγή, οι πιστωτικές ανταλλαγές κυμαίνονται σε μέγεθος από μερικά εκατομμύρια έως δισεκατομμύρια δολάρια. Η διάρκεια λήξης τους κυμαίνεται συνήθως από ένα έως δέκα χρόνια, και σε μερικές περιπτώσεις εκτείνεται σε ακόμα μεγαλύτερο χρονικό ορίζοντα, αν και η πιστωτική ποιότητα των αντισυμβαλλομένων συχνά περιορίζει τη ρευστότητα για μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα.

Τα δικαιώματα πιστωτικής αθέτησης ή πιστωτικά δικαιώματα (credit options) είναι δικαιώματα αγοράς ή πώλησης πάνω στην τιμή, είτε (α) ενός γραμματίου κυμαινόμενου επιτοκίου, ομολόγου ή δανείου, ή (β) ενός πακέτου ανταλλαγής περιουσιακών στοιχείων, το οποίο αποτελείται από ένα εργαλείο πιστωτικού κινδύνου με οποιαδήποτε χαρακτηριστικά πληρωμής και από ένα παράγωγο συμβόλαιο που ανταλλάσσει τις χρηματικές ροές του εργαλείου αυτού με μια χρηματική ροή κυμαινόμενου επιτοκίου. Στην πρώτη περίπτωση, το πιστωτικό δικαίωμα πώλησης (ή αγοράς) παρέχει στον αγοραστή το δικαίωμα αλλά όχι την υποχρέωση να πωλήσει στον (ή να αγοράσει από) τον πωλητή ένα συγκεκριμένο στοιχείο κυμαινόμενου επιτοκίου σε μία προκαθορισμένη τιμή (“τιμή εκτέλεσης”). Ο διακανονισμός μπορεί να επιτευχθεί σε μία χρηματική ή φυσική βάση. Στη δεύτερη και πιο περίπλοκη περίπτωση ο αγοραστής του δικαιώματος πώλησης πληρώνει ένα πριμ για το δικαίωμα να πωλήσει στον πωλητή του δικαιώματος πώλησης

ένα συγκεκριμένο περιουσιακό στοιχείο και ταυτόχρονα συμμετέχει σε μία ανταλλαγή στην οποία ο πωλητής καταβάλλει τα τοκομερίδια του περιουσιακού στοιχείου και λαμβάνει τριών ή έξι μηνών LIBOR συν ένα προκαθορισμένο “περιθώριο εκτέλεσης” (strike spread). Επιπλέον, ο πωλητής πραγματοποιεί μια πληρωμή της ονομαστικής αξίας του συνδυασμένου αυτού πακέτου κατά την εκτέλεση.

Τα πιστωτικά δικαιώματα χρησιμοποιούνται σε ευρεία κλίμακα από τους θεσμικούς επενδυτές ως μια πηγή αύξησης των αποδόσεών τους. Σε ευμετάβλητες αγορές, με τα προϊόντα πιστωτικού περιθωρίου σε περιορισμένη προσφορά, οι επενδυτές της πιστωτικής αγοράς συχνά βρίσκονται σε καταστάσεις υποεπένδυσης (underinvestment). Επομένως, η ικανότητα να πωλούνται πιστωτικά δικαιώματα, από όπου οι επενδυτές λαμβάνουν ένα τρέχον εισόδημα σε αντάλλαγμα με τον κίνδυνο κατοχής (στην περίπτωση του δικαιώματος πώλησης) ή απώλειας (στην περίπτωση του δικαιώματος αγοράς) ενός περιουσιακού στοιχείου σε μία συγκεκριμένη τιμή στο μέλλον προσφέρει μια ελκυστική αύξηση των κερδών των πωλητών. Από την άλλη πλευρά, οι αγοραστές πιστωτικών δικαιωμάτων είναι συχνά τραπεζικά ιδρύματα και χρηματιστές οι οποίοι ενδιαφέρονται να αντισταθμίσουν την έκθεσή τους στις μεταβολές των πιστωτικών περιθωρίων, αντισταθμίζοντας θέσεις αγοράς (long positions) με δικαιώματα πώλησης και θέσεις πώλησης (short positions) με δικαιώματα αγοράς. Για τα τραπεζικά ιδρύματα τα οποία εμφανίζουν συχνά στους ισολογισμούς τους έντονη δανειακή εξάρτηση, η εκτός ισολογισμού μορφή των θέσεων που δημιουργούνται από τα πιστωτικά δικαιώματα αποτελούν ένα ιδιαίτερα ελκυστικό χαρακτηριστικό.

⁽⁵⁾ Ο Οργανισμός Διεθνών Ανταλλαγών και Παραγώγων Προϊόντων (International Swap and Derivatives Association - ISDA) έχει ήδη μελετήσει και προτείνει τη δημιουργία μιας τυποποιημένης επιστολής επιβεβαίωσης (standardized letter confirmation) για τις πιστωτικές ανταλλαγές, η οποία επιτρέπει στα δύο μέρη να συγκεκριμενοποιήσουν τους ακριβείς όρους της συναλλαγής από έναν αριθμό εναλλακτικών προτάσεων με σκοπό τη μείωση της αβεβαιότητας μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών.

Τα πιστωτικά δικαιώματα έχουν επίσης εφαρμογές και στους δανειζόμενους οι οποίοι επιθυμούν να “κλειδώσουν” μελλοντικά κόστη δανεισμού χωρίς να διογκώσουν τα μεγέθη των ισολογισμών τους (Masters, 1996). Ένας δανειζόμενος με μία γνωστή απαίτηση χρηματοδότησης μπορεί να αντισταθμίσει την έκθεσή του στον κίνδυνο των επιτοκίων χρησιμοποιώντας παράγωγα εργαλεία επιτοκίου. Ωστόσο, πριν την εμφάνιση των πιστωτικών παραγώγων, η έκθεση στον κίνδυνο εξαιτίας των μεταβολών του επιπέδου των περιθωρίων δανεισμού (borrowing spreads) ενός εκδότη δεν μπορούσε να αντισταθμιστεί χωρίς την άμεση έκδοση χρέους και την επένδυση κεφαλαίων σε άλλα περιουσιακά στοιχεία. Αυτό είχε μια περιττή δυσμενή διόγκωση των τιμών του τρέχοντος ισολογισμού και έκθεση του εκδότη στον κίνδυνο επανεπένδυσης. Σήμερα, οι εκδότες μπορούν να συνάψουν συμφωνίες πιστωτικών δικαιωμάτων χρησιμοποιώντας το δικό τους όνομα και να “κλειδώσουν” έτσι μελλοντικά κόστη δανεισμού.

2. Αποτίμηση των πιστωτικών παραγώγων

Αναφορικά με τη διαδικασία τιμολόγησης των πιστωτικών παραγώγων, η τάση που επικρατεί σε διεθνές επίπεδο αναφέρεται στην αποτίμησή τους σε μια ατομική και ξεχωριστή βάση. Ωστόσο, στην πραγματικότητα, η τιμολόγηση καθενός από τα πιστωτικά παράγωγα προϊόντα εντάσσεται σε ένα ενοποιημένο πλαίσιο που χαρακτηρίζεται από σχέσεις αλληλεξάρτησης ανάμεσα στα διαφορετικά είδη των πρᾶξεων με πιστωτικά παράγωγα.

Δύο είναι τα σημεία κλειδιά στην τιμολόγηση των πιστωτικών παραγώγων: η χρονική διάρθρωση των πιστωτικών περιθωρίων (term structure of credit spreads)⁽⁶⁾ (Fons, 1994) και η αποτίμηση του κινδύνου αθέτησης. Ιδιαίτερα η αποτίμηση του κινδύνου αθέτησης συναρτάται από:

α) τον κίνδυνο ανοίγματος (exposure risk), ο οποίος αναφέρεται στο ποσό που εκτίθεται στον κίνδυνο ζημιών κατά την εκδήλωση της αθέτησης,

β) την αδυναμία ενός αντισυμβαλλόμενου σε μία συμφωνία να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του, και **γ)** το ποσό που αποτελεί τη ζημιά και το οποίο είναι δυνατόν να καλυφθεί από έναν αντισυμβαλλόμενο μετά την εκδήλωση της αθέτησης ή το επιτόκιο ανάκτησης (recovery rate).

Υπάρχουν δύο κύριες προσεγγίσεις τιμολόγησης των πιστωτικών παραγώγων:

- Οι προσεγγίσεις των ατομικών συναλλαγών (Individual Transaction Approaches), οι οποίες καλύπτουν την τιμολόγηση χωριστών συναλλαγών σε μία μεμονωμένη βάση. Τα συστατικά της τιμολόγησης περιλαμβάνουν τον κίνδυνο ανοίγματος, την πιθανότητα αθέτησης, το επιτόκιο ανάκτησης και τη συσχέτιση ανάμεσα στα παραπάνω.
- Οι προσεγγίσεις χαρτοφυλακίου (portfolio approaches), οι οποίες ενσωματώνουν τις αλληλεπιδράσεις τιμολόγησης ανάμεσα στον κίνδυνο των ατομικών συναλλαγών. Τα συστατικά τιμολόγησης για ένα χαρτοφυλάκιο περιλαμβάνουν τους κινδύνους ανοίγματος των ατομικών συναλλαγών και τη συσχέτιση ανάμεσά τους. Αυτό σημαίνει ότι δεν λαμβάνονται υπόψη μόνο οι συσχετίσεις ανάμεσα στους κινδύνους αθέτησης μέσα σε ένα χαρτοφυλάκιο (δηλαδή η από κοινού πιθανότητα αθέτησης), αλλά και η συσχέτιση ανάμεσα στον κίνδυνο ανοίγματος και στο επιτόκιο ανάκτησης.

Τα υποδείγματα κινδύνου αθέτησης (default risk models) που χρησιμοποιούνται για την τιμολόγηση των πιστωτικών παραγώγων είναι δύο ειδών:

- Υποδείγματα κινδύνου αθέτησης οργανισμών αξιολογικής κατάταξης πιστοληπτικής ικανότητας (Rating agency default models). Τα υποδείγματα αυτά μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την αναγνώριση του κινδύνου αθέτησης για έναν αντισυμβαλλόμενο με γνωστή τρέχουσα πιστο-

⁽⁶⁾ Οπου η χρονική διάρθρωση των πιστωτικών περιθωρίων δεν είναι παρατηρήσιμη ή υπάρχει έλλειψη δεδομένων (data), χρησιμοποιείται η έννοια του ουδέτερου πιστωτικού περιθωρίου (risk - neutral credit spread).

ληπτική κατάταξη και βασίζονται σε ιστορικά στοιχεία αθέτησης.

- Υπόδειγμα ιδιοκτησίας (proprietary models), τα οποία αναπτύχθηκαν για τους σκοπούς προβλέψιμης των συμβάντων αθέτησης και βασίζονται στην πρωτοποριακή διαπίστωση των Black και Scholes (1973), που αναφέρει ότι το μετοχικό κεφάλαιο σε μία επιχείρηση χαμηλού κινδύνου είναι ισοδύναμο με ένα δικαίωμα αγοράς πάνω στην καθαρή περιουσιακή αξία της επιχείρησης. Η καθαρή περιουσιακή αξία της επιχείρησης υπολογίζεται ως η αγοραία αξία των περιουσιακών της στοιχείων μείον οι απαιτήσεις πάνω στα περιουσιακά στοιχεία, οι οποίες περιλαμβάνουν παραδοσιακές χρηματοοικονομικές απαιτήσεις, όπως τη σύναψη χρέους και άλλες μορφές απαιτήσεων.

Τα τελευταία χρόνια, η τιμολόγηση του κινδύνου αθέτησης και κατ' επέκταση των πιστωτικών παραγώγων έχει τύχει ιδιαίτερης προσοχής στα πλαίσια της Χρηματοοικονομικής Επιστήμης. Οι Jarrow, Lando και Turnbull (1994) πρότειναν ένα υπόδειγμα τιμολόγησης το οποίο χρησιμοποιεί αξιολογήσεις πιστοληπτικής ικανότητας, οι οποίες ακολουθούν τις σειρές Μαρκόφ (Markov Process), για να μοντελοποιήσουν τον κίνδυνο αθέτησης και να δημιουργήσουν ένα σταθερό επιτόκιο ανάκτησης, ενώ ο Das (1995) εφάρμοσε ένα υπόδειγμα στοχαστικών επιτοκίων και αξιών των επιχειρήσεων για την αποτίμηση των δικαιωμάτων πιστωτικού κινδύνου. Τέλος, οι Das και Tufano (1996) πρότειναν ένα υπόδειγμα στο οποίο ενσωμάτωσαν ένα στοχαστικό επιτόκιο ανάκτησης ως μια επιπρόσθετη μεταβλητή του κινδύνου αθέτησης, ενώ ο Hughston (1996) πρότεινε ένα γενικευμένο μοντέλο τιμολόγησης ομολόγων υψηλού κινδύνου, των οποίων ο κίνδυνος αθέτησης ακολουθεί τη διαδικασία Poisson, με σκοπό την αποτίμηση ενός παράγωγου εργαλείου πιστωτικής αθέτησης.

3. Κίνδυνοι, ρυθμιστικά και φορολογικά ζητήματα των πιστωτικών παραγώγων

Ενώ τα πιστωτικά παράγωγα παρέχουν ένα μηχανισμό διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου, ωστόσο εκθέτουν τους χρήστες τους σε νέους χρηματοοικονομικούς κινδύνους και ρυθμιστικά κόστη (regulatory costs). Όπως και τα άλλα εξωχρηματιστηριακά παράγωγα εργαλεία (over-the-counter derivatives), τα πιστωτικά παράγωγα αποτελούν ιδιωτικώς διαπραγματεύσιμα χρηματοοικονομικά συμβόλαια, τα οποία εκθέτουν το χρήστη τους στο λειτουργικό κίνδυνο (operational risk), στον κίνδυνο ρευστότητας (liquidity risk), στον κίνδυνο αντισυμβαλλομένου (counterparty risk) και στον κίνδυνο νομιμότητας (legal risk).

Επιπρόσθετα, υπάρχει γενικά μια αβεβαιότητα σχετικά με το ρυθμιστικό καθεστώς των πιστωτικών παραγώγων και το κατάλληλο ύψος των απαιτούμενων κεφαλαίων για την αντιστάθμιση των τραπεζικών δανείων με τα παράγωγα αυτά εργαλεία. Πρέπει τα πιστωτικά παράγωγα να μεταχειρίζονται ως χρεόγραφα, εμπορεύματα, ανταλλαγές ή προϊόντα ασφάλειας; Ο διαχωρισμός αυτός είναι σημαντικός επειδή τα παραπάνω συμβόλαια ρυθμίζονται συχνά σε κανονιστικό επίπεδο από διαφορετικούς ρυθμιστές και κάτω από διαφορετικούς όρους. Για τα τραπεζικά ιδρύματα, η αντιστάθμιση του πιστωτικού κινδύνου σε ορισμένες περιπτώσεις αυξάνει τις κεφαλαιακές απαιτήσεις τους. Υποθέστε ότι ένα ίδρυμα χρησιμοποιεί ένα πιστωτικό παράγωγο για να κατασκευάσει ένα μακροπρόθεσμο μέσο αντιστάθμισης για τον πιστωτικό κίνδυνο ενός μεγάλου δανειστή. Το πιστωτικό παράγωγο μειώνει τον κίνδυνο της τράπεζας, αλλά κάτω από συγκεκριμένες κεφαλαιακές διατάξεις δεν υπάρχει καμία αναγνώριση του μικρότερου κινδύνου. Αυτό σημαίνει ότι όχι μόνο δεν υπάρχει καμία μείωση στην κεφαλαιακή απαίτηση της τράπεζας για το δάνειο, αλλά θα πρέπει και να τοποθετήσει επιπλέον κεφάλαιο για να ασφαλιστεί έναντι της αθέτησης του αντισυμβαλλομένου⁽⁷⁾.

Επειδή τα πιστωτικά παράγωγα αποτελούν μια νέα κατηγορία παραγώγων χρηματοοικονομικών εργαλείων για την αντιστάθμιση και μεταφορά των πιστωτικών κινδύνων, το φορολογικό καθεστώς που τα διέπει σε παγκόσμιο επίπεδο χαρακτηρίζεται από μια αβεβαιότητα και μια διαφορετικότητα, και σχετίζεται άμεσα με τις ισχύουσες φορολογικές νομοθεσίες σε κάθε χώρα.

Στα τέλη της προηγούμενης δεκαετίας, στις ΗΠΑ θεσμοθετήθηκε ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο για τη φορολόγηση των παραγώγων προϊόντων. Το Αμερικανικό Ομοσπονδιακό φορολογικό σύστημα φορολογεί μια συναλλαγή σύμφωνα με την κατηγοριοποίησή της ως χρέος ή μετοχικό τίτλο, δικαίωμα, προθεσμιακή πράξη/προθεσμιακό συμβόλαιο, ή ανταλλαγή. Για συναλλαγές οι οποίες ενσωματώνουν χαρακτηριστικά δύο ή περισσότερων από τα παραπάνω χρηματοοικονομικά εργαλεία, η σύνταξη μιας φορολογικής ανάλυσης γίνεται πιο δύσκολη, αφού ούτε ο διαχωρισμός ούτε η ενοποίηση των εργαλείων είναι γενικά αποδεκτά για το χαρακτηρισμό μιας συναλλαγής (εκτός και αν επιτρέπεται από τον Κώδικα Δημοσίων Εσόδων - Internal Revenue Code).

Στις Ευρωπαϊκές χώρες, και ιδιαίτερα στη Γερμανία, Γαλλία και Σουηδία, μέχρι τα τέλη της προηγούμενης δεκαετίας, δεν υπήρχε καμία σχετική νομοθεσία για τη φορολόγηση των πιστωτικών παραγώγων. Η μόνη προσπάθεια που έχει καταβληθεί προς αυτή την κατεύθυνση είναι η ένταξη των πιστωτικών παραγώγων στις ήδη ισχύουσες φορολογικές διατάξεις της κάθε χώρας, αν και αναμένονται στο μέλλον συγκεκριμένες και εξειδικευμένες φορολογικές ρυθμίσεις. Αντίθετα, στη Μεγάλη Βρετανία, της οποίας η αγορά πιστωτικών παραγώγων αναπτύσσεται με υψηλούς ρυθμούς, τα τελευταία χρόνια σημειώθηκαν μεταβολές στο φορολογικό της σύστημα, με τη θεσμοθέτηση των χρηματοοικονομικών πράξεων (Finance Act) του 1993, 1994 και 1996. Η φορολογική αντιμετώπιση των πιστωτικών παραγώγων εντάχθηκε στη νομοθετική ρύθμιση του 1994, όπου οι συναλλαγές κατηγοριο-

ποιούνται σε συμφωνίες επιτοκίου, συμφωνίες νομίματος και συμφωνίες χρέους. Ο σκοπός των νέων νομοθετικών διατάξεων ήταν η εξάλειψη του παραδοσιακού διαχωρισμού μεταξύ εισοδήματος και κεφαλαίου, και η φορολόγηση του συνόλου των συναλλαγών στα πλαίσια του λογαριασμού εσόδων (revenue account).

4. Η αγορά πιστωτικών παραγώγων

Η ανάπτυξη της αγοράς πιστωτικών παραγώγων στις αρχές της προηγούμενης δεκαετίας ήταν κατά ένα μεγάλο βαθμό σπασμοδική και οφειλόταν στους ακόλουθους παράγοντες⁽⁸⁾:

1. Στην επιδείνωση της πιστωτικής ποιότητας των τραπεζικών χαρτοφυλακίων περιουσιακών στοιχείων στις αρχές της δεκαετίας του 1990 (ιδιαίτερα των ιαπωνικών τραπεζικών χαρτοφυλακίων).
2. Στην εξέλιξη της διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου.
3. Στην έμφαση που δόθηκε στην υπερπήδηση της αναποτελεσματικότητας και της έλλειψης ρευστότητας των διαθέσιμων μηχανισμών μεταφοράς και διαπραγμάτευσης του πιστωτικού κινδύνου.

⁽⁷⁾ Τα τελευταία χρόνια, οι ρυθμιστικές αρχές του τραπεζικού τομέα στην Ευρώπη και στη Νότια Αμερική έχουν ανταποκριθεί στην επιταχυνόμενη αύξηση της χρήσης των πιστωτικών παραγώγων από τα τραπεζικά ιδρύματα, δημοσιεύοντας έναν οδηγό εποπτείας που περιλαμβάνει τις κατευθυντήριες γραμμές για μια αποτελεσματική κεφαλαιακή μεταχείριση. Οι κατευθυντήριες αυτές γραμμές περιλαμβάνονται στις ακόλουθες μελέτες: Federal Reserve Bank (SR 1996-17, August 12, 1996 and SR 1997-18, June 13, 1997), Office of the Comptroller of the Currency (OCC Bulletin 96-43, August 12, 1996), Federal Deposit Insurance Corporation (FIL - 62 - 96, August 15, 1996), Bank of England ("Discussion Paper: Developing a Supervisory Approach to Credit Derivatives", November 1996, and "Credit Derivatives: Amended Interim Capital Adequacy Treatment", June 5, 1997), Securities and Futures Authority (Notice 414: Guidance on Credit Derivatives, April 17, 1997), Commission Bancaire ("Credit Derivatives: Issues for Discussion on Interim Prudential Treatment", June 1997), OFSI (Policy for Derivatives - Statement # 1997-04, October 31, 1997).

⁽⁸⁾ Για μια ολοκληρωμένη ανάλυση των παραγόντων που οδήγησαν στην ανάπτυξη της αγοράς πιστωτικών παραγώγων, βλέπε S. Das (1997).

4. Στην αναγνώριση της ανάγκης δημιουργίας νέων προϊόντων που θα προσέλκυαν νέα ριψοκίνδυνα επενδυτικά κεφάλαια πρόθυμα να αποδεχθούν τον πιστωτικό κίνδυνο.

Οι Smithson, Holappa και Rai (1996) εκτίμησαν το μέγεθος της αγοράς πιστωτικών παραγώγων το 1996 στα επίπεδα των \$40 δις. Στα τέλη του 1996, η Ένωση Βρετανικών Τραπεζών (British Bankers' Association) δημοσίευσε τα αποτελέσματα της εκθέσεώς της για τη δραστηριοποίηση 15 χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων με έδρα το Λονδίνο στην αγορά πιστωτικών παραγώγων. Η μέση εκτίμηση του μεγέθους της αγοράς ήταν στα επίπεδα των \$20 δις., ενώ τα ιδρύματα που συμμετείχαν στην έρευνα είχαν την άποψη ότι η αγορά βασιζόταν στο Λονδίνο και ότι η αγορά πιστωτικών παραγώγων στη Νέα Υόρκη ήταν λίγο μικρότερη.

Η έκθεση του BBA για το 1997/1998 αποκάλυπτε για την αγορά των πιστωτικών παραγώγων τα ακόλουθα:

1. Τα πιστωτικά παράγωγα προϊόντα θεωρούνται ίσως τα γρηγορότερα σε ανάπτυξη εξωχρηματιστηριακά (over-the-counter) παράγωγα εργαλεία, με συναλλαγές αξίας \$170 δις. στο τέλος του 1997, \$350 δις. στο τέλος του 1998, και με πρόβλεψη του ύψους των \$740 δις. στο τέλος της χιλιετίας.

2. Οι εκτιμήσεις για την αγορά του Λονδίνου ήταν της τάξεως του \$20 δις. το 1996, και \$70 δις., \$170 δις. και \$380 δις. για τα έτη 1997, 1998 και 2000 αντίστοιχα.

3. Το 66% των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που συμμετείχαν στην έρευνα υποδείκνυε το Λονδίνο ως το παγκόσμιο κέντρο των πιστωτικών παραγώγων στο τέλος του 1997, ενώ το 80% εξ αυτών προέβλεπε το Λονδίνο ως τον παγκόσμιο ηγετικό πόλο για πιστωτικά παράγωγα τη νέα χιλιετία.

5. Συμπεράσματα

Ο πιστωτικός κίνδυνος αποτελεί έναν από τους παλαιότερους και θεμελιώδεις κινδύνους στην τραπε-

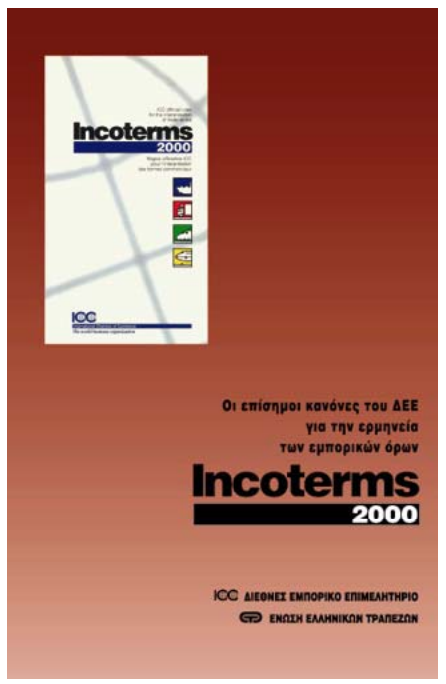
ζική δραστηριότητα και γενικότερα στις αγορές κεφαλαίου. Το παράδοξο με τον πιστωτικό κίνδυνο είναι η δυσκολία ποσοτικοποίησής του με σκοπό την αποτελεσματικότερη διαχείρισή του. Τα τελευταία χρόνια, εκτός των παραδοσιακών τεχνικών διαχείρισής του, έκαναν δυναμικά την εμφάνισή τους ένα νέο είδος καινοτομικών παραγώγων διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου, τα πιστωτικά παράγωγα (credit derivatives).

Τα πιστωτικά παράγωγα αντιπροσωπεύουν μια διαφοροποιημένη και ετερογενή κατηγορία εξωχρηματιστηριακών συναλλαγών η οποία έχει ως πρωταρχικό στόχο την απομόνωση του πιστωτικού κινδύνου ως μια ξεχωριστή και διαπραγματεύσιμη αγορά μεταβλητή προσφέροντας έναν από τους σύγχρονους τρόπους αντιγραφής, μεταφοράς και αντιστάθμισής του. Τα κυριότερα πλεονεκτήματα της νέας αυτής προσέγγισης στη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου αναφέρονται στην αυξημένη ρευστότητα του συγκεκριμένου κινδύνου, στη μείωση του κόστους συναλλαγών και των τριβών στη διαπραγματέυσή του, και στις αυξημένες ευκαιρίες διαφοροποίησης και αποδοχής του πιστωτικού κινδύνου σε μορφές εργαλείων, οι οποίες είτε επιτρέπουν τη δημιουργία μη άμεσα διαθέσιμων προφίλ κινδύνου, είτε επιτρέπουν την πρόσβαση σε πιστωτικά προϊόντα μη προσβάσιμα, παραδοσιακά, για ορισμένες κατηγορίες επενδυτών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

1. BBA Credit Derivatives Report, 1996, British Bankers' Association.
2. BBA Credit Derivatives Survey, 1997/1998, British Bankers' Association.
3. BLACK, F., and M. SCHOLLES (1973). The Pricing of Options and Corporate Liabilities, *Journal of Political Economy*, 81 (May - June), pp. 637-654.
4. CHOSE, RONIT (Editor) (1997). *Credit Derivatives: Key Issues*, British Bankers' Association, London.
5. DAS, S. (1995). *Credit Risk Derivatives*, *Journal of Derivatives*, pp. 7-23.

6. DAS, S. (1996). Credit - Linked Notes, IFR Financial Products Issue 51, pp. 16-18.
7. DAS, S. (1996). Pricing Credit Derivatives - Total Return Swaps and Credit - Spread Products, IFR Financial Products Issue 53, pp. 16-19.
8. DAS, S. (1996). Pricing Credit Default Derivatives, IFR Financial Products Issue 54, pp. 16-20.
9. DAS, S. (1997). The Market for Credit Derivatives, IFR Financial Products Issue 65, pp. 18-22.
10. DAS, S., (ED.) (1998). Credit Derivatives - Trading and Management of Credit and Default Risk. John Wiley and Sons (Asia) Pte Ltd.
11. DAS, S., and P. Tufano (1996). Pricing Credit - Sensitive Debt when Interest Rates, Credit Ratings and Credit Spreads are Stochastic, The Journal of Financial Engineering 5(2), June, pp. 161-198.
12. FONS, J. S. (1994). Using Default Rates to Model the Term Structure of Credit Risk, Financial Analysts Journal (September/October), pp. 25-32.
13. HUGHSTON, L. P. (1996). Pricing of Credit Derivatives, Financial Derivatives and Risk Management, pp. 11-16.
14. JARROW, R., LANDO, D., and TURNBULL, S. (1994). A Markov Model for the Term Structure of Credit Risk Spreads, Working Paper, Cornell University.
15. MASTERS, BLYTHE (1996). A Credit Derivatives Primer, Derivatives Strategy.
16. NEAL, R. S., Credit Derivatives: New Financial Instruments for Controlling Credit Risk, Federal Reserve Bank of Kansas City, Economic Review, 2nd Quarter, 1996.
17. SMITH, BRADLEY E. (1994). Total Return Swaps, Capital Market Strategies 3 (1994), pp. 37-39.
18. SMITHSON, C. and, H. HOLAPPA (1995). Credit Derivatives, Risk 8 (12), pp. 38-39.
19. SMITHSON, C., H. HOLAPPA and S. RAI (1996). Credit Derivatives (2), Risk 9 (6), pp. 47-48.

Σε ελληνική μετάφραση
και στο αγγλικό πρωτότυπο,
κυκλοφόρησαν πρόσφατα
από την Ένωση Ελληνικών Τραπεζών
και το Διεθνές Εμπορικό Επιμελητήριο

οι Incoterms 2000

– επίσημοι κανόνες του ΔΕΕ για
την ερμηνεία των εμπορικών όρων –

Για τους ενδιαφερομένους
η έκδοση διατίθεται από τα γραφεία
της Ελληνικής Επιτροπής του ΔΕΕ,
Κάνιγγος 21, τηλ. 010.3810.879

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑΣ (FACTORS) ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Εισαγωγή

Η μεγάλη πρόοδος που παρουσιάστηκε στο τέλος του 20ού αιώνα στις επικοινωνίες, στις μεταφορές και στις διεθνείς εμπορικές συναλλαγές όπως ακόμη ο έντονος ανταγωνισμός που έχει επιβάλει μια σχετικά μεγάλη διάρκεια στο χρόνο πληρωμής των επί πιστώσει πωλήσεων αλλά και η ύπαρξη σημαντικών επισφαλών απαιτήσεων πολλών αγορών οδήγησε διεθνώς τις επιχειρήσεις σε άλλες εναλλακτικές λύσεις όπως στη πρακτορεία (factoring), η οποία αποτελεί ένα ασφαλές, αξιόπιστο και απόλυτα λειτουργικό σύστημα υπηρεσιών. Η εναλλακτική λύση της πρακτορείας παρουσιάζεται αναγκαία στις ελληνικές και ιδιαίτερα στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις οι οποίες δεν είναι πάντοτε σε θέση να διαχειριστούν αποτελεσματικά τις απαιτήσεις τους. Τα υφιστάμενα προβλήματα στις επιχειρήσεις σε συνδυασμό με την αδυναμία να διαχειριστούν τις απαιτήσεις τους, δημιουργούν σοβαρές καθυστερήσεις στην είσπραξη των απαιτήσεων, αυξημένο κόστος και φυσικά προβλήματα ρευστότητας.

Στην προσπάθειά μας να εντοπίσουμε τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι εταιρείες πρακτορείας (factors) στην Ελλάδα και ιδιαίτερα:

- Τα είδη της πρακτορείας και τις υπηρεσίες οι οποίες προσφέρονται από τις εταιρείες πρακτορείας (factors),
- Τις δραστηριότητες της πρακτορείας,
- Τα κριτήρια επιλογής των πελατών και τα οφέλη τα οποία προκύπτουν από τη χρησιμοποίηση της πρακτορείας και
- Τους χρηματοοικονομικούς παράγοντες οι οποίοι

ΙΩΑΝΝΗ Τ. ΛΑΖΑΡΙΔΗ

Αναπληρωτή Καθηγήτῆ Πανεπιστημίου Μακεδονίας

αναφέρονται στη δραστηριότητα των factors, πραγματοποιήσαμε δύο έρευνες σ' αυτές τις εταιρείες, την πρώτη, το Δεκέμβριο του 1997⁽¹⁾ και τη δεύτερη το Δεκέμβριο του 2001⁽²⁾.

Στην εργασία μας αυτή θα προσπαθήσουμε να εξετάσουμε συγκριτικά τα αποτελέσματα των ερευνών αυτών και να συνάγουμε σχετικά συμπεράσματα που προκύπτουν από τη διαχρονική εξέταση των αποτελεσμάτων.

Για τη συλλογή του απαιτούμενου ερευνητικού υλικού συντάχθηκε κατάλληλο ερωτηματολόγιο το οποίο στη συνέχεια προσπαθήσαμε να βελτιώσουμε και να οριστικοποιήσουμε μετά από συζητήσεις και κριτικές παρατηρήσεις στελεχών των εταιρειών πρακτορείας, αλλά και ειδικών επιστημόνων. Το ίδιο ερωτηματολόγιο χρησιμοποιήθηκε και στις δύο αυτές έρευνες.

Το ερωτηματολόγιο συντάχθηκε κατά τέτοιο τρόπο ώστε να απαιτείται ο ελάχιστος δυνατός χρόνος για τη συμπλήρωσή του. Για το λόγο αυτό και γνωρίζοντας το πόσο πολύτιμος είναι ο χρόνος των Γενικών Διευθυντών των εταιρειών, οι περισσότερες ερωτήσεις έγιναν “κλειστού τύπου”, πράγμα το

⁽¹⁾ Λαζαρίδη Γιάννη Τ., “Οι Εταιρείες Πρακτορείας στην Ελλάδα”, Ανάπτυξη από την Επιστημονική Επιθεώρηση προς τιμή του ομότιμου καθηγητή κ. Μάριου Ραφαήλ, Πειραιάς 2000.

⁽²⁾ Λαζαρίδη Ιωάννη Τ., “Οι Εταιρείες Πρακτορείας στην Ελλάδα του 2002”, Θεσσαλονίκη 2002.

οποίο διευκόλυνε και την περαιτέρω ανάλυση και επεξεργασία των συλλεγόμενων πληροφοριών.

Το ερωτηματολόγιο περιέχει είκοσι δύο (22) αριθμημένες ερωτήσεις από τις οποίες ορισμένες είναι σύνθετες. Στο ερωτηματολόγιο επισυνάφθηκε ένα διαβιβαστικό που σκοπό είχε να εισαγάγει τον αποκρινόμενο στην έρευνα και να προάγει τα οφέλη της. Για την καλύτερη προώθηση του ερωτηματολογίου στα αρμόδια στελέχη στην Αθήνα, η παράδοση που έγινε αρχικά από τους επί πτυχίω φοιτητές του τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, κ.κ. Αντ. Κολυβόπουλο και Στρ. Λιβάνη στα κεντρικά καταστήματα των εταιρειών στη Θεσσαλονίκη με την παράκληση να προωθηθούν απ' αυτούς. Σε διάστημα δέκα (10) ημερών από την αρχική παράδοση των ερωτηματολογίων επικοινωνήσαμε με τις κεντρικές διευθύνσεις των Αθηνών με σκοπό να υπενθυμίσουμε στους αρμοδίους την ερευνητική μας προσπάθεια. Σε ορισμένες περιπτώσεις αναγκαστήκαμε να προωθήσουμε εκ νέου το ερωτηματολόγιο μέσω fax. Τα ερωτηματολόγια επεστράφησαν είτε ταχυδρομικά, είτε μέσω fax. Η ανταπόκριση στη μεν πρώτη έρευνα ήταν 100%, στη δε δεύτερη 80% των ερωτηθέντων. Κατά τη γνώμη μας τα ποσοστά ανταπόκρισης θα πρέπει να θεωρηθούν ικανοποιητικά.

Η εργασία αυτή αποτελείται από τρεις ενότητες. Στην πρώτη ενότητα εξετάζεται ο σκοπός της εργασίας και δίνονται πληροφορίες για τη μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την υλοποίηση των ερευνών. Στη δεύτερη ενότητα αναφέρονται τα αποτελέσματα των σχετικών ερευνών. Τέλος, στην τρίτη ενότητα, αφενός διατυπώνονται παρατηρήσεις πάνω στα αποτελέσματα των δύο ερευνών και αφετέρου διατυπώνονται σκέψεις για το μέλλον της πρακτορείας στην Ελλάδα.

Αποτελέσματα των ερευνών

Παρακάτω περιγράφονται τα πραγματικά στοιχεία όπως έχουν προκύψει από τις δύο έρευνες.

Η ηλικία των εταιρειών πρακτορείας

Παρατηρήθηκε διαχρονικά αύξηση του αριθμού των ετών λειτουργίας των εταιρειών πρακτορείας (Πίνακας 1) στην Ελλάδα, κατάσταση η οποία υποδηλώνει άμεσα ότι δεν δημιουργήθηκαν βασικά πολλές νέες εταιρείες που να ασχολούνται με την πρακτορεία και παρέμεινε σε λειτουργία ένα σημαντικό ποσοστό αυτών που ήδη λειτουργούσαν. Επομένως, ο σημαντικότερος αριθμός εταιρειών δημιουργήθηκε μετά την εφαρμογή του Ν. 2367/1995.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1
ΕΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑΣ

Ετη λειτουργίας	1997 (%)	2001 (%)
2	33,3	–
3	33,3	14,3
4	–	28,6
5	16,7	–
6	16,7	–
7	–	42,8
10	–	14,3

Η δομή και οι υπηρεσίες των εταιρειών

Διαχρονικά παρατηρείται ότι σταθερά τα 2/3 των εργασιών πρακτορείας πραγματοποιούνται από

ΠΙΝΑΚΑΣ 2
ΥΠΑΓΩΓΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑΣ

	1997 (%)	2001 (%)
Θυγατρική τράπεζας	66,7	66,7
Τμήμα τράπεζας	33,3	33,3

θυγατρικές μιας τράπεζας (Πίνακας 2), ενώ το υπόλοιπο 33,3% πραγματοποιείται από τμήματα τραπεζών επιφορτισμένα για τις εργασίες αυτές. Εξ άλλου σταθερό διαχρονικά παραμένει το ποσοστό των εταιρειών (83,3%) που απασχολεί αποκλει-

στικά προσωπικό για την πρακτορεία (Πίνακας 3). Το προσωπικό αυτό ενώ το 1997 ήταν κατά το 16,7% λιγότερο από 10 άτομα ανά εταιρεία και για το υπόλοιπο 83,3% δεν ξεπερνούσε τα 45 άτομα. Το 2001, το 20% των εταιρειών απασχολούσε λιγότερα από 20 άτομα, το 60% μεταξύ 21-50 άτομα και μόνο το 20% απασχολούσε περισσότερα από 51 άτομα. Από τα παραπάνω συνάγεται μια αύξηση του μεγέθους των εταιρειών, αλλά και της δραστηριότητάς τους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3 ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ		
	1997 (%)	2001 (%)
Προσωπικό ασχολούμενο αποκλειστικά για την πρακτορεία	83,3	83,3
Μη ασχολούμενο αποκλειστικά	16,7	16,7

Οι ελληνικές εταιρείες πρακτορείας, κατά το 83,3% αυτών, συνεργάζονται διαχρονικά σταθερά με αντίστοιχες των ΗΠΑ, ενώ παρατηρήθηκε μείωση τους ποσοστού των εταιρειών που συνεργάζονται με αντίστοιχες της Ενωμένης Ευρώπης και του Καναδά. Το ποσοστό των εταιρειών που συνεργάζονται με αντίστοιχες βαλκανικές εταιρείες πρακτορείας αυξήθηκε από 16,7% στο 50% αυτών (Πίνακας 4).

ΠΙΝΑΚΑΣ 4 ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ ΜΕ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ		
Εδρα	1997 (%)	2001 (%)
ΗΠΑ	83,3	83,3
Καναδάς	83,3	66,7
Ενωμένη Ευρώπη	100,0	83,3
Βαλκάνια	16,7	50,00
Άλλες χώρες	66,7	66,7

Όλες οι εταιρείες πρακτορείας διαθέτουν καταστήματα στην Αθήνα, ενώ παρατηρήθηκε αύξηση του ποσοστού των εταιρειών, από 16,7% σε 66,6%, που διαθέτουν υποκαταστήματα στη Θεσσαλονίκη.

Τα προσφερόμενα είδη πρακτορείας

Οι περισσότερες εταιρείες πρακτορείας πραγματοποιούν τις εργασίες τους (Πίνακας 5) χωρίς δικαίωμα αναγωγής και κατόπιν με δικαίωμα αναγωγής και μάλιστα με μια διαχρονικά αυξητική τάση και για δύο είδη, ιδιαίτερη όσον αφορά την εισαγωγική πρακτορεία. Όσον αφορά τόσο τις με γνωστοποίηση συμβάσεις όσο και τις χωρίς γνωστοποίηση παρουσίασαν διαχρονικά μείωση όσον αφορά την εγγώρια πρακτορεία, αντίθετα παρουσίασε αύξηση των εταιρειών που χρησιμοποιούν την καθαρή χρηματοδοτική πρακτορεία. Παρομοίως διαχρονικά παρατηρήθηκε αύξηση στο ποσοστό των εταιρειών πρακτορείας που χρησιμοποιούν την πρακτορεία τόσο, μόνο για χρηματοδότηση όσο και χωρίς χρηματοδότηση.

Προσφερόμενες υπηρεσίες από τις εταιρείες πρακτορείας

Διαχρονικά παρατηρήθηκε μείωση στο ποσοστό των εταιρειών πρακτορείας που θεωρούν ότι η πρακτορεία χρησιμοποιείται για τη λογιστική παρακολούθηση των πελατών της, για τη διαχείριση και είσπραξη των απαιτήσεων, από πωλήσεις επί πιστώσει, των επιχειρήσεων (Πίνακας 6), ενώ αυξήθηκε το ποσοστό των εταιρειών οι οποίες θεωρούν ότι η πρακτορεία χρησιμοποιείται για να υπάρξει προεξόφληση των απαιτήσεων των επιχειρήσεων, για την απλή είσπραξη που παρέχει και για τις πληροφορίες που παρέχονται από τις εταιρείες πρακτορείας για τη φερεγγυότητα των αγοραστών. Εξ άλλου, το ίδιο ποσοστό των εταιρειών πρακτορείας θεωρούν ότι η πρακτορεία χρησιμοποιείται από τις επιχειρήσεις για να αναληφθεί ο κίνδυνος από τις εταιρείες πρακτορείας και για να εκμεταλλευθούν τη χορήγηση προκαταβολής που θα τους χορηγηθεί επί της τιμολογιακής αξίας των πελατών.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5
ΕΙΔΗ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑΣ

Είδος πρακτορείας	1997			2001		
	Εγγώρια πρακτορεία (%)	Εισαγωγική πρακτορεία (%)	Εξαγωγική πρακτορεία (%)	Εγγώρια πρακτορεία (%)	Εισαγωγική πρακτορεία (%)	Εξαγωγική πρακτορεία (%)
Με δικαίωμα αναγωγής	100,0	33,3	50,0	100,0	50,00	66,67
Χωρίς δικαίωμα αναγωγής	83,3	66,7	100,0	83,33	83,33	100,0
Με γνωστοποίηση	100,0	66,7	83,3	83,33	66,67	83,33
Χωρίς γνωστοποίηση	33,3	0,0	0,0	50,00	16,67	33,33
Καθαρή χρηματοδοτική πρακτορεία	33,3	0,0	0,0	66,67	16,67	16,67
Μόνο χρηματοδότηση	33,3	0,0	16,7	50,00	33,33	50,00
Χωρίς χρηματοδότηση	16,7	16,7	33,3	66,67	33,33	66,67

ΠΙΝΑΚΑΣ 6
ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΑΠΟ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑΣ

Προσφερόμενες Υπηρεσίες	1997 (%)	2001 (%)
Λογιστική παρακολούθηση των πελατών	100,0	66,67
Διαχείριση και είσπραξη των απαιτήσεων, από πωλήσεις επί πιστώσει, των επιχειρήσεων	100,0	83,33
Προεξόφληση των απαιτήσεων των επιχειρήσεων	83,3	100,0
Ασφαλιστική κάλυψη	83,3	66,67
Ανάληψη κινδύνου	83,3	83,33
Χορήγηση προκαταβολής επί της τιμολογιακής αξίας των πελατών	66,7	66,67
Απλή είσπραξη	33,3	83,33
Παροχή πληροφοριών για τη φερεγγυότητα των αγοραστών	16,7	66,67
Συνδυασμός των παραπάνω	16,7	83,33
Άλλη	-	16,67

Βασικές ωφέλειες από την πρακτορεία

Σύμφωνα με τις απόψεις όλων των υπευθύνων των ελληνικών εταιρειών πρακτορείας παρατηρήθηκε διαχρονικά ότι η πρακτορεία προσφέρει αυξημένη ρευστότητα στις επιχειρήσεις που τη χρησιμοποιούν, ενώ παρουσιάστηκε διαχρονικά μείωση στο ποσοστό των εταιρειών πρακτορείας που είναι της γνώμης ότι η πρακτορεία συμβάλλει στη διαμόρφωση βελτιωμένων όρων διακανονισμού των πωλήσεων και των εξαγωγών των πωλήσεων (Πίνακας 7), στην αφοσίωση του επιχειρηματία στις επιχειρηματικές του λειτουργίες, στην εξασφάλισή τους έναντι

του πιστωτικού κινδύνου, στη βελτίωση στην εικόνα του ισολογισμού της επιχείρησης και στη βελτίωση των πτωτικών τάσεων. Εξ άλλου, διαχρονικά διατηρήθηκε σταθερό το ποσοστό των εταιρειών πρακτορείας που θεωρούν ότι η πρακτορεία προσφέρει πρόσβαση στην πιστοληπτική ικανότητα των πελατών της, αυξημένη πιστωτική διαπραγματευτική ικανότητα έναντι των προμηθευτών της, ομαλή λειτουργία της παραγωγικής και εμπορικής διαδικασίας με προγραμματισμένο κοστολόγιο και κάλυψη από κίνδυνο δυσμενών αλλαγών στις συναλλακτικές ισοτιμίες, ενώ αυξήθηκε το ποσοστό των εταιρειών πρακτορείας που είναι της γνώμης ότι συμβάλλει στην

ΠΙΝΑΚΑΣ 7
ΒΑΣΙΚΕΣ ΩΦΕΛΕΙΕΣ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑΣ

Βασικές ωφέλειες	1997 (%)	2001 (%)
Αυξημένη ρευστότητα	100,0	100,0
Βελτιωμένοι όροι διακανονισμού των πωλήσεων και των εξαγωγών της	100,0	83,33
Αφοσίωση του επιχειρηματία στις επιχειρηματικές του λειτουργίες	83,3	50,0
Ευχερέστερη πρόσβαση στην πιστοληπτική ικανότητα των πελατών της	83,3	83,33
Αυξημένη διαπραγματευτική ικανότητα έναντι των προμηθευτών της	83,3	83,33
Εξασφάλιση έναντι του πιστωτικού κινδύνου	83,3	66,67
Ομαλή λειτουργία της παραγωγικής και εμπορικής διαδικασίας με προγραμματισμένο κοστολόγιο	83,3	83,33
Αποφυγή δεσμεύσεων βραχυπρόθεσμης χρηματοδότησης από τράπεζες	66,7	83,33
Βελτίωση εικόνας ισολογισμού	16,7	–
Βελτίωση ανταγωνιστικότητας	16,7	66,67
Αξιοποίηση πτωτικών τάσεων	16,7	0,00
Κάλυψη από κίνδυνο δυσμενών αλλαγών στις συναλλακτικές ισοτιμίες	16,7	16,67
Άλλοι λόγοι	16,7	0,00

αποφυγή δέσμευσης βραχυπρόθεσμης χρηματοδότησης από τράπεζες.

Η διάδοση της πρακτορείας στην Ελλάδα

Οι περισσότερες εταιρείες πρακτορείας στην Ελλάδα (Πίνακας 8) πιστεύουν διαχρονικά ότι η ανεπαρκής διάδοση στην Ελλάδα οφείλεται στην ελλιπή ενημέρωση του επιχειρηματικού κόσμου, στην

ύπαρξη μεταχρονολογημένων επιταγών κ.λπ., αλλά και στη δυσπιστία των επιχειρήσεων και κατόπιν στη μη κατάρτιση του προσωπικού των επιχειρήσεων. Εξ άλλου, μειώθηκε το ποσοστό αυτών που θεωρούν σαν αρνητικούς λόγους το μικρό αριθμό εταιρειών πρακτορείας στην Ελλάδα. Η εξέλιξη της θέσης αυτής μπορεί να θεωρηθεί λογική εφ' όσον υπήρξε κατά τη διάρκεια της τελευταίας τετραετίας σχετικά μικρή αύξηση του αριθμού των εταιρειών πρακτορείας που λειτουργούν στην Ελλάδα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8
ΛΟΓΟΙ ΜΗ ΔΙΑΔΟΣΗΣ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑΣ

Λόγοι μη διάδοσης πρακτορείας	1997 (%)	2001 (%)
Μη καλή ενημέρωση του επιχειρηματικού κόσμου	83,3	66,67
Μη κατάρτιση του προσωπικού των επιχειρήσεων	50,0	50,00
Κενά στην ελληνική νομοθεσία για τις εταιρείες πρακτορείας	50,0	33,33
Μικρός αριθμός εταιρειών πρακτορείας στην Ελλάδα	33,3	16,67
Δυσπιστία των επιχειρήσεων	33,3	66,67
Υπαρξη μεταχρονολογημένων επιταγών και άλλοι λόγοι	33,3	66,67

Το κριτήριο επιλογής των πελατών

Σημαντικά διαχρονικά αυξήθηκε το ποσοστό των εταιρειών πρακτορείας που είναι της γνώμης (Πίνακας 9) ότι κριτήριο επιλογής των πελατών τους αποτελούν οι όροι της πίστωσης, η ποιότητα του πελατολογίου και η φερεγγυότητα των πελατών και κατόπιν η διάρκεια των απαιτήσεων, αν η εταιρεία είναι μικρομεσαία παραγωγική και εμπορική η οποία πουλά σε μόνιμο πελατολόγιο με βραχυπρόθεσμη πίστωση και η συνολική αξία των παγίων περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης. Εξ άλλου, σημαντικά μειώθηκε το ποσοστό των εταιρειών πρακτορείας που θεωρούν βασικό κριτήριο τον αριθμό των λογαριασμών που διατηρεί η επιχείρηση. Γενικά παρατηρήθηκε αύξηση στο ποσοστό των εταιρειών που θέτουν σημαντικά κριτήρια για την επιλογή πελατών.

Οι επιβαρύνσεις του πελάτη

Οι εταιρείες πρακτορείας επιβαρύνουν τους πελάτες τους, για τις παρεχόμενες υπηρεσίες τους, με

ένα επιτόκιο το οποίο δεν είναι σταθερό και το οποίο στο σύνολο των εταιρειών υπολογίζεται ανάλογα με τις ιδιομορφίες του πελάτη.

Το μέσο ποσοστό των απαιτήσεων το οποίο προεξοφλείται από τις εταιρείες πρακτορείας κυμαίνεται από εταιρεία σε εταιρεία, για μεν την εγχώρια πρακτορεία, από 80% το 1997 σε 81% το 2001, για δε την εξαγωγική πρακτορεία από 85% το 1997 σε 82% το 2001, ενώ το 2001 για την εισαγωγική πρακτορεία ήταν 83%, δηλαδή δεν παρατηρήθηκαν σημαντικές μεταβολές στο μέσο ποσοστό των απαιτήσεων το οποίο προεξοφλείται. Η μέση τιμή της προμήθειας που κρατούν οι εταιρείες για την εγχώρια πρακτορεία κυμαίνεται το μεν 1997 από 0,5-2%, το δε 2001 ήταν 0,83%, για την εισαγωγική το μεν 1997 κυμαίνεται από 0,75-1,0%, το δε 2001 ήταν 0,76% και για την εξαγωγική το μεν 1997 από 1-2%, το δε 2001 ήταν 1,06%.

Οι εταιρείες πρακτορείας για να καλύψουν τους ενδεχόμενους κινδύνους παρακρατούν από τις επιχειρήσεις ένα ποσοστό το οποίο κυμαίνεται ανάλογα από την εταιρεία αλλά και τον πελάτη στον οποίον απευθύνεται. Συγκεκριμένα ενώ το 1997 ήταν από 1% μέχρι και 30%, το μέσο ύψος του το 2001 ήταν 20%.

ΠΙΝΑΚΑΣ 9
ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΠΕΛΑΤΩΝ

Κριτήρια επιλογής πελατών	1997 (%)	2001 (%)
Κύκλος εργασιών της επιχείρησης	100,0	83,33
Μέσο ύψος των απαιτήσεών της	100,0	83,33
Φερεγγυότητα πελάτη	83,3	100,0
Αριθμός λογαριασμών της	66,7	16,67
Συνολική αξία παγίων περιουσιακών στοιχείων της	16,7	33,33
Μικρομεσαίες παραγωγικές και εμπορικές επιχειρήσεις οι οποίες πωλούν σε μόνιμο πελατολόγιο με βραχυπρόθεσμη πίστωση	16,7	83,33
Σχέση στοιχείων ισολογισμού	16,7	66,67
Όροι πίστωσης	16,7	100,0
Ποιότητα πελατολογίου	16,7	100,0
Διάρκεια των απαιτήσεων	16,7	83,33

Στο ερώτημα αν οι εταιρείες πρακτορείας πιστεύουν ότι η διάδοση της πρακτορείας (factoring) είναι ικανοποιητική στην Ελλάδα (Πίνακας 10), διαπιστώθηκε ότι υπήρξε διαχρονικά μια σημαντική αύξηση της ικανοποίησης, αν και ακόμη το ποσοστό είναι χαμηλό.

ΠΙΝΑΚΑΣ 10		
ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΟΤΙ Η ΔΙΑΔΟΣΗ ΤΟΥ FACTORING ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΕΙΝΑΙ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ;		
	1997 (%)	2001 (%)
ΝΑΙ	16,7	33,33
ΟΧΙ	83,3	66,67

Κλάδοι στους οποίους χρησιμοποιείται η πρακτορεία

Σύμφωνα με τα στοιχεία των δύο ερευνών μας, η πρακτορεία χρησιμοποιείται διαχρονικά σε μεγαλύτερα ποσοστά στις βιομηχανίες και στο εμπόριο και κατά δεύτερο λόγο στις βιοτεχνίες και μετά στις εισαγωγές και εξαγωγές (Πίνακας 11). Ειδικότερα παρατηρείται σχετική μείωση του ποσοστού της χρήσης της πρακτορείας στις βιομηχανίες και το εμπόριο, ανεξάρτητα της μορφής της πρακτορείας και κατόπιν σε χαμηλότερα ποσοστά στις βιοτεχνίες, ενώ παρατηρήθηκε σχετική αύξηση του ποσοστού της χρήσης της πρακτορείας στις εισαγωγές και τις εξαγωγές. Χαρακτηριστικό είναι ότι δεν χρησιμοποιείται η πρακτορεία στη γεωργία.

Συμπεράσματα - Προτάσεις

Από την ανάλυση των αποτελεσμάτων των σχετικών ερευνών μας συνάγονται ορισμένα κατ' αρχήν σημαντικά συμπεράσματα που αφορούν την εξέλιξη και τις προοπτικές του θεσμού στην Ελλάδα από το 1997 μέχρι το τέλος του 2001. Ειδικότερα επιβεβαιώθηκε και από τις δύο έρευνές μας ότι η πρακτορεία αν και έχει νομοθετική ζωή μεγαλύτερη των δέκα ετών εν τούτοις δεν έτυχε της δέουσας προσοχής αφενός τόσο από τις τράπεζες, όσο και τις θυγατρικές τους εταιρείες πρακτορείας και αφετέρου από τον επιχειρηματικό κόσμο ο οποίος έχει επηρεαστεί από την ύπαρξη των μεταχρονολογημένων επιταγών και γενικότερα τις ιδιαίτσες συνθήκες λειτουργίας της ελληνικής αγοράς. Διαπιστώθηκε χαρακτηριστικά εκ των πραγμάτων ότι οι τράπεζες έκριναν ότι η τεχνική αυτή αφενός δεν παρουσιάζει γι' αυτές το ίδιο τουλάχιστον οικονομικό ενδιαφέρον με τις άλλες τραπεζικές εργασίες τους και αφετέρου παρουσιάζει υψηλότερο κίνδυνο. Εξ άλλου, οι επιχειρήσεις δεν ενημερώθηκαν όσο έπρεπε για τη σχετική τεχνική, το προσωπικό τους δεν είχε τη σχετική κατάρτιση και σε πολλές περιπτώσεις παρουσίασαν δυσπιστία για τη σχετική τεχνική. Ακόμη στη διαμόρφωση του σχετικού κλίματος συνέβαλαν και τα υπάρχοντα κενά στην ελληνική νομοθεσία.

Διαχρονικά παρατηρήθηκε περιορισμένη τάση να εμπλακούν και άλλες τράπεζες με τις εργασίες της πρακτορείας και μάλιστα, αντίθετα, παρατηρή-

ΠΙΝΑΚΑΣ 11						
ΕΙΔΗ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑΣ						
Είδος πρακτορείας	1997 (%)			2001 (%)		
	Εγγώριο factoring	Εισαγωγικό factoring	Εξαγωγικό factoring	Εγγώριο factoring	Εισαγωγικό factoring	Εξαγωγικό factoring
Γεωργία	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Βιομηχανίες	100,0	100,0	83,3	83,3	66,7	66,7
Εμπόριο	100,0	83,3	66,7	83,3	50,0	66,7
Βιοτεχνίες	66,7	66,7	66,7	66,7	66,7	50,0
Εισαγωγές-Εξαγωγές	16,7	33,3	16,7	16,7	50,0	33,3

θηκε τράπεζες που έπαιψαν είτε να ασχολούνται με την πρακτορεία ή να ασκούν τις δραστηριότητες αυτές με θυγατρικές μονάδες.

Ενθαρρυντικό στοιχείο αποτελεί το ότι παρατηρήθηκε αύξηση του προσωπικού που ασχολείται αποκλειστικά με τις εργασίες της πρακτορείας αν και εξακολουθεί να παρατηρείται ο συγκεντρωτισμός των εργασιών στην Αθήνα.

Ακόμη αυξήθηκε διαχρονικά ο αριθμός των εταιρειών πρακτορείας που αναπτύσσουν δραστηριότητες στα Βαλκάνια και παρά τα οικονομικά και νομικά προβλήματα που παρουσιάζονται στις χώρες αυτές.

Παρατηρήθηκε ότι από το 1997 έως το 2001 αυξήθηκε συγκριτικά η χρησιμοποίηση από μέρους των εταιρειών πρακτορείας της χωρίς δικαίωμα αναγωγής πρακτορείας έναντι της με δικαίωμα αναγωγής, όπως και της χωρίς γνωστοποίηση έναντι της με γνωστοποίηση.

Δεν παρατηρήθηκαν διαχρονικά σημαντικές αποκλίσεις ως προς την άποψη των εταιρειών πρακτορείας σε σχέση με το ποιες είναι οι βασικές προσφερόμενες υπηρεσίες από τις εταιρείες αυτές.

Κοινή διαχρονικά πεποίθηση των εταιρειών πρακτορείας είναι ότι βασική ωφέλεια που παρέχεται από αυτή αποτελεί ότι συμβάλει στην αύξηση της ρευστότητας της επιχείρησης και κατόπιν παρέχει βελτιωμένους όρους διακανονισμού των πωλήσεων και των εξαγωγών της, αυξημένη διαπραγματευτική ικανότητα έναντι των προμηθευτών της, ομαλή λειτουργία της παραγωγικής και εμπορικής διαδικασίας με προγραμματισμένο κόστος, αποφυγή δεσμεύσεων βραχυπρόθεσμης χρηματοδότησης από τράπεζες, κ.ά.

Κατά τη γνώμη μας θα πρέπει το κράτος με κίνητρα και ιδιαίτερα φορολογικά αλλά και με βελτίωση του νομοθετικού πλαισίου να δώσει τη δυνατότητα στις τράπεζες αλλά και στις εταιρείες πρακτορείας να προβάλλουν τις δυνατότητες που είναι δυνατόν να παρέχει η πρακτορεία στις επιχειρήσεις. Για να μπορέσουν οι εταιρείες πρακτορείας να προβάλλουν την πρακτορεία πρέπει να οργανωθούν μονάδες τους στις περισσότερες περιοχές της χώρας και όχι στην Αθήνα όπως γίνεται μέχρι σήμερα. Πιστεύουμε ότι η αύξηση της

χρήσης της πρακτορείας στην Ελλάδα θα συμβάλει στη βελτίωση του τρόπου αντιμετώπισης από μέρους των επιχειρήσεων των βραχυπρόθεσμων χρηματοδοτικών προβλημάτων και ιδιαίτερα αυτών που συνδέονται με τη διαχείριση του κεφαλαίου κίνησής τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- BICKERS, M. (1994). Factoring in the UK (2nd ed.). London: Department of Trade and Industry, HMSO.
- BINKS, M.R., & ENNEW, C.T. (1997). Profiting from closer banking link. In S. Birley & D.F. Muzyka (Eds.), *Mastering enterprise*. London: FT Pitman Publishing.
- ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Σ., (1995). “Νέες Μορφές Συμβάσεων Οικονομίας, Leasing - Factoring - Franchising”, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή.
- EMERY, G. (1984). A pure financial explanation for trade credit. *Journal of Financial and Qualitative Analysis Factors and Discounters Association Web Site* (1999, 2000).
- HAWKINS, D. (1993). *The business of factoring*. New York: McGraw-Hill.
- ΛΑΖΑΡΙΔΗ ΓΙΑΝΝΗ, (1984). “Ο Ρόλος του Factoring στη Βραχυπρόθεσμη Χρηματοδότηση”, *Ανάπτυξη από τον VIII τόμο, τεύχος III, της Επιστημονικής Επετηρίδας της ΑΒΣΘ, Θεσσαλονίκη*.
- ΛΑΖΑΡΙΔΗ ΓΙΑΝΝΗ, (1998). “Σύγχρονες Μορφές Χρηματοδότησης”, *Θεσσαλονίκη*.
- MICHAELA, N., CHITTENDEN, F., & POUTZIOURIS, P. (1999). Financial policy and capital structure choice in UK SMEs: empirical evidence from company panel data. *Small Business Economics*, 12, 113-130.
- PETERSEN, M., & RAJAN, R. (1997). Trade credit: theories and evidence. *Review of Financial Studies*, 10(3), 661-691.
- SMITH J.K., & SCHNUCKER, C. (1994). An empirical examination of organizational structure: the economics of the factoring decision. *Journal of Corporate Finance*, 1, 119-138.
- SOUFANI, K. (2000). Factoring and UK small business. *Journal of Small Business and Entrepreneurship*, 3(15), 78-89.
- SOUFANI, K., BINKS, M., & BRUCE, A. (1999). The role of factoring in financing UK SMEs: a supply side analysis. Working Paper series 99-08-05. Montreal: Concordia University.
- SUMMERS, B., & WILSON, N. (2000). Trade credit management and the decision to use factoring: an empirical study. *Journal of Business Finance & Accounting*, 27(1), 37-68.
- BOLDIN ROBERT AND FEENEY PATTI D., (April 1981). “The increased importance of Factoring”, *Financial Executive*.
- BRANDENBERG MARY, (January 1987). “Why don't they Use Factoring?”, *Accountancy*, pp. 100-101.
- BUTTERWORTH JOHN, (February 1991). “The Success Factor”, *Accountancy*, pp. 104-105.
- BATCHELOR CHARLES, (September 1993). “Aids to Improving Cash Flow”, *Accountancy*, pp. 74-75.
- BATCHELOR CHARLES, (September 1993). “A Factor in Raising Finance”, *Accountancy*, pp. 32-33.

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΕΛΑΤΟΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΣΤΟΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

Με την είσοδο της χώρας μας στην ευρωζώνη και την καθιέρωση του ενιαίου νομίσματος, οι ελληνικές τράπεζες άρχισαν να λειτουργούν σε ένα ανταγωνιστικότερο περιβάλλον το οποίο περιορίζει σημαντικά τον παραδοσιακό διαμεσολαβητικό τους ρόλο. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την άσκηση ισχυρών πιέσεων στην κερδοφορία τους, ενώ παράλληλα καθιστά επιτακτικότερη την ανάγκη για διαρθρωτικές αλλαγές του τραπεζικού συστήματος.

Στις συνθήκες αυτές καθοριστικό παράγοντα για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και τη μείωση του κόστους των τραπεζών αποτελεί η υιοθέτηση μιας νέας στρατηγικής φιλοσοφίας, η οποία αναγνωρίζει την εξυπηρέτηση και την ανάπτυξη των σχέσεων με την πελατεία σαν βασικά προαπαιτούμενα για τη μελλοντική τους ανάπτυξη ή μετεξέλιξη τους. Σήμερα, η κατανόηση των πελατών, η άμεση ανταπόκριση στις ανάγκες/προσδοκίες τους και η δημιουργία μιας μακράς και αποτελεσματικής σχέσης μαζί τους είναι πλέον τα βασικά κριτήρια όχι μόνο της επιτυχίας, αλλά και της επιβίωσης των τραπεζών.

Σκοπός του άρθρου αυτού είναι να παρουσιάσει το ρόλο της “Διαχείρισης των Σχέσεων με την πελατεία”, τα προσδιοριστικά της στοιχεία καθώς και την ανάγκη δημιουργίας τραπεζών πελατοκεντρικά οργανωμένων, προκειμένου να ανταποκριθούν με επιτυχία στις σύγχρονες ανάγκες/απαιτήσεις των πελατών τους.

ΔΗΜΗΤΡΗ Β. ΚΕΝΤΡΟΥ

M.Sc., Ph.D.

Διεύθυνση Μάρκετινγκ ΕΤΕ

1. Το σημερινό τραπεζικό τοπίο

Η απελευθέρωση των αγορών σε συνδυασμό με την πρόοδο που έχει σημειωθεί στην πληροφορική και τις τηλεπικοινωνίες, έχουν οδηγήσει στη διεθνοποίηση του τραπεζικού ανταγωνισμού και στην παγκοσμιοποίηση της αγοράς χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Αντίστοιχα, και το ελληνικό πιστωτικό σύστημα διανύει μια περίοδο σημαντικών ανακατατάξεων που συνδέονται άμεσα με την αναγκαιότητα προσαρμογής του στα δεδομένα της ΟΝΕ καθώς και το νέο περιβάλλον δράσης που ήδη έχει αρχίσει να διαμορφώνεται. Συγκεκριμένα, τα τελευταία χρόνια, σημειώθηκαν στο χώρο των τραπεζών αλλαγές πρωτόγνωρες για τα ελληνικά δεδομένα, καθόσον ενισχύθηκε η τραπεζική αποδιαμεσολάβηση, απαλλάχθηκαν σταδιακά από τον κρατικό προστατευτισμό, ιδιωτικοποιήθηκαν τράπεζες, δημιουργήθηκαν (μέσα από εξαγορές, συγχωνεύσεις και στρατηγικές συμμαχίες) ισχυροί τραπεζικοί όμιλοι, και λήφθηκαν μέτρα για την εξυγίανση και ορθολογικότερη λειτουργία του τραπεζικού συστήματος.

Το περιβάλλον αυτό δεν αφήνει πολλά περιθώρια επιλογής ιδιαίτερα στις τράπεζες με ανεπτυγμένα δίκτυα καταστημάτων. Δημιουργεί την ανάγκη ευελιξίας και προσαρμοστικότητάς τους στις νέες συν-

θήκες και απαιτήσεις της αγοράς ενώ συγχρόνως εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους για όσες τράπεζες δεν προσαρμοσθούν στα νέα δεδομένα. Οι “ισχυρές δυνάμεις” που αναπτύσσονται (π.χ. η εμφάνιση νέων μη-τραπεζικών ανταγωνιστών, η ενεργοποίηση των πελατών, η νέα τεχνολογία, e-banking, Internet, κλπ.) συγκλίνουν και ανατρέπουν τις έως σήμερα κρατούσες αντιλήψεις, όσον αφορά τους βασικούς παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν τη συμπεριφορά των τραπεζών και πρέπει να κατευθύνουν την ανάπτυξη και την αποτελεσματικότητά τους.

Κατά συνέπεια, ο έντονος ανταγωνισμός που αναπτύσσεται και σε μεγάλο βαθμό εκδηλώνεται στον τομέα της λιανικής τραπεζικής (retail banking), φέρνει τις τράπεζες ταυτόχρονα αντιμέτωπες με μια σειρά από στρατηγικές προκλήσεις. Συγκεκριμένα, οι τράπεζες θα πρέπει:

- Λαμβανομένης υπόψη της στενότερης σχέσης που αναπτύσσεται μεταξύ τραπεζών και πελατών (κυρίως με την εφαρμογή κατάλληλων πελατοκεντρικών συστημάτων), να δημιουργούν τις προϋποθέσεις μονιμότερων συνεργασιών και παροχή υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας στους πελάτες τους.
- Να εξασφαλίζουν την όσο το δυνατόν ταχύτερη και πληρέστερη εξυπηρέτηση της υφιστάμενης και δυνητικής τους πελατείας.
- Να αναζητούν εναλλακτικές πηγές εσόδων με τη διαφοροποίηση και διεύρυνση των εργασιών τους (π.χ. στην κτηματική και καταναλωτική πίστη, στην επενδυτική τραπεζική, στις ασφάλειες, κλπ.).
- Να προβαίνουν σε μείωση των λειτουργικών τους δαπανών με την εφαρμογή μιας πιο αποτελεσματικής οργανωτικής δομής, την ενσωμάτωση νέων πληροφοριακών συστημάτων, την προώθηση του e-banking και την αξιοποίηση συνεργειών όπου αυτές υφίστανται.
- Να αναπτύξουν δεξιότητες σε τομείς που εκτείνονται από την αποτελεσματική διαχείριση μεγάλου όγκου πληροφοριών του πελάτη και τη βάση δεδομένων μάρκετινγκ και φθάνουν μέ-

χρι τη στρατηγική συνεργασία και παράδοση της υπηρεσίας μέσω εναλλακτικών καναλιών.

- Εκμεταλλευόμενες τη ραγδαία ανάπτυξη του e-επιχειρείν (e-Commerce) και του Διαδικτύου (Internet), να χαράξουν την αναγκαία στρατηγική για τη δημιουργία και ανάπτυξη χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών στο χώρο αυτό.

2. Ανάγκη πληρέστερης κατανόησης του πελάτη

Οι τράπεζες αναγνωρίζουν πως η ύπαρξή τους, η ανάπτυξη και πρόοδος τους συνδέονται άμεσα με την ικανοποίηση του πελάτη και την ευελιξία που θα επιδείξουν για τη γρήγορη προσαρμογή τους στις συνεχώς μεταβαλλόμενες ανάγκες/επιθυμίες της πελατείας τους. Από την άλλη μεριά, οι παροχές νέων υπηρεσιών ή εξυπηρετήσεων πάνω στις οποίες στηρίζονται οι στρατηγικές των τραπεζών διαφοροποιούν τη συμπεριφορά της τραπεζικής πελατείας που καθίσταται πιο απαιτητική/ενεργητική. Κατά συνέπεια, πρωταρχικό πρόσωπο του σημερινού χρηματοπιστωτικού συστήματος είναι ο πελάτης. Η ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων και η ικανοποίηση του πελάτη πρέπει να είναι το πρώτο και κυρίαρχο μέλημα των τραπεζών. Σ' ένα περιβάλλον όπου κυριαρχούν ο ανταγωνισμός των τιμών και η ποιότητα των υπηρεσιών, οι τράπεζες πρέπει να μάθουν να “εξουσιάζουν” τον πελάτη, εάν επιθυμούν να διατηρήσουν τα μερίδιά τους στις αγορές που δραστηριοποιούνται. Πρέπει να αντιληφθούν τη σπουδαιότητα των “σχέσεων με την πελατεία” και ιδιαίτερα την επιτακτική ανάγκη διατήρησης και μεγιστοποίησης της συνολικής αξίας (Life Time Value - LTV) των πιο “επικερδών πελατών” τους.

Ίσως δεν είναι απόλυτα κατανοητό ότι, η συγκεκριμένη κατηγορία πελατών αποτελεί το πιο πολύτιμο περιουσιακό στοιχείο των τραπεζών και ότι είναι αυτοί που παρέχουν τα εχέγγυα για την επιτυχημένη πορεία τους σε μια έντονα ανταγωνιστική αγορά. Εάν όντως ισχύει η “αρχή του Pareto”, που

θέλει το 20% των πελατών μιας τράπεζας να συνεισφέρει στο 80% των συνολικών της εσόδων, τότε και οι προσπάθειες που καταβάλλονται για την αύξηση του ποσοστού των πιστών πελατών της και τη μεγιστοποίηση της “LTV” αποκτούν ιδιαίτερη βαρύτητα. Διεθνείς στατιστικές κατ’ επανάληψη έχουν δείξει ότι, η διατήρηση μακροχρόνιων σχέσεων με τον υφιστάμενο πελάτη κοστίζει φθηνότερα από ό,τι η απόκτηση ενός νέου. Συγκεκριμένα, έχει αποδειχθεί ότι το κόστος πωλήσεων στους υφιστάμενους πελάτες αντιστοιχεί μόλις στο 20% του κόστους απόκτησης ενός νέου πελάτη, ενώ από την άλλη μεριά, η αύξηση κατά 10% των εσόδων από τους υπάρχοντες πελάτες επιτυγχάνεται πιο εύκολα από μια αντίστοιχη αύξησή τους κατά 10% προερχόμενη από την προσέλκυση νέων πελατών.

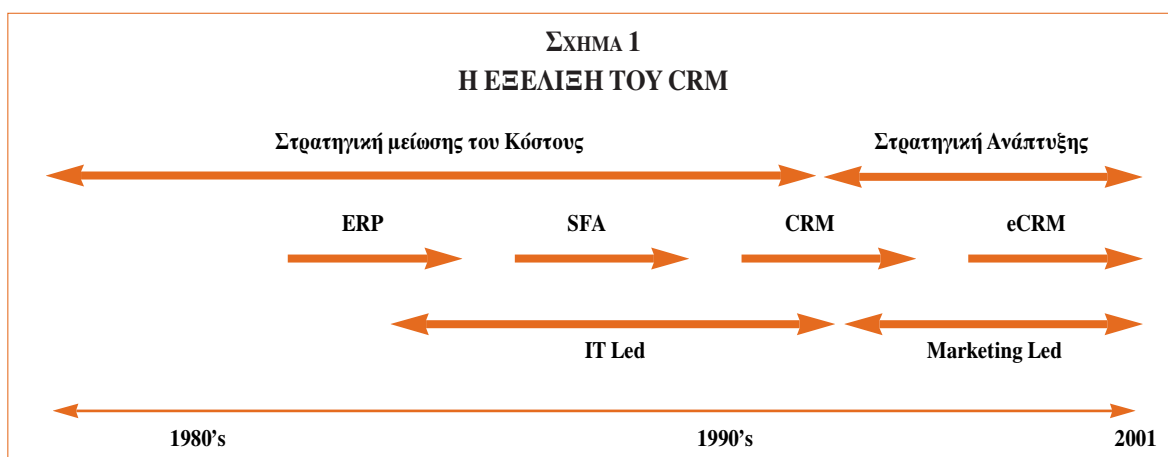
Ετσι, γίνεται πλέον προφανές πως η εφαρμοζόμενη πρακτική, που επικεντρώνεται κυρίως στη συγκεκριμένη συναλλαγή ή την παραγωγή και διάθεση προκαθορισμένων προϊόντων, πρέπει να αντικατασταθεί από μια πολιτική που είναι προσανατολισμένη στην πληρέστερη εξυπηρέτηση του πελάτη και βασίζεται στη βαθύτερη μελέτη και ανάλυση των αναγκών του. Σήμερα, η τραπεζική πελατεία (retail ή corporate) δεν αντιμετωπίζεται συνολικά και απρόσωπα καθώς το άνοιγμα προς την αγορά εξατομικεύει την κάθε περίπτωση και στο πεδίο αυτό τελικά κρίνεται η ικανότητα κάθε τράπεζας να αντιμετωπίζει τον ανταγωνισμό με επιτυχία.

3. Ο ρόλος της πελατοκεντρικής προσέγγισης

Όπως ήδη αναφέρθηκε, οι τράπεζες αναγνωρίζουν πως για να επιβιώσουν σε μια συνεχώς παγκοσμιοσύμμενη και άκρως ανταγωνιστική αγορά, η στρατηγική της “εστίασης στον πελάτη” είναι επιτακτική ανάγκη. Ετσι, η προσπάθεια των τραπεζών που είναι προσανατολισμένες στον πελάτη πλέον επικεντρώνεται στο να διασφαλιστεί ότι οι καλύτεροι πελάτες τους σαφώς διαφοροποιούνται και, όπου είναι δυνατό, τυγχάνουν προσωπικής εξυπηρέτησης. Αυτό με τη σειρά του έχει σαν αποτέλεσμα την αύξηση: του μεριδίου της αγοράς των τραπεζών, του μεριδίου των εργασιών τους με τον πελάτη καθώς και της συνολικής αξίας που παράγεται καθ’ όλη τη διάρκεια της ζωής του.

Σε αυτή τη βάση, κρίνεται αναγκαία η υιοθέτηση μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής προσέγγισης στη γενικότερη διαχείριση των σχέσεων με τους πελάτες (γνωστότερη και ως Customer Relationship Management-CRM). Το “CRM”, όπως φαίνεται και στο Σχήμα 1, αναπτύχθηκε στις αρχές της δεκαετίας του ’90 μέσα από τα συστήματα “Ενδοεπιχειρησιακής Οργάνωσης Πόρων” (Enterprise Resource Planning-ERP) και “Αυτοματοποίησης των Πωλήσεων” (Sales Force Automation-SFA).

Ειδικότερα, παρατηρείται μια μετάβαση από τις επικεντρωμένες στη μείωση του κόστους στρατηγι-

κές προς την εφαρμογή μιας νέας “στρατηγικής ανάπτυξης”, η οποία καθοδηγείται από τις δραστηριότητες του Μάρκετινγκ και στοχεύει στη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου συστήματος που εξυπηρετεί όλα τα “σημεία επαφής” (touch points) του οργανισμού με τον πελάτη. Σημειώνεται ότι για την τρέχουσα δεκαετία, η υιοθέτηση και ανάπτυξη εφαρμογών “eCRM” (CRM στο διαδίκτυο) προβλέπεται να αποτελέσουν τη σημαντικότερη ίσως στρατηγική για μια επιτυχημένη πορεία ενός οργανισμού στο διαδίκτυο.

Η διαχείριση των σχέσεων με τους πελάτες μπορεί να ορισθεί ως “η διαδικασία δημιουργίας και διαχείρισης μιας εξατομικευμένης αμοιβαία επωφελούς σχέσης με επιλεγμένους πελάτες ή ομάδες πελατών με κύριο αντικειμενικό σκοπό τη μεγιστοποίηση της συνολικής αξίας του πελάτη”. Αυτό συνεπάγεται:

- Την αναγνώριση της στρατηγικής θέσης που πρέπει να έχει ο πελάτης σε κάθε δραστηριότητα των τραπεζών.
- Μετατόπιση από τον “προϊοντοκεντρισμό” και τις κάθετες λειτουργικές δομές, προς μια “ολιστική πελατοκεντρική θεώρηση”.
- Τήρηση των διαφόρων στοιχείων/πληροφοριών του κάθε πελάτη σε μια ενιαία βάση δεδομένων εις τρόπον ώστε να διασφαλίζεται η μοναδικότητά του.

Για παράδειγμα, ένας στρατηγικός στόχος θα μπορούσε να είναι η μεγιστοποίηση της αξίας του πελάτη διατηρώντας και αναπτύσσοντας τις σχέσεις μαζί του με την προσδοκία ότι περισσότερα προϊόντα και υπηρεσίες μπορεί να πωληθούν σε αυτόν (βλ. Σχήμα 2). Αυτό θα σήμαινε ικανότητα ανάπτυξης των πωλήσεων σε υπάρχοντες πελάτες (cross και up sell), βελτίωση της γνώσης του πελάτη καθώς και δυνατότητα πρόσβασης στις πληροφορίες από οποιοδήποτε “σημείο επαφής” της τράπεζας με τον πελάτη.

Από άποψη στρατηγικής αυτό σαν “minimum” προϋποθέτει μια σε βάθος κατανόηση των αναγκών, των προτιμήσεων, του “life-style”, και των αγοραστικών συνηθειών του πελάτη. Δεν αφορά

τις υφιστάμενες προσφορές προϊόντων αλλά κυρίως το ταίριασμα των αναγκών και απαιτήσεων του πελάτη με επιτυχημένες παραδόσεις/προσφορές του οργανισμού. Έχει ελάχιστα να κάνει με τη λειτουργική ευθύνη και περισσότερο με την εργασιακή συνέργεια.

4. Προσδιοριστικά στοιχεία CRM

Οι συνεχώς μειούμενες τιμές και η βελτιωμένη απόδοση της ψηφιακής τεχνολογίας παρέχουν νέα οφέλη στους καταναλωτές καθώς και ένα νέο πλαίσιο ενεργειών μάρκετινγκ για την προσέγγισή τους. Σήμερα, η επικοινωνία με τους πελάτες και η εξυπηρέτησή τους γίνεται σε πραγματικό χρόνο (real time). Η προοπτική βρίσκεται στην ικανότητα ενός τραπεζικού οργανισμού να έχει μια πληροφόρηση δομημένη κατά τρόπον που να του εξασφαλίζει στα “σημεία επαφής” ένα πλήρες, σύγχρονο και έξυπνο προφίλ του κάθε πελάτη. Ετσι, η τεχνολογία, κατάλληλα χρησιμοποιούμενη, μπορεί να τον βοηθήσει να διδαχθεί από κάθε αλληλεπίδραση με τον πελάτη, να ενισχύσει τη σχέση μαζί του, προωθώ-

ντας ιδέες και λύσεις που πιθανόν να του ταιριάζουν και να υποβάλει ερωτήσεις ώστε στην επόμενη συναλλαγή ο πελάτης να μπορεί να εξυπηρετηθεί ακόμα καλύτερα.

Από την τεχνολογική άποψη των πελατειακών σχέσεων διακρίνονται δύο βασικές συνιστώσες μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης CRM:

- Τα παραδοσιακά συστήματα CRM τα οποία αυτοματοποιούν δραστηριότητες που έχουν σχέση με την επαφή με τον πελάτη (Operational CRM- oCRM) και περιλαμβάνουν υποσυστήματα όπως:
 - ✓ Αυτοματοποίηση πωλήσεων (διαχείριση δυνητικών πελατών, ευκαιριών πώλησης, επαφών κλπ.).
 - ✓ Εξυπηρέτηση και υποστήριξη πελατών (συστήματα call centers, on line help, internal help desk, κλπ.).
 - ✓ Αυτοματοποίηση ενεργειών Marketing (αυτόματη επικοινωνία μέσω e-mail, αυτόματες προωθητικές ενέργειες, direct mail κλπ.).
- Τα συστήματα που υποστηρίζουν τις εσωτερικές διεργασίες της συλλογής, αποθήκευσης, επεξεργασίας, οργάνωσης και ανάλυσης στοιχείων που αφορούν τους πελάτες ενός οργανισμού και παρέχουν την ευφυΐα (customer intelligence) η οποία είναι αναγκαία για την ορθολογική εφαρμογή των διαφόρων στρατηγικών CRM (Analytical CRM- aCRM).

Όμως, η επιδιωκόμενη αύξηση των εσόδων/κερδών του οργανισμού, μέσω της καλύτερης διαχείρισης των σχέσεων με τους πελάτες, προσέλκυσης νέων και διατήρησης των υφιστάμενων, θα μπορεί να επιτευχθεί μόνο με το συνδυασμό στοιχείων του λειτουργικού και αναλυτικού λογισμικού. Συγκεκριμένα, τα στοιχεία/πληροφορίες που εκάστοτε αντλούνται από το “oCRM” θα πρέπει να συνδυάζονται ή ενοποιούνται με δεδομένα του “aCRM”, εις τρόπον ώστε οι “marketers” να μπορούν να προσδιορίσουν το πλήρες δυναμικό του εκάστοτε πελάτη (full profit potential), αντιλαμβανόμενοι την ιδιαίτερη καταναλωτική συμπεριφορά του. Το γεγονός αυτό χαρακτηρίζει και την ανάγκη για ολοκληρω-

μένες προσεγγίσεις CRM, όπου στοιχεία τόσο “oCRM” όσο και “aCRM” θα δρουν παράλληλα για την επίτευξη ενός κοινού πελατοκεντρικού στόχου.

4.1. Δημιουργία βάσης δεδομένων πελατών

Ο μηχανισμός ο οποίος ενεργοποιεί το CRM, ιδιαίτερα στην περίπτωση των οργανισμών που προσεγγίζουν τον πελάτη με τη βοήθεια του μάρκετινγκ, είναι η βάση δεδομένων (data base), ήτοι μια σειρά αρχείων που εμπεριέχουν ταξινομημένες πληροφορίες για τους πελάτες. Είναι προφανές ότι, οι τράπεζες δεν είναι σε θέση να γνωρίζουν τα μοναδικά χαρακτηριστικά τα οποία διαφοροποιούν το ένα άτομο από το άλλο στην περίπτωση που αυτά τηρούνται σε διαφορετικά πληροφοριακά συστήματα. Μόνον η συγκέντρωση και τήρησή τους σε μια κοινή βάση δεδομένων, δίνει τη δυνατότητα να γίνει καλύτερα κατανοητή η αξία ενός ατόμου σε όλη τη διάρκεια της ζωής του, οι δυνητικές του ανάγκες, οι προτιμήσεις του και επί πλέον να προβλεφθεί τι είναι εκείνο που το παρακινεί να προβαίνει σε συγκεκριμένες συναλλαγές.

Ειδικότερα, τα δεδομένα μπορεί να αφορούν προτιμήσεις, εκδήλωση συγκεκριμένης συμπεριφοράς, πληροφορίες τρόπου ζωής, στοιχεία συναλλακτικής συμπεριφοράς καθώς και δεδομένα επικοινωνίας του πελάτη με τον οργανισμό πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την πώληση. Δυνατόν να περιέχουν πληροφορίες σχετικά με την αποδοτικότητα του πελάτη, το βαθμό ικανοποίησης, διατήρησης/συγκράτησής του, πιστότητας κλπ. Κρίνεται σκόπιμο να σημειωθεί ότι, μια βάση δεδομένων είναι όχι μόνο πολύπλοκη αλλά και συνάμα μικρής χρησιμότητας στην περίπτωση κατά την οποία δεν έχει “a priori” συγκεκριμενοποιηθεί πως πρόκειται να χρησιμοποιηθεί και τι πρόκειται να επιτευχθεί. Το 80% της μάχης δεν αφορά την τεχνολογία αλλά την κατανόηση των δεδομένων και τη μοντελοποίησή τους. Η ταχύτητα είναι το κλειδί για τη δημιουργία μιας αποτελεσματικής βάσης δεδομένων. Προ-

ταρχικής σημασίας είναι τα άμεσα οφέλη που θα προκύψουν από τη χρησιμοποίησή της.

Γενικότερα, μια βάση δεδομένων μπορεί να περιγραφεί σε όρους διαδικασιών που κρίνονται αναγκαίοι για την αυτοματοποίηση και αξιολόγηση της επικοινωνίας με τον πελάτη καθώς και για τη διευκόλυνση της μαζικής εξατομίκευσης (mass customization). Η ευρύτερη έννοια της βάσης συνοψίζεται στο Σχήμα 3, που δείχνει τόσο τις διαδικασίες, μέσα από τις οποίες ο πελάτης συνήθως εμπλέκεται, όσον και τις αντίστοιχες εκροές της.

Συγκεκριμένα, τα στοιχεία και οι πληροφορίες που αφορούν τους πελάτες αντλούνται/προέρχονται από διαφορετικές πηγές (π.χ. Call centers, web sites) ή βρίσκονται σε διαφορετικές μηχανογραφικές εφαρμογές. Κατά τη διαδικασία της εκκαθάρισης (data cleansing), τα εν λόγω στοιχεία ή αρχεία ελέγχονται, ενοποιούνται και εμπλουτίζονται ώστε κατά το δυνατό να αποφεύγονται: οι διπλές καταχωρίσεις, να διακρίνονται για την ακρίβεια/εγκυρότητά τους και να διασφαλίζεται η μοναδικότητα του πελάτη στο σύστημα. Με αυτό τον τρόπο, τα στοιχεία, που συγκεντρώνονται στην κοινή βάση πλέον, οργανώνονται και αποθηκεύονται γύρω

από την “οντότητα πελάτη”. Το επόμενο αναγκαίο βήμα είναι η εφαρμογή μιας διαδικασίας η οποία με μια σειρά αναλύσεων θα μετουσιώνει τα δεδομένα σε πληροφορία χρήσιμη για τη λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων (data mining) και άμεσα διαθέσιμη σε όλα τα στελέχη και “σημεία επαφής” της τράπεζας (π.χ. σύμβουλοι πωλήσεων, call centers κλπ.).

4.2. Ανάλυση δεδομένων - Αντληση πληροφοριών

Η άντληση στοιχείων και πληροφοριών (Data Mining-DM) είναι μια διαδικασία που χρησιμοποιεί την τεχνολογία της πληροφορικής (software-hardware), προκειμένου να διερευνήσει μεγάλους όγκους δεδομένων με κύριο αντικειμενικό σκοπό την ανεύρεση σχέσεων (relationships) και τη δημιουργία μοντέλων πρόβλεψης (modeling) της συμπεριφοράς του πελάτη. Το “DM”, χρησιμοποιώντας προηγμένα εργαλεία, με μια σειρά από εξειδικευμένες αναλύσεις αναζητεί έννοιες/σημασίες, ανακαλύπτει τάσεις και άγνωστα πρότυπα συμπεριφοράς και εξάγει κανόνες. Ο οικονομικός αναλυτής βλέπει τι συμβαίνει στον οργανισμό και καθορίζει ποιες

ενέργειες πρέπει να γίνουν, προκειμένου να επιλυθεί ένα θέμα ή να δημιουργηθεί μια ευκαιρία.

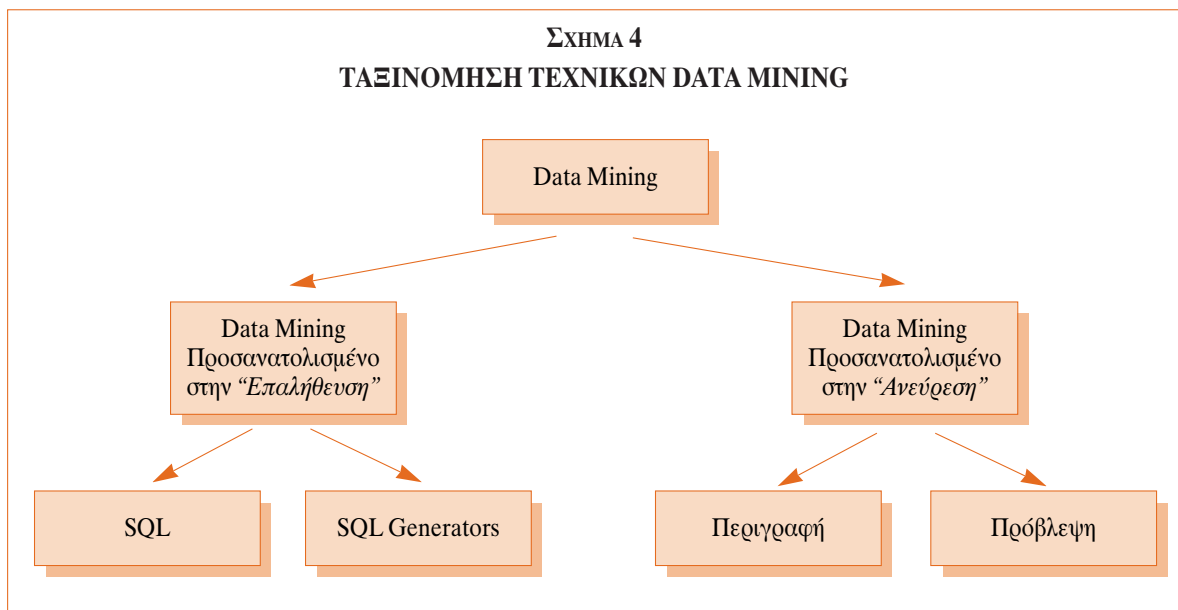
Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε καλύτερη διαχείριση του “decision making” σε τομείς όπως ο προγραμματισμός, η στόχευση του πελάτη, η προσαρμογή των προϊόντων στις απαιτήσεις των πελατών καθώς και στη βελτίωση γενικότερα των ενεργειών μάρκετινγκ και των διαφόρων λειτουργικών διαδικασιών. Στον τραπεζικό τομέα η εφαρμογή των συγκεκριμένων εργαλείων διερεύνησης δεδομένων μπορεί να οδηγήσει σε ορθολογικότερη τμηματοποίηση της πελατειακής βάσης, καλύτερο “profiling” του πελάτη, πρόβλεψη της ενδεχόμενης διαρροής (churn management), εντοπισμό απάτης (fraud detection), βαθμολόγηση κινδύνου (risk scoring), ανάπτυξη του cross και up selling σε υφιστάμενους πελάτες (βλ. παρ. 5).

Υπάρχουν διαφορετικές τεχνικές που μπορεί να χρησιμοποιηθούν για την ανάλυση των στοιχείων και την άντληση πληροφοριών. Η διαδικασία “DM”, όπως φαίνεται και στο Σχήμα 4, μπορεί να διακριθεί σε δύο κατηγορίες ήτοι στην προσανατολισμένη αφενός προς την “Επαλήθευση DM” (Verification-driven DM) και αφετέρου προς την “Ανεύρεση DM” (Discovery-driven DM). Τα αντιστοίχως χρησιμο-

ποιούμενα εργαλεία DM συνίστανται (χωρίς όμως και να περιορίζονται μόνο σε αυτά) σε γλώσσες αναζήτησης (π.χ. SQL), σε πολυδιάστατες αναλύσεις (π.χ. τεχνολογία OLAP, ROLAP), σε συστήματα αναφοράς, γραφική εμφάνιση ή απεικόνιση δεδομένων και σε κάποιο βαθμό στη στατιστική.

Ειδικότερα, στην περίπτωση του “Discovery-driven DM”, η “Περιγραφή” με τη χρήση μεθόδων όπως π.χ. συσχέτιση, ανακεφαλαίωση ή ομαδοποίηση, προσπαθεί να δώσει απάντηση σε ερωτήματα της μορφής: “Πώς ένα γεγονός ενδέχεται να συμβεί; Μπορεί ένα γεγονός να περιγραφεί κατά τρόπο που να επιτρέπει σε μια τράπεζα να χρησιμοποιήσει την πληροφορία για να πάρει σωστές/έγκυρες διοικητικές αποφάσεις;”.

Από την άλλη μεριά, η “Πρόβλεψη” με τη βοήθεια της στατιστικής παλινδρόμησης, των νευρωνικών δικτύων ή δένδρων απόφασης, παρέχει τη δυνατότητα σε μια τράπεζα να προβλέψει σε ποιο βαθμό π.χ. η δανειοδότηση ενός συγκεκριμένου πελάτη θα είναι επωφελής ή επισφαλής. Η ανάπτυξη μοντέλων που στηρίζονται σε αξιόπιστα ιστορικά δεδομένα (π.χ. προηγούμενες χορηγήσεις της τράπεζας) καθιστά δυνατή την κατηγοριοποίηση του πελάτη σύμφωνα με την πιστοληπτική του ικανότητα.

Συμπερασματικά, η εφαρμογή μεθόδων και εργαλείων “DM” αυξάνει σημαντικά την προστιθέμενη αξία, όμως, απαιτεί μεγάλες επενδύσεις τόσο σε τεχνολογία όσο και σε εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό. Έτσι, θα πρέπει να επισημανθεί ότι η διαδικασία διερεύνησης των στοιχείων και η άντληση των πληροφοριών, όπως άλλωστε συμβαίνει και στην περίπτωση μιας βάσης δεδομένων, δεν μπορεί να είναι μια εργασία στατική, αλλά μια διαδικασία συνεχής που διαρκώς εκσυγχρονίζεται.

5. Δημιουργία Πελατοκεντρικής Τράπεζας

Όπως τονίσθηκε και ανωτέρω, οι στρατηγικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν σήμερα οι τράπεζες σε μια ταχύτατα μεταβαλλόμενη αγορά, τις υποχρεώνει να εστιάσουν την προσοχή τους στο κτίσιμο και διατήρηση σχέσεων με τους καλύτερους πελάτες τους. Βασική προϋπόθεση για την επίτευξη ενός τέτοιου στόχου αποτελεί και η χωρίς παρεκκλίσεις ανάλογη δέσμευση των διοικήσεών τους για μια τέτοια αλλαγή. Όμως, απλά και μόνον η δήλωσή τους ότι γίνονται πιο “πελατοκεντρικές”, είναι άνευ σημασίας, όταν παράλληλα δεν συνοδεύεται και από την ανάλογη στήριξη των αναγκών για την υλοποίηση του στόχου αυτού νέων προγραμμάτων και νέων στρατηγικών.

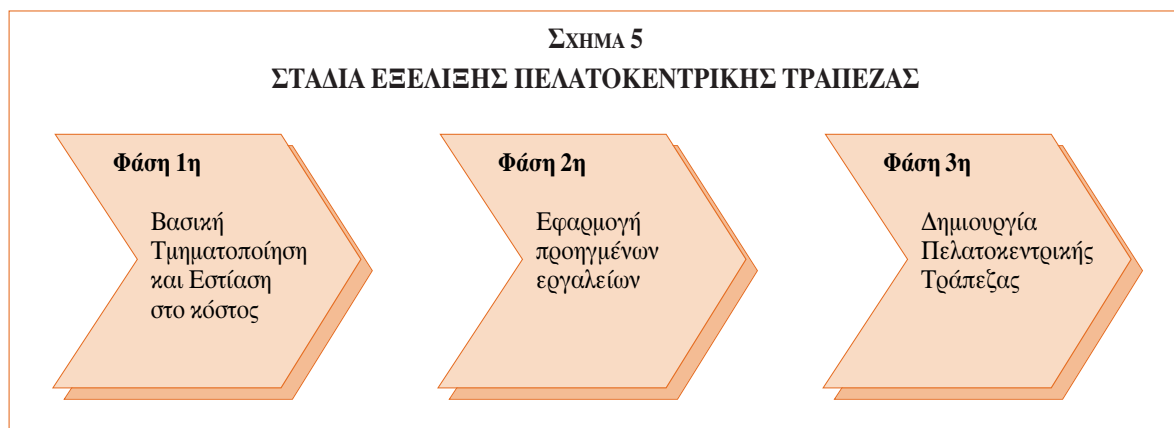
Από την άλλη μεριά, η προσπάθεια επίτευξης της πελατοκεντρικής προσέγγισης με την εφαρμο-

γή διαδικασιών που χαρακτηρίζονται ανεπαρκείς (π.χ. η εκπαίδευση και χρησιμοποίηση των tellers στην προώθηση πολύπλοκων τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών), είναι εκ προοιμίου καταδικασμένη σε αποτυχία. Είναι πράγματι αδιανόητοι οι tellers στον ελάχιστο χρόνο που διαθέτουν, με άλλους πελάτες να περιμένουν στην ουρά, με ελλιπή εκπαίδευση και περιορισμένη τεχνολογική υποστήριξη, να πωλούν/προωθούν σύνθετα τραπεζικά προϊόντα τα οποία δυνατόν να επηρεάζουν τους πελάτες για μια σειρά ετών.

Στην ουσία πρέπει να επιδιώκονται αλλαγές πέραν από τα γκισέ των τραπεζών δηλ. λύσεις που τις αναμορφώνουν από μέσα προς τα έξω και αποβλέπουν στη βελτίωση των σχέσεων με την πελατεία τους. Η επιβίωσή τους είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την ταχύτητα υιοθέτησης ενός νέου πελατοκεντρικού (με δυνατότητα πρόσβασης στο διαδικτυο) επιχειρηματικού μοντέλου. Στα πλαίσια δημιουργίας ενός τέτοιου μοντέλου σήμερα οι τράπεζες, όπως φαίνεται και στο Σχήμα 5, ακολουθούν τρεις διαδοχικές φάσεις.

Η 1η φάση, όπου η παραδοσιακή τμηματοποίηση και η εστίαση στο κόστος είναι οι βασικές παράμετροι οι οποίες κατευθύνουν τις δραστηριότητες των τραπεζών, χαρακτηρίζεται από:

- Επιφανειακή γνώση του πελάτη.
- Βασική τμηματοποίηση αποδοτικότητας.
- Ενιαία μη διαφοροποιημένη αντιμετώπιση της πελατείας.

- Ελλειψη συντονισμού στη διαχείριση των διαφόρων καναλιών.
- Εστίαση στο κόστος και την αποτελεσματικότητα.
- Χρησιμοποίηση “penalty pricing” για την ενοποίηση πελατών/λογαριασμών.

Στη διάρκεια της 2ης φάσης οι τράπεζες αρχίζουν να εφαρμόζουν περισσότερο προηγμένες τεχνικές και εργαλεία διερεύνησης των δεδομένων. Η φάση αυτή χαρακτηρίζεται από:

- Δημιουργία “data base”, ανάλυση και μοντελοποίηση των δεδομένων.
- Μελέτη της αποδοτικότητας, της συμπεριφοράς και των καναλιών προτίμησης του πελάτη.
- Παράδοση των στοιχείων και πληροφοριών στα “σημεία επαφής” της τράπεζας με τον πελάτη.
- Μη εισέτι ολοκληρωμένες βάσεις δεδομένων.
- Προσπάθεια ανάπτυξης βασικών τραπεζικών εργασιών στο διαδίκτυο.

Στην 3η φάση αναπτύσσεται το τραπεζικό πελατοκεντρικό μοντέλο και ήδη δημιουργούνται οι τράπεζες με πελατοκεντρικές προσεγγίσεις. Ειδικότερα, η εν λόγω φάση χαρακτηρίζεται από:

- Εφαρμογή του μάρκετινγκ 1:1 και της αμφίδρομης επικοινωνίας.
- Πληρέστερη κατανόηση του πελάτη.
- Οργανωτικές δομές, συστήματα διαδικασιών και στρατηγικές προσανατολισμένες στον πελάτη.
- Συγκλίνουσες στρατηγικές διαχείρισης τμημάτων πελατείας και καναλιών.
- Ενίσχυση της θέσης των πελατών: επιλογή προϊόντων, προσωπική εξυπηρέτηση, υποστήριξη αποφάσεων κλπ.

Θα πρέπει να επισημανθεί ότι, η συγκεκριμένη διαδικασία που από πολλούς τραπεζικούς οργανισμούς αναγνωρίζεται ως η καταλληλότερη λύση για τη δημιουργία και διατήρηση αποδοτικών σχέσεων με τους πελάτες, επιβάλλει μια ριζική μετατροπή στον τρόπο λειτουργίας τους, ώστε ο πελάτης να τοποθετηθεί στο κέντρο των δραστηριοτήτων τους. Επιπρόσθετα, εμπλέκει τον άνθρωπο με τη νέα τεχνολογία δεδομένου ότι η υιοθέτησή της, παρά την

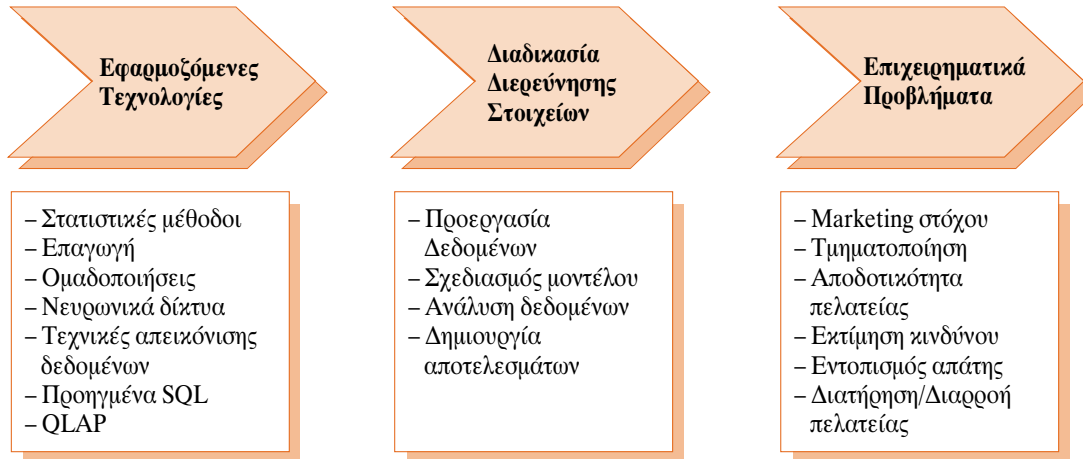
πολυπλοκότητα και το υψηλό της κόστος, έχει αποδειχθεί απολύτως αναγκαία για την προσέγγιση και διατήρηση του σημερινού απαιτητικού πελάτη.

Ετσι, πολλές μεγάλες τράπεζες βρίσκονται τώρα στο αρχικό στάδιο της δημιουργίας και εγκατάστασης πολύπλοκων συστημάτων διαχείρισης πληροφοριών επενδύοντας σημαντικά κεφάλαιά τους κυρίως σε εργαλεία/τεχνικές βάσης δεδομένων (data warehouse) και διαδικασίες άντλησης πληροφοριών (data mining). Παράλληλα, έχουν δημιουργήσει μοντέλα αποδοτικότητας και πρόβλεψης της συμπεριφοράς του πελάτη, που τις βοηθούν να προωθούν τα προϊόντα τους και να στοχεύουν καμπάνιες άμεσου μάρκετινγκ στις σωστές ομάδες πελατών. Ειδικότερα, το Σχήμα 6 δείχνει πως οι χρησιμοποιούμενες σήμερα τεχνολογίες μπορούν να συνδυασθούν με τα επιχειρηματικά προβλήματα, ενώ παράλληλα στο μέσον σκιαγραφείται η διαδικασία διερεύνησης των ομαδοποιημένων δεδομένων.

Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο μιας ολοκληρωμένης λύσης CRM, οι εφαρμοζόμενες σήμερα στο περιβάλλον του πελάτη τεχνικές, έχουν τη δυνατότητα να καλύψουν μια σειρά από ανάγκες/απαιτήσεις οι οποίες μπορούν να συνοψισθούν ως ακολούθως:

- **Ανάλυση πελάτη και αγοράς** (Segmentation/Profiling). Με βάση κοινά χαρακτηριστικά (π.χ. δημογραφικά, οικονομικά, life style, κλπ.) αναγνωρίζονται ομαδοποιήσεις πελατών (target groups) προς τις οποίες η τράπεζα μπορεί να επικεντρώνει παραγωγικότερα τους πόρους της.
- **Ανάλυση αποδοτικότητας πελατείας** (Customer profitability). Συνδυάζοντας συναλλαγές ή στοιχεία διαφορετικών λογαριασμών του πελάτη που τηρούνται στην τράπεζα είναι δυνατή η εύρεση μιας αξίας για κάθε πελάτη η οποία στη συνέχεια μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην ανάπτυξη ενός δείκτη που θα παρέχει τη δυνατότητα κατηγοριοποίησης της υφιστάμενης πελατείας και ανάπτυξης στρατηγικών χειρισμού της σύμφωνα με την τρέχουσα αποδοτικότητα της.
- **Προσέλκυση/απόκτηση καινούργιων πελατών** (Acquisition). Προσδιορισμός νέων, με μεγάλη πιθανότητα αγοράς, δυνητικών πελατών (targeting

ΣΧΗΜΑ 6
ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΜΕ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

potential customers) επί τη βάσει της ομοιότητας του “προφίλ” τους με το αντίστοιχο του υπάρχοντος πελατολογίου της τράπεζας.

- **Ανάπτυξη πωλήσεων.** Δυνατότητα μεγιστοποίησης της αξίας της υφιστάμενης τραπεζικής πελατείας μέσα από την επιτυχημένη εφαρμογή των σταυροειδών (cross-sell) και αναβαθμισμένων (up-sell) πολιτικών πώλησης.
- **Διατήρηση και διαρροή πελατείας** (retention/attrition). Η έγκαιρη διάγνωση της πιθανότητας απώλειας ενός πελάτη είναι ιδιαίτερα χρήσιμη διότι η τράπεζα με τη βοήθεια π.χ. ειδικής προώθησης πωλήσεων ή εστιασμένου direct mail (που λαμβάνουν υπόψη τους τις ιδιαιτερότητες και ανάγκες της συγκεκριμένης πελατείας), αυξάνει σημαντικά τα ποσοστά διατήρησης/συγκράτησης των πελατών της.
- **Εκτίμηση κινδύνου** (Risk assessment). Με βάση ιστορικά δεδομένα (π.χ. προηγούμενες χορηγήσεις της τράπεζας) μπορεί να εκτιμηθεί ο κίνδυνος που η τράπεζα αναλαμβάνει από τη δανειοδότηση ενός συγκεκριμένου πελάτη καθώς η μοντελοποίησή τους καθιστά δυνατή την κατηγοριοποίηση ενός πελάτη σύμφωνα με την πιστοληπτική του ικανότητα.

- **Εντοπισμός απάτης** (Fraud detection). Η ικανότητα αναγνώρισης τυχόν διαφοροποιήσεων στη συνήθη συμπεριφορά του πελατολογίου παρέχει τη δυνατότητα εντοπισμού ύποπτων συναλλαγών (π.χ. με πιστωτικές κάρτες) και λήψης αναγκαίων μέτρων για την αντιμετώπισή τους.
 - Μείωση του κόστους πωλήσεων και λειτουργικού κόστους (cost reduction) σαν αποτέλεσμα της συγκεντρωποιημένης και ομοιογενούς διαχείρισης του πελατολογίου.
 - Καλύτερης υποστήριξης των διαφόρων λειτουργιών, εργασιών ή υπηρεσιών εξυπηρέτησης της πελατείας, καθώς όλες οι αναγκαίες πληροφορίες θα είναι άμεσα διαθέσιμες στο προσωπικό εξυπηρέτησης πρώτης γραμμής (front line) καθώς αυτό θα συναλλάσσεται με τους πελάτες.
- Ομως, στο χρηματοοικονομικό τομέα οι τεχνικές αναλυτικού CRM είναι συνήθως εκείνες οι οποίες παρέχουν την απαιτούμενη ευφυΐα για τη στήριξη τέτοιων κρίσιμων επιχειρηματικών αποφάσεων και συγχρόνως συμβάλλουν στην αύξηση της αποδοτικότητας των τραπεζών. Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι, η μεγιστοποίηση της αποδοτικότητάς τους σήμερα επιδιώκεται κυρίως μέσω των αυξημένων πωλήσεων (increased sales) και όχι με την παραδοσιακά

εφαρμοζόμενη στρατηγική ελέγχου/μείωσης του κόστους (cost control/cost reduction). Προς την κατεύθυνση αυτή, μια λύση “aCRM” παρέχοντας τις απαιτούμενες γνώσεις, διευκολύνει την εφαρμογή εκείνων των στρατηγικών μάρκετινγκ (π.χ. προσέλκυσης/απόκτησης νέων πελατών, cross-selling, up-selling και διατήρησης υφιστάμενων), που στην πράξη υλοποιούν το στόχο μεγιστοποίησης της αποδοτικότητας.

Οι τράπεζες στην προσπάθεια επαναπροσδιορισμού των δραστηριοτήτων τους γύρω από την “οντότητα πελάτη” διαπιστώνουν ότι οι πελάτες τους διαφέρουν σε δύο βασικά σημεία ήτοι στις ανάγκες που θέλουν να καλύψουν και στη διαφορετική αξία που ο καθένας εξ αυτών αντιπροσωπεύει για την τράπεζα. Αυτό διαφοροποιεί την αξία τους σε όλο το εύρος της πελατειακής βάσης της τράπεζας και συγχρόνως επηρεάζει την εξέλιξη των εσόδων/κερδών που αντλεί από αυτούς. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα, η αποδοτικότητά της να εξαρτάται άμεσα από τη δυνατότητα καθορισμού της αξίας του υφιστάμενου ή δυνητικού πελάτη (Customer Life Time Value-LTV), που ειδικότερα μπορεί να οριστεί ως “το κέρδος (ή ζημία) που ένας πελάτης δημιουργεί καθ’ όλη τη διάρκεια της σχέσης του με την τράπεζα”. Απώτερος στόχος της είναι η μεγιστοποίηση των σχέσεων με τον πελάτη και βασικές της συνιστώσες αποτελούν η προβλεπόμενη εξέλιξη της αποδοτικότητας του πελάτη καθώς και η προβλεπόμενη διάρκεια της σχέσης του με την τράπεζα.

Ο προσδιορισμός της “LTV” ενός πελάτη σε συνδυασμό με την εφαρμογή μια ολοκληρωμένης λύσης “aCRM” παρέχουν τη δυνατότητα καθορισμού και πρόβλεψης των διαδοχικών σταδίων από τα οποία ένας πελάτης συνήθως διέρχεται στη διάρκεια του κύκλου ζωής του (customer life cycle), επιτρέποντας έτσι την ανάπτυξη κατάλληλων στρατηγικών χειρισμού του. Για παράδειγμα, στη φάση προσέλκυσης/απόκτησης νέων πελατών (acquisition), στην υφιστάμενη πελατειακή βάση αναπτύσσεται/δημιουργείται ένα γενικό “προφίλ” πελάτη. Αυτό διευκο-

λύνει την αποτελεσματική επιλογή δυνητικών πελατών που βασίζεται στη μελλοντική αποδοτικότητά τους. Μόλις ο πελάτης καταχωρηθεί είναι σχετικά εύκολο να διερευνηθεί εάν οι προτιμήσεις ή τα ενδιαφέροντά του συνδέονται με άλλα προϊόντα. Στη συνέχεια τα προϊόντα αυτά, την κατάλληλη χρονική στιγμή και μέσα από τα σωστά κανάλια διάθεσης μπορούν να προωθηθούν σε επιλεγμένους πελάτες (cross-selling). Προσδιορίζοντας ποιους συνήθως αγοράζει πρόσθετα προϊόντα και τότε οι συγκεκριμένοι πελάτες θα χρειάζονταν νέα προϊόντα, είναι δυνατόν αυτά να προσφερθούν με υψηλότερο περιθώριο κέρδους (up-selling). Τέλος, εκτιμώντας ποιοι από τους υπάρχοντες πελάτες έχουν πιθανότητα να διαφοροποιηθούν, αναβάλλουν ή απορρίψουν την αγορά συγκεκριμένων προϊόντων, παρέχεται η δυνατότητα άμεσης ανταπόκρισης και η λήψη αναγκαίων μέτρων για τη συγκράτησή τους (retention).

Συμπερασματικά, η περιγραφείσα διαδικασία δείχνει πως η γνώση της μελλοντικής αξίας, που ο πελάτης αντιπροσωπεύει για την τράπεζα στη διάρκεια της ζωής του, σε συνδυασμό με τη μεθοδική χρήση ενός πακέτου “aCRM” καθιστούν δυνατή, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, τη διαφοροποίηση των εφαρμοζόμενων στρατηγικών προσέλκυσης και διατήρησης μιας ισχυρής και πιστής πελατειακής βάσης (committed customers), συμβάλλοντας κατ’ αυτό τον τρόπο στη μεγιστοποίηση της αποδοτικότητας μιας τράπεζας και κατ’ επέκταση στην πραγματική απόδοση της επένδυσης σε τεχνικές CRM.

6. Συμπεράσματα

Η κατανόηση των πελατών, η άμεση ανταπόκριση στις ανάγκες/προσδοκίες τους και η δημιουργία σχέσεων με τους πελάτες θεωρείται σήμερα, σαν το καλύτερο αντίμετρο ενός τραπεζικού οργανισμού στις έντονες ανταγωνιστικές συνθήκες που αντιμετωπίζει. Η δημιουργία πελατοκεντρικής αντίληψης με την ανάπτυξη εφαρμογών CRM όχι μόνον ανα-

γνωρίζει τη στρατηγική θέση του πελάτη σε κάθε δραστηριότητα της τράπεζας, αλλά ταυτόχρονα βελτιώνει και την ικανότητα:

- προσδιορισμού του είδους των πελατών που επιθυμεί να προσελκύσει και διατηρήσει,
- καθορισμού και προώθησης εκείνων των προϊόντων και υπηρεσιών που θεωρούνται ότι είναι ελκυστικά στους πιο επικερδείς πελάτες,
- προσέλκυσης, απόκτησης και συγκράτησης του τμήματος των αποδοτικών πελατών που στοχεύει, με την εφαρμογή βελτιωμένων/διαφοροποιημένων τεχνικών πώλησης και υποστήριξης των πωλήσεων,
- παροχής του είδους της εξυπηρέτησης η οποία θα ικανοποιεί τους επικερδείς πελάτες και θα εξασφαλίζει την πιστότητά τους.

Βέβαια, μια ιδανική λύση CRM σαν φιλοσοφία και σαν επιχειρηματική στρατηγική προϋποθέτει:

- δημιουργία τραπεζών πελατοκεντρικά οργανωμένων,
- τήρηση των στοιχείων/πληροφοριών κάθε πελάτη σε μια κοινή βάση δεδομένων εις τρόπον ώστε να διασφαλίζεται η μοναδικότητα του (data warehousing), και
- ανάπτυξη προηγμένων τεχνικών διερεύνησης και ανάλυσης των στοιχείων που θα τα μετουσιώνει σε πληροφορία χρήσιμη για τη στήριξη κρίσιμων επιχειρηματικών αποφάσεων (data mining).

Τέλος, ο προσδιορισμός της αξίας που ο κάθε πελάτης αντιπροσωπεύει για μια τράπεζα (life time value), αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την προσπάθεια μεγιστοποίησης των σχέσεων της με την πελατειακή της βάση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. CHRISTOPHER, PAYNE & BALLANTYNE (1991): *“Bringing Quality, Customer Service and Marketing together”*, Butterworth, Heinemann, UK.
2. Κ. ΚΟΚΚΟΜΕΛΗ (1995): *“Retail Banking”*, Εκδόσεις Σάκουλα - Αθήνα.
3. E.I.U (1996): *“Creating Tomorrow’s Leading Retail Bank”*, UK.
4. D. PEPPERS & M. ROGERS (1997): *“Enterprise One to One”*, Currency, Doubleday, USA.
5. M. MELTZER (1997): *“Digging out Hidden Opportunities”*, Bank Marketing International.
6. Lafferty Publications (1997): *“Distribution & Marketing Strategies in Action”*.
7. I. GORDON (1998): *“Relationship Marketing”*, J. Wiley & Sons Canada, Ltd.
8. R. SHAW (1999): *“Measuring and Valuing Customer Relationships”*, Business Intelligence, UK.
9. Deloitte Consulting (1999): *“CRM: A guide to Marketing, Sales and Service transformation”*, UK.
10. Δ. ΠΑΥΛΑΚΗ (2000): *“Τραπεζικό Marketing στην Πράξη”*, Εκδόσεις Πολυδοηγός - Αθήνα.
11. J. BRYANT (2000): *“CRM: The integration of Sales, Customer service & Marketing”*, Tranzline, UK.
12. Τράπεζα της Ελλάδος: *“Εκθέσεις του Διοικητή για τα έτη 2000 & 2001”*, Αθήνα.
13. Qube Consulting LTD (2001): *“Predicting and Using LTV to Improve Profitability”*, UK.
14. Business Intelligence (2001): *“Developing and Implementing a CRM Strategy”*, UK.
15. Thinkanalytics Corporation (2001): *“The Hidden World of DM”*, UK.
16. Data Distilleries (2001): *“Analytical CRM in Finance”*, UK.

Οι ελληνικές τράπεζες παρουσιάζουν το **IPI**

Το πρότυπο IPI (International Payment Instruction/Διεθνής Οδηγία Πληρωμής) είναι ένα πανευρωπαϊκά τυποποιημένο έντυπο παροχής οδηγιών για μεταφορά πίστωσης σε συνδυασμό με διασυνοριακά τιμολόγια.

Στόχος του IPI είναι να διευκολυνθεί το ευρωπαϊκό τραπεζικό σύστημα στην αυτοματοποίηση των διασυνοριακών μεταφορών πιστώσεων και αυτό επιτυγχάνεται με:

- την προεκτίμηση από το δικαιούχο, των πληροφοριών που έχουν σχέση με την πίστωση,
- τη χρήση του Διεθνούς Αριθμού Τραπεζικού Λογαριασμού (IBAN) για την απεικόνιση του τραπεζικού λογαριασμού του δικαιούχου,
- την αξιοποίηση του εντύπου από την τράπεζα του εντολέα για την κατάρτιση του εμβάσματος, δεδομένου ότι το έντυπο παρέχει μεταξύ των άλλων και δυνατότητα οπτικής ανάγνωσης με μηχανικούς αναγνώστες.

Το πρότυπο IPI είναι προ-προσωποποιημένο από το δικαιούχο, ο οποίος το αποστέλλει στον εντολέα πελάτη του μαζί με το τιμολόγιο ή το αναφέρει σε αυτό. Ο εντολέας ολοκληρώνει επί του εντύπου, την πληροφόρηση που έχει σχέση με τη χρέωσή του.

Οι αρμόδιες μονάδες των τραπεζών θα είναι σε θέση, από τον Οκτώβριο του 2002, να διευκολύνουν με πληροφορίες τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις (εισαγωγείς και εξαγωγείς) και, εφόσον το κρίνουν απαραίτητο, μπορούν να προβούν και στην εκτύπωση του επικοινωνιακού/ενημερωτικού φυλλαδίου για την πελατεία τους, το οποίο έχει διαμορφωθεί και διατίθεται στις τράπεζες από την Ένωση Ελληνικών Τραπεζών.

Αρμόδιες για την εκτύπωση και την αποστολή του εντύπου IPI στην πελατεία τους είναι οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις που πραγματοποιούν εξαγωγές, οι οποίες θα πρέπει να συνεργαστούν με την τράπεζά τους και να πάρουν την έγκρισή της για την εκτύπωση του IPI. Η τράπεζα θα πρέπει να συμβουλευτεί την επιχείρηση, ώστε το προς εκτύπωση έντυπο IPI να είναι εναρμονισμένο με το πρότυπο, δεδομένου ότι σε ορισμένες χώρες οι τράπεζες χρησιμοποιούν μηχανικούς αναγνώστες για την ανάγνωση του περιεχομένου του εντύπου και κατά συνέπεια τα τυπογραφεία που θα παράγουν το IPI για λογαριασμό των δικαιούχων, θα πρέπει να τηρούν αυστηρά τις προδιαγραφές εκτύπωσης του προτύπου.

Οι επιχειρήσεις που πραγματοποιούν εισαγωγές, εφόσον λάβουν το έντυπο IPI από τους προμηθευτές τους, θα πρέπει να το συμπληρώσουν με τα στοιχεία τους και να το προσκομίσουν στην τράπεζά τους, για να διευκολύνουν τη διαδικασία συμπλήρωσης του εμβάσματος.

Ordering Customer / Εντολέας Πελάτης		International Payment Instruction	
Account number / Αριθμός λογαριασμού / IBAN		Amount to be paid / Πληρωτέο ποσό	
Name / Ονοματεπώνυμο	G. STERGIU SA	Currency / Νομισματικό / Πισίτιο	EUR **3421, 00
Address / Διεύθυνση	54, SOLOMOU STR ATHENS GREECE	Order to be paid by / Το άξιό του πληρωτέου από / Πληρωτέο από / Λογαριασμός	0
Beneficiary / Δικαιούχος		Signature(s) / Υπογραφή(ές)	
Account number / Αριθμός λογαριασμού	FR76 1820 6000 1030 5696 6400 117	Date of payment / Ημερομηνία πληρωμής	
Name / Ονοματεπώνυμο	SOCIETE LUMIERE SA, PARIS	Reference / Αναμνηστικό / Αριθμ. εντολής	
Beneficiary's bank / Τράπεζα δικαιούχου	AGRIREFP062	Form / Τύπος εντύπου	02
Details of payment / Λεπτομέρειες πληρωμής	5200 0005 6761 2348 9012		

ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

ΚΑΙ

ΔΙΚΑΙΟ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ

ΔΙΕΘΝΕΙΣ &
ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ
ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΒΛ. ΓΚΟΡΤΣΟΣ
ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΛΙΒΑΔΑ
ΒΑΣΙΛΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΗΣ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ
ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΣΑΤΗΡΗΣ
ΚΩΣΤΑΣ ΡΑΔΑΙΟΣ
ΙΩΑΝΝΑ ΓΙΑΝΝΙΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ - Αθήνα 2002

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

Α' ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ

ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ (PUBLIC DISCLOSURES) ΑΠΟ ΤΙΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ: ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΤΟΥ 2000

Η Επιτροπή της Βασιλείας εξέδωσε το Μάιο του 2002 Έκθεση σχετικά με τη δημοσίευση πληροφοριών από τις τράπεζες σε ό,τι αφορά ορισμένα στοιχεία, όπως την κεφαλαιακή τους διάρθρωση, την έκθεσή τους στον πιστωτικό κίνδυνο, τις ακολουθούμενες πολιτικές λογιστικής απεικόνισης των στοιχείων του ενεργητικού τους κ.ά.⁽¹⁾ Τα συμπεράσματα της μελέτης προέρχονται από έρευνα, την οποία πραγματοποίησε η Επιτροπή της Βασιλείας το 2000, μεταξύ πιστωτικών ιδρυμάτων σε 13 χώρες και αποτελεί συνέχεια αντίστοιχης μελέτης που πραγματοποιήθηκε ένα χρόνο πριν.

Από την απάντηση των ερωτηματολογίων προκύπτει ότι τα πιστωτικά ιδρύματα δημοσιεύουν σε ποσοστό 80% πληροφορίες που αφορούν την κεφαλαιακή τους διάρθρωση, την έκθεσή τους στον πιστωτικό κίνδυνο, τον κίνδυνο αγοράς και τις ακολουθούμενες πολιτικές λογιστικής απεικόνισης των στοιχείων του ενεργητικού τους. Ωστόσο, τα ποσοστά δημοσίευσης πληροφοριών για ορισμένα άλλα στοιχεία, όπως τα ακολουθούμενα μοντέλα παρακολούθησης του πιστωτικού κινδύνου, τα πιστωτικά παράγωγα και την τιτλοποίηση απαιτήσεων (securitisation), παρουσίασαν μείωση σε σχέση με το προηγούμενο έτος: λιγότερο από το 50% των συμμετεχόντων στην έρευνα πιστωτικών ιδρυμάτων προβαίνουν σε τέτοιες δημοσιεύσεις. Το φαινόμενο αυτό αποδίδεται κυρίως στην πολυπλοκότητα και το σύνθετο χαρακτήρα των στοιχείων αυτών.

Βασικό συμπέρασμα της μελέτης είναι ότι τα πιστωτικά ιδρύματα αρχίζουν να εφαρμόζουν με επιτυχία κάποιες από τις βασικές πρακτικές δημόσιας πληροφόρησης, έτσι όπως περιγράφονται αναλυτικά στο κείμενο εργασίας της Επιτροπής της Βασιλείας για τον Τρίτο Πυλώνα του Νέου Συμφώνου της Επιτροπής της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια (New Basel Capital Accord)⁽²⁾. Ωστόσο υπάρχουν περιθώρια περαιτέρω βελτιώσεων, τόσο σε επίπεδο όγκου όσο και συχνότητας.

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΔΙΑΚΑΝΟΝΙΣΜΩΝ (BIS) ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

Τον Ιούνιο του 2002 δημοσιεύτηκε η τακτική τριμηνιαία έκθεση της BIS για τις διεθνείς τραπεζικές εξελίξεις και την πρόοδο των χρηματοοικονομικών αγορών κατά το πρώτο τρίμηνο του τρέχοντος έτους⁽³⁾.

Όπως συμβαίνει σε κάθε παρόμοιο κείμενο της BIS, εξετάζονται αναλυτικά οι τάσεις στη διεθνή τραπεζική αγορά σε σχέση με τα ακόλουθα θέματα:

- Τη διεθνή τραπεζική δραστηριότητα ως προς τις τοποθετήσεις των τραπεζών σε διάφορα νομίσματα, χώρες και κεφαλαιαγορές.
- Την οικονομική κατάσταση στις αναδυόμενες αγορές, η οποία και παρουσίασε σημάδια ανάκαμψης από τις αρχές του 2002.

- Τη δραστηριότητα στις διεθνείς αγορές κρατικών και εταιρικών ομολόγων, όπου η ανάκαμψη στις αγορές των ΗΠΑ δεν βρήκε αντίστοιχη ανταπόκριση στην Ευρώπη και την Ιαπωνία.
- Τη διεθνή αγορά παραγώγων, η οποία παρουσίασε ελαφρά μείωση σε σχέση με το τελευταίο τρίμηνο του 2001.
- Το περιεχόμενο των πληροφοριών που ανταλλάσσονται μεταξύ των κεντρικών τραπεζών σε σχέση με τα ποσοστά των επιτοκίων αγοράς. Πέντε βασικοί δείκτες είναι αυτοί που σύμφωνα με την έκθεση λαμβάνονται υπόψη από τις κεντρικές τράπεζες, ενώ τονίζεται και η σχετική ανομοιομορφία στην επιλογή των συγκεκριμένων κριτηρίων από τις διάφορες κεντρικές τράπεζες.

Τέλος, στην έκθεση καταγράφονται αναλυτικά οι δράσεις που έχουν αναλάβει οι διάφορες επιτροπές που λειτουργούν υπό την αιγίδα της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών, καθώς και οι σχετικές εκδόσεις τους.

ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΩΝ ΕΛΑΧΙΣΤΩΝ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΩΝ

Στις 18 Απριλίου 2002 εκδόθηκε ο Κανονισμός (ΕΚ) 690/2002 της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας για την εφαρμογή ελάχιστων αποθεματικών⁽⁴⁾, ο οποίος τροποποιεί αντίστοιχα τον Κανονισμό (ΕΚ) 2818/98 (ΕΚΤ/1998/15).

Σύμφωνα με το αιτιολογικό του Κανονισμού, η τροποποίηση του Κανονισμού (ΕΚ) 2818/98 για την εφαρμογή υποχρεωτικών ελάχιστων αποθεματικών κρίθηκε σκόπιμη για τους ακόλουθους κυρίως λόγους:

- Με την Οδηγία 2000/28/ΕΚ τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος περιλαμβάνονται στον ορισμό των πιστωτικών ιδρυμάτων του άρθρου 1 (σημείο 1 πρώτο εδάφιο) της Οδηγίας 2000/12/ΕΚ για την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων. Προκειμένου να καταστεί σαφές ότι, για λόγους ίσης μεταχείρισης των διάφορων κατηγοριών εκδοτών ηλεκτρονικού χρήματος, τα ιδρύματα ηλεκτρονικού χρήματος θα υπόκεινται στην υποχρέωση τήρησης ελάχιστων αποθεματικών, η περιεχόμενη στο άρθρο 2 παράγραφος 1 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2818/98 (ΕΚΤ/1998/15) αναφορά στον ορισμό των πιστωτικών ιδρυμάτων έπρεπε να τροποποιηθεί αναλόγως.
- Με το άρθρο 14 της Οδηγίας 2000/12/ΕΚ επήλθε εναρμόνιση των κανόνων σχετικά με την ανάκληση ή την παύση ισχύος της άδειας άσκησης δραστηριότητας πιστωτικού ιδρύματος.
- Κρίθηκε επίσης αναγκαίο να διευκρινιστεί ρητά η υποχρέωση ενός ιδρύματος να περιλαμβάνει στη βάση των αποθεματικών του τις υποχρεώσεις του έναντι υποκαταστήματος της ίδιας οντότητας ή έναντι του κεντρικού καταστήματος.
- Τέλος, προκειμένου να καταστεί δυνατή η παράλληλη διενέργεια από το Ευρωσύστημα περισσότερων της μιας πράξεων κύριας αναχρηματοδότησης διαφορετικής διάρκειας, κρίθηκε απαραίτητη η τροποποίηση του τύπου που εφαρμόζεται για τον υπολογισμό των τόκων επί των τηρούμενων υποχρεωτικών αποθεματικών.

Οι διατάξεις του Κανονισμού (ΕΚ) 690/2002 τέθηκαν σε ισχύ από τις 23 Μαΐου 2002.

ΕΠΙΟΠΤΕΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΟΜΙΑΩΝ (FINANCIAL CONGLOMERATES)

Το Συμβούλιο ECOFIN της 7ης Μαΐου 2002 κατέληξε σε πολιτική συμφωνία ως προς το κείμενο συμβιβαστικής λύσης της Προεδρίας για την πρόταση οδηγίας σχετικά με τη συμπληρωματική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων, των ασφαλιστικών επιχειρήσεων και των επιχειρήσεων επενδύσεων που ανήκουν σε χρηματοπιστωτικούς ομίλους ετερογενών δραστηριοτήτων⁽⁵⁾, προκειμένου να καθοριστεί επίσημα κοινή θέση στο άμεσο μέλλον. Η ταχεία έκδοση της Οδηγίας αυτής αποτελεί μία από τις προτεραιότητες που περιέχονται στα συμπεράσματα του Συμβουλίου της Βαρκελώνης.

Στόχος της Οδηγίας είναι να εξασφαλιστεί η σταθερότητα των αγορών, να θεσπιστούν κοινά πρότυπα για τον έλεγχο των χρηματοπιστωτικών ομίλων και να αντιμετωπιστεί συνολικά η ρύθμιση των ομίλων ετερογενών δραστηριοτήτων, η οποία μέχρι στιγμής καλύπτεται μόνο σε περιορισμένο βαθμό.

Η Οδηγία εισάγει ειδική εποπτική νομοθεσία για τους χρηματοπιστωτικούς ομίλους. Επιπλέον, γίνονται τα πρώτα βήματα για την ευθυγράμμιση των Οδηγιών για ομοιογενείς ομίλους χρηματοπιστωτικών οργανισμών, προκειμένου να εξασφαλιστεί η ελάχιστη ισοτιμία στη μεταχείρισή τους.

ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

Το Μάιο του 2002, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα δημοσίευσε μελέτη με θέμα τις εξελίξεις στα μοντέλα διαχείρισης της ρευστότητας των ευρωπαϊκών τραπεζών⁽⁶⁾.

Στο πρώτο τμήμα της μελέτης γίνεται εκτενής αναφορά στις επιπτώσεις του κινδύνου ρευστότητας για τα πιστωτικά ιδρύματα και τη μετάλλαξή του τα τελευταία χρόνια, λόγω της προόδου της τεχνολογίας των συστημάτων πληρωμών και του χρηματοπιστωτικού συστήματος, που βελτιώνουν τη διαχείριση του κινδύνου αυτού. Στη συνέχεια περιγράφονται αναλυτικά ορισμένοι παράγοντες, η εξέλιξη των οποίων απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή σε σχέση με τα μοντέλα διαχείρισης ρευστότητας που ακολουθούν τα πιστωτικά ιδρύματα, όπως:

- Η αυξανόμενη σημασία της εντός της ημέρας ρευστότητας, ειδικά στα πλαίσια λειτουργίας συστημάτων συμψηφισμού και εκκαθάρισης σε πραγματικό χρόνο (RTGS), όπως είναι το TARGET.
- Η ανάπτυξη προϊόντων με απρόβλεπτα αποτελέσματα ρευστότητας, τα οποία είναι δύσκολο να εκτιμηθούν.
- Η αυξανόμενη εμπιστοσύνη στη χρηματοδότηση επιχειρήσεων και το δανεισμό με τίτλους.
- Η βελτιωμένη πρόσβαση των τραπεζών σε μηχανισμούς της αγοράς για κάλυψη της ρευστότητάς τους, αλλά και ο ενδεχομένως μεγαλύτερος κίνδυνος ρευστότητας σε περιπτώσεις συγκεκριμένων κρίσιμων καταστάσεων.
- Η ανάπτυξη νέων ποιοτικών τεχνικών για την εξακρίβωση του κινδύνου ρευστότητας.

Ολες αυτές οι εξελίξεις καταδεικνύουν μια σαφή αλλαγή στη φύση των τυπικών κρίσεων ρευστότητας της αγοράς, οι οποίες σήμερα είναι λιγότερο πιθανό να έχουν κοινά στοιχεία με τα παραδοσιακά μοντέλα διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας που χρησιμοποιούν τα πιστωτικά ιδρύματα για αποταμιεύσεις λιανικής τραπεζικής.

Τέλος, η έκθεση εξετάζει τον τρόπο, με τον οποίο οι ευρωπαϊκές τράπεζες οργανώνουν τη διαχείριση της ρευστότητάς τους, καθώς και τους τρόπους ελέγχου του κινδύνου αυτού. Βασικό συμπέρασμα είναι ότι δεν ακολουθείται ένα ευρέως αποδεκτό μοντέλο μέτρησης του κινδύνου ρευστότητας από την τραπεζική κοινότητα. Ορισμένες από τις μεγαλύτερες ευρωπαϊκές τράπεζες βρίσκονται σε στάδιο ανάπτυξης σύγχρονων μοντέλων διαχείρισης του κινδύνου ρευστότητας (liquidity-at-risk models). Ωστόσο, σε καμία περίπτωση τα μοντέλα αυτά δεν βρίσκονται σε πλήρη χρήση για το σύνολο των εργασιών των τραπεζών.

Β' ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΩΝ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΑΓΟΡΩΝ

ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΩΝ ΗΠΑ

Τον Απρίλιο του 2002 δημοσιεύτηκε η ετήσια έκθεση πεπραγμένων της Ομοσπονδιακής Κεντρικής Τράπεζας των Ηνωμένων Πολιτειών (FED), για το έτος 2001⁽⁷⁾.

Στην έκθεση πεπραγμένων γίνεται αναλυτική παρουσίαση της νομισματικής πολιτικής και της οικονομικής και χρηματοοικονομικής ανάπτυξης των ΗΠΑ για το έτος 2001 και τους πρώτους μήνες του 2002. Παρουσιάζονται επίσης αναλυτικά τα μέτρα νομισματικής πολιτικής που έλαβε κατά το προηγούμενο έτος η Κεντρική Τράπεζα, με αναφορά στις εκθέσεις, τις οποίες υπέβαλε στο Αμερικανικό Κογκρέσο και τις πράξεις ανοικτής αγοράς (open market operations) κατά τη διάρκεια του 2001.

Περαιτέρω, αναλύονται όλοι οι επιμέρους τομείς οικονομικής και χρηματοοικονομικής ανάπτυξης των ΗΠΑ, όπως τα νοικοκυριά, οι επιχειρήσεις, το εξωτερικό εμπόριο, ο κυβερνητικός τομέας, η αγορά εργασίας, οι τιμές των καταναλωτικών αγαθών, ο χρηματοπιστωτικός τομέας των ΗΠΑ και οι διεθνείς εξελίξεις.

Τέλος, γίνεται λεπτομερής παρουσίαση όλων των πράξεων εποπτικού ελέγχου που πραγματοποίησε η FED κατά το προηγούμενο έτος, σε θέματα καταναλωτών, εποπτικού ελέγχου των πιστωτικών ιδρυμάτων και πράξεων των επιμέρους 12 ομοσπονδιακών τραπεζών, οι οποίες συμμετέχουν στο Διοικητικό Συμβούλιο του συστήματος της Ομοσπονδιακής Κεντρικής Τράπεζας των ΗΠΑ.

ΕΞΑΜΗΝΙΑΙΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΔΙΑΚΑΝΟΝΙΣΜΩΝ (BIS) ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΑΓΟΡΑ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΠΟΥ ΔΕΝ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΟΝΤΑΙ ΣΕ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΕΣ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ (OTC)

Στις 15 Μαΐου 2002 δημοσιεύτηκε αναλυτικό δελτίο τύπου της BIS, σε σχέση με τις τοποθετήσεις και το άνοιγμα των μεγαλύτερων τραπεζών στις χώρες του G10, σε παράγωγα τα οποία δεν διαπραγματεύονται σε χρηματιστήρια⁽⁸⁾. Η στατιστική παρακολούθηση αφορούσε το τελευταίο εξάμηνο του 2001 και αποτελεί την όγδοη αντίστοιχη στατιστική ανάλυση δεδομένων, έτσι όπως έχει προκύψει με βάση το νέο πλαίσιο συστηματικής καταγραφής των παραγώγων αυτού του τύπου, το οποίο έχει αναπτυχθεί από την Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών.

Σύμφωνα με τα επεξεργασμένα στατιστικά στοιχεία της μελέτης, κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2001, παρουσιάστηκε σημαντική αύξηση της δραστηριότητας σε παράγωγα OTC προϊόντα. Ειδικότερα, η συνολική πρόβλεψη επί του πλασματικού ποσού των εκκρεμών συμβολαίων σε παράγωγα αυτού του τύπου ήταν \$111 τρισεκατομμύρια στο τέλος του 2001, δηλαδή αυξημένα κατά 11% σε σχέση με τα αντίστοιχα μεγέθη στα τέλη Ιουνίου του 2001. Η ακαθάριστη αξία της αγοράς, η οποία μετράει το κόστος αντικατάστασης των εκκρεμών συμβολαίων εφόσον αυτά εκκαθαρίζονται στις 31 Δεκεμβρίου, αυξήθηκε κατά 24%, φτάνοντας τα \$3,8 τρισεκατομμύρια.

Στη μελέτη γίνεται επίσης αναλυτική παρουσίαση των μεγεθών όλων των παραγώγων αυτού του τύπου (interest rate, foreign exchange, commodities, equity), αλλά και των επιμέρους προϊόντων που υπάγονται σε αυτές τις κατηγορίες (FRAs, interest rate swaps, interest rate options, currency swaps κ.ά.).

ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2001

Τον Απρίλιο του 2002 δημοσιεύτηκε η ετήσια έκθεση πεπραγμένων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας για το έτος 2001⁽⁹⁾.

Στην έκθεση της ΕΚΤ γίνεται αναλυτική παρουσίαση των οικονομικών και νομισματικών εξελίξεων στην Ευρωζώνη, με παράλληλες αναφορές στις αντίστοιχες εξελίξεις στα υπόλοιπα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και τις διεθνείς αγορές.

Σε ειδικά κεφάλαια της ετήσιας έκθεσης περιγράφονται:

- οι εργασίες της Κεντρικής Τράπεζας για την εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής και τις πράξεις συναλλάγματος,
- η διαχείριση των κινδύνων,
- η εισαγωγή των τραπεζογραμματίων και των κερμάτων ευρώ, καθώς και η παραγωγή και έκδοση των τραπεζογραμματίων ευρώ,
- οι εξελίξεις στα συστήματα πληρωμών και διακανονισμού τίτλων,
- οι ρυθμίσεις της ΕΚΤ κατά το προηγούμενο έτος για την επίτευξη χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και την αποτελεσματική προληπτική εποπτεία,
- το θεσμικό πλαίσιο του Ευρωσυστήματος και του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ).

Τέλος, γίνεται αναλυτική παρουσίαση όλων των στατιστικών μελετών που πραγματοποιήθηκαν από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα κατά το έτος 2001, καθώς και της επικοινωνίας της ΕΚΤ με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο πλαίσιο διασφάλισης της διαφάνειας μεταξύ των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσης παρατίθενται οι ετήσιοι λογαριασμοί της ΕΚΤ και ο ενοποιημένος ισολογισμός του Ευρωσυστήματος για το προηγούμενο έτος.

ΕΚΤΗ ΕΚΘΕΣΗ ΠΡΟΟΔΟΥ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ (ΠΔΧΥ)

Τον Ιούνιο του 2002 δημοσιεύτηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή προς το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η έκτη έκθεση προόδου σε σχέση με το ΠΔΧΥ⁽¹⁰⁾. Βασικό συμπέρασμα της έκθεσης, που εκπονήθηκε με την ομάδα πολιτικής για τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, στην οποία συμμετέχουν εκπρόσωποι των Υπουργών Οικονομικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι ότι υπήρξε θετική ανταπόκριση στο διάστημα που μεσολάβησε από το Νοέμβριο του 2001, οπότε και είχε δημοσιευτεί η πέμπτη έκθεση προόδου⁽¹¹⁾.

Ενα ακόμη σημαντικό στοιχείο που προκύπτει από την έκθεση, είναι η μεγαλύτερη συνειδητοποίηση και αποδοχή των πλεονεκτημάτων που θα αποφέρει η χρηματοπιστωτική ενοποίηση. Σύμφωνα με μελέτη, η οποία υποβλήθηκε στο Στρογγυλό Τραπέζι για τις ευρωπαϊκές χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες⁽¹²⁾ εκτιμάται ότι η ενοποίηση μπορεί να προσθέσει 0,5 – 0,7% το χρόνο στο ΑΕΠ της ΕΕ, που ισοδυναμεί με 43 δισ. ευρώ σε ετήσια βάση. Στα επιμέρους κεφάλαια της έκθεσης γίνεται συνολική παρουσίαση της πορείας του προγράμματος δράσης, το οποίο βρίσκεται πλέον στη μέση του χρονοδιαγράμματος για την εφαρμογή του.

Ο πρώτος στόχος του προγράμματος δράσης είναι η εγκαθίδρυση ενός κοινού νομοθετικού πλαισίου για ολοκληρωμένες αγορές κινητών αξιών και παράγωγων μέσων και περιλαμβάνει νομοθετικές πρωτοβουλίες της ΕΕ σε σχέση με την ψήφιση του Κανονισμού για τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, ανακοινώσεις για την εφαρμογή των Διεθνών Ελεγκτικών Προτύπων, τη δημόσια εποπτεία του επαγγέλματος των ελεγκτών, το ρόλο των εποπτικών επιτροπών και θέματα δεοντολογίας.

Ο δεύτερος στόχος του ΠΔΧΥ έχει ως βασική προτεραιότητα να καταστεί προσβάσιμη και ασφαλής η λιανική αγορά χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Στο πλαίσιο επίτευξης του στόχου αυτού, η έκθεση περιγράφει αναλυτικά τις δράσεις για τις οποίες πρέπει να επιτευχθεί πρόοδος, ώστε να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη των καταναλωτών στις λιανικές αγορές χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών.

Για τον τρίτο στόχο, που αφορά τον εκσυγχρονισμό των κανόνων προληπτικής εποπτείας και εποπτείας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, αναπτύσσονται δράσεις σχετικά με την εποπτεία των περιθωρίων φερεγγυότητας για τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις, καθώς και σχετικά με την εποπτεία της αντασφάλισης. Σε ό,τι αφορά την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος, ειδικά μετά τα γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου, εξετάζεται από την Επιτροπή το ενδεχόμενο ενίσχυσης του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου. Ως προς το ρυθμιστικό πλαίσιο της επάρκειας κεφαλαίων των τραπεζών και επενδυτικών εταιρειών, έχει τεθεί ένα φιλόδοξο χρονοδιάγραμμα για την υιοθέτηση των προτάσεων της Επιτροπής της Βασιλείας μέχρι το 2006. Τέλος, στο παράρτημα της έκθεσης αναφέρονται αναλυτικά όλα τα μέτρα του ΠΔΧΥ που ήδη εφαρμόζονται, καθώς και αυτά για τα οποία συνεχίζονται οι διαπραγματεύσεις.

Τελικό συμπέρασμα της έκθεσης είναι πως, για να τηρηθούν οι προθεσμίες ολοκλήρωσης του ΠΔΧΥ μέχρι το 2005, θα πρέπει ο ρυθμός της πρόσφατης πρόοδου να διατηρηθεί και μελλοντικά. Για όλα τα μέτρα οι συμφωνίες θα πρέπει να έχουν επιτευχθεί έως τα μέσα του 2004, ώστε να υπάρξει ο απαιτούμενος χρόνος για να τεθούν σε εφαρμογή από τα κράτη μέλη.

ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΤΩΝ ΟΡΚΩΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΕ: ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ ΑΡΧΕΣ

Το Μάιο του 2002 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε Σύσταση για την ανεξαρτησία των ελεγκτών⁽¹³⁾. Η Σύσταση αυτή, η οποία εντάσσεται στο στρατηγικό στόχο της εγκαθίδρυσης ενός κοινού νομοθετικού πλαισίου για ολοκληρωμένες αγορές κινητών αξιών και παράγωγων μέσων του Προγράμματος Δράσης για τις Χρηματοπιστωτικές Υπηρεσίες, έχει ως κύριο στόχο την αποφυγή περιέλευσης του ελεγκτή σε θέση, η οποία μπορεί να επηρεάζει αρνητικά την αντικειμενική εκτίμηση των οικονομικών καταστάσεων. Αντί για την εισαγωγή ενός καταλόγου απαγορεύσεων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επέλεξε μια προσέγγιση βάσει αρχών, η οποία τοποθετεί ένα μεγάλο μέρος της ευθύνης στους επαγγελματίες του τομέα. Εφόσον η προσέγγιση αυτή δεν λειτουργήσει ικανοποιητικά στην πράξη, η Επιτροπή θα επαναξιολογήσει την κατάσταση και θα υποβάλει νομοθετικές προτάσεις.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΑΚΑΝΟΝΙΣΜΟ ΤΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΣΕ ΤΙΤΛΟΥΣ: ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Το Μάιο του 2002 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε Ανακοίνωση με στόχο την ανάπτυξη μια πολιτικής για τον τομέα της εκκαθάρισης και του διακανονισμού τίτλων στην ΕΕ⁽¹⁴⁾. Οι λειτουργίες της εκκαθάρισης και του διακανονισμού επιτρέπουν την οριστικοποίηση των συναλλαγών σε τίτλους ή σε παράγωγα προϊόντα, έτσι ώστε ο αγοραστής να λαμβάνει το χρηματοπιστωτικό τίτλο και ο πωλητής την αντίστοιχη πληρωμή.

Η Ανακοίνωση αποτελεί ένα πρώτο κείμενο διαβούλευσης, επί του οποίου καλούνται να υποβάλλουν τις παρατηρήσεις τους έως τις 31 Αυγούστου, όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς, όπως οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές, οι φορείς της αγοράς, οι θεσμικοί επενδυτές και οι παρέχοντες υποδομές. Οι δύο βασικοί στόχοι που έθεσε στο κείμενο της Ανακοίνωσης η Επιτροπή είναι, αφενός η εξάλειψη των εμποδίων στο διακανονισμό των διασυνοριακών πράξεων μεταξύ κρατών μελών λόγω διαφορών στα τεχνικά πρότυπα και τις πρακτικές της αγοράς

και αφετέρου, η κατάργηση των στρεβλώσεων του ανταγωνισμού και της άνισης μεταχείρισης φορέων που παρέχουν τις ίδιες υπηρεσίες εκκαθάρισης και διακανονισμού. Εάν λοιπόν πληρούνται αυστηρά πρότυπα ακεραιότητας της αγοράς και χρηματοοικονομικής σταθερότητας, οι υποδομές εκκαθάρισης και διακανονισμού, σε επίπεδο ΕΕ, θα είναι πραγματικά ενοποιημένες και ανταγωνιστικές.

Η αποσαφήνιση των προβλημάτων στον τομέα της εκκαθάρισης και του διακανονισμού της πανευρωπαϊκής αγοράς τίτλων έγινε στο πλαίσιο δύο εργασιών, οι οποίες εκπονήθηκαν ενόψει της Οδηγίας για τις επενδυτικές υπηρεσίες. Η πρώτη έκθεση της Ομάδας Giovannini⁽¹⁵⁾ περιγράφει τη σημερινή κατάσταση των συστημάτων εκκαθάρισης και διακανονισμού στην Ευρώπη, ενώ η δεύτερη εξετάζει τις δυνατότητες εξέλιξης της αρχιτεκτονικής των συστημάτων αυτών. Εξάλλου η Ομάδα των Τριάντα⁽¹⁶⁾ (G30) προετοιμάζει συστάσεις για την ελαχιστοποίηση των κινδύνων και τη μεγιστοποίηση της λειτουργικής αποτελεσματικότητας των συστημάτων. Τέλος, το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ρυθμιστικών Αρχών των Αγορών Κινητών Αξιών, δημιούργησαν ομάδα εργασίας για την εξέταση προβλημάτων κοινού ενδιαφέροντος στον τομέα της εκκαθάρισης και διακανονισμού, όπως η θέσπιση κοινών προτύπων για τους οργανισμούς εκκαθάρισης και διακανονισμού στην Ευρώπη – με βάση τις συστάσεις της ομάδας εργασίας CPSS-IOSCO⁽¹⁷⁾ – και τα πρότυπα διαχείρισης κινδύνων που ανέπτυξε η Ευρωπαϊκή Ένωση Κεντρικών Γραφείων Συμφηφισμού (EACH).

Με βάση τις πληροφορίες που συγκεντρώθηκαν στο πλαίσιο όλων των προαναφερθεισών εργασιών, διαμορφώθηκε το κείμενο διαβούλευσης που περιγράφεται αναλυτικά στην παρούσα Ανακοίνωση της Επιτροπής.

ΕΚΘΕΣΗ ΠΡΟΛΟΥ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΟΜΟΛΟΓΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΤΩΝ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΩΝ ΕΠΙΤΟΚΙΩΝ ΣΤΙΣ ΥΠΟ ΕΝΤΑΞΗ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Τον Ιούνιο του 2002 η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων και υποχρεώσεών της σύμφωνα με το άρθρο 121 της Συνθήκης περί Ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, δημοσίευσε έκθεση⁽¹⁸⁾ σε σχέση με την πρόοδο που παρουσιάστηκε στις αγορές ομολόγων και στα επίπεδα των μακροπρόθεσμων επιτοκίων στις υπό ένταξη χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁽¹⁹⁾.

Η σωστή στατιστική ενημέρωση είναι μείζονος σημασίας για την ορθή εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής. Ωστόσο, η εφαρμογή της είναι μια διαδικασία μακροχρόνια, που απαιτεί την έγκαιρη προσαρμογή των υπό ένταξη χωρών, υπό την καθοδήγηση της ΕΚΤ. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΚΤ εξέδωσε την παρούσα μελέτη, η οποία στηρίχθηκε στις απαντήσεις των εθνικών κεντρικών τραπεζών των υπό ένταξη χωρών σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε από την ΕΚΤ και τη Eurostat, το Δεκέμβριο του 2001.

Η έρευνα χωρίζεται σε πέντε επιμέρους ενότητες, με στόχο την αναλυτική παρουσίαση της δομής της κεφαλαιαγοράς κάθε χώρας, ειδικά σε σχέση με την αγορά ομολόγων και των μακροπρόθεσμων επιτοκίων⁽²⁰⁾:

1. Η πρώτη ενότητα εστιάζεται στο μέγεθος της εθνικής αγοράς σε χρεωστικούς τίτλους (δημοσίου και εταιρειών), καθώς και στην κατηγορία νομίσματος, στο οποίο έχουν εκδοθεί.
2. Στη δεύτερη ενότητα παρέχεται συνολική παρουσίαση της δραστηριότητας στην πρωτογενή και δευτερογενή αγορά τίτλων, σε σχέση με τον όγκο και την αξία των συναλλαγών.
3. Στην τρίτη ενότητα η έκθεση εστιάζεται σε συγκεκριμένα χαρακτηριστικά μεμονωμένων μακροχρόνιων χρεωστικών τίτλων που εκδίδουν οι κυβερνήσεις των υπό ένταξη χωρών. Ιδιαίτερη προσοχή αποδίδεται στον υπολογισμό της απόδοσης στη λήξη του τίτλου (yield to maturity).
4. Η τέταρτη ενότητα καλύπτει τα υπόλοιπα επιτόκια, εκτός αυτών που ισχύουν στην κεφαλαιαγορά της κάθε χώρας, με στόχο να επιτευχθεί η απαραίτητη πληροφόρηση και να παρασχεθεί μια βάση για τη μηνιαία στατιστική πληροφόρηση της ΕΚΤ.
5. Τέλος, στην πέμπτη ενότητα παρέχεται σύντομη πληροφόρηση σε σχέση με το κανονιστικό πλαίσιο της κάθε χώρας όσον αφορά την εγχώρια κεφαλαιαγορά.

**ΜΙΑ ΠΡΩΤΗ ΑΝΤΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ
ΠΟΥ ΣΧΕΤΙΖΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΗΝ ENRON – ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΓΙΑ ΤΟ
ΑΤΥΠΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ECOFIN ΣΤΙΣ 12 ΚΑΙ 13 ΑΠΡΙΛΙΟΥ**

Η υπόθεση Enron – ανεξάρτητα από την κατάληξη των συνεχιζόμενων ερευνών στις ΗΠΑ – έφερε στην επιφάνεια ορισμένα διεθνή πολιτικά θέματα. Στο παρόν κείμενο, που συντάχθηκε για την προετοιμασία των Υπουργών Οικονομικών των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στα πλαίσια των εργασιών του άτυπου Συμβουλίου ECOFIN, το οποίο πραγματοποιήθηκε στο Οβιέδο της Ισπανίας στις 12 και 13 Απριλίου, γίνεται αναλυτική αναφορά σε πέντε θέματα μείζονος σημασίας για τη δημιουργία μιας αποτελεσματικής και ανταγωνιστικής κεφαλαιαγοράς στην ΕΕ έως το 2005.

Για κάθε θέμα περιγράφονται οι δράσεις που έχουν ήδη αναληφθεί από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ, καθώς και οι συμπληρωματικές δράσεις που χρειάζεται να αναληφθούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Ειδικότερα περιγράφονται οι ευρωπαϊκές πολιτικές και θεσμικές πρωτοβουλίες σε σχέση με:

- τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες και την υιοθέτηση των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (ΔΛΠ) από τις εισηγμένες εταιρείες της ΕΕ μετά το 2005,
- τους ορκωτούς λογιστές και την εξασφάλιση της ανεξαρτησίας τους, καθώς και της χρήσης των Διεθνών Ελεγκτικών Προτύπων για όλους τους ελέγχους που διενεργούνται από ορκωτούς λογιστές έως το 2005,
- την εταιρική διακυβέρνηση και τις μελλοντικές δράσεις στο πλαίσιο ικανοποίησης των στόχων που θέτει το πρόγραμμα δράσης για τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες,
- τη διαφάνεια στο διεθνές χρηματοοικονομικό σύστημα και την πρόβλεψη διαδικασιών ελέγχου των πολύπλοκων συστημάτων που έχουν αναπτυχθεί και ειδικότερα των παραγώγων,
- τις έρευνες των χρηματοοικονομικών αναλυτών, μέσω της άμεσης υιοθέτησης της πρότασης οδηγίας για τη χειραγώγηση της αγοράς και τις επενδυτικές υπηρεσίες,
- τη διαμόρφωση θεσμικού πλαισίου για τη δραστηριότητα οργανισμών αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας των εισηγμένων σε οργανωμένες χρηματιστηριακές αγορές εταιρειών.

Με αφορμή τα θέματα που σχετίζονται με την Enron, στο σημείωμα για το άτυπο συμβούλιο του ECOFIN, γίνεται σύντομη περιγραφή των Γενικά Αποδεκτών Λογιστικών Αρχών (GAAP) που εφαρμόζονται στις ΗΠΑ για το χρηματοοικονομικό έλεγχο. Αντίθετα, στην καρδιά της στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το ίδιο θέμα βρίσκεται η εφαρμογή από το 2005 των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, τα οποία αναπτύχθηκαν σε παγκόσμιο επίπεδο και επικεντρώνονται περισσότερο σε αρχές παρά σε λεπτομερείς κανόνες. Στα ΔΛΠ, οι κανόνες που προέρχονται από τις αρχές έχουν πολύ λιγότερες εξαιρέσεις και απαλλαγές – κατά κανόνα πολύπλοκες – σε σχέση με τις Γενικά Αποδεκτές Λογιστικές Αρχές (GAAP) που εφαρμόζονται στις ΗΠΑ.

Τέλος, περιγράφεται η ανάγκη να αναληφθούν συντονισμένες δράσεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση σε όλα τα επίπεδα, ώστε να πειστούν οι αμερικανικές αρχές να δεχτούν τις οικονομικές καταστάσεις βάσει των ΔΛΠ που καταρτίζουν οι εταιρείες της ΕΕ χωρίς περαιτέρω προσαρμογή στις GAAP των ΗΠΑ. Εξάλλου, οι ΗΠΑ δέχτηκαν ότι τα πρότυπά τους για τη χρηματοδότηση εκτός ισολογισμού πρέπει να αναθεωρηθούν και οι αμερικανικές αρχές ζήτησαν ήδη να καθοριστούν νέες απαιτήσεις στο πνεύμα των ΔΛΠ.

ΚΑΤΑΧΡΗΣΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ

Στο Συμβούλιο ECOFIN της 7ης Μαΐου 2002 επιτεύχθηκε πολιτική συμφωνία για την πρόταση οδηγίας αναφορικά με τις πράξεις προσώπων που κατέχουν εμπιστευτικές πληροφορίες και τις πράξεις χειραγώγησης της αγοράς⁽²¹⁾, ενώ το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης (Μάρτιος 2002) ζήτησε από το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να εγκρίνουν την Οδηγία το συντομότερο δυνατό εντός του 2002.

Το Συμβούλιο ECOFIN της 4ης Ιουνίου 2002 προέβη σε συζήτηση προσανατολισμού όσον αφορά το σχέδιο οδηγίας σχετικά με το ενημερωτικό δελτίο, που πρέπει να δημοσιεύεται κατά τη δημόσια προσφορά κινητών αξιών ή την εισαγωγή τους προς διαπραγμάτευση. Το Συμβούλιο επιβεβαίωσε ότι οι εργασίες θα πρέπει να συνεχιστούν με βάση συμβιβαστική προσέγγιση της Προεδρίας, η οποία:

- εισάγει περιορισμένη διάκριση μεταξύ μη μετοχικών τίτλων που προορίζονται για επαγγελματίες επενδυτές και εκείνων που προορίζονται για μη επαγγελματίες επενδυτές, αποφεύγοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την επιβολή περιττών επιβαρύνσεων στην αγορά ευρωομολογιών και εξασφαλίζοντας την απαιτούμενη ενημέρωση των επενδυτών,
- επιτρέπει στους εκδότες να επιλέγουν την αρμόδια αρχή για την έγκριση ενημερωτικών δελτίων εισαγωγής για τους μη μετοχικούς τίτλους για τους επαγγελματίες επενδυτές, ενώ διατηρεί την απαίτηση έγκρισης στη χώρα όπου ο εκδότης έχει την καταστατική του έδρα για άλλους τίτλους.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης (Μάρτιος 2002) ζήτησε από το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να εγκρίνουν την Οδηγία το συντομότερο δυνατό εντός του 2002.

ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 93/22/ΕΟΚ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΚΙΝΗΤΩΝ ΑΞΙΩΝ

Τον Απρίλιο του 2002 ολοκληρώθηκε η δεύτερη διαβούλευση σχετικά με την αναθεώρηση της Οδηγίας 93/22/ΕΟΚ. Το έγγραφο αναθεώρησης, στο οποίο βασίστηκε ο δεύτερος κύκλος διαβουλεύσεων περιέχει αρκετά νέα σημεία, μεταξύ των οποίων, επισημαίνονται συνοπτικά τα εξής: εγκαταλείπεται η προταθείσα αρχικά έννοια της “οργανωμένης αγοράς” (organized market), η οποία δημιουργούσε πολλά ερμηνευτικά προβλήματα, καθιερώνεται ένα πιο ευέλικτο καθεστώς που θα διέπει τα εναλλακτικά συστήματα πληρωμών (Alternative Trading Systems) και ένα πιο ευέλικτο και απλοποιημένο πλαίσιο για τις επιχειρήσεις παροχής επενδυτικών υπηρεσιών. Η Επιτροπή προτείνει επίσης την απλοποίηση της δημοσιοποίησης στοιχείων των εξωχρηματοπιστωτικών συναλλαγών εκ των υστέρων (post-trade disclosure), ενώ ζητήματα ανακύπτουν για την εκ των προτέρων δημοσιοποίηση στοιχείων για το είδος αυτό των συναλλαγών.

Γ' ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΠΛΗΡΩΜΩΝ – ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ – ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΛΗΡΩΜΩΝ TARGET

Τον Απρίλιο του 2002 η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, ως διαχειρίστρια του συστήματος, δημοσίευσε την ετήσια έκθεση πεπραγμένων του TARGET για το έτος 2001⁽²²⁾. Σύμφωνα με την ΕΚΤ το σύστημα TARGET ικανοποίησε τους βασικούς στόχους δημιουργίας του, που είναι να εξυπηρετεί τις ανάγκες του Ευρωσυστήματος για την αποτελεσματική εκτέλεση της νομισματικής πολιτικής, να ενισχύει την αποτελεσματικότητα των διασυνοριακών πληρωμών εντός ΕΕ και να παρέχει έναν αξιόπιστο και ασφαλή μηχανισμό για την εκκαθάριση των διασυνοριακών πληρωμών.

Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΚΤ, κατά τη διάρκεια του 2001, περισσότερες από 37.000 τράπεζες (συμπεριλαμβανομένων των υποκαταστημάτων και των θυγατρικών τους) ήταν συνδεδεμένες με το σύστημα TARGET. Ο μέσος όρος των ημερήσιων συναλλαγών ήταν 211.000, αξίας περίπου 1.300 δισεκατομμυρίων ευρώ.

Εξάλλου, κατά τη διάρκεια του 2001, αναπτύχθηκε σε βάθος ο διάλογος του διαχειριστή του συστήματος με τους χρήστες του, με στόχο να ολοκληρωθούν οι επιχειρηματικές πρακτικές σωστής χρήσης του TARGET. Οι προσπάθειες διεύρυνσης της διαθεσιμότητας του συστήματος πέτυχαν, ενώ ισχυροποιήθηκαν ακόμα περισσότερο οι υπάρχουσες διαδικασίες αντιμετώπισης έκτακτων περιστατικών, με στόχο την ικανοποίηση των απαιτήσεων ασφαλείας από την αναμενόμενη εντός του 2002 έναρξη λειτουργίας της CLS Bank (τράπεζα εκκαθάρισης των συναλλαγών σε ξένο νόμισμα, που θα πραγματοποιούνται μέσω του συστήματος CLS).

Ακολουθώντας την ίδια δομή, με άλλες προηγούμενων ετών, η έκθεση αναλύει τις δραστηριότητες του συστήματος TARGET για το έτος 2001, σε επιμέρους κεφάλαια, τα οποία αφορούν:

1. Την επιχειρηματική επίδοση του συστήματος, με βάση την ανάλυση των μεγεθών του όγκου των συναλλαγών (26% συνολική αύξηση) και της αξίας των πληρωμών (12% συνολική αύξηση) σε σχέση με το προηγούμενο έτος.
2. Την τεχνική επίδοση του συστήματος, όπου περιγράφονται τα τεχνικά προβλήματα που αντιμετώπισε συνολικά το σύστημα και τα μέτρα που έλαβε η ΕΚΤ σε συνεργασία με τα εθνικά RTGS, προκειμένου να επιλυθούν το συντομότερο δυνατό. Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΚΤ, η διαθεσιμότητα του συστήματος προς τους χρήστες του παρέμεινε σε πολύ υψηλά επίπεδα (99,75%).
3. Τις βασικές εξελίξεις στο οργανωτικό και διαχειριστικό πλαίσιο του συστήματος. Στο μέρος αυτό της έκθεσης γίνεται εκτενής αναφορά στο διάλογο που έχει αναπτυχθεί μεταξύ της ΕΚΤ και των χρηστών του συστήματος⁽²³⁾, στο ημερολόγιο αργιών του TARGET και στη συμμόρφωσή του με τις βασικές αρχές για τα συστημικά συστήματα πληρωμών, οι οποίες έχουν εκδοθεί από την Επιτροπή Συστημάτων Πληρωμών και Εκκαθάρισης (CPSS).
4. Παράρτημα με στατιστικά στοιχεία του συστήματος για το έτος 2001.

ΟΡΟΙ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ

ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗΣ ΜΕΤΡΗΤΩΝ ΑΠΟ ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ

Το Μάιο του 2002 δημοσιεύτηκαν από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα οι όροι αναφοράς του Ευρωσυστήματος για τη χρήση μηχανημάτων ανακύκλωσης μετρητών από πιστωτικά ιδρύματα και άλλα ιδρύματα της ζώνης του ευρώ που μετέχουν κατ' επάγγελμα στη διαλογή και διάθεση τραπεζογραμματίων στο κοινό⁽²⁴⁾.

Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ), με στόχο τον περιορισμό της απάτης από τη χρήση του ενιαίου νομίσματος στην Ευρωζώνη, εξέδωσε τους κανόνες που περιγράφονται στο παραπάνω κείμενο, σε σχέση με τα κοινά τεχνικά χαρακτηριστικά που θα πρέπει να έχουν τα μηχανήματα αποδοχής, ταξινόμησης και διανομής χαρτονομισμάτων ευρώ (μηχανήματα ανακύκλωσης μετρητών).

Στο κείμενο περιγράφονται επίσης οι απαιτήσεις αναγνώρισης και οι προδιαγραφές αισθητήρων που θα πρέπει να τηρούν τα μηχανήματα ανακύκλωσης μετρητών, καθώς και η πρόβλεψη διαδικασίας για τη διαλογή των ακατάλληλων προς κυκλοφορία τραπεζογραμματίων.

ΜΕΛΕΤΗ ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ ΤΡΙΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΕΝΩΣΕΩΝ ΤΟΥ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

ΜΕ ΤΙΤΛΟ “EUROLAND OUR SINGLE PAYMENT AREA – WHITE PAPER”

Το Μάιο του 2002 οι τρεις Ευρωπαϊκές Ενώσεις του Πιστωτικού Τομέα⁽²⁵⁾ δημοσίευσαν περίληψη του λευκού βιβλίου με τίτλο “Euroland Our Single Payment Area”⁽²⁶⁾. Στη μελέτη γίνεται μια ιστορική αναδρομή από τον Ιανουάριο του 1999 και την εισαγωγή του ευρώ σε λογιστική μορφή.

Η επιτυχημένη εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος στηρίχθηκε στην τεράστια προετοιμασία και στην επένδυση

κεφαλαίων ύψους περίπου 25 δισεκατομμυρίων από τις ευρωπαϊκές τράπεζες, οι οποίες αποτέλεσαν κινητήριο μοχλό στην επιτυχία του μοναδικού αυτού οικονομικού εγχειρήματος. Ωστόσο η φυσική κυκλοφορία του ευρώ δεν συνοδεύτηκε από την αυτόματη μετάβαση στην ενιαία αγορά πληρωμών στη ζώνη του ευρώ. Οι εθνικές ιδιαιτερότητες και τα χαρακτηριστικά κάθε κράτους μέλους της Ευρωζώνης, σε συνδυασμό με την απουσία πανευρωπαϊκών υποδομών για την εκτέλεση μιας πληρωμής δεν επιτρέπουν σήμερα την ίδια ποιότητα και κόστος για τον καταναλωτή.

Ο ευρωπαϊκός πιστωτικός τομέας, στο πλαίσιο αυτορρύθμισης της αγοράς και συμβολής στο στόχο της ενιαίας αγοράς πληρωμών πραγματοποίησε το Μάρτιο του 2002, διήμερο συνέδριο, με τη συμμετοχή εκπροσώπων τραπεζών και των ενώσεών τους. Τα συμπεράσματα αυτού του συνεδρίου, περιλαμβάνονται στο κείμενο της μελέτης. Η μελέτη εξετάζει τέσσερα βασικά σημεία, τα οποία είναι απαραίτητα για την ανάπτυξη ενός σχεδίου δράσης από την ίδια την αγορά με στόχο την επίτευξη της ενιαίας αγοράς πληρωμών, ειδικότερα σε ό,τι αφορά:

1. την πλήρη κατανόηση της σημερινής κατάστασης,
2. τις νέες τάσεις που βρίσκονται σε εξέλιξη και τους στόχους που πρέπει να επιτευχθούν,
3. την ανάπτυξη πρακτικών και υλοποιήσιμων συστάσεων για τη μακροπρόθεσμη εξέλιξη της ευρωπαϊκής αγοράς πληρωμών,
4. τη συμφωνία των εκπροσώπων του χρηματοπιστωτικού τομέα, για κάποια άμεσα πρακτικά βήματα υλοποίησης του σχεδίου δράσης.

Κάθε ένα από τα τέσσερα προηγούμενα βασικά σημεία εξετάζεται υπό το πρίσμα τεσσάρων βασικών παραγόντων, δηλαδή του ευρωπαϊού καταναλωτή, της απαιτούμενης ανάπτυξης υποδομών από την αγορά, των προτύπων, κανόνων και συμβάσεων, ενώ τέλος γίνεται ειδική αναφορά στο πλαστικό χρήμα, η διασυνοριακή χρήση του οποίου για πληρωμές εντός της ΕΕ είναι με διαφορά η μεγαλύτερη.

Η μελέτη και οι δράσεις για την υλοποίηση όσων περιγράφονται σε αυτήν, αποτελεί την έμπρακτη προσπάθεια και συμβολή του ευρωπαϊκού πιστωτικού τομέα στην επίτευξη του πολιτικού στόχου της εγκαθίδρυσης της ενιαίας αγοράς πληρωμών στη ζώνη του ευρώ, έτσι όπως αυτός έχει τεθεί από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ. Ταυτόχρονα, μπορεί να αποτελέσει το κείμενο αναφοράς των θέσεων των ευρωπαϊκών πιστωτικών ιδρυμάτων, στο διάλογο που θα αναπτυχθεί μεσοπρόθεσμα με όλους τους αρμόδιους φορείς και κοινωνικούς εταίρους της Ευρώπης.

Δ' ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ

13η ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΗΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΠΑΡΑΝΟΜΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Τον Ιούνιο του 2002, δημοσιεύτηκε η ετήσια έκθεση πεπραγμένων της Ομάδας Δράσης για την καταπολέμηση του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος (Financial Action Task Force on money laundering - FATF), η οποία λειτουργεί υπό την αιγίδα του ΟΟΣΑ⁽²⁷⁾. Η ετήσια έκθεση πεπραγμένων έρχεται να συμπληρώσει τη μελέτη που δημοσιεύτηκε το Φεβρουάριο του 2002, σε σχέση με την τυπολογία των μεθόδων χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Στην ετήσια έκθεση πεπραγμένων της FATF δίνεται έμφαση στα ακόλουθα θέματα:

- Την εφαρμογή των οκτώ (8) ειδικών συστάσεων για την καταπολέμηση της χρησιμοποίησης του χρη-

ματοπιστωτικού συστήματος από τρομοκράτες στις χώρες μέλη της FATF, αλλά και από τα κράτη που δεν αποτελούν μέλη της FATF.

- Την προώθηση πρωτοβουλιών για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος, οι οποίες περιλαμβάνουν τόσο την επέκταση των μελών της FATF, όσο και τη συνεργασία με άλλους διεθνείς οργανισμούς.
- Τις εργασίες που ανέλαβε η FATF σε σχέση με τις μη συνεργαζόμενες χώρες.
- Την περιληπτική παρουσίαση της τυπολογίας των μεθόδων χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (μελέτη Φεβρουαρίου 2002) και τη συνοπτική ανάλυση των σχετικών με το θέμα αυτό σαράντα (40) συστάσεων της Ομάδας Δράσης.

Σε σχέση με τις μεθόδους και τις τάσεις που ακολουθούνται διεθνώς αναφορικά με τους τρόπους νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, η έκθεση δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στη χρήση της αντιπροσωπευτικής και ιδιωτικής τραπεζικής (correspondent και private banking).

Το ειδικό κεφάλαιο της μελέτης σε σχέση με τις μη συνεργαζόμενες χώρες και γεωγραφικές περιοχές, περιγράφει την πρόοδο ή μη που έχει πραγματοποιηθεί με αυτές. Η Ουγγαρία, το Ισραήλ, το Λιχτενστάιν και ο Λίβανος έχουν μετακινηθεί από τη λίστα της FATF με τις μη-συνεργαζόμενες χώρες. Αντίθετα η Γρενάδα και η Ουκρανία ενσωματώθηκαν, αν και δεν ήταν στη σχετική λίστα. Τέλος, οι συναλλαγές με τη Ρωσία και τη Νιγηρία απαιτούν σύμφωνα με τους μελετητές μεγάλη προσοχή.

ΠΡΟΛΗΨΗ ΧΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΩΝ

Τον Απρίλιο του 2002 η Επιτροπή της Βασιλείας, που λειτουργεί υπό την αιγίδα της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών, εξέδωσε μελέτη με τα συμπεράσματα της συνάντησης που πραγματοποιήθηκε στις 14 Δεκεμβρίου 2001, μεταξύ εκπροσώπων των κεντρικών τραπεζών και των εποπτικών αρχών των χωρών του G10 αναφορικά με την καταπολέμηση της χρήσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη χρηματοδότηση τρομοκρατών⁽²⁸⁾.

Οι συμμετέχοντες συμφώνησαν ότι απαιτείται η ανάπτυξη διαδικασιών ανταλλαγής πληροφοριών, που περιλαμβάνονται σε αρχεία πελατών του χρηματοπιστωτικού τομέα, μεταξύ των κρατών και των δικαιοδοσιών του G10. Ωστόσο η αποτελεσματική χρήση αυτών των στοιχείων για την πρόληψη χρήσης του χρηματοπιστωτικού τομέα από τρομοκρατικές οργανώσεις, προϋποθέτει την ανάπτυξη κοινών και αποτελεσματικών διαδικασιών για τη θέση σε εφαρμογή των αρχών “Know your customer” (KYC) και “Customer due diligence” (CDD).

Σε σχέση με τους μηχανισμούς, οι οποίοι θα πρέπει να αναπτυχθούν για την αποτελεσματική ανταλλαγή των πληροφοριών που συγκεντρώνουν οι εθνικές εποπτικές αρχές και οι αρμόδιοι των κεντρικών τραπεζών για την εποπτεία, οι συμμετέχοντες επικεντρώθηκαν στους τρόπους χρήσης ενός επίσημου ή μη καναλιού διοχέτευσης πληροφοριών:

- από μια κυβερνητική αρχή σε άλλη, και
- στο πλαίσιο ενός χρηματοπιστωτικού ομίλου. Για παράδειγμα, μεταξύ ενός πιστωτικού ιδρύματος εγκατεστημένου σε μια χώρα και της μητρικής εταιρείας ή των κεντρικών γραφείων που είναι εγκατεστημένα σε κάποια άλλη χώρα.

Τέλος, υπήρξε ανταλλαγή απόψεων και καταγραφή των εθνικών νομοθετικών πρωτοβουλιών που έχουν αναληφθεί πρόσφατα, σε σχέση με την αποτελεσματική προληπτική και κατασταλτική δράση έναντι των τρομοκρατών, για την αποφυγή της χρήσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη χρηματοδότησή τους.

Ε' ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

ΟΔΗΓΙΑ 2002/38/ΕΚ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 77/388/ΕΚ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΦΟΡΟΥ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗΣ ΑΞΙΑΣ ΠΟΥ ΕΦΑΡΜΟΖΕΤΑΙ ΣΤΙΣ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΗΛΕΟΠΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΑΙ ΣΕ ΟΡΙΣΜΕΝΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΟΥ ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ

Το Μάιο του 2002 δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, η Οδηγία 2002/38/ΕΚ⁽²⁹⁾. Με την υιοθέτηση της Οδηγίας επιδιώκεται οι ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές υπηρεσίες και οι υπηρεσίες, οι οποίες παρέχονται ηλεκτρονικά από τρίτες χώρες σε πρόσωπα εγκατεστημένα στην Κοινότητα ή από την Κοινότητα σε λήπτες εγκατεστημένους σε τρίτες χώρες, να φορολογούνται στον τόπο του λήπτη των υπηρεσιών.

Οι κανόνες που εφαρμόζονται επί του παρόντος όσον αφορά το ΦΠΑ για τις ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές υπηρεσίες και για ορισμένες υπηρεσίες που παρέχονται ηλεκτρονικά, δυνάμει του άρθρου 9 της έκτης οδηγίας 77/388/ΕΚ είναι απρόσφοροι για τη φορολόγηση των εν λόγω υπηρεσιών, οι οποίες καταναλώνονται εντός της Κοινότητας. Με την υιοθέτηση της Οδηγίας 2002/38/ΕΚ, εξασφαλίζεται η αποφυγή στρεβλώσεων του ανταγωνισμού στον τομέα αυτόν.

Τέλος, για να διευκολυνθούν στην τήρηση των φορολογικών τους υποχρεώσεων οι οικονομικοί φορείς, οι οποίοι παρέχουν ηλεκτρονικά υπηρεσίες και δεν είναι εγκατεστημένοι ούτε απαιτείται να εγγράφονται για φορολογικούς σκοπούς εντός της Κοινότητας, καθιερώνεται ειδικό καθεστώς, σύμφωνα με το οποίο ο οικονομικός φορέας μπορεί να επιλέγει την εγγραφή του σε ένα μόνο κράτος μέλος.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ 792/2002 ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ 218/92 ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΕΜΜΕΣΩΝ ΦΟΡΩΝ (ΦΠΑ) ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΠΡΟΣΘΕΤΑ ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

Το Μάιο του 2002 δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, ο Κανονισμός (ΕΚ) 792/2002⁽³⁰⁾. Λαμβάνοντας υπόψη και τις διατάξεις της Οδηγίας 2002/38/ΕΚ, με την υιοθέτηση του παρόντος Κανονισμού επιδιώκεται η επέκταση του κοινού συστήματος ανταλλαγής ορισμένων πληροφοριών σχετικά με ενδοκοινοτικές συναλλαγές.

Με τον Κανονισμό αυτό καθιερώνεται η χρήση του μηχανισμού που είναι διαθέσιμος στα κράτη μέλη με τη μορφή βάσεων ηλεκτρονικών δεδομένων. Οι βάσεις αυτές περιέχουν το μητρώο των προσώπων, στα οποία έχει χορηγηθεί από το συγκεκριμένο κράτος μέλος αριθμός φορολογικού μητρώου (ΑΦΜ). Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται ότι ο ΦΠΑ που οφείλεται για τις υπηρεσίες αυτές, μεταφέρεται σε λογαριασμούς που ορίζουν τα κράτη μέλη κατανάλωσης.

Οι διατάξεις του Κανονισμού θα εφαρμοστούν αρχικά για περίοδο 3 ετών με αντίστοιχη τροποποίηση του Κανονισμού 218/92.

ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΕΙΣ

Στο Συμβούλιο ECOFIN της 4ης Ιουνίου 2002 συζητήθηκε διεξοδικά το θέμα της προόδου της σχετικής πρότασης οδηγίας. Ειδικότερα, το Συμβούλιο, αναφερόμενο στη φορολόγηση των αποταμιεύσεων, μεταξύ άλλων,

- υπενθύμισε ότι απαιτείται να εφαρμοστεί η αρχή, κατά την οποία όλοι οι πολίτες που διαμένουν σε ένα κράτος μέλος της ΕΕ θα πρέπει να καταβάλουν τον οφειλόμενο φόρο επί όλων των εισοδημάτων τους από αποταμίευση, προκειμένου να διατηρηθεί η ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών χρηματοπιστωτικών αγορών,
- ζήτησε από την Επιτροπή να επιδιώκει την ανταλλαγή πληροφοριών ως ύστατο στόχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όταν διεξάγει διαπραγματεύσεις, σε στενό συντονισμό με την Προεδρία του Συμβουλίου για τη θέσπιση ισοδυνάμων μέτρων από τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, την Ελβετία, το Λιχτενστάιν, το Μονακό, την Ανδόρα και τον Άγιο Μαρίνο.

Μέχρι στιγμής έχουν αρχίσει να διεξάγονται διαπραγματεύσεις με τα πέντε ανωτέρω κράτη εκτός από την Ελβετία. Το Συμβούλιο πιστεύει ότι και οι ελβετικές αρχές θα αρχίσουν διαπραγματεύσεις για το ζήτημα αυτό άμεσα.

ΣΤ' ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ

Στα τέλη Μαΐου του 2002 εκδόθηκε Κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την εφαρμογή των διεθνών λογιστικών προτύπων⁽³¹⁾.

Στόχος του Κανονισμού είναι η υιοθέτηση και χρήση διεθνών λογιστικών προτύπων⁽³²⁾ στην Κοινότητα προκειμένου να εναρμονιστούν οι χρηματοοικονομικές πληροφορίες που παρουσιάζονται από τις εταιρείες, των οποίων οι τίτλοι είναι δεκτοί προς διαπραγμάτευση σε οργανωμένη αγορά κράτους μέλους κατά την έννοια του άρθρου 1 της Οδηγίας 93/22/ΕΟΚ. Απώτερος στόχος του Κανονισμού είναι να εξασφαλιστεί ένα υψηλό επίπεδο διαφάνειας και συγκρισιμότητας των οικονομικών καταστάσεων και ως εκ τούτου η αποτελεσματική λειτουργία των κεφαλαιαγορών της Κοινότητας.

Σύμφωνα με το άρθρο 4 του Κανονισμού, για κάθε οικονομικό έτος που αρχίζει από την 1η Ιανουαρίου 2005 και εφεξής, οι εταιρείες που διέπονται από το δίκαιο ενός κράτους μέλους, θα καταρτίζουν τους ενοποιημένους λογαριασμούς τους σύμφωνα με τα διεθνή λογιστικά πρότυπα, τα οποία θα υιοθετούνται σύμφωνα με την προβλεπόμενη στο άρθρο 6 διαδικασία. Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 5 του Κανονισμού παρέχεται η δυνατότητα στα κράτη μέλη να καταστήσουν υποχρεωτική ή προαιρετική την εφαρμογή των εγκεκριμένων διεθνών λογιστικών προτύπων και από μη εισηγμένες εταιρείες.

Ζ' ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ

ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΜΠΟΡΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΕΣ

Σχεδόν τέσσερα χρόνια μετά την έγκριση της σχετικής πρότασης οδηγίας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υιοθέτησε στις 17 Ιουνίου την Οδηγία σχετικά με την εξ αποστάσεως εμπορία χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών προς τους καταναλωτές και την τροποποίηση των Οδηγιών 90/619/ΕΚ, 97/7/ΕΚ, και 98/27/ΕΚ⁽³³⁾.

Βασικός στόχος της Οδηγίας είναι η θέσπιση ενός σαφούς ρυθμιστικού πλαισίου για την εμπορία χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών από απόσταση εντός της ενιαίας αγοράς. Επίσης, επιδιώκεται να εξασφαλιστεί ένα υψηλό επίπεδο προστασίας για τους καταναλωτές λιανικών χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών (π.χ. ασφαλιστικές, τραπεζικές και επενδυτικές υπηρεσίες) που διατίθενται μέσω τηλεφώνου, ηλεκτρονικών μέσων (π.χ. μέσω του Internet) ή ταχυδρομικά, ώστε να τονωθεί η εμπιστοσύνη των καταναλωτών σε τέτοιες υπηρεσίες και να παρασχεθεί στους προμηθευτές χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών ένα σαφώς καθορισμένο νομικό πλαίσιο που θα διέπει την ελεύθερη παροχή των υπηρεσιών αυτών.

Η επίτευξη υψηλού επιπέδου προστασίας για τους καταναλωτές λιανικών χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, εξασφαλίζεται με λεπτομερείς διατάξεις που αφορούν κυρίως:

1. Την εκ των προτέρων πληροφόρηση του καταναλωτή ως προς τον παρέχοντα την υπηρεσία, τη συγκεκριμένη παρεχόμενη εξ αποστάσεως υπηρεσία, τη σύμβαση και τα μέσα αποκατάστασης του καταναλωτή.
2. Τη γνωστοποίηση από τον παρέχοντα τη χρηματοπιστωτική υπηρεσία προς τον καταναλωτή των συμβατικών όρων.
3. Το δικαίωμα υπαναχώρησης του καταναλωτή, μετά την ολοκλήρωση της εξ αποστάσεως σύμβασης για την παροχή της χρηματοπιστωτικής υπηρεσίας, το οποίο ορίζεται στις 14 ημερολογιακές ημέρες (ή 30 ημερολογιακές ημέρες σε περιπτώσεις ασφαλειών ζωής που καλύπτονται από την Οδηγία 90/619/ΕΚ).
4. Τις μορφές των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών για τις οποίες ο καταναλωτής έχει τη δυνατότητα άσκησης δικαιώματος υπαναχώρησης και τις υποχρεώσεις του παρέχοντος τις υπηρεσίες να ενημερώνει σχετικά τον καταναλωτή.
5. Την πρόβλεψη μέτρων για την προστασία του καταναλωτή από προσφορά ανεπιθύμητων χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών.
6. Τον αναγκαστικό χαρακτήρα των διατάξεων της Οδηγίας, που πρακτικά σημαίνει ότι ο καταναλωτής δεν μπορεί να παραιτηθεί των δικαιωμάτων που του παραχωρούνται από αυτή.

Τέλος, προβλέπονται οι διαδικασίες επιβολής προστίμων σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης με τις διατάξεις της Οδηγίας, τα έννομα μέσα προστασίας των καταναλωτών, η δυνατότητα πρόσβασης σε εξω-δικαστικά όργανα επίλυσης των διαφορών, καθώς και το βάρος της απόδειξης ενώπιον των δικαστηρίων.

Γενική παρατήρηση αποτελεί το γεγονός ότι αφήνονται πολλά περιθώρια στους εθνικούς νομοθέτες για υιοθέτηση αυστηρότερων της Οδηγίας διατάξεων. Συνεπώς, δεν επιτεύχθηκε ο αρχικός στόχος της μέγιστης εναρμόνισης.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ - ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ 2002-2006

Με την Ανακοίνωση αυτή καθορίζεται η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την πολιτική υπέρ των καταναλωτών σε κοινοτικό επίπεδο για τα επόμενα πέντε χρόνια⁽³⁴⁾. Η στρατηγική αυτή επικεντρώνεται σε τρεις μεσοπρόθεσμους στόχους, που θα εφαρμοστούν μέσω ενεργειών που περιλαμβάνονται σε ένα βραχυπρόθεσμο κυλιόμενο πρόγραμμα, το οποίο θα επανεξετάζεται τακτικά. Οι τρεις αυτοί στόχοι είναι:

- *υψηλό επίπεδο προστασίας του καταναλωτή*: οι κύριες ενέργειες, όπως αυτές αποτυπώνονται στην Ανακοίνωση, είναι πρωτοβουλίες σχετικά με τη συνέχεια που θα δοθεί στα ζητήματα των εμπορικών πρακτικών που αντιμετωπίζονται από την Πράσινη Βίβλο για την προστασία του καταναλωτή. Ο στόχος αυτός διευκρινίζεται ότι δεν σημαίνει τη ρύθμιση του συνόλου της προστασίας του καταναλωτή λεπτομερώς σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Σημαίνει την εναρμόνιση, με όποια μέσα θεωρούνται καταλληλότερα (Οδηγία-πλαίσιο, πρότυπο, βέλτιστες πρακτικές), όχι μόνο της ασφάλειας των αγαθών και των υπηρεσιών αλλά και εκείνων των πτυχών των οικονομικών συμφερόντων που θα ενισχύσουν την εμπιστοσύνη των καταναλωτών στη διεξαγωγή διασυνοριακών συναλλαγών. Αξίζει να σημειωθεί ότι κατά την Επιτροπή τούτο μπορεί να επιτευχθεί, μεταξύ άλλων, με την καλύτερη χρήση των εναλλακτικών μορφών ρύθμισης, όπως η αυτορρύθμιση, η από κοινού ρύθμιση και η τυποποίηση.
- *αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων προστασίας του καταναλωτή*: οι ενέργειες προτεραιότητας είναι, εν προκειμένω, η ανάπτυξη ενός νομοθετικού πλαισίου συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών και μηχανισμών αποκατάστασης για τους καταναλωτές. Επισημαίνεται επίσης ότι τα υφιστάμενα *ad hoc* άτυπα μέσα συνεργασίας, όπως το Διεθνές Δίκτυο Εμπορείας της Εμπορίας (IMSN) και η βάση δεδομένων CLAB για την παρακολούθηση της εφαρμογής της Οδηγίας για τις καταχρηστικές ρήτρες στις συμβάσεις, θα αναπτυχθούν ακόμη περισσότερο.
- *συμμετοχή των οργανώσεων των καταναλωτών στις πολιτικές της ΕΕ*: οι κύριες ενέργειες συνίστανται στην επανεξέταση των μηχανισμών συμμετοχής των καταναλωτών στη χάραξη πολιτικής της ΕΕ και στη δημιουργία σχεδίων κατάρτισης και οικοδόμησης ικανότητας.

Σε ό,τι αφορά το πεδίο εφαρμογής της πολιτικής της ΕΕ υπέρ των καταναλωτών, επισημαίνεται, μεταξύ άλλων, ότι η πολιτική υπέρ των καταναλωτών καθαντή δεν μπορεί να αναπτυχθεί μεμονωμένα χωρίς να λαμβάνει υπόψη άλλους τομείς που έχουν αντίκτυπο στους καταναλωτές, αλλά και αντίστροφα, θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις επιδράσεις της στους άλλους τομείς και τις επιχειρήσεις. Τούτο είναι απαραίτητο προκειμένου να διασφαλιστεί μια συνεκτική προσέγγιση στην κοινοτική πολιτική συνολικά. Πρόκειται για μια παρατήρηση-διαπίστωση ιδιαίτερης σημασίας, καθώς είναι σαφές ότι μόνο με τον τρόπο αυτό είναι δυνατή η ταυτόχρονη εξασφάλιση της προστασίας του καταναλωτή και της εύρυθμης λειτουργίας της αγοράς.

Για την ανάπτυξη της νέας στρατηγικής ελήφθησαν υπόψη οι αλλαγές που επήλθαν στη συμπεριφορά των καταναλωτών με την έλευση του ευρώ, την αυξανόμενη χρήση του διαδικτύου για την πραγματοποίηση συναλλαγών και την εν γένει διάδοση του ηλεκτρονικού εμπορίου, η έλλειψη εμπιστοσύνης του καταναλωτή σε ό,τι αφορά τις διασυνοριακές συναλλαγές⁽³⁵⁾, η εφαρμογή της μεταρρύθμισης της ευρωπαϊκής διακυβέρνησης⁽³⁶⁾, η προετοιμασία και η προοπτική της διεύρυνσης⁽³⁷⁾. Περαιτέρω, στην Ανακοίνωση επισημαίνονται ιδίως τα εξής:

- Σε ό,τι αφορά τις εμπορικές πρακτικές, επισημαίνεται η ανάγκη επανεξέτασης και μεταρρύθμισης των υφιστάμενων οδηγιών της ΕΕ για την προστασία του καταναλωτή, έτσι ώστε να επικαιροποιηθούν και να αναπροσαρμοστούν προοδευτικά από μέτρα ελάχιστης εναρμόνισης σε μέτρα πλήρους εναρμόνισης.
- Η απλή εφαρμογή της αμοιβαίας αναγνώρισης, χωρίς εναρμόνιση, δεν αρκεί για την προστασία του καταναλωτή στον τομέα των εμπορικών πρακτικών.
- Στο πλαίσιο της επανεξέτασης του δικαίου που διέπει τις καταναλωτικές συμβάσεις σε συνέχεια σχετικής Ανακοίνωσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το ευρωπαϊκό δίκαιο των συμβάσεων θα επανεξεταστεί το υφιστάμενο δίκαιο περί καταναλωτικών συμβάσεων προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι υπάρχουσες ασυμφωνίες, να πληρωθούν κενά και να υπάρξει απλούστευση. Θα εξεταστεί επίσης η εναρμόνιση των προθεσμιών υπαναχώρησης ορισμένων Οδηγιών.

- Η συμμετοχή των καταναλωτών στη διαμόρφωση της πολιτικής της ΕΕ κρίνεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ότι πρέπει να ενισχυθεί ειδικότερα σε ό,τι αφορά τη συμμετοχή τους στη διεξαγωγή των διαδικασιών διαβούλευσης, σε συμβουλευτικούς φορείς και ομάδες εργασίας, στη διαδικασία θέσπισης εθελοντικών προτύπων τυποποίησης που λαμβάνει χώρα σε κοινοτικό επίπεδο.

Οι προβλεπόμενες στην Ανακοίνωση ενέργειες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το επόμενο διάστημα, που αφορούν πιο άμεσα το χρηματοπιστωτικό τομέα είναι, μεταξύ άλλων, οι εξής:

- Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής⁽³⁸⁾ σε συνέχεια της Πράσινης Βίβλου για την προστασία των καταναλωτών στην ΕΕ (2ο τρίμηνο 2002).
- Έκθεση αναφορικά με την εφαρμογή της Οδηγίας 98/27/ΕΚ περί των αγωγών παραλείψεως στον τομέα της προστασίας των συμφερόντων των καταναλωτών και υποβολή προτάσεων για τυχόν αναθεώρησή της, εφόσον κριθεί αναγκαία (3ο τρίμηνο 2003).
- Δεύτερη Ανακοίνωση σχετικά με το Ευρωπαϊκό Δίκαιο των Συμβάσεων (4ο τρίμηνο 2002).
- Εφαρμογή και ολοκλήρωση των προβλεπομένων στο Πρόγραμμα Δράσης για τις Χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες (FSAP) (2002-2006).
- Αναθεώρηση της Οδηγίας 87/102/ΕΟΚ για την καταναλωτική πίστη (2ο τρίμηνο του 2002)⁽³⁹⁾.
- Αναθεώρηση της Σύστασης 97/489 για τις ηλεκτρονικές πληρωμές (2ο τρίμηνο 2002).
- Δημιουργία forum για τους χρήστες χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών (FINUSE) (4ο τρίμηνο 2002).
- Σύσταση που θα περιέχει κατευθυντήριες γραμμές για την on-line πρακτική με στόχο την ενίσχυση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών σε ό,τι αφορά την πραγματοποίηση διασυνοριακών συναλλαγών ηλεκτρονικά (2ο τρίμηνο 2002).

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΕ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΤΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΕ

Με την Ανακοίνωσή της αυτή⁽⁴⁰⁾, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αφενός μεν παρουσιάζει τα αποτελέσματα της διαβούλευσης που πραγματοποιήθηκε σχετικά με την Πράσινη Βίβλο για την προστασία του καταναλωτή⁽⁴¹⁾, αφετέρου δε, περιέχει προτάσεις και περιγραφή των θεμάτων που θα μπορούσαν να καλύπτονται από μια Οδηγία-πλαίσιο για τις θεμιτές εμπορικές πρακτικές.

Η Πράσινη Βίβλος, η οποία υποβλήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Οκτώβριο του 2001, περιέχει μια σειρά επιλογών και θεμάτων σχετικά με το μέλλον της ρυθμιστικής πολιτικής στον τομέα της προστασίας των καταναλωτών και ειδικότερα σε ό,τι αφορά τις θεμιτές εμπορικές πρακτικές. Μεταξύ άλλων, γίνονται ορισμένες προτάσεις για την επίτευξη περαιτέρω εναρμόνισης, οι οποίες κινούνται ανάμεσα στην ειδική προσέγγιση (που συνίσταται σε πρόσθετα οριζόντια μέτρα εναρμόνισης) και τη μικτή προσέγγιση (Οδηγία-πλαίσιο για τις εμπορικές πρακτικές, που θα συνοδεύεται, εφόσον κρίνεται αναγκαίο, από ειδικά μέτρα ανά τομείς).

Η Πράσινη Βίβλος είχε μεγάλη απήχηση και οι απαντήσεις που δόθηκαν από επιχειρήσεις, οργανώσεις καταναλωτών, εθνικές κυβερνήσεις και υπηρεσίες ήταν συνολικά 169. Στο πλαίσιο της διαβούλευσης διαπιστώθηκε ευρεία συναίνεση ιδίως στα ακόλουθα:

- Στην πλειονότητα των απαντήσεων γίνεται αποδεκτή η ανάγκη μεταρρύθμισης της νομοθεσίας της ΕΕ για την προστασία των καταναλωτών. Η σημερινή ισχύουσα κατάσταση αποτελεί τροχοπέδη για την εσωτερική αγορά, τόσο από πλευράς καταναλωτών όσο και από πλευράς επιχειρήσεων.
- Στην πλειονότητα των απαντήσεων που τάσσονται υπέρ, εκφράζεται η επιθυμία να γίνει η μεταρρύθμιση με βάση μια Οδηγία-πλαίσιο για τις θεμιτές εμπορικές πρακτικές⁽⁴²⁾.
- Οι περισσότερες απαντήσεις χαιρετίζουν την ιδέα της Επιτροπής για την ανάπτυξη ενός νομικού μηχανισμού για τη συνεργασία μεταξύ των εθνικών φορέων επιβολής, που είναι αρμόδιοι για την προστασία των καταναλωτών.

Στο παράρτημα I της Ανακοίνωσης περιγράφονται τα στοιχεία της ενδεχόμενης Οδηγίας-πλαίσιο για τις θεμιτές εμπορικές πρακτικές, η δομή της, που θα περιλαμβάνει μια γενική ρήτρα και κατηγορίες θεμάτων

και αθέμιτων πρακτικών, η καθιέρωση των αρχών της αμοιβαίας αναγνώρισης και της χώρας προέλευσης, οι κανόνες για τη χρήση μη δεσμευτικών κατευθύνσεων και ο τρόπος συμμετοχής των ενδιαφερομένων. Το Συμβούλιο κάλεσε την Επιτροπή να δώσει συνέχεια στην Πράσινη Βίβλο, ως θέμα προτεραιότητας. Στο πλαίσιο της διαβούλευσης δόθηκε επίσης στην Επιτροπή σαφής υποστήριξη για να επεξεργαστεί πρόταση για την Οδηγία-πλαίσιο.

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΕΠΙΛΥΣΗΣ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΑΣΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Στις 19 Απριλίου 2002 υποβλήθηκε από την Επιτροπή Πράσινη Βίβλος σχετικά με τους εναλλακτικούς τρόπους επίλυσης των διαφορών αστικού και εμπορικού δικαίου (ADR)⁽⁴³⁾. Στο πλαίσιο αυτό, ξεκίνησε ευρεία διαβούλευση με τους εμπλεκόμενους φορείς για ορισμένα προβλήματα νομικού χαρακτήρα που αντιμετωπίζονται στον τομέα των ADR. Οι λόγοι για τους οποίους προκαλείται εκ νέου το ενδιαφέρον για το θέμα εντοπίζονται στα εξής:

- Διαπιστώνεται ότι οι ADR γνωρίζουν εκ νέου επιτυχία στα κράτη μέλη, καθώς βελτιώνουν την πρόσβαση των πολιτών στη δικαιοσύνη. Οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται είναι συχνά καλύτερα προσαρμοσμένες στον χαρακτήρα των διαφορών, στηρίζονται σε πιο ευέλικτους μηχανισμούς⁽⁴⁴⁾ και το κόστος είναι ελεγχόμενο.
- Τα κράτη μέλη αποδίδουν ιδιαίτερη σημασία στους ADR και πολλά απ' αυτά προβαίνουν σε θέσπιση σχετικής νομοθεσίας.
- Οι ADR αποτελούν πολιτική προτεραιότητα για τα όργανα της ΕΕ.

Τα ζητήματα που εξετάζονται στην Πράσινη Βίβλο είναι νομικής φύσεως και αφορούν καθοριστικά στοιχεία της διαδικασίας των ADR, όπως το ζήτημα των ρητρών προσφυγής στους ADR, το πρόβλημα των προθεσμιών παραγραφής, της εμπιστευτικότητας, του κύρους της συναίνεσης, της αποτελεσματικότητας των συμφωνιών που προκύπτουν από τους ADR, της κατάρτισης των τρίτων, της διαπίστευσής τους, του καθεστώτος ευθύνης τους.

Στο πρώτο μέρος της Πράσινης Βίβλου γίνεται συνολική παρουσίαση των υφιστάμενων ADR στα κράτη μέλη. Αξίζει να σημειωθεί ότι εκτός από τους συμβατικούς ADR, που περιλαμβάνουν το θεσμό του μεσολαβητή, εξετάζονται και εκείνοι οι ADR που κατοχυρώνονται από το δικαστή ή ανατίθενται από το δικαστή σε τρίτο. Το γεγονός αυτό προβληματίζει σχετικά με τη σαφήνεια της διάκρισης που πρέπει να γίνεται αντίστοιχα. Τα κράτη μέλη δεν διαθέτουν λεπτομερείς κανόνες σχετικά με τους ADR και οι συμβατικοί ADR δεν αποτελούν αντικείμενο ειδικής γενικής ρύθμισης. Στην Πράσινη Βίβλο αναγνωρίζεται επίσης η σημασία και η αποτελεσματικότητα του δικτύου για την εξωδικαστική επίλυση διαφορών στον τομέα των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών FIN-NET, το οποίο παρέχει τη δυνατότητα στους καταναλωτές που αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα στον τομέα αυτό να προσφεύγουν απευθείας σε ένα μέσο εξώδικης επίλυσης των διαφορών τους. Περαιτέρω, στο πλαίσιο του Κανονισμού “Βρυξέλλες Ι”, του οποίου οι διατάξεις αφορούν τις ρήτρες επιλογής του δικαστηρίου, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πρότεινε να μπορούν να αντιτάσσονται στους καταναλωτές υπό ορισμένες προϋποθέσεις “οι ρήτρες με τις οποίες ο καταναλωτής και ο προμηθευτής συμφωνούν στη σύμβασή τους ότι κάθε διαφορά πρέπει να παραπέμπει σε εξωδικαστικό σύστημα επίλυσης των διαφορών διαπιστευμένο δυνάμει σχεδίου εγκεκριμένου από την Επιτροπή”.

Στο δεύτερο μέρος εξετάζονται οι τρόποι για τη διατήρηση της ποιότητας των ADR σε ό,τι αφορά την πρόσβαση, την αποτελεσματικότητα και τις εγγυήσεις ορθής απονομής της δικαιοσύνης, εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα την ευελιξία τους. Για να επιτευχθεί αυτός ο διττός στόχος, πρέπει να καθοριστεί κατά πόσον η προσέγγιση πρέπει να γίνεται επιμέρους ή συνολικά, και αν στις πρωτοβουλίες που θα ληφθούν πρέπει να αντιμετωπίζονται διαφορετικά οι μέθοδοι επίλυσης διαφορών σε ανοικτή γραμμή αφενός, και οι παραδοσιακές μέθοδοι αφετέρου. Ειδικότερα, τα ερωτήματα που τίθενται αφορούν, μεταξύ άλλων, τον εντοπισμό προβλημάτων που θα δικαιολογούσαν μια κοινοτική ενέργεια στον τομέα των ADR, την αναγκαιότητα τυχόν εναρμόνισης των νομοθεσιών των κρατών μελών, ώστε σε κάθε κράτος μέλος οι ρήτρες προσφυγής στους ADR να έχουν ανάλογη νομική ισχύ, την έκταση εφαρμογής των ρητρών αυτών, την εμπειρία της εφαρμογής των σχετικών κοινοτικών συστάσεων κ.λπ.

Η' ΕΡΓΑΣΙΑΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ

Στις αρχές Ιουλίου του 2002 εκδόθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανακοίνωση σχετικά με την εταιρική κοινωνική ευθύνη και τη συνεισφορά των επιχειρήσεων στη βιώσιμη ανάπτυξη⁽⁴⁵⁾. Η Ανακοίνωση αυτή εκδόθηκε σε συνέχεια της Πράσινης Βίβλου: “Πρώτωση ενός ευρωπαϊκού πλαισίου για την εταιρική κοινωνική ευθύνη”⁽⁴⁶⁾. Στην Πράσινη Βίβλο, η εταιρική κοινωνική ευθύνη ορίζεται ως η έννοια, σύμφωνα με την οποία οι εταιρείες ενσωματώνουν σε εθελοντική βάση κοινωνικές και περιβαλλοντικές ανησυχίες στις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες και στις επαφές τους με άλλα ενδιαφερόμενα μέρη, καθώς συνειδητοποιούν ότι η υπεύθυνη συμπεριφορά οδηγεί σε βιώσιμη επιχειρηματική ανάπτυξη. Η εταιρική κοινωνική ευθύνη αφορά επίσης τη διαχείριση της αλλαγής σε επίπεδο επιχείρησης με κοινωνικά υπεύθυνο τρόπο. Αυτό συμβαίνει όταν μια επιχείρηση επιζητά να συμβιβάσει τις απαιτήσεις και τις ανάγκες των διαφόρων ενδιαφερομένων μερών, επιτυγχάνοντας ισορροπία αποδεκτή από όλες τις πλευρές.

Η διαδικασία διαβουλεύσεων ανέδειξε την υποστήριξη της κοινοτικής δράσης στον τομέα της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, με την έννοια ότι σχεδόν όλες οι πλευρές – οι κοινωνικοί εταίροι και άλλοι συμμετέχοντες στη διαδικασία – υποστήριξαν την ανάληψη κοινοτικών πρωτοβουλιών στο θέμα αυτό.

Στην Ανακοίνωσή της η Επιτροπή παρουσιάζει τη στρατηγική της ΕΕ για την προώθηση της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης. Η Ανακοίνωση χωρίζεται σε έξι κεφάλαια, εκ των οποίων το πρώτο συνοψίζει το αποτέλεσμα της διαδικασίας διαβουλεύσεων, το δεύτερο αναπτύσσει την ευρωπαϊκή στρατηγική για την προώθηση της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης και τα υπόλοιπα τρία περιγράφουν τις σχετικές ενέργειες που προτείνονται.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι επιχειρήσεις υπογράμμισαν την εθελοντική φύση της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, την ένταξή της στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης και το γεγονός ότι το περιεχόμενό της πρέπει να αναπτυχθεί σε παγκόσμιο επίπεδο. Δεδομένου ότι δεν υπάρχουν στο θέμα αυτό λύσεις που να ταιριάζουν παντού, κατά την άποψη των επιχειρήσεων οι προσπάθειες νομοθετικής ρύθμισης της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης σε επίπεδο ΕΕ θα ήταν αντιπαραγωγικές, γιατί θα κατέπνιγαν τη δημιουργικότητα και την καινοτομία στις επιχειρήσεις που προωθούν την ανάπτυξη της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, και θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε ασυμβίβαστες προτεραιότητες για τις επιχειρήσεις που λειτουργούν σε διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές.

Θ' ΝΟΜΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Τον Ιούνιο του 2002 εκδόθηκε η Οδηγία 2002/47/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου αναφορικά με τις συμφωνίες παροχής χρηματοοικονομικής ασφάλειας⁽⁴⁷⁾. Οι κυριότεροι στόχοι της Οδηγίας είναι, μεταξύ άλλων:

- Η δημιουργία ενός κοινοτικού καθεστώτος για την παροχή τίτλων και μετρητών ως εγγύησης τόσο στο πλαίσιο σύστασης ασφάλειας υπό μορφή τίτλων, όσο και στο πλαίσιο μεταφοράς τίτλου, συμπεριλαμβανόμενων

βανομένων των συμφωνιών επαναγοράς (repos). Αυτό αναμένεται ότι θα συμβάλει στην ενοποίηση και οικονομικότερη λειτουργία των χρηματοοικονομικών αγορών, καθώς και στη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος της Κοινότητας.

- Η περιορισμένη εφαρμογή στις συμφωνίες χρηματοοικονομικής ασφάλειας ορισμένων διατάξεων του πτωχευτικού δικαίου που ισχύουν στα κράτη μέλη και ιδίως εκείνων, οι οποίες ενδέχεται να κωλύουν τη ρευστοποίηση της χρηματοοικονομικής ασφάλειας ή να καθιστούν αβέβαιο το κύρος τρεχουσών τεχνικών.
- Η επέκταση της γενικής αρχής που περιέχεται στην Οδηγία 98/26/ΕΚ, βάσει της οποίας το δίκαιο που εφαρμόζεται στις ασφάλειες δυνάμει τίτλων σε λογιστική μορφή, είναι εκείνο της χώρας, στην οποία βρίσκεται το σχετικό μητρώο, ο σχετικός λογαριασμός ή το κεντρικό σύστημα καταθέσεων, προκειμένου να υπάρχει η αναγκαία ασφάλεια δικαίου κατά τη χρήση τέτοιου είδους τίτλων σε διασυνοριακό επίπεδο.
- Ο περιορισμός των διοικητικών επιβαρύνσεων που επηρεάζουν τη χρήση της ασφάλειας στις χρηματοπιστωτικές αγορές, περιορίζοντας την επιβολή επαχθών διατυπώσεων είτε κατά τη σύναψη είτε κατά την εκτέλεση των συμφωνιών παροχής ασφάλειας.
- Η εξασφάλιση ότι οι συμφωνίες που επιτρέπουν στον ασφαλειολήπτη να επαναχρησιμοποιήσει ασφάλεια για τους δικούς του σκοπούς βάσει των μηχανισμών που ισχύουν για το ενέχυρο αναγνωρίζονται ως έγκυρες.

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ

Στις 18 Μαρτίου 2002 το Συμβούλιο κατέληξε σε κοινή θέση⁽⁴⁸⁾ για την έκδοση Οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την ασφαλιστική διαμεσολάβηση⁽⁴⁹⁾. Η δεύτερη ανάγνωση της πρότασης οδηγίας έχει ήδη αρχίσει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Η πρόταση έχει ως σκοπό την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς υπηρεσιών και συγχρόνως τη συμβολή στην καλύτερη προστασία του καταναλωτή. Η πρόταση προβλέπει ότι τα φυσικά ή τα νομικά πρόσωπα που ασκούν δραστηριότητες ασφαλιστικής και ανασφαλιστικής διαμεσολάβησης θα πρέπει να εγγράφονται σε μητρώο βάσει ελάχιστων προϋποθέσεων, ιδίως όσον αφορά τις επαγγελματικές τους γνώσεις και την καλή φήμη τους. Οι εγγεγραμμένοι στο μητρώο διαμεσολαβητές θα μπορούν να αναλαμβάνουν και να ασκούν τις δραστηριότητές τους σε όλη την Κοινότητα επωφελούμενοι από την ελευθερία εγκατάστασης και την ελευθερία παροχής υπηρεσιών υπό τον έλεγχο του κράτους μέλους καταγωγής. Επιπλέον, η πρόταση καθορίζει κανόνες για την πληροφόρηση που πρέπει να παρέχεται στους καταναλωτές.

Η κοινή θέση του Συμβουλίου ακολουθεί την προσέγγιση που είχε προτείνει η Επιτροπή, αλλά συμπεριέλαβε και ορισμένες τροπολογίες που πρότεινε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Μεταξύ άλλων ορίστηκε η έννοια του “συνδεδεμένου ασφαλιστικού διαμεσολαβητή” (άρθρο 2 παράγραφος 7), καθώς και ο ουσιαστικότερος ρόλος των ασφαλιστικών επιχειρήσεων κατά τη διαδικασία εγγραφής των προσώπων αυτών και κατά τον έλεγχο των επαγγελματικών γνώσεων και προσόντων τους. Περαιτέρω, η κοινή θέση προσδιορίζει ότι μόνον τα ονόματα ορισμένων προσώπων της διοικητικής δομής των διαμεσολαβητών (νομικών προσώπων) πρέπει να εγγράφονται στα μητρώα (άρθρο 3 παράγραφος 1). Διευκρινίστηκε επίσης η μεταχείριση διαμεσολαβητών από τρίτες χώρες (άρθρο 1 παράγραφος 3). Περαιτέρω, το Συμβούλιο πρόσθεσε μια ειδική διάταξη για την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ αρμόδιων αρχών (άρθρο 8).

Ι' ΘΕΜΑΤΑ ΕΥΡΩ

Η ΕΝΙΑΙΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗ ΖΩΝΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩ

Τον Απρίλιο του 2002 η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα δημοσίευσε μελέτη, με την οποία παρουσιάζεται αναλυτικά το λειτουργικό πλαίσιο, που επελέγη από το Ευρωσύστημα για την ενιαία νομισματική πολιτική στη ζώνη του ευρώ⁽⁵⁰⁾. Στόχος της ΕΚΤ είναι να χρησιμεύσει η μελέτη ως Γενική Τεκμηρίωση, παρέχοντας στους αντισυμβαλλόμενους – μεταξύ των οποίων και πιστωτικά ιδρύματα που πληρούν τα κριτήρια καταλληλότητας – τις απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με το πλαίσιο άσκησης της νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος.

Στη μελέτη, αφού γίνεται σύντομη επισκόπηση του λειτουργικού πλαισίου της νομισματικής πολιτικής του Ευρωσυστήματος και των κριτηρίων επιλογής των αντισυμβαλλομένων που λαμβάνουν μέρος στις πράξεις νομισματικής πολιτικής, ακολουθεί αναλυτική περιγραφή των πράξεων ανοικτής αγοράς, καθώς και των πάγιων διευκολύνσεων που προσφέρονται στους αντισυμβαλλόμενους. Η μελέτη ολοκληρώνεται με την περιγραφή των διαδικασιών που εφαρμόζονται κατά την εκτέλεση των πράξεων νομισματικής πολιτικής με τα κριτήρια καταλληλότητας των περιουσιακών στοιχείων που χρησιμοποιούνται ως ασφάλεια κατά τη διενέργεια πράξεων νομισματικής πολιτικής, καθώς και με το σύστημα ελάχιστων υποχρεωτικών αποθεματικών του Ευρωσυστήματος.

Τέλος, παρατίθενται παραδείγματα πράξεων νομισματικής πολιτικής, γίνεται παρουσίαση του πλαισίου υποβολής πληροφοριών για τις νομισματικές και τραπεζικές στατιστικές της ΕΚΤ, των διαδικασιών και των κυρώσεων που επιβάλλονται στους αντισυμβαλλόμενους σε περίπτωση μη συμμόρφωσης προς τις υποχρεώσεις τους, ενώ περιλαμβάνεται και γλωσσάριο.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΕΥΡΩ ΣΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΖΩΝΗΣ

Τον Απρίλιο του 2002 η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα δημοσίευσε μελέτη σε σχέση με την αξιολόγηση της διαδικασίας αντικατάστασης των εθνικών νομισμάτων από το ευρώ στα κράτη μέλη της Ευρωζώνης⁽⁵¹⁾.

Στα επιμέρους κεφάλαια της μελέτης περιγράφονται κατά σειρά όλες οι πρωτοβουλίες που αναπτύχθηκαν για την προετοιμασία της απόσυρσης των εθνικών νομισμάτων και αντικατάστασής τους από το ευρώ, ανάλυση της πορείας της διαδικασίας αυτής, προβλήματα που παρατηρήθηκαν κατά το δίμηνο χρονικό διάστημα απόσυρσης των εθνικών νομισμάτων, ενώ, τέλος, γίνεται εκτενής περιγραφή του ρόλου και των εργασιών, τις οποίες θα αναλάβει η νεοσυσταθείσα στα πλαίσια του Ευρωσυστήματος Επιτροπή Συνεργασίας για την Αντικατάσταση των Μετρητών (Eurosystem Cash Changeover Co-ordination Committee – CashCo).

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- (1) Το πλήρες κείμενο της Επιτροπής της Βασιλείας είναι διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.bis.org/publ/bcbs90.pdf>.
- (2) Το πλήρες κείμενο της Επιτροπής της Βασιλείας (Σεπτέμβριος 2001) είναι διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http://www.bis.org/publ/bcbs_wpr7.pdf.
- (3) Το πλήρες κείμενο της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών είναι διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http://www.bis.org/publ/qtrpdf/r_qt0206.pdf.
- (4) Βλ. Ε.Ε. L106/23.4.2002, σελ 9.
- (5) Βλ. πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη συμπληρωματική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων, των ασφαλιστικών επιχειρήσεων και των επιχειρήσεων επενδύσεων που ανήκουν σε χρηματοπιστωτικούς ομίλους ετερογενών δραστηριοτήτων, που τροποποιεί τις Οδηγίες του Συμβουλίου 73/239/ΕΟΚ, 79/267/ΕΟΚ, 92/49/ΕΟΚ, 92/96/ΕΟΚ, 93/6/ΕΟΚ και 93/22/ΕΟΚ, και τις Οδηγίες 98/78/ΕΚ και 2000/12/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, (COM (2001) 213 τελικό).
- (6) Το πλήρες κείμενο της ΕΚΤ με τίτλο “Development in banks’ liquidity profile and management” είναι διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.ecb.int/pub/pdf/bankliquidityprofile02.pdf>.
- (7) Το πλήρες κείμενο της Ετήσιας Έκθεσης Πεπραγμένων της FED για το έτος 2001, είναι διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.federalreserve.gov/boarddocs/rptcongress/annual01/ar01.pdf>.
- (8) Το πλήρες κείμενο του δελτίου τύπου της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών είναι διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http://www.bis.org/publ/otc_hy0205.pdf.
- (9) Το πλήρες κείμενο της Ετήσιας Έκθεσης Πεπραγμένων της ΕΚΤ για το έτος 2001, είναι διαθέσιμο στην ελληνική γλώσσα, στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.ecb.int/pub/pdf/ar2001el.pdf>.
- (10) Το πλήρες κείμενο της 6ης Ετήσιας Έκθεσης Προόδου σχετικά με το ΠΔΧΥ, είναι διαθέσιμο στην ελληνική γλώσσα, στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http://www.europa.eu.int/comm/internal_market/en/finances/actionplan/progress6_el.pdf.
- (11) Βλ. COM (2001) 712, τελικό.
- (12) Το πλήρες κείμενο της μελέτης με τίτλο “The Benefits of a Working European Retail Market for Financial Services” είναι διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.zew.de/erfstudyresults/>.
- (13) Σύσταση της Επιτροπής 2001/6942 της 16ης Μαΐου 2002 για την ανεξαρτησία των ορκωτών ελεγκτών στην ΕΕ: θεμελιώδεις αρχές (C (2002) 1873). Το πλήρες κείμενο της Σύστασης είναι διαθέσιμο στα ελληνικά, στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http://www.europa.eu.int/comm/internal_market/en/company/audit/official/6942-01/6942-01_el.pdf.
- (14) Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο “Εκκαθάριση και διακανονισμός στην Ευρωπαϊκή Ένωση –Κυριότερα προβλήματα και μελλοντικές προκλήσεις”, COM (2002) 257 τελικό, 28.5.2002. Το πλήρες κείμενο της Ανακοίνωσης είναι διαθέσιμο στα ελληνικά, στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http://www.europa.eu.int/comm/internal_market/en/finances/mobil/clearing/com2002-257/com2002-257_el.pdf.
- (15) Ομάδα εμπειρογνομόνων που συμβουλεύει την Επιτροπή για θέματα κεφαλαιαγοράς.
- (16) Συμβουλευτική ομάδα για τις διεθνείς και οικονομικές εξελίξεις.
- (17) Επιτροπή για τα συστήματα πληρωμών και διακανονισμού (Committee on Payments and Settlement Systems - CPSS) των κεντρικών τραπεζών των χωρών της Ομάδας G10 της BIS και Διεθνής Οργάνωση Επιτροπών Κεφαλαιαγοράς (International Organisation Of Securities Commissions – IOSCO).
- (18) Το πλήρες κείμενο της Έκθεσης της ΕΚΤ είναι διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.ecb.int/pub/pdf/bondmarketacc2002.pdf>.
- (19) Οι 12 χώρες που έχουν επίσημα αρχίσει διαπραγματεύσεις για την ένταξή τους στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι οι ακόλουθες: Βουλγαρία, Εσθονία, Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα, Ουγγαρία, Πολωνία, Ρουμανία, Σλοβακία, Σλοβενία και Τσεχία.
- (20) Το στατιστικό πλαίσιο για τον προσδιορισμό του επιπέδου των μακροπρόθεσμων επιτοκίων έχει προσδιοριστεί και εφαρμόζεται στηριζόμενο σε 7 βασικά σημεία (bond issuer, maturity, coupon effects, taxation, choice of bonds, yield formula and aggregation), που έχουν τεθεί από το European Monetary Institute (EMI).
- (21) Βλ. COM (2001) 281, 30/05/2001.
- (22) Το πλήρες κείμενο της Ετήσιας Έκθεσης Πεπραγμένων του συστήματος TARGET για το έτος 2001, είναι διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.ecb.int/pub/pdf/targetar2001.pdf>.
- (23) Η διαδικασία διάλογου πραγματοποιείται μέσω ενός ειδικού οργάνου που έχει συσταθεί από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και στο οποίο συμμετέχουν εκπρόσωποι της ΕΚΤ, της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας και τραπεζών. Πρόκειται για το Contact Group on Euro Payments Strategy (COGEPs).
- (24) Το πλήρες κείμενο με τους όρους αναφοράς του Ευρωσυστήματος είναι διαθέσιμο στην ελληνική γλώσσα, στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.ecb.int/pub/pdf/cashrecyclingtermsel.pdf>.
- (25) Πρόκειται για την Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ομοσπονδία, την Ένωση των Ευρωπαϊκών Συνεταιριστικών Τραπεζών και την Ομοσπονδία των Ευρωπαϊκών Αποταμειωτικών Τραπεζών.

- (26) Το περιληπτικό κείμενο με τίτλο “Euroland Our Single Payment Area – White Paper” είναι διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.fbe.be/pdf/WhitePaperSummary2.pdf>. Το πλήρες κείμενο της μελέτης είναι διαθέσιμο στην ίδια διεύθυνση προς κάθε πιστωτικό ίδρυμα, έναντι ποσού €400 (+ΦΠΑ).
- (27) Το πλήρες κείμενο της 13ης ετήσιας έκθεσης πεπραγμένων της FATF είναι διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.oecd.org/pdf/M00031000/M00031428.pdf>.
- (28) Το πλήρες κείμενο της Επιτροπής της Βασιλείας είναι διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.bis.org/publ/bcbs89.pdf>.
- (29) Βλ. ΕΕ L 128 της 15/05/2002 σ. 0041-0044.
- (30) Βλ. ΕΕ L 128 της 15/05/2002 σ. 001-003.
- (31) Βλ. Κανονισμό (ΕΚ) 3626/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.
- (32) Τα διεθνή λογιστικά πρότυπα (ΔΛΠ) εκπονούνται από την Επιτροπή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (ΕΔΛΠ), σκοπός της οποίας είναι η δημιουργία μιας ενιαίας δέσμης παγκόσμιων λογιστικών προτύπων.
- (33) Δεν έχει δημοσιευτεί ακόμα στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.
- (34) Βλ. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, Consumer Policy Strategy 2002-2006, COM (2002) 208.
- (35) Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η διαπιστούμενη έλλειψη εμπιστοσύνης του καταναλωτή στις διασυνοριακές συναλλαγές, καθιστά αναγκαία για την Ευρωπαϊκή Ένωση την εξασφάλιση, μεταξύ άλλων, της υιοθέτησης απλούστερων και κοινών κανόνων, προκειμένου να υπάρξει παρόμοιο επίπεδο εφαρμογής.
- (36) Βλ. Λευκή Βίβλος για την Ευρωπαϊκή Διακυβέρνηση, COM (2001) 428 τελικό.
- (37) Όπως επισημαίνεται στην Ανακοίνωση, με την προσχώρηση των σημερινών υποψήφιων προς ένταξη χωρών, η ετερογένεια των εθνικών διατάξεων θα αυξηθεί σημαντικά.
- (38) Η εν λόγω Ανακοίνωση εκδόθηκε ήδη. Βλ. Follow-up Communication to the Green Paper on EU Consumer Protection, COM (2002) 289 final.
- (39) Η εν λόγω πρόταση οδηγίας δεν είχε εκδοθεί μέχρι τα τέλη Ιουνίου.
- (40) Βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής σε συνέχεια του πράσινου βιβλίου για την προστασία των καταναλωτών στην ΕΕ, COM (2002) 289 τελικό.
- (41) Βλ. πράσινο βιβλίο για την προστασία των καταναλωτών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, COM (2001) 531.
- (42) Ειδικότερα, η μεγάλη πλειοψηφία των κρατών μελών (12), μεταξύ των οποίων και η χώρα μας, υποστηρίζει τη μικτή προσέγγιση και τη θέσπιση μιας Οδηγίας-πλαίσιο που θα βασίζεται στην πλήρη εναρμόνιση και σε θεμιτές εμπορικές πρακτικές. Τα υπόλοιπα τρία κράτη μέλη προτιμούν την ειδική προσέγγιση και θεωρούν ότι προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στην απλούστευση και την εναρμόνιση της υφιστάμενης νομοθεσίας. Οι περισσότερες ενώσεις καταναλωτών (29) τάσσονται υπέρ της μικτής προσέγγισης, με την έκδοση μιας Οδηγίας-πλαίσιο, που θα βασίζεται σε θεμιτές εμπορικές πρακτικές. Οι απόψεις των επιχειρήσεων δεν ήταν ομοιόμορφες: 31 ενώσεις επιχειρήσεων και εταιρείες τάσσονται υπέρ της μικτής προσέγγισης, 27 υπέρ της ειδικής προσέγγισης και 30 δεν εκφράζουν σαφή γνώμη ζητώντας περισσότερες πληροφορίες, διασαφηνίσεις ή διαβούλευση.
- (43) Βλ. Πράσινη Βίβλος για τους εναλλακτικούς τρόπους επίλυσης των διαφορών αστικού και εμπορικού δικαίου, COM (2002) 196.
- (44) Οι ADR χαρακτηρίζονται για την ευελιξία τους, υπό την έννοια ότι τα μέλη είναι καταρχήν ελεύθερα να προσφύγουν στους ADR, να αποφασίσουν για την οργάνωση και το πρόσωπο που θα αναλάβει τη διαδικασία, να καθορίσουν τη διαδικασία που θα ακολουθηθεί, να επιλέξουν το κατά πόσον θα συμμετέχουν προσωπικά ή θα εκπροσωπηθούν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, να αποφασίσουν για την έκβαση της διαδικασίας.
- (45) Βλ. COM (2002) 347 τελικό.
- (46) Βλ. COM (2001) 366.
- (47) Βλ. Οδηγία 2002/47/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 6ης Ιουνίου 2002 για τις συμφωνίες παροχής χρηματοοικονομικής ασφάλειας, Ε.Ε. L 168/27.06.2002.
- (48) Βλ. Κοινή θέση (ΕΚ) αριθ. 34/2002, Ε.Ε. C 145 E, 18.06.2002.
- (49) Βλ. COM (2000) 511 τελικό.
- (50) Το πλήρες κείμενο της μελέτης της ΕΚΤ είναι διαθέσιμο στην ελληνική γλώσσα, στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.ecb.int/pub/pdf/gendoc2002el.pdf>.
- (51) Το πλήρες κείμενο της μελέτης της ΕΚΤ είναι διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.ecb.int/pub/pdf/cashchangeoverreport2002.pdf>.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

ΝΟΜΟΙ

1. ΝΟΜΟΣ 3007/2002

ΚΥΡΩΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ ΣΕ ΑΣΤΙΚΕΣ, ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΕΣ ΚΑΙ ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΑΡΜΕΝΙΑΣ

ΦΕΚ Α' 85/22-4-2002, σελ. 1357

2. ΝΟΜΟΣ 3009/2002

ΚΥΡΩΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΦΥΓΗ ΤΗΣ ΔΙΠΛΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΟΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΦΟΡΟΥΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ

ΦΕΚ Α' 90/25-4-2002, σελ. 1411

3. ΝΟΜΟΣ 3011/2002

ΚΥΡΩΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ ΤΟΥ ΜΕΞΙΚΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΚΑΙ ΑΜΟΙΒΑΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

ΦΕΚ Α' 100/1-5-2002, σελ. 1491

4. ΝΟΜΟΣ 3012/2002

ΚΥΡΩΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΚΑΙ ΑΜΟΙΒΑΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΒΟΣΝΙΑΣ ΚΑΙ ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗΣ

ΦΕΚ Α' 101/1-5-2002, σελ. 1511

5. ΝΟΜΟΣ 3014/2002

ΚΥΡΩΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΑΡΜΕΝΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΦΥΓΗ ΤΗΣ ΔΙΠΛΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΟΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΦΟΡΟΥΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

ΦΕΚ Α' 103/2-5-2002, σελ. 1547

6. ΝΟΜΟΣ 3015/2002

ΚΥΡΩΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΗΣ ΙΣΠΑΝΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΦΥΓΗ ΤΗΣ ΔΙΠΛΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΟΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΦΟΡΟΥΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

ΦΕΚ Α' 104/2-5-2002, σελ. 1579

7. ΝΟΜΟΣ 3016/2002

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ, ΘΕΜΑΤΑ ΜΙΣΘΟΛΟΓΙΟΥ ΚΑΙ
 ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΦΕΚ Α' 110/17-5-2002, σελ. 1727

ΠΕΡΙΛΗΨΗ: Με το κεφάλαιο Α' (άρθρα 1-11) του ανωτέρω νόμου θεσπίζονται ειδικές διατάξεις για τις ανώνυμες εταιρείες που έχουν εισηγμένες μετοχές ή άλλες κινητές αξίες τους σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά. Με το άρθρο 2 καθιερώνονται ιδιαίτερες υποχρεώσεις και καθήκοντα των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου των εισηγμένης εταιρείας, μεταξύ άλλων προβλέπεται η υποχρέωση υποβολής ετήσιας εκθέσεως στην οποία αναφέρονται αναλυτικά οι συναλλαγές της εταιρείας με τις συνδεδεμένες μ' αυτή επιχειρήσεις. Με τα άρθρα 3 έως 5 εισάγεται ο θεσμός των μη εκτελεστικών μελών του Διοικητικού Συμβουλίου και των ανεξάρτητων μη εκτελεστικών. Με το άρθρο 6 ορίζεται το ελάχιστο περιεχόμενο του εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας των εισηγμένων εταιρειών. Με τα άρθρα 7 και 8 θεσμοθετούνται διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου των εισηγμένων εταιρειών. Με το άρθρο 9 καθιερώνονται ειδικές πλειοψηφίες για να υπάρξει απόκλιση, από το αρχικό επενδυτικό σχέδιο, στην χρήση των αντληθέντων κεφαλαίων από αύξηση μετοχικού κεφαλαίου με καταβολή μετρητών. Με το άρθρο 10 προβλέπονται οι κυρώσεις για την μη εφαρμογή των ανωτέρω διατάξεων και με το άρθρο 11 οι μεταβατικές διατάξεις. Στο Β' κεφάλαιο του νόμου, άρθρα 12 έως 15 ρυθμίζονται μισθολογικά θέματα. Το κεφάλαιο Γ', άρθρα 16 έως 25 ρυθμίζει θέματα που αφορούν σύσταση και λειτουργία ανώνυμης εταιρείας "ΟΛΥΜΠΙΑΚΑ ΑΚΙΝΗΤΑ ΑΕ". Το Δ' κεφάλαιο, άρθρα 26 έως 41 περιλαμβάνει διατάξεις για διάφορα θέματα.

Το σχέδιο νόμου και η εισηγητική έκθεση είναι διαθέσιμα στην ιστοσελίδα:

http://www.mnec.gr/ministry/diatakseis/Sxedio-Nomou/sxedio_nomou_07-03-2002.doc

8. ΝΟΜΟΣ 3021/2002

ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗ ΣΥΝΑΨΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ ΜΕ ΠΡΟΣΩΠΑ
 ΠΟΥ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ Ή ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΣΕ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ
 ΜΕΣΩΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΦΕΚ Α' 143/19-6-2002, σελ. 2817

Το κείμενο του νόμου, είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<http://www.minpress.gr/epopteia/meson.htm>

9. ΝΟΜΟΣ 3029/2002

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

ΦΕΚ Α' 160/11-7-2002, σελ. 3057

Η εισηγητική έκθεση είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:

<http://www.parliament.gr/ergasies/nomosxedia/EisigisiEpitropon/M-KOINASF-eisig.pdf>

Η έκθεση της διαρκούς επιτροπής κοινωνικών υποθέσεων της Βουλής είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:

<http://www.parliament.gr/ergasies/nomosxedia/ProtasiEpitropon/m-koinasf-pra.pdf>

Το κείμενο του νόμου, όπως ψηφίστηκε, είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<http://www.parliament.gr/ergasies/nomosxedia/ValidNomosxedio/m-koinasf-pap.pdf>

Η γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής Ελλάδος είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:

<http://www.oke.gr/greek/gnomi75.htm>

ΠΡΟΕΔΡΙΚΑ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ

1. Π.Δ. 159/2002

Μεταφορά αρμοδιοτήτων, υπηρεσιών και προσωπικού του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών στο Υπουργείο Εξωτερικών και σύσταση Γενικής Γραμματείας Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων και Αναπτυξιακής Συνεργασίας στο Υπουργείο Εξωτερικών

ΦΕΚ Α' 140/17-6-2002, σελ. 2801

2. Π.Δ. 161/2002

Προσαρμογή του Προεδρικού διατάγματος 259/1997 προς τις διατάξεις της Οδηγίας 98/71/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Οκτωβρίου 1998 για τη νομική προστασία σχεδίων και υποδειγμάτων

ΦΕΚ Α' 149/26-6-2002, σελ. 2955

3. Π.Δ. 178/2002

Μέτρα σχετικά με την προστασία των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβίβασης επιχειρήσεων, εγκαταστάσεων ή τμημάτων εγκαταστάσεων ή επιχειρήσεων, σε συμμόρφωση προς την Οδηγία 98/50/ΕΚ του Συμβουλίου

ΦΕΚ Α' 162/12-7-2002, σελ. 3077

4. Π.Δ. 180/2002

Τροποποίηση και συμπλήρωση ορισμένων διατάξεων του Ταμείου Ασφάλισης Ασθενείας Προσωπικού Τραπεζών Πίστωσης - Γενικής - Αμερικαν Εξπρές

ΦΕΚ Α' 164/17-7-2002, σελ. 3101

ΠΡΑΞΕΙΣ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

1. ΠΡΑΞΗ 32 της 23ης Μαΐου 2002

Αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας της Ελλάδος

ΦΕΚ Α' 116/30-5-2002, σελ. 116

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

1. ΑΡΙΘ. Φ.0544/18/ΑΣ317/Μ.3983-512

Ανακοίνωση για τη θέση σε ισχύ της Σύμβασης για την αποφυγή της διπλής φορολογίας σχετικά με τους φόρους εισοδήματος και κεφαλαίου μετά τον Τροποποιητικό της Συμβάσεως Πρωτοκόλλου μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Δημοκρατίας της Βουλγαρίας

ΦΕΚ Α' 82/18-4-2002, σελ. 1334

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

1. ΑΠΟΦΑΣΗ Φ.0544/2/ΑΣ 79/Μ.5070

Εγκριση των Συμφωνημένων Πρακτικών της επίσημης Υπουργικής Συνάντησης για θέματα Οικονομικής και Τεχνολογικής Συνεργασίας μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Οργάνωσης για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης εξ ονόματος και της Παλαιστινιακής Εθνικής Αρχής

ΦΕΚ Α' 94/30-4-2002, σελ. 1451

2. ΑΡΙΘ. Φ.1415/11/ΑΣ 450

Περί Εφαρμογής της αποφάσεως 1385(2001) του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ περί Σιέρα Λεόνε

ΦΕΚ Α' 111/20-5-2002, σελ. 1740

Το κείμενο της απόφασης είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<http://www.un.org/Docs/sc/committees/SierraLeone/res1385e.pdf>

3.

Εγκριση του Πρωτοκόλλου της 2ης Συνόδου της Ελληνοκυβανικής Μικτής Επιτροπής (Αβάνα, 27-2-2002)

ΦΕΚ Α' 131/5-6-2002, σελ. 1957

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΡΑΞΕΙΣ ΔΙΟΙΚΗΤΗ

1. ΠΔ/ΤΕ 2494/27-5-2002

**ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ
 ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΤΗΣ ΠΔ/ΤΕ
 2397/7-11-1996 ΠΕΡΙ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ
 ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ
 ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ**

ΦΕΚ Α' 126/5-6-2002, σελ. 1881

ΠΕΡΙΛΗΨΗ: Με την ανωτέρω πράξη εξειδικεύονται οι τροποποιήσεις των διατάξεων για την κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων που θεσμοθετήθηκαν με το Ν.2937/2001 με τον οποίο ενσωματώθηκε η οδηγία 98/31/ΕΚ.

Με τις ρυθμίσεις της ΠΔ/ΤΕ 2492/2002 καθιερώνεται υπολογισμός κεφαλαιακών απαιτήσεων για την κάλυψη του κινδύνου αγοράς από ανοικτές θέσεις σε εμπορεύματα καθώς και παράγωγα επί εμπορευμάτων. Ο υπολογισμός των κεφαλαιακών απαιτήσεων για την κάλυψη του κινδύνου από θέσεις σε χρυσό εντάσσεται στις αντίστοιχες διατάξεις που αφορούν τον κίνδυνο από θέσεις σε συναλλάγμα. Παρέχεται υπό προϋποθέσεις η δυνατότητα στα πιστωτικά ιδρύματα να χρησιμοποιούν εσωτερικά υποδείγματα για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων για την κάλυψη έναντι του γενικού κινδύνου θέσης από τίτλους και παράγωγα, του κινδύνου συναλλάγματος και του κινδύνου από θέσεις σε εμπορεύματα.

Το Κείμενο της πράξης είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

http://www.bankofgreece.gr/announcements/files/2002.5.27_2494.doc

2. ΠΔ/ΤΕ 2495/28-5-2002

ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΜΗΝΙΑΙΑΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΠΟΥ ΥΠΟΒΑΛΛΟΥΝ ΤΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (ΠΔ/ΤΕ 2458/1-3-2000)

ΦΕΚ Α' 127/5-6-2002, σελ. 1909

ΠΕΡΙΛΗΨΗ: Με την πράξη αυτή εναρμονίζεται η συλλογή στατιστικών στοιχείων των πιστωτικών ιδρυμάτων από την Τράπεζα της Ελλάδος σύμφωνα με τον κανονισμό της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ΕΚΤ/2001/13.

Ο κανονισμός είναι διαθέσιμος στην ιστοσελίδα:

http://www.ecb.int/pub/legal/l_33320011217el00010046.pdf

βλέπε και διορθωτικό στην ιστοσελίδα:

http://www.ecb.int/pub/legal/l_05720020227el00340047.pdf

Το κείμενο της πράξης είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<http://www.bankofgreece.gr/announcements/files/2495.doc>

3. ΠΔ/ΤΕ 2496/28-5-2002

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΑΠΟ ΤΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΤΩΝ ΕΠΙΤΟΚΙΩΝ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ

ΦΕΚ Α' 120/4-6-2002, σελ. 1825

ΠΕΡΙΛΗΨΗ: Με την πράξη αυτή εναρμονίζεται η συλλογή στατιστικών στοιχείων των πιστωτικών ιδρυμάτων από την Τράπεζα της Ελλάδος για την παρακολούθηση της εξέλιξης των επιτοκίων καταθέσεων και χορηγήσεων σύμφωνα με τον κανονισμό της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ΕΚΤ/2001/18 και καταργείται η ΠΔ/ΤΕ 2441/1999

Ο κανονισμός είναι διαθέσιμος στην ιστοσελίδα:

http://www.ecb.int/pub/legal/l_1020020112el00240046.pdf

βλέπε και διορθωτικό στην ιστοσελίδα:

http://www.ecb.int/pub/legal/l_04820020220el00350035.pdf

Το κείμενο της πράξης είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<http://www.bankofgreece.gr/announcements/files/2496.doc>

4. ΠΔ/ΤΕ 2497/28-5-2002

ΥΠΟΒΟΛΗ ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΦΕΚ Α' 121/4-6-2002, σελ. 1833

Το κείμενο της πράξης είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<http://www.bankofgreece.gr/announcements/files/2497.doc>

5. ΠΔ/ΤΕ 2498/28-5-2002

ΥΠΟΒΟΛΗ ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗΣ ΜΙΣΘΩΣΗΣ, ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ, ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ, ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟΥ ΚΑΙ ΠΑΡΟΧΗΣ ΠΙΣΤΩΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΦΕΚ Α' 122/4-6-2002, σελ. 1841

Το κείμενο της πράξης είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

http://www.bankofgreece.gr/announcements/files/2498_2499.doc

6. ΠΔ/ΤΕ 2499/28-5-2002

ΥΠΟΒΟΛΗ ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΑΠΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΣΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΦΕΚ Α' 123/4-6-2002, σελ. 1849

Το κείμενο της πράξης είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

[HTTP://WWW.BANKOFGREECE./ANNOUNCEMENTS/FILES/2498_2499.DOC](http://www.bankofgreece.gr/ANNOUNCEMENTS/FILES/2498_2499.DOC)

7. ΠΔ/ΤΕ 2500/29-5-2002

ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗΣ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΝΑ ΤΗΡΟΥΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΤΟΥΣ ΣΕ ΕΙΔΙΚΟ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ ΣΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΟΤΕΧΝΙΑΣ ΥΠΟ ΕΙΔΙΚΟΥΣ ΟΡΟΥΣ

ΦΕΚ Α' 133/12-6-2002, σελ. 1987

Το κείμενο της πράξης είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

http://www.bankofgreece.gr/announcements/files/2002_5_30_praksi.doc

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ

1. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ 121/1-3-2002, ΘΕΜΑ 1

Τροποποίηση της απόφασης ΕΝΠΘ 502/3/23-6-1992, όπως ισχύει, περί διακίνησης ιδιωτικών επιταγών μέσω του τραπεζικού συστήματος και τρεχούμενων λογαριασμών καταθέσεων

ΦΕΚ Α' 95/30-4-2002, σελ. 1458

2. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ 127/21-5-2002, ΘΕΜΑ 3

Ανάκληση της άδειας λειτουργίας του Γραφείου Αντιπροσωπείας στην Ελλάδα της Τράπεζας Coutts Bank (Switzerland) Ltd, με έδρα τη Ζυρίχη, που είχε παρασχεθεί με την απόφαση ΕΝΠΘ 536/6/12-11-1993, όπως ισχύει

ΦΕΚ Α' 133/12-6-2002, σελ. 1988

ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ

Τροποποίηση και συμπλήρωση διατάξεων του οργανισμού του κοινωφελούς ιδρύματος με την επωνυμία "ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ" που εγκρίθηκε με το από 15-12-1991 Προεδρικό Διάταγμα (ΦΕΚ 974/Β)

ΦΕΚ Β' 450/11-4-2002, σελ. 6125

ΚΟΙΝΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

1. ΚΟΙΝΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ – ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ ΑΡΙΘ. 166316/Β.972

Πρόσληψη Συμβούλων Διαχείρισης από τους Ασφαλιστικούς Φορείς ΦΕΚ Β' 576/8-5-2002, σελ. 7691

2. ΚΟΙΝΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ – ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ – ΔΙΟΙΚΗΤΗ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΡΙΘ. 165976/Β.950

Ορισμός μελών της Επιτροπής Ελέγχου και Εποπτείας
της Διαχείρισης της Περιουσίας των Ασφαλιστικών Οργανισμών ΦΕΚ Β' 593/15-5-2002, σελ. 7957

3. ΚΟΙΝΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ – ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ ΑΡΙΘ. 40979/0050

Τροποποίηση της 166804/0050/17-12-2001 (ΦΕΚ 1757/Β/31-12-2001)
κοινής απόφασης των Υπουργών Οικονομικών και Δημόσιας Τάξης
“Επέκταση πληρωμής αποδοχών μέσω Διατραπεζικού Συστήματος
στους Ειδικούς Φρουρούς και Συνοριακούς Φύλακες της
Ελληνικής Αστυνομίας” ΦΕΚ Β' 591/15-5-2002, σελ. 7943

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ ΑΞΙΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

1. ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΡΙΘ. 85

Καθορισμός διαδικασίας για την ηλεκτρονική υποβολή στοιχείων
στο ΧΑΑ σύμφωνα με τα ΠΔ 350/85 και 360/85 ΦΕΚ Β' 503/24-4-2002, σελ. 6717
Το κείμενο της απόφασης είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:
<http://www.ase.gr/content/gr/about/regulations/Files/decision85.pdf>

2. ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΡΙΘ. 86

Προϋποθέσεις και δικαιολογητικά για την έγκριση Ενημερωτικού
Δελτίου και εισαγωγής συμπληρωματικής σειράς μετοχών
εισηγμένων κατασκευαστικών εταιρειών που μετασχηματίζονται
στο πλαίσιο εφαρμογής του 2940/2001, στις περιπτώσεις αύξησης
μετοχικού κεφαλαίου α) λόγω συγχώνευσης με απορρόφηση και
β) λόγω εισφοράς κλάδου ΦΕΚ Β' 508/24-4-2002, σελ. 6778
Το κείμενο της απόφασης είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:
http://www.ase.gr/content/gr/about/regulations/Files/apof86_kataskeues.pdf

3. ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΡΙΘ. 87

Τροποποίηση της απόφασης 54/2000 του ΔΣ του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών “Κανονιστικό πλαίσιο αγοράς τίτλων σταθερού εισοδήματος” και κωδικοποίησή της σε ενιαίο κείμενο

ΦΕΚ Β' 738/14-6-2002, σελ. 9672

4. ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΡΙΘ. 88

Τροποποίηση της απόφασης 45/2000 του ΔΣ του ΧΑΑ “Μέθοδοι προσαρμογής της τιμής των μετοχών εισηγμένων εταιρειών στο ΧΑΑ λόγω εταιρικών πράξεων

ΦΕΚ Β' 890/15-7-2002, σελ. 11975

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ

1. ΑΠΟΦΑΣΗ 14/313/13-2-2002 ΤΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Εγκριση κανονισμού και άδειας σύστασης του αμοιβαίου κεφαλαίου “ΑΤΤΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ” που διαχειρίζεται η εταιρεία “ΑΤΤΙΚΗ ΑΕΔΑΚ”

ΦΕΚ Β' 456/12-4-2002, σελ. 6193

2. ΑΠΟΦΑΣΗ 14/329/8-4-2002 ΤΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Εγκριση συγχώνευσης των αμοιβαίων κεφαλαίων:

1. ΤΕΛΕΣΙΣ – EUROPE ΑΜΟΙΒΑΙΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΜΕΤΟΧΙΚΟ και EUROBANK ΕΥΡΩΠΗ ΑΜΟΙΒΑΙΟ ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ
2. ΤΕΛΕΣΙΣ – ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΑΜΟΙΒΑΙΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ και EUROBANK VALUE INDEX ΑΜΟΙΒΑΙΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ
3. ΤΕΛΕΣΙΣ – ΟΜΟΛΟΓΙΑΚΟ ΑΜΟΙΒΑΙΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ και EUROBANK BOND FUND ΑΜΟΙΒΑΙΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΜΟΛΟΓΙΑΚΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ

ΦΕΚ Β' 492/22-4-2002, σελ. 6631

3. ΑΠΟΦΑΣΗ 13/326/8-4-2002 ΤΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Εγκριση τροποποίησης των κανονισμών αμοιβαίων κεφαλαίων που διαχειρίζεται η εταιρεία “ΑΤΤΙΚΗ ΑΕΔΑΚ”

ΦΕΚ Β' 505/24-4-2002, σελ. 6736

4. ΑΠΟΦΑΣΗ 2/242/12-4-2002

Τροποποίηση της Απόφασης 6/207/19-12-2000 (ΦΕΚ Β/34/9-1-2001) του ΔΣ της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς “Ποσά που καταβάλλουν στο ΧΠΑ και στην ΕΤΕΣΕΠ τα Μέλη, ως δικαιώματα εγγραφής και ετήσιας συνδρομής”

ΦΕΚ Β' 609/17-5-2002, σελ. 8135

Το κείμενο της απόφασης είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<http://www.hcmc.gr/Pdf/2-242-12.4.2002.pdf>

5. ΑΠΟΦΑΣΗ 4/242/12-4-2002

Τροποποίηση της απόφασης 2/216/17-5-2001 (ΦΕΚ Β' 667/31-5-2001) του ΔΣ της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς “Ανοικτές Πωλήσεις μετοχών στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών”

Το κείμενο της απόφασης είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<http://www.hcmc.gr/Pdf/4-242-12.4.2002.pdf>

ΦΕΚ Β' 609/17-5-2002, σελ. 8136

6. ΑΠΟΦΑΣΗ 17/343/28-5-2002 ΤΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Εγκριση τροποποίησης των κανόνων αμοιβαίων κεφαλαίων που διαχειρίζεται η εταιρεία “INTERTRUST ΑΕΔΑΚ”

ΦΕΚ Β' 749/17-6-2002, σελ. 9801

7. ΑΠΟΦΑΣΗ 4/244/16-5-2002

Τροποποίηση της απόφασης 2/132/19-5-1998 του Διοικητικού Συμβουλίου της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς “Κώδικας Δεοντολογίας Εταιρειών Διαχείρισης Αμοιβαίων Κεφαλαίων (ΑΕΔΑΚ) και Εταιρειών Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου (ΕΕΧ)”

Το κείμενο της απόφασης είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<http://www.hcmc.gr/Pdf/4-244-16.5.2002.pdf>

ΦΕΚ Β' 760/19-6-2002, σελ. 10285

8. ΑΠΟΦΑΣΗ 20/345/4-6-2002

Εγκριση μείωσης του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας “ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΑΕΔΑΚ” και τροποποίησης άρθρων του καταστατικού της

ΦΕΚ Β' 760/19-6-2002, σελ. 10286

9. ΑΠΟΦΑΣΗ 3/243/30-4-2002

Τροποποίηση της απόφασης 1/216/17-5-2001 (ΦΕΚ Β' 667/31-5-2001) του ΔΣ της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς “Ειδικός Διαπραγματευτής στην Κύρια και Παράλληλη Αγορά του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών”

Το κείμενο της απόφασης είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<http://www.hcmc.gr/Pdf/3-243-30.4.2002.pdf>

ΦΕΚ Β' 763/19-6-2002, σελ. 10322

10. ΑΠΟΦΑΣΗ 4/243/30-4-2002

Κατάρτιση εκτός κύκλου Χρηματιστηριακών Συμβάσεων Επαναγοράς (Repurchase Agreements) στο Χρηματιστήριο Παραγώγων Αθηνών (ΧΠΑ)

Το κείμενο της απόφασης είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<http://www.hcmc.gr/Pdf/4-243-30.4.2002.pdf>

ΦΕΚ Β' 763/19-6-2002, σελ. 10324

11. ΑΠΟΦΑΣΗ 6/243/30-4-2002

Τροποποίηση του Κανονισμού Εκκαθάρισης Χρηματιστηριακών Συναλλαγών και Λειτουργίας Συστήματος Αύλων Τίτλων

ΦΕΚ Β' 763/19-6-2002, σελ. 10325

Το κείμενο της απόφασης είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<http://www.hcmc.gr/Pdf/6-243-30.4.2002.pdf>

Ο κανονισμός Εκκαθάρισης Χρηματοοικονομικών Συναλλαγών και Λειτουργίας του Συστήματος Αύλων Τίτλων όπως ισχύει στην ιστοσελίδα:

<http://www.hcsd.gr/files/el/nfo/rules.pdf>

12. ΑΠΟΦΑΣΗ 3/244/16-5-2002

Χρήση Παραγώγων Χρηματοοικονομικών Προϊόντων (Financial Derivatives) και τίτλων επιλογής (Warrants) από Αμοιβαία Κεφάλαια και Ανώνυμες Εταιρείες Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου (AEEX)

ΦΕΚ Β' 789/26-6-2002, σελ. 10644

13. ΑΠΟΦΑΣΗ 3/240/12-3-2002

Τροποποίηση της 2/211/19-2-2001 Απόφασης του Διοικητικού Συμβουλίου (ΦΕΚ Β' 433/19-4-2001) "Όροι και προϋποθέσεις κατανομής κινητών αξιών οι οποίες εισάγονται στη Νέα Χρηματοοικονομική Αγορά και στην Ελληνική Αγορά Αναδυομένων Κεφαλαιαγορών και διατίθενται με δημόσια εγγραφή μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών επενδυτών"

ΦΕΚ Β' 796/27-6-2002, σελ. 10718

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΕΠΙ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΑΕ

1. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ 77/10-4-2002

Τροποποίηση της απόφασης 48/25-7-2000 συνεδρίασης του ΔΣ της Εταιρείας Εκκαθάρισης Συναλλαγών Επί Παραγώγων ΑΕ "Κανονιστικό πλαίσιο για την εκκαθάριση συναλλαγών επί Χρηματοοικονομικών Προϊόντων μέσω της Εταιρείας Εκκαθάρισης Συναλλαγών Επί Παραγώγων» (ΕΤ.Ε.Σ.Ε.Π.) (ΦΕΚ Β' 960/31-7-2000), όπως ισχύει

ΦΕΚ Β' 551/2-5-2002, σελ. 7256

2. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ 78/26-4-2002

Τροποποίηση της απόφασης 48/25-7-2000 συνεδρίασης του ΔΣ της Εταιρείας Εκκαθάρισης Συναλλαγών Επί Παραγώγων ΑΕ "Κανονιστικό πλαίσιο για την εκκαθάριση συναλλαγών επί Χρηματοοικονομικών Προϊόντων μέσω της Εταιρείας Εκκαθάρισης Συναλλαγών Επί Παραγώγων" (ΕΤ.Ε.Σ.Ε.Π.) (ΦΕΚ Β' 960/31-7-2000), όπως ισχύει

ΦΕΚ Β' 648/24-5-2002, σελ. 8591

3. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ 78/26-4-2002, ΘΕΜΑ 2Β

Τροποποίηση της απόφασης 48/25-7-2000 συνεδρίασης του ΔΣ της Εταιρείας Εκκαθάρισης Συναλλαγών Επί Παραγώγων ΑΕ “Κανονιστικό πλαίσιο για την εκκαθάριση συναλλαγών επί Χρηματοοικονομικών Προϊόντων μέσω της Εταιρείας Εκκαθάρισης Συναλλαγών Επί Παραγώγων” (ΕΤ.Ε.Σ.Ε.Π.) (ΦΕΚ Β’ 960/31-7-2000), όπως ισχύει.

ΦΕΚ Β’ 764/19-6-2002, σελ. 10331

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ΑΕ (ΧΠΑ)

1. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ 83/26-3-2002

Τροποποίηση της απόφασης 53/25-7-2002 συνεδρίασης του ΔΣ του Χρηματιστηρίου Παραγώγων Αθηνών ΑΕ “Κανονιστικό πλαίσιο της Χρηματιστηριακής Αγοράς Παραγώγων” (ΧΠΑ) (ΦΕΚ Β’ 960/31-7-2000), όπως ισχύει

ΦΕΚ Β’ 437/10-4-2002, σελ. 5973

2. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ 84/29-3-2002, ΘΕΜΑ 2

Τροποποίηση της 53/25-7-2000 συνεδρίασης του ΔΣ του Χρηματιστηρίου Παραγώγων Αθηνών ΑΕ “Κανονιστικό Πλαίσιο της Χρηματιστηριακής Αγοράς Παραγώγων” (ΧΠΑ) (ΦΕΚ Β’ 960/31-7-2000), όπως ισχύει

ΦΕΚ Β’ 437/10-4-2002, σελ. 5974

3. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ 86/26-4-2002, ΘΕΜΑ 3Β

Τροποποίηση της απόφασης 53/25-7-2002 συνεδρίασης του ΔΣ του Χρηματιστηρίου Παραγώγων Αθηνών ΑΕ “Κανονιστικό πλαίσιο της Χρηματιστηριακής Αγοράς Παραγώγων” (ΧΠΑ) (ΦΕΚ Β’ 960/31-7-2000), όπως ισχύει

ΦΕΚ Β’ 764/19-6-2002, σελ. 10333

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΩΝ (ΕΕΤΤ)

1. ΑΡΙΘ. 248/71

Κανονισμός Παροχής Υπηρεσιών Πιστοποίησης Ηλεκτρονικής Υπογραφής

ΦΕΚ Β’ 603/16-5-2002, σελ. 8059

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ

1. ΑΡΙΘ. Φ21/544

Κανονισμός διαδικασιών ασφάλισης για την εφαρμογή της
Αναλυτικής Περιοδικής Δήλωσης

ΦΕΚ Β' 414/5-4-2002, σελ. 5697

2. ΑΡΙΘ. Φ48/1775

Συμπλήρωση της Φ48/1814/19-10-2001 Υπουργικής Απόφασης
(αφορά ΤΑΠΙΑΤ)

ΦΕΚ Β' 662/28-5-2002, σελ. 8725

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

1. ΑΡΙΘ. 2/1871/0025

Τροποποίηση και συμπλήρωση της 2/78750/0025/24-11-1999 απόφασης
του Υπουργού Οικονομικών, με την οποία παρασχέθηκε η εγγύηση
του Ελληνικού Δημοσίου προς τις Τράπεζες για τη δανειοδότηση
των πληγέντων από το σεισμό της 7ης Σεπτεμβρίου 1999
σε περιοχές του Ν. Αττικής

ΦΕΚ Β' 466/15-4-2002, σελ. 6310

2. ΑΡΙΘ. 2/15975/0025

Καθορισμός ανωτάτου ορίου έκδοσης εγγυητικών επιστολών
από την ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΛΙΜΙΤΕΔ

ΦΕΚ Β' 474/17-4-2002, Σελ. 6481

3. ΑΡΙΘ. 2/8153/0025

Καθορισμός ανωτάτου ορίου έκδοσης εγγυητικών επιστολών
από την ΕΓΝΑΤΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΦΕΚ Β' 481/18-4-2002, σελ. 6538

4. ΑΡΙΘ. 160979/Β.811

Καθορισμός των όρων και προϋποθέσεων για τη συμμετοχή
της ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία "Ταμείο Ανάπτυξης
Νέας Οικονομίας ΑΕ" σε επενδυτικά σχήματα και των
σχετικών κριτηρίων αξιολόγησης

ΦΕΚ Β' 486/19-4-2002, σελ. 6573

5. ΑΡΙΘ. 124561/Ε3/4561

Απαγόρευση εξαγωγής πολεμικού υλικού προς τη Ζιμπάμπουε

ΦΕΚ Β' 493/22-4-2002, Σελ. 6633

6. ΑΡΙΘ. 2/16592/0025

Καθορισμός ανωτάτου ορίου έκδοσης εγγυητικών επιστολών από την ΤΡΑΠΕΖΑ PROBANK ΑΕ

ΦΕΚ Β' 505/24-4-2002, σελ. 6729

7. ΑΡΙΘ. ΟΙΚ. 31793/0050

Ενταξη του Ειδικού Λογαριασμού 26281/6 που τηρείται στην Τράπεζα της Ελλάδος με την ονομασία "Εύρυθμη λειτουργία Υπηρεσιών αρμοδιότητας Υπουργείου Δικαιοσύνης" στο Σύστημα Πληρωμών μέσω Τραπεζής "ΔΙΑΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΑΕ"

ΦΕΚ Β' 5515/26-4-2002, σελ. 6831

8. ΑΡΙΘ. ΟΙΚ.41148/0050

Εγκριση συμμετοχής της Τράπεζας PROBANK ΑΕ στη διαδικασία πληρωμής των αποδοχών, συντάξεων και βοηθημάτων των υπαλλήλων, συνταξιούχων και βοηθηματούχων αντίστοιχα του Δημοσίου των ΝΠΔΔ και των Ασφαλιστικών ταμείων μέσω Τραπεζών

ΦΕΚ Β' 527/29-4-2002, σελ. 7043

9. ΑΡΙΘ. 1035772/676/A0012

Καθορισμός των αποδεικτικών εισαγωγής χρηματικών κεφαλαίων από το εξωτερικό

ΦΕΚ Β' 540/1-5-2002, σελ. 7151

10. ΑΡΙΘ. 1032543/1540/0016

Ρύθμιση θεμάτων σχετικών με την επιστροφή φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων μέσω Τραπεζών

ΦΕΚ Β' 577/9-5-2002, σελ. 7695

11. ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 2/20207/0025

Καθορισμός ανωτάτου ορίου έκδοσης εγγυητικών επιστολών από την ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΒΡΟΥΣΥΝ.ΠΕ.

ΦΕΚ Β' 606/16-5-2002, σελ. 8086

12. ΑΡΙΘ. 169830/B 1063

Συμπλήρωση της αριθ. ΑΠ 27362/Β.1312/22-8-2001 απόφασης για την υπαγωγή στις διατάξεις του άρθρου 30 του Ν.2789/2000 όπως ισχύει, σε περιπτώσεις δανείων που έχουν ρυθμισθεί με βάση το Ν.128/75

ΦΕΚ Β' 663/28-5-2002, σελ. 8729

13. ΑΡΙΘ. ΟΙΚ. 50167/0050

Διαδικασία εξόφλησης χρηματικών ενταλμάτων για πρόσθετες αμοιβές υπαλλήλων του Δημοσίου και ΝΠΔΔ μέσω τραπεζικού συστήματος σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.2303/1995

ΦΕΚ Β' 666/28-5-2002, σελ. 8773

14. ΑΡΙΘ. 1045846/2207/0016

Συμπλήρωση και τροποποίηση της απόφασης
10325443/1540/0016/26-4-2002 (ΦΕΚ Β' 577/2002)
που αναφέρεται στην επιστροφή φόρου εισοδήματος
μέσω τραπεζών

ΦΕΚ Β' 702/10-6-2002, σελ. 9122

15. ΑΡΙΘ. 2/18983/0025

Καθορισμός ανωτάτου ορίου έκδοσης εγγυητικών
επιστολών από την ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΕ

ΦΕΚ Β' 736/14-6-2002, σελ. 9603

16. ΑΡΙΘ. 2/31001/0023

Καθορισμός επιτοκίων εντόκων γραμματίων
που θα εκδοθούν ή θα ανανεωθούν από 4 Ιουνίου 2002

ΦΕΚ Β' 773/21-6-2002, σελ. 10428

17. ΑΡΙΘ. 2/8153/0025

Καθορισμός ανωτάτου ορίου έκδοσης εγγυητικών
επιστολών από την ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
ΝΟΜΟΥ ΤΡΙΚΑΛΩΝ ΣΥΝ.ΠΕ.

ΦΕΚ Β' 783/25-6-2002, σελ. 10542

18. ΑΡΙΘ. 2/23886/0025

Καθορισμός ανωτάτου ορίου έκδοσης εγγυητικών
επιστολών από την ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΑΕ

ΦΕΚ Β' 796/27-6-2002, σελ. 10715

ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ ΚΑΙ ΑΔΗΜΟΣΙΕΥΤΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

1.

Με την ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1034294/10292/Β0012/ΠΟΛ 1122/12-4-2002 ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, κοινοποιήθηκαν ορισμένες διατάξεις του Ν. 2954/2001 αναφορικά με τη φορολογία εισοδήματος. Ειδικότερα, μεταξύ άλλων:

- Καταργήθηκε η στέρηση του δικαιώματος αφαιρέσεως επιχειρηματικής αμοιβής από τα συνολικά κέρδη των δικαιούχων, όταν η οικεία δήλωση τους υποβάλλεται εκπρόθεσμα και μετά την πάροδο 30 ημερών από τη λήξη της προθεσμίας υποβολής της. Δεν καταργήθηκε, ωστόσο, η υποχρέωση καθορισμού των εταίρων-μελών φυσικών προσώπων, που δικαιούνται επιχειρηματική αμοιβή, με την υποβολή της ετήσιας αρχικής εμπρόθεσμης ή εκπρόθεσμης δήλωσής τους.
- Εξομοιώθηκε με μεταβίβαση εταιρικών μεριδίων ή μεριδίων και η μη συμμετοχή εταίρου στην αύξηση του κεφαλαίου προσωπικής εταιρείας ή ΕΠΕ. Το κέρδος ή η ωφέλεια που θα προκύψει από τη μη συμμετοχή των υφιστάμενων εταίρων στην αύξηση του κεφαλαίου των πιο πάνω εταιρειών θα φορολογηθεί αυτοτελώς, λογιζόμενη ως εισόδημα, με συντελεστή 20%. Οι εν λόγω διατάξεις δεν έχουν εφαρμογή στις περιπτώσεις μετασηματισμών προσωπικών εταιρειών και ατομικών επιχειρήσεων σε ΕΠΕ ή ΑΕ ή μετασηματισμών ΕΠΕ σε ΑΕ, με βάση τις διατάξεις του Ν.Δ. 1297/1972 και Ν. 2166/1993.
- Εκπίπτουν από τα ακαθάριστα έσοδα των επιχειρήσεων τα ποσά που καταβάλλουν εφάπαξ ή περιοδικά σε τέκνα αποθανόντων εργατοϋπαλλήλων τους. Προϋπόθεση είναι ο θανών γονέας να δηλώνει εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες. Το εκπιπόμενο ποσό δεν μπορεί να υπερβαίνει ανά ημερολογιακό έτος τα 3.000 ευρώ για κάθε τέκνο-δικαιούχο.
- Ορίζεται ο τρόπος υπολογισμού του φόρου επί του καθαρού ποσού των συντάξεων ή άλλων παροχών παρόμοιας φύσης που καταβάλλονται από ταμεία επικουρικά, μετοχικά, αρωγής ή αλληλοβοηθείας και δεν εμπίπτουν στις διατάξεις της περίπτωσης α' του άρθρου 57 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος. Ο φόρος υπολογίζεται με συντελεστή 5% και 10%, ανάλογα με το ύψος του καθαρού ποσού της παροχής. Η ρύθμιση ισχύει για τα ποσά των συντάξεων άλλων παροχών παρόμοιας φύσης που καταβάλλονται από 1-1-2001 και εφεξής.
- Με νέα διάταξη του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος ορίστηκε ότι από 2-11-2001 οι υποθηκοφύλακες υποχρεούνται να αρνηθούν τη μεταγραφή, μεταξύ άλλων, και του πρακτικού συμβιβαστικής επίλυσης ιδιωτικών διαφορών του άρθρου 214Α του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, εφόσον αφορά μετάθεση ή κατάργηση εμπράγματος δικαιώματος σε ακίνητο, αν δεν προσκομισθεί το πιστοποιητικό ή δεν υποβληθεί η υπεύθυνη δήλωση, που αναφέρονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 81 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος.
- Όσες ανώνυμες εταιρείες και συνεταιρισμοί προβαίνουν με σχετική απόφαση της γενικής συνέλευσης από 2-11-2001 και μετά σε διανομή ή κεφαλαιοποίηση αδιανέμητων κερδών, τα οποία προέρχονται από κέρδη ισολογισμών που έληξαν μέχρι και την 29 Ιουνίου 1992 και τα οποία έχουν ήδη φορολογηθεί στο όνομά τους, δεν οφείλουν πλέον φόρο 5% επί του ποσού που διανέμεται ή κεφαλαιοποιείται. Όσα ποσά, όμως, έχουν ήδη καταβληθεί από διανομή ή κεφαλαιοποίηση των αποθεματικών αυτών πριν την ως άνω ημερομηνία δεν επιστρέφονται. Οι ρυθμίσεις αυτές εφαρμόζονται ανάλογα και σε όλες τις υποθέσεις που εκκρεμούν ενώπιον των δικαστηρίων οποιουδήποτε βαθμού.
- Με το νόμο αυτό ορίστηκε ότι οι διατάξεις του άρθρου 17 του Ν. 2819/2000 καταλαμβάνουν και

τους τόκους από ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου, που καταβάλλονται από 1-8-2001 μέχρι και 31-12-2001.

2.

Με την ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1029423/202/0015/ΠΟΛ1127/16-4-2002 ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, παρασχέθηκαν ορισμένες διευκρινίσεις για την ορθή και ομοιόμορφη εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 16 του Ν. 2992/2002 και του άρθρου 10 του Ν. 2954/2001. Ειδικότερα, αναφορικά με την παρ. 5 του άρθρου 16 του Ν. 2992/2002 για την υποχρέωση του λήπτη φορολογικών στοιχείων εξόφλησης των συναλλαγών, που αφορούν αγορά αγαθών ή λήψη υπηρεσιών αξίας 15.000 € και άνω ανά στοιχείο, μέσω τραπεζικού λογαριασμού ή δίγραμμης επιταγής από 20-3-2002, διευκρινίστηκαν τα ακόλουθα: η νέα διάταξη προβλέφθηκε για τον περιορισμό των εικονικών συναλλαγών και τη διασφάλιση των πραγματικών συναλλαγών και αφορά σε κάθε λήπτη φορολογικού στοιχείου, ανεξάρτητα από την κατηγορία των τηρούμενων από αυτόν βιβλίων του Κώδικα. Στη ρύθμιση εμπίπτουν οι συναλλαγές που διενεργούνται από την 20-3-2002 και εφεξής. Στο πλαίσιο αυτό, ο εκδότης της δίγραμμης επιταγής, για την οποία έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του Ν. 5960/1933, πρέπει να αποδεικνύει τη συναλλαγή με φωτοαντίγραφο της επιταγής ή με άλλο πρόσφορο τρόπο, τηρώντας τα αποδεικτικά στοιχεία για όσο χρόνο ορίζεται από τις διατάξεις του άρθρου 21 παρ. 2 του Κ.Β.Σ. Δίγραμμη μπορεί να καταστεί κάθε επιταγή με διαγράμμιση, δηλ. χάραξη στην πρόσθια όψη αυτής δύο παράλληλων γραμμών, κάθετων ή εγκάρσιων. Για την απόδειξη της συναλλαγής μέσω τραπεζικού λογαριασμού, κρίσιμη είναι η τήρηση από τον λήπτη του στοιχείου των εκδιδόμενων τραπεζικών παραστατικών ή εγγράφων, που αποδεικνύουν την κίνηση του λογαριασμού. Με τη διάταξη αυτή προβλέπεται μεταβατική περίοδος από 20-3-2002 μέχρι 30-4-2002, διάστημα που θεωρείται επαρκές για την ενημέρωση και τη συμμόρφωση με τις νέες ρυθμίσεις. Για τον λόγο αυτό, η μη τήρηση από τους επιτηδευματίες στο εν λόγω διάστημα των προ-

αναφερόμενων υποχρεώσεών τους δεν θα συνεπάγεται την εις βάρος τους επιβολή των κυρώσεων, που προβλέπονται στο Ν. 2523/1997.

3.

Με την ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1035772/676/Α00125/ΠΟΛ1130/17-4-2002 ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, ορίσθηκε ότι για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 19 παρ. 2 περ. δ' του Ν. 2238/94 ορίζεται ως αποδεικτικό εισαγωγής χρηματικών κεφαλαίων από το εξωτερικό και συνυποβάλλεται με την ετήσια δήλωση φορολογίας εισοδήματος το πρωτότυπο του κατά περίπτωση εκδιδόμενου από κάθε Τράπεζα παραστατικού, με την προϋπόθεση ότι περιέχει το ονοματεπώνυμο του δικαιούχου του εισαγόμενου χρηματικού ποσού, το ύψος του ποσού, το νόμισμα και τη χώρα προέλευσης. Λόγω της πολυμορφίας των μηχανογραφικών εφαρμογών και του αυτοματισμού των συναλλαγών, το εν λόγω παραστατικό δεν απαιτείται να είναι το ίδιο για όλα τα πιστωτικά ιδρύματα. Ορίσθηκε, ωστόσο, ότι σε όσες περιπτώσεις οι μοναδικές βεβαιώσεις εισαγωγής συναλλάγματος (Β.Α.Σ.) εξακολουθούν να εκδίδονται, αποτελούν το νόμιμο παραστατικό.

4.

Με την ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1035747/10209/Β0012/ΠΟΛ 1126/17-4-2002 ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, διευκρινίστηκε ότι η ωφέλεια που προκύπτει υπέρ επιχειρήσεων από την άφεση χρέους κατ' εφαρμογή των διατάξεων του Ν. 2789/2000 θα φορολογηθεί ισόποσα σε πέντε (5) συνεχείς χρήσεις, αρχής γενομένης από τη χρήση εντός της οποίας προκύπτει η ωφέλεια από την άφεση του χρέους.

5.

Με το ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1033549/10290/Β0012/ΠΟΛ1132/18-4-2002 ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, διευκρινίστηκε ότι η μετατροπή ατομικής επιχείρησης σε εταιρεία περιορισμένης ευθύνης ή μονοπρόσωπη εταιρεία περιορισμένης ευθύνης δεν είναι εφικτή ούτε με τις ευεργετικές δια-

τάξεις του Ν.Δ. 1297/1972 ούτε με τις γενικές διατάξεις του Ν. 3190/1955.

6.

Με την ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1038084/10115/Β0012/ΠΟΛ 1136/24-4-2002 ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, διευκρινίστηκε ότι κατά τη μεταβίβαση με επαχθή αιτία, δηλ. έναντι ανταλλάγματος, της ψιλής κυριότητας τίτλων μετοχών οφείλεται ο προβλεπόμενος από τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 13 του Ν. 2238/1994 φόρος 5%. Σε περίπτωση που η ψιλή κυριότητα των μετοχών μεταβιβάζεται στο ίδιο πρόσωπο στο οποίο είχε προηγουμένως μεταβιβασθεί η επικαρπία, ο προβλεπόμενος φόρος 5% θα υπολογίζεται στη συνολική αξία των μετοχών, προς αποφυγή καταστρατήγησης των σχετικών διατάξεων.

7.

Με το ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1032543/1540/0016/ΠΟΛ1142/26-4-2002 ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, ρυθμίστηκαν θέματα αναφορικά με την επιστροφή φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων μέσω των Τραπεζών. Η επιστροφή αυτή, μετά την εκκαθάριση από την Γ.Γ.Π.Σ. του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, διενεργείται από τις τράπεζες Εθνική, Εμπορική, Αττικής, ΕFG Eurobank Ergasias, Πειραιώς, Αγροτική, Γενική, Alpha Bank και Novabank. Η Απόφαση ορίζει τις επιμέρους υποχρεώσεις τόσο των φορολογουμένων όσο και των Τραπεζών.

8.

Με την ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1040155/10244/Β0012/ΠΟΛ 1145/8-5-2002 ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, ρυθμίστηκαν ο τύπος και το περιεχόμενο της δήλωσης φορολογίας εισοδήματος τραπεζικών και ασφαλιστικών επιχειρήσεων οικονομικού έτους 2002 και καθορίστηκαν τα δικαιολογητικά έγγραφα ή άλλα στοιχεία που υποβάλλονται με την δήλωση αυτή.

9.

Με την ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1042252/1534/355/0014/ΠΟΛ 1149/15-5-2002 ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, ορίστηκε ότι η ημερομηνία εκπλήρωσης της υποχρέωσης με την ΑΥΟ ΠΟΛ.1257/01, μεταφέρεται την 1η Ιουλίου 2003. Επιτρέπεται η υποβολή των περιοδικών δηλώσεων ΦΠΑ στην αρμόδια ΔΟΥ από τους υποκείμενους που η επιχείρησή τους έχει τεθεί σε εκκαθάριση, πτώχευση ή αδράνεια, εφόσον έχει υποβληθεί δήλωση μεταβολών, από τις επιχειρήσεις που μετασχηματίζονται, μετατρέπονται, συγχωνεύονται, διασπώνται ή απορροφώνται, από το Δημόσιο, τα ΝΠΔΔ, τους Δήμους, τις Κοινότητες, τους συνεταιρισμούς και γενικά τα ν.π. μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και από την Τράπεζα της Ελλάδος.

10.

Με την ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 169830/Β1063/21-5-2002 ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, προσετέθη το ακόλουθο εδάφιο στην 16η παράγραφο της ΚΥΑ 27362/β1312/22-8-2001: για τις επιχειρήσεις που κατέβαλαν εξ ιδίων το αρχικό κεφάλαιο των δανείων τους μέχρι την 31-12-2000, λογίζεται ως ίδια καταβολή το σύνολο των καταβολών, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν με βάση τις ρυθμίσεις του Ν. 128/75.

11.

Με την ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1044171/1369/ΔΕ -Α'/ΠΟΛ 1155/22-5-2002 ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, προβλέφθηκε και ρυθμίστηκε η περαιώση ανέλεγκτων φορολογικών υποθέσεων επιτηδευματιών με βιβλία Α' και Β' κατηγορίας του ΚΒΣ ή χωρίς υποχρέωση τήρησης βιβλίων, χρήσεων 1998 και παλαιότερων. Η ρύθμιση προβλέφθηκε ως προαιρετικός, ειδικός τρόπος επίλυσης των αντίστοιχων φορολογικών διαφορών. Στο Α' Κεφάλαιο ορίζονται οι υπαγόμενες και εξαιρούμενες υποθέσεις, καθώς και ο τρόπος και η διαδικασία προσδιορισμού φορολογικών διαφορών, ενώ στο Β' Κεφάλαιο αυτής ορίζονται η διαδι-

κασία περαιώσης, η βεβαίωση και η καταβολή των φόρων.

12.

Με την ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1044674/3189/647/Α0014/ΠΟΛ 1159/23-5-2002 ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, ορίστηκε ότι οι περιοδικές δηλώσεις ΦΠΑ που υποβλήθηκαν μέσω TAXISNET μέχρι και την φορολογική περίοδο Μαρτίου 2002 και οι υποκείμενοι έλαβαν αριθμό επιτυχούς καταχώρησης της δήλωσής τους στο TAXISNET και στη συνέχεια απορρίφθηκαν λόγω της μη μεταφοράς του αντίστοιχου ακριβούς ποσού μέσω του τραπεζικού συστήματος ή μεταφέρθηκαν τα ακριβή ποσά μέσω του τραπεζικού συστήματος, αλλά δεν βρέθηκε αντίστοιχη υποβληθείσα δήλωση, μπορούν να υποβληθούν στις αρμόδιες ΔΟΥ με καταβολή του αντίστοιχου ποσού μέχρι και 20 Ιουνίου 2002, χωρίς την επιβολή προσαυξήσεων. Για τις δηλώσεις αυτής της κατηγορίας που έχουν ήδη υποβληθεί με επιβολή προσαυξήσεων, προβλέφθηκε η υποβολή αίτησης υπό τον υποκείμενο στην ίδια προθεσμία (20-6-02) για την επιστροφή των προσαυξήσεων.

13.

Με την ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1044675/3190/625/0014/ΠΟΛ 1160/23-5-2002 ΕΓΓΡΑΦΟ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, δόθηκαν διευκρινίσεις-οδηγίες προς τους υποκείμενους στο φόρο, οι οποίοι υποβάλλουν τις δηλώσεις ΦΠΑ μέσω του TAXIS NET, προκειμένου να αποφευχθεί η επανάληψη προβλημάτων κατά την υποβολή των περιοδικών δηλώσεων μέσω του συστήματος αυτού.

14.

Με την ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1045879/327/0015/ΠΟΛ1166/29-5-2002 ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, προβλέφθηκε η απαλλαγή από 1-7-2002 από τη θεώρηση φορολογικών στοιχείων νέας κατηγορίας υποχρέων και κωδικο-

ποιήθηκαν οι διατάξεις των Α.Υ.Ο 1045300/286/0015Β'/ΠΟΛ.1105/6-5-1999 και 1021001/167/0015Β'/ΠΟΛ.1071/25-2-2000. Ειδικότερα, ορίστηκαν οι κατηγορίες των υποχρέων και οι προϋποθέσεις που κατά περίπτωση πρέπει να συντρέχουν αθροιστικά για την υπαγωγή τους στην ρύθμιση αυτή, καθώς και η απαιτούμενη σχετική διαδικασία. Περαιτέρω, ορίστηκε ότι αποφάσεις προϊσταμένων ΔΟΥ, που είχαν εκδοθεί με εξουσιοδοτικές διατάξεις του ΚΦΣ ή ΚΒΣ, για μη θεώρηση ή κατά ειδικό τρόπο θεώρηση μηχανογραφικώς εκδιδόμενων στοιχείων ή στοιχείων με προεκτυπωμένα τα δεδομένα της συναλλαγής, εξακολουθούν να ισχύουν για τις περιπτώσεις που δεν καλύπτονται από την εν λόγω απόφαση.

15.

Με την ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1046323/326/0015/ΠΟΛ1167/29-5-2002 ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, ορίστηκε ότι από 1-9-2002 καθιερώνεται υποχρέωση των επιτηδευματιών που τηρούν βιβλία Γ' κατηγορίας να εκτυπώνουν μέχρι το τέλος του επόμενου μήνα εκείνου που αφορούν οι οικονομικές πράξεις, θεωρημένο ισοζύγιο των λογαριασμών όλων των βαθμίδων, στο οποίο θα εμφανίζονται: τα προοδευτικά αθροίσματα χρέωσης και πίστωσης των λογαριασμών, καθώς και των υπολοίπων αυτών μέχρι το τέλος του προηγούμενου μήνα, τα σύνολα των κινήσεων του μήνα, τα συνολικά αθροίσματα χρέωσης και πίστωσης των λογαριασμών, καθώς και τα υπόλοιπά τους (χρεωστικά και πιστωτικά), μέχρι το τέλος του μήνα που αφορούν. Παράλληλα, καταργείται η τήρηση του ισοζυγίου του Γενικού Καθολικού, η θεώρηση των ημερολογίων πρωτογενών εγγραφών και του ημερησίου φύλλου συναλλαγών, καθώς και η υποχρέωση εκτύπωσης των ημερολογίων και του ημερησίου φύλλου συναλλαγών, τα δεδομένα των οποίων φυλάσσονται με τη χρήση ηλεκτρομαγνητικών μέσων αποθήκευσης, με την υποχρέωση της εκτύπωσής τους εντός 3 ημερών, όταν ζητηθεί από τον φορολογικό έλεγχο. Επιπλέον, από 1-9-2002 οι επιτηδευματίες που τηρούν το βιβλίο αποθήκης με μηχανο-

νογραφικό τρόπο υποχρεούνται αντί της εκτύπωσης της μηνιαίας κατάστασης του βιβλίου αποθήκης ή του θεωρημένου βιβλίου αποθήκης να αποθηκεύουν τα αντίστοιχα δεδομένα σε οπτικό δίσκο (CD-ROM τεχνολογίας WORM), ο οποίος θεωρείται και προστατεύεται από επιπλέον προσπάθειες εγγραφής, ώστε να διασφαλίζονται οι πληροφορίες που περιέχονται σε αυτόν. Τέλος, από 1-7-2002 απαλλάσσονται οι ανώνυμες εταιρείες από τη θεώρηση των βιβλίων πρακτικών γενικών συνελεύσεων των μετόχων, πρακτικών του διοικητικού συμβουλίου και του βιβλίου μετόχων, καθώς και οι εταιρείες περιορισμένης ευθύνης από τη θεώρηση του βιβλίου πρακτικών συνελεύσεων και του βιβλίου διαχείρισης.

16.

Με την ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1095078/10803ΠΕ/Β0012/ΠΟΛ1171/30-5-2002 ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, διευκρινίστηκε ότι οι διατάξεις του Ν. 2166/1993 εφαρμόζονται και σε περίπτωση εισφοράς κλάδου ανώνυμης εταιρείας σε άλλη ανώνυμη εταιρεία, η οποία προηγούμενος έχει προέλθει από μετατροπή ΕΠΕ και όταν η εισφορά αυτή πραγματοποιείται πριν από τη σύνταξη ισολογισμού από την απορροφώσα ΑΕ, αλλά η μετατροπή ΕΠΕ είχε συντάξει κατά το παρελθόν περισσότερους του ενός ισολογισμούς. Και τούτο διότι και μετά τη μετατροπή της ΕΠΕ σε ΑΕ συνεχίζει, σύμφωνα με τον Κ.Ν. 2190/20, η ύπαρξη της ίδιας επιχείρησης, αλλά με τη μορφή ΑΕ και συνεπώς πληρούνται η προϋπόθεση του άρθρου 1 παρ. 2 του Ν. 2166/1993. Τα ανωτέρω έχουν εφαρμογή τόσο στην περίπτωση που η ΑΕ, στην οποία εισφέρεται ο κλάδος ή το τμήμα, έχει προέλθει και από μετατροπή προσωπικής εταιρείας, η οποία τηρούσε βιβλία Γ' κατηγορίας για περισσότερες από μία χρήσεις, όσο και στην περίπτωση απορρόφησης επιχείρησης από υφιστάμενη ΑΕ, που έχει προέλθει από μετατροπή προσωπικής εταιρείας ή ΕΠΕ, εφόσον αυτές έχουν πριν την απορρόφηση κλείσει έναν ισολογισμό δωδεκάμηνης ή μεγαλύτερης διάρκειας.

17.

Με την ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1049957/1418/ΔΕ-Α'/ΠΟΛ1177/11-6-2002 ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, παρασχέθηκαν οδηγίες και διευκρινίσεις για την ομοίμορφη εφαρμογή της Υ.Α. 1044171/1369/ΠΟΛ. 1155/22-5-2002 και ειδικότερα αναφορικά με τις υπαγόμενες στη ρύθμιση και τις εξαιρούμενες υποθέσεις, τον προσδιορισμό των ακαθαρίστων εσόδων, τον προσδιορισμό των καθαρών κερδών, τον προσδιορισμό διαφορών φόρου εισοδήματος, την κατανομή των διαφορών ακαθαρίστων εσόδων για το ΦΠΑ και προσδιορισμό των διαφορών του φόρου, τον προσδιορισμό του ελαχίστου ποσού βεβαιωτέου φόρου, την υποβολή ειδικών σημειωμάτων υπολογισμού των διαφορών φόρων, την επίλυση των υφισταμένων εκκρεμών διαφορών, που αφορούν τις υπαγόμενες στη ρύθμιση χρήσεις, καθώς επίσης την βεβαίωση και καταβολή φόρων.

18.

Με την ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1050795/10180/Β0012/ΠΟΛ1179/13-6-2002 ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, κοινοποιήθηκε η 51436/5-2-2002 Κ.Υ.Α., με την οποία καθορίστηκε σε ευρώ το ύψος καταβολής χρηματικού ποσού (παραβόλου) για την υποβολή αιτήσεων υπαγωγής επενδύσεων ή/και προγραμμαμάτων χρηματοδοτικής μίσθωσης εξοπλισμού ή επιχειρηματικών σχεδίων, σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 8 του Ν. 2601/1998, καθώς και για την υποβολή αιτήσεων ένταξης επενδύσεων στο καθεστώς επιδότησης τόκων, παράλληλα με τη φορολογική απαλλαγή, σύμφωνα με την παρ. 24 του άρθρου 8 του Ν. 2601/1998.

19.

Με την ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 2/20247/0025/17-6-2002 ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, ρυθμίστηκε η παροχή της εγγύησης του Ελληνικού Δημοσίου στην Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος και τις εμπορικές Τράπεζες, για την αποκατάσταση των ζημιών που προκλήθηκαν από τις

πλημμύρες της 3, 4 και 5-11-2001 σε περιοχές της Ανατολικής Αττικής.

20.

Με την ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 2/20250/0025/17-6-2002 ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, συμπληρώθηκε η υπ' αριθ. 2/59439/0025/11-12-2001 Υ.Α. για την παροχή εγγύησης του Ελληνικού Δημοσίου για τη χορήγηση δανείων προς αποκατάσταση των ζημιών, που προκλήθηκαν από τους σεισμούς της 16-9-2001 στις περιοχές του Ν. Μεσσηνίας. Η εγγύηση του Δημοσίου αφορά την Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος και τις εμπορικές Τράπεζες.

21.

Με την ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1052084/10348/Β0012/ΠΟΛ1181/17-6-2002 ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, κοινοποιήθηκε η 52253/25-2-2002 Κ.Υ.Α.,

με την οποία αναπροσαρμόστηκαν χρηματικά ποσά δραχμών, που προβλέπονται σε διατάξεις του αναπτυξιακού Ν. 2601/98 ή σε άλλους νόμους, αλλά αφορούν σε διατάξεις του Ν. 2601/98, μετά τη μετατροπή τους σε ευρώ και την στρογγυλοποίησή τους, για την αποκατάσταση της λειτουργικότητας του νόμου αυτού.

22.

Με την ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1052803/10475/Β0012/ΠΟΛ1183/20-6-2002 ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, κοινοποιήθηκε η υπ' αριθ. 330/2002 Γνωμοδότηση του Ν.Σ.Κ., σύμφωνα με την οποία η μεταβίβαση μετοχών κατά την εκκαθάριση των Συμβολαίων Μελλοντικής Εκπλήρωσης (Σ.Μ.Ε.), που συνήφθησαν στα πλαίσια της λειτουργίας του Χρηματιστηρίου Παραγώγων Αθηνών (Χ.Π.Α.), δεν υπόκεινται σε φόρο 0,3%, που επιβάλλεται σύμφωνα με τις διατάξεις του εδαφίου 1 της παρ. 2 του άρθρου 9 του Ν. 2579/1998, όπως ισχύει.

ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

Επιμέλεια: Αλεξάνδρα Μανιάτη

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

*Youth unemployment in the OECD:
demographic shifts, labour market institutions and macroeconomic shocks*
Working Paper No. 155

Στη μελέτη χρησιμοποιείται ένα δείγμα χωρών του ΟΟΣΑ προκειμένου να εκτιμηθεί η συνάφεια του σχετικού μεγέθους του πληθυσμού των νέων, των θεσμών που διέπουν την αγορά εργασίας και των μακροοικονομικών κραδασμών για την αιτιολόγηση των παρατηρούμενων σχετικών ποσοστών ανεργίας των νέων.

Οι μελετητές διαπιστώνουν ότι οι διακυμάνσεις του μεγέθους του πληθυσμού των νέων, οι οποίες δημιουργήθηκαν από την έκρηξη γεννήσεων των δεκαετιών 1950 και 1960, καθώς και από τη μεταγενέστερη πτώση της γεννητικότητας σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, συνδέονται απόλυτα με τις διακυμάνσεις των σχετικών ποσοστών ανεργίας των νέων. Διαπιστώνουν επίσης ότι ορισμένοι θεσμοί που διέπουν την αγορά εργασίας συμβάλλουν στην αύξηση της ανεργίας των νέων και ότι η προσαρμογή στους μακροοικονομικούς κραδασμούς έχει επηρεάσει περισσότερο τους νέους εργαζόμενους παρά τους μεγαλύτερους σε ηλικία. Έτσι, δια-

τυπώνουν ένα απλό θεωρητικό μοντέλο που στηρίζεται στην ατελή δυνατότητα υποκατάστασης εργαζομένων διαφορετικών ηλικιών και στο μη καταμεριστικό ρόλο των (ειδικών για κάθε ηλικία) μισθών.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ www.ecb.int/pub/wp/ecbwp155.pdf

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Towards a new early warning system of financial crises
Working Paper No. 145

Κατά την τελευταία δεκαετία σημειώθηκαν πολυάριθμες χρηματιστικές κρίσεις στις οικονομίες των αναδυόμενων αγορών, οι οποίες συχνά είχαν καταστροφικές οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές επιπτώσεις. Σε πολλές περιπτώσεις οι κρίσεις αυτές δεν περιορίστηκαν σε μεμονωμένες οικονομίες, αλλά μεταδόθηκαν και σε άλλες αγορές. Ως αποτέλεσμα τα διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα έχουν αναπτύξει μοντέλα για Συστήματα Εγκαιρης Προειδοποίησης (ΣΕΠ), με στόχο τον εντοπισμό οικονομικών αδυναμιών και τρωτών σημείων στις αναδυόμενες αγορές και τελικά την πρόβλεψη τέτοιων γεγονότων.

Στόχος της μελέτης αυτής είναι να παρουσιάσει ένα νέο υπόδειγμα ΣΕΠ, το οποίο επιφέρει σημαντικές βελτιώσεις στα υφιστάμενα μοντέλα. Επίσης ελέγχεται ο ρόλος ενός ευρέος συνόλου οικονομικών και νομισματικών μεταβλητών στις χρηματιστικές κρίσεις. Η μελέτη καταλήγει σε γενικά συμπεράσματα για τον καλύτερο δυνατό σχεδιασμό μοντέλων ΣΕΠ από τα πρόσωπα που καθορίζουν πολιτικές.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ www.ecb.int/pub/wp/ecbwp145.pdf

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

The Euro bloc, the Dollar bloc and the Yen bloc: how much monetary policy independence can exchange rate flexibility buy in an interdependent world

Working Paper No. 154

Οι οικονομολόγοι συχνά τονίζουν την ύπαρξη της “ανέφυκτης τριάδας”, δηλαδή την αδυναμία μιας χώρας να έχει ταυτόχρονα ανοικτές κεφαλαιαγορές, σταθερές συναλλαγματικές ισοτιμίες και ανεξάρτητη νομισματική πολιτική. Ωστόσο έχει διατυπωθεί η υπόθεση ότι μια κυβέρνηση μπορεί να επιδιώξει να πετύχει δύο από τους τρεις αυτούς στόχους. Πιο συγκεκριμένα, έχει υποστηριχθεί ότι μια ανοικτή οικονομία μπορεί να ασκήσει πλήρη νομισματική ανεξαρτησία, αν απλώς αφήσει τη συναλλαγματική ισοτιμία της να διακυμανθεί. Αντικείμενο της μελέτης αυτής είναι να εξεταστεί αν πραγματικά ισχύει αυτή η υπόθεση της “εφυκτικής διττότητας”.

Οι συγγραφείς εξετάζουν εμπειρικά σ’ ένα ευρύ δείγμα ανεπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χωρών αν οι χώρες με πιο ευέλικτα νομισματικά καθεστώτα έχουν πράγματι περισσότερη αυτονομία στην άσκηση της νομισματικής πολιτικής απ’ ό,τι εκείνες με λιγότερο ευέλικτα καθεστώτα, καθώς και αν η στροφή προς την προσαρμοστικότητα των συναλλαγματικών ισοτιμιών επιτρέπει στις χώρες να αποκτήσουν νομισματική ανεξαρτησία.

Τα αποτελέσματα για αρκετές ανοικτές αναδυόμενες αγορές και χώρες του Μηχανισμού Συναλλαγματικών Ισοτιμιών δεν δείχνουν συστηματική σύνδεση ανάμεσα στην ευελιξία των συναλλαγματικών ισοτιμιών και τη νομισματική ανεξαρτησία. Διαπιστώνεται επίσης ότι η Fed εξακολουθεί να είναι η κυρίαρχη δύναμη στις κεφαλαιαγορές σε όλον τον κόσμο, αν και έχει δημιουργηθεί ένα “μπλοκ ευρώ” στην Ευρώπη και οι αποφάσεις για τη νομισματική πολιτική της ΕΕ αποκτούν ολοένα και μεγαλύτερη βαρύτητα.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: www.ecb.int/pub/wp/ecbwp154.pdf

ΤΡΑΠΕΖΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΔΙΑΚΑΝΟΝΙΣΜΩΝ

The changing information content of market interest rates

BIS Quarterly Review (June 2002)

Η μελέτη δημοσιεύεται στο τεύχος Ιουνίου της τριμηνιαίας επιθεώρησης της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών. Σύμφωνα με τους συντάκτες οι περισσότερες κεντρικές τράπεζες βασίζονται σε ποικίλες πηγές πληροφοριών για να διαμορφώσουν την άποψή τους για την οικονομία και να αξιολογήσουν ανάλογα την κατεύθυνση της νομισματικής πολιτικής. Μία από τις σημαντικές πηγές είναι οι τιμές των διαφόρων μορφών τίτλων που είναι αντικείμενο διαπραγμάτευσης στις χρηματαγορές και κεφαλαιαγορές, καθώς πρόκειται για αποφασιστικής σημασίας συνδέσμους στο μηχανισμό μετάδοσης της νομισματικής πολιτικής, αφού εμψυεύουν προσδοκίες για τη μελλοντική πορεία της νομισματικής πολιτικής και της οικονομίας και είναι διαθέσιμες σε πραγματικό χρόνο. Ωστόσο πολλοί διαφορετικοί παράγοντες μπορεί να επηρεάζουν τις τιμές των χρηματοοικονομικών τίτλων, συμπεριλαμβανομένων των κινήσεων σε επιτόκια μηδενικού κινδύνου, της αντίληψης των κινδύνων που εμπερικλείουν διάφορα στοιχεία ενεργητικού και των μεταβολών της αξίας που οι επενδυτές αποδίδουν στη ρευστότητα. Συνεπώς η εξαγωγή πληροφοριών από αυτές τις τιμές μπορεί να αποδειχθεί δυσχερής.

Η μελέτη καταλήγει, μεταξύ άλλων, στο ότι η σπουδαιότητα των μεμονωμένων παραγόντων έχει αμβλυνθεί τα τελευταία χρόνια, με σημαντικές επιπτώσεις στο πληροφοριακό περιεχόμενο των επιτοκίων της αγοράς και πιθανώς στις κατάλληλες στρατηγικές των ιδιωτών επενδυτών ως προς τις επενδύσεις και την αντιστάθμιση κινδύνου.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: www.bis.org/publ/qtrpdf/r_qt0206e.pdf

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ

FBE News – June 2002

EU legislation: less haste and more speed! (Editorial)

Στο τεύχος Ιουνίου του ενημερωτικού της εντύπου η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ομοσπονδία (ΕΤΟ) θίγει ένα ζήτημα που επανέρχεται συνεχώς και αφορά την ΕΕ και τον ευρωπαϊκό χρηματοπιστωτικό τομέα: τη βραδύτητα με την οποία ψηφίζεται η νέα κοινοτική νομοθεσία και επικαιροποιείται η παλαιά. Η ταχεία ανάπτυξη του χρηματοπιστωτικού τομέα, την οποία τροφοδοτεί η παγκοσμιοποίηση και η επανάσταση της πληροφορικής, απαιτεί η μελλοντική νομοθεσία της ΕΕ να συμφωνείται ταχύτερα και να επικαιροποιείται ευκολότερα.

Ο Γενικός Γραμματέας της ΕΤΟ, απηχώντας τις απόψεις των ευρωπαϊκών εμπορικών τραπεζών, σημειώνει ότι το πλαίσιο Lamfalussy συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό στη διασφάλιση της απαραίτητης ταχύτητας και ευελιξίας, τουλάχιστον για τις αγορές χρεογράφων. Ωστόσο η ταχύτητα και η ευελιξία μόνο δεν επαρκούν. Το περιεχόμενο της νομοθεσίας πρέπει να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της αγοράς. Για να υπάρξει μια αποτελεσματική Ευρωπαϊκή Ενιαία Αγορά Χρηματοοικονομικών Υπηρεσιών, πρέπει να δημιουργηθούν συνετοί, σαφείς και αναμφίλεκτοι κανόνες, οι οποίοι δεν θα επιδέχονται έντονα διαφορετικές ερμηνείες σε εθνικό επίπεδο.

Η πλήρης, ανοικτή διαβούλευση με τον κλάδο πριν προταθεί επίσημα ένα νομοθετικό κείμενο θα είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία καλύτερης νομοθεσίας, η οποία θα απαιτούσε πολύ λιγότερες τροποποιήσεις κι έτσι θα περνούσε τη νομοθετική διαδικασία με τη μικρότερη δυνατή καθυστέρηση. Η βιαστική διαβούλευση,

όπως στην περίπτωση των Οδηγιών για τα ενημερωτικά δελτία και τις πράξεις χειραγώγησης της αγοράς, έχει ως μοναδικό αποτέλεσμα μεταγενέστερες καθυστερήσεις. Οι οιωνοί μοιάζουν να είναι καλύτεροι για την αναθεώρηση της Οδηγίας για τις επενδυτικές υπηρεσίες, καθώς μεγάλες προσπάθειες καταβάλλονται στη διαδικασία διαβούλευσης.

Μια μεγάλη πρόκληση που αναμένεται είναι η εφαρμογή του νέου Συμφώνου της Βασιλείας, το οποίο θα πρέπει να έχει ολοκληρωθεί έως το τέλος του επόμενου έτους. Η έγκριση εφαρμογή των νέων κανόνων κεφαλαιακής επάρκειας στην ΕΕ θα είναι θεμελιώδης για τη διατήρηση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας του ευρωπαϊκού τραπεζικού τομέα. Η ΕΕ θα έχει στη διάθεσή της μόνο δύο χρόνια για να προτείνει και να υιοθετήσει την αντίστοιχη νομοθεσία, προκειμένου να τηρήσει το χρονικό περιθώριο του έτους 2006 για την υιοθέτησή τους σε διεθνές επίπεδο. Πρόκειται για πολύ περιορισμένο περιθώριο, ιδιαίτερα αν λάβουμε υπόψη τις εκλογές του 2004 για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Δεν θα υπάρχει χρόνος ούτε για βιαστικές διαβουλεύσεις ούτε για μεταμέλεια. Αποψη της ΕΤΟ είναι ότι το σχέδιο οδηγίας πρέπει να είναι όσο το δυνατόν πιο ορθό και πλήρες. Αν δεν συμβεί αυτό, τότε οι καθυστερήσεις στη νομοθετική διαδικασία θα είναι αναπόφευκτες, προς ζημίαν των ευρωπαϊκών τραπεζών.

Για να αποφευχθεί κάτι τέτοιο, πρέπει να ξεκινήσει άμεσα πλήρης διαβούλευση με τον τραπεζικό κλάδο.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: www.fbe.be/newsletter/news02/index.html

CSR EUROPE
The CSR Magazine
April 2002

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η τριμηνιαία έκδοση “CSR Europe”, του ευρωπαϊκού δηλαδή επιχειρηματικού δικτύου για την εταιρική κοινωνική ευθύνη, στόχος του οποίου είναι η ανάδειξη και προώθηση των σχετικών προβληματισμών στην Ευρώπη. Το τεύχος Απριλίου περιέχει μεταξύ άλλων ένα ειδικό άρθρο για τα ΜΜΕ και το ρόλο τους στην εταιρική κοινωνική ευθύνη, τόσο ως διαύλων διάδοσης σχετικών πληροφοριών όσο και ως εταιρειών που πρέπει και οι ίδιες να ευαισθητοποιηθούν και να εφαρμόσουν τις ανάλογες πρακτικές.

Στην ύλη του περιοδικού περιλαμβάνεται επίσης παρουσίαση του πρώτου ευρωπαϊκού forum κοινωνικών εταίρων για την εταιρική κοινωνική ευθύνη (European multi Stakeholder Forum on CSR), στόχος του οποίου είναι να δημιουργήσει ένα ουδέτερο ευρωπαϊκό βήμα δημόσιας συζήτησης, που θα προωθήσει τη διαφάνεια και τη σύγκλιση των πρακτικών και μέσω των εταιρικής κοινωνικής ευθύνης.

Αξίζει επίσης να αναφερθεί ότι στις βιβλιοπαρουσιάσεις περιλαμβάνεται έκδοση που αφορά ειδικά τον τραπεζικό τομέα, με τίτλο “Sustainable Finance & Banking”

και συγγραφέα τον M. Jeucken, οικονομολόγο της ολλανδικής Rabobank. Το βιβλίο περιγράφει τη σχέση αλληλεξάρτησης που υπάρχει ανάμεσα στην κοινωνία, το περιβάλλον και το χρηματοοικονομικό κόσμο και σκιαγραφεί την κρίσιμη συμβολή που μπορούν να προσφέρουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στην καθιέρωση μιας πραγματικής “κουλτούρας των τριών συντελεστών”.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: www.csreurope.org/csr_europe/Activities/activitiesframes.htm?content=Communications/Publications/CSRMagazines.htm

EUROPEAN CENTRAL BANK

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
Self vs public discipline in the financial field
Tommaso Padoa-Schioppa

Κείμενο διάλεξης του κ. T. Padoa-Schioppa, μέλους της Εκτελεστικής Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, στη London School of Economics. Αντικείμενό της είναι η επιλογή μεταξύ των διαφόρων μεθόδων ρύθμισης και εποπτείας του χρηματοπιστωτικού τομέα της οικονομίας κάτω από τις σημερινές συνθήκες λειτουργίας των αγορών και οι επιπτώσεις της ως προς την επίτευξη των στόχων της συστημικής σταθερότητας και της προστασίας των επενδυτών.

Στην ομιλία του ο κ. Schioppa πραγματεύεται την ταυτόχρονη ανάπτυξη της ρύθμισης στο χρηματοπιστωτικό τομέα πάνω σε δύο βασικούς άξονες. Πρώτον, τη χρήση χρηματοοικονομικών προτύπων αντί κανόνων που βασίζονται στη νομοθεσία και δεύτερον, την ανάπτυξη ρύθμισης προσανατολισμένης στις διαδικασίες (process-oriented) με βάση τους μηχανισμούς εσωτερικού ελέγχου των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και όχι τους παραδοσιακούς απλούς και εύκολα επαληθεύσιμους κανόνες. Επίσης ο ομιλητής θίγει το ζήτημα πολιτικής που προκύπτει αναφορικά με τον τρόπο διατήρησης αποτελεσματικού ελέγχου όταν σημαντικές εξουσίες αυτορρύθμισης ανατίθενται στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: www.ecb.int/key/02/sp020520.pdf

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ, ΣΤΟ SITE ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
ΔΕΙΤΕ ΤΙΣ ΣΕΛΙΔΕΣ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΟ
e-banking

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

ΕΝΩΣΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 2002

ΔΙΑΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

- ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΠΛΗΡΩΜΩΝ / ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ / ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ
- ΝΟΜΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ
- ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ
- ΕΡΓΑΣΙΑΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ
- ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ
- ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ
- ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΡΑΠΕΖΩΝ
- ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ
- ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

1. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ 2560/2001 ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΕΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΣΕ ΕΥΡΩ

Με στόχο την ενημέρωση των τραπεζών αναφορικά με την πρακτική εφαρμογή και τις επιπτώσεις του Κανονισμού ΕΚ/2560/2001, τόσο για τις κάρτες όσο και για τις διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ, η ΕΕΤ ενημέρωσε τα μέλη της με τα ερμηνευτικά κείμενα τα οποία παρήχθησαν τόσο από ομάδες εργασίας της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας, όσο και από το Government Experts Working Group της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Επίσης με επιστολές της, αφενός μεν ενημέρωσε το Υπουργείο Ανάπτυξης (Γενική Γραμματεία Καταναλωτή) σχετικά με τα μέτρα που έχουν λάβει οι τράπεζες προκειμένου να εναρμονισθούν με τις διατάξεις του Κανονισμού και αφετέρου επεσήμανε στις τράπεζες την από 1ης Ιουλίου του 2002 εφαρμογή του άρθρου 3 του Κανονισμού για τις διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ με κάρτες.

Σύμφωνα με τις απαντήσεις των τραπεζών που εκδίδουν κάρτες, προκύπτει ότι ο κλάδος είναι προετοιμασμένος και έχει υιοθετήσει την αρχή της ενιαίας τιμολόγησης εγχώριων και διασυνοριακών πληρωμών σε ευρώ με κάρτες, μέχρι του ποσού των 12.500 ευρώ.

2. ΚΕΙΜΕΝΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΜΕ ΤΙΤΛΟ “A POSSIBLE LEGAL FRAMEWORK FOR THE SINGLE PAYMENT AREA IN THE INTERNAL MARKET”

Το Μάιο η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ομοσπονδία διαβίβασε σε όλες τις εθνικές ενώσεις τραπεζών, κείμενο εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με

τίτλο *A Possible Legal Framework for the Single Payment Area in the Internal Market*. Στα πλαίσια του Προγράμματος Δράσης για τις Χρηματοπιστωτικές Υπηρεσίες (Financial Services Action Plan), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε αυτό το κείμενο εργασίας, ειδικά για τις Χρηματοπιστωτικές Υπηρεσίες Μικρής Αξίας (Retail Financial Services).

Στο κείμενο εργασίας γίνεται μια καταγραφή του σημερινού θεσμικού πλαισίου των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών μικρής αξίας και περιγράφονται οι ανάγκες διαμόρφωσης ενός ενιαίου, περιεκτικού και σύγχρονου θεσμικού πλαισίου για τις πληρωμές μικρής αξίας στην Εσωτερική Αγορά. Όπως αναφέρεται, το κείμενο εργασίας θα αποτελέσει αντικείμενο διαβούλευσης με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς και το χρηματοπιστωτικό τομέα στην Ευρώπη.

Η ΕΕΤ διαβίβασε στις τράπεζες, το κείμενο εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, καθώς και συμπληρωματικό κείμενο της ΕΤΟ, με κάποια πρώτα σχόλια. Στόχος της ΕΕΤ είναι η ενημέρωση των τραπεζών και η συλλογή των σχολίων τα οποία ενδεχομένως θα υπάρξουν, προκειμένου αφενός να διαβιβαστούν στην ΕΤΟ και αφετέρου να γνωστοποιηθούν οι θέσεις των ελληνικών τραπεζών στους εθνικούς μας εκπροσώπους στην ομάδα εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που προετοίμασε το κείμενο.

3. ΣΥΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ EUROPEAN PAYMENTS COUNCIL

Στις 17 Ιουνίου πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες η πρώτη συνεδρίαση του European Payments Council (EPC).

Το European Payments Council ιδρύθηκε με πρωτοβουλία της ευρωπαϊκής τραπεζικής κοινότητας. Αποστολή του EPC είναι να παράσχει στις ευρωπαϊκές τράπεζες και ιδιαίτερα στον κλάδο των πληρωμών, τον αναγκαίο στρατηγικό προσανατολισμό και την καθοδήγηση, ώστε να δημιουργηθεί η ενιαία Ευρωπαϊκή Αγορά Πληρωμών (the Single European Payment Area – SEPA) και σε τελευταία ανάλυση να οδηγήσει τον κλάδο στη δημιουργία αποτελεσματικών, κερδοφόρων και πλήρως αποδεκτών ευρωπαϊκών συστημάτων πληρωμών.

Ειδικότερα το EPC θα ασχοληθεί με τα εξής:

- Να διευκολύνει τη δημιουργία συμφωνιών που θα οδηγήσουν στο κτίσιμο της SEPA, να καθορίσει τις διαδικασίες σύγκλισης και να παρακολουθήσει την τήρηση των σχετικών χρονοδιαγραμμάτων.
- Να επικοινωνεί και να προτείνει λύσεις προς τις αρχές (Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Ευρωπαϊκή Επιτροπή) για λογαριασμό του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού κλάδου.
- Να αποφασίζει για τις συλλογικές επενδύσεις που απαιτούνται για να επιτευχθούν οι συμφωνηθέντες στόχοι και
- Να αποτελεί το στρατηγικό συνομιλητή του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών σε θέματα πληρωμών.

Μέλη του EPC είναι εκπρόσωποι μεγάλων τραπεζών, εκπρόσωποι εθνικών ενώσεων τραπεζών και εκπρόσωποι των ευρωπαϊκών ενώσεων τραπεζών.

Με στόχο την πιο άμεση και ταχεία συνεργασία του EPC με το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών, θα συσταθεί ένα ολιγομελές συντονιστικό όργανο επονομαζόμενο EPC Coordination Group. Επίσης θα συσταθούν άμεσα και οι κατωτέρω αναφερόμενες πέντε ομάδες εργασίας (WG) οι οποίες θα παίρνουν κατευθύνσεις και θα αναφέρονται στο EPC.

Customer Requirements WG

Αποστολή της ομάδας εργασίας θα είναι:

- Να καθορίσει το πλαίσιο και τις διαδικασίες ώστε να παρακολουθεί τα διάφορα μέσα πληρω-

μών από πλευράς όγκου, ποσοστού ανάπτυξης, επιπέδου ωρίμανσης και επιχειρηματικότητας.

- Να μελετήσει τη ζήτηση και να καθορίσει τους κανόνες και το πλαίσιο λειτουργίας ενός πανευρωπαϊκού συστήματος άμεσων χρεώσεων.
- Να ξεκαθαρίσει την πολιτική για την απόσυρση των επιταγών και να μελετήσει τα εναλλακτικά μέσα πληρωμής.
- Να καθορίσει τις απαιτήσεις και τα πρότυπα που πρέπει να καθιερωθούν για να αναπτυχθούν οι ηλεκτρονικές και εξ αποστάσεως πληρωμές (electronic & mobile payments).

End to end STP WG

Αποστολή της ομάδας εργασίας θα είναι:

- Να καθορίσει και να συστήσει τα πρότυπα, τους κανόνες και τα επίπεδα εξυπηρέτησης για τις μεταφορές πιστώσεων, τις κάρτες και τις επιταγές.
- Να καθορίσει τα χρονοδιαγράμματα εφαρμογής των προτύπων και να προσδιορίσει πρότυπα που προσδίδουν προστιθέμενη αξία στα μέσα πληρωμών.

Infrastructure WG

Αποστολή της ομάδας εργασίας θα είναι:

- Να συλλέξει τις πληροφορίες που αφορούν τις τεχνικές υποδομές, τα πρότυπα κλπ. σε κάθε ευρωπαϊκή χώρα.
- Να αναπτύξει μια ισορροπημένη επιχειρηματική πρόταση που θα στηρίζει τη δημιουργία ενός πανευρωπαϊκού αυτόματου γραφείου συμψηφισμού (ACH).
- Να επεξεργασθεί τις προϋποθέσεις ώστε η τεχνολογική υποδομή να είναι σε λειτουργία στα μέσα του 2003 και να επιτρέπει τις διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων που έχουν τα χαρακτηριστικά STP (Straight Through Processing).
- Να αναπτύξει το ανάλογο επικοινωνιακό πλάνο.

Cards WG

Αποστολή της ομάδας εργασίας θα είναι:

- Να διαμορφώσει το όραμα για την ευρωπαϊκή σύγκλιση των προϊόντων καρτών, των προτύπων και της δομής των διατραπεζικών προμηθειών (interchange fees).

➤ Να δημιουργήσει μέχρι το τέλος του 2002 ένα λευκό βιβλίο με τις απόψεις, τις προτιμήσεις και τις επιλογές του κλάδου.

Cash WG

Αποστολή της ομάδας εργασίας θα είναι:

➤ Να διαμορφώσει μία μακροχρόνια στρατηγική που θα οδηγήσει στη μείωση της χρήσης των τραπεζογραμμάτων.

➤ Να προτείνει ενέργειες που θα κατατείνουν στη μείωση του κόστους διαχείρισης των τραπεζογραμμάτων από τις τράπεζες.

➤ Να αναπτύξει μια σειρά συστάσεων για διαπραγματεύσεις με το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών.

4. ΜΕΤΑΘΕΣΗ ΤΗΣ ΑΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑΣ ΣΤΙΣ 7 ΜΑΪΟΥ 2002

Η μετάθεση της αργίας της Πρωτομαγιάς, όπου το Πανευρωπαϊκό Σύστημα TARGET είχε αργία, ενώ η εγχώρια αγορά ήταν ανοικτή (χωρίς να υπάρχει κάποια παρέκκλιση από την ΕΚΤ, όπως στην περίπτωση της Μ. Παρασκευής και της Δευτέρας του Πάσχα των Καθολικών, όταν αυτό δεν συμπίπτει με το Ορθόδοξο Πάσχα), αντιμετωπίστηκε χωρίς ιδιαίτερα προβλήματα. Οι τράπεζες μέλη και τα συνδεδεμένα μέλη της ΕΕΤ, ακολουθώντας τις κατευθυντήριες οδηγίες, οι οποίες περιγράφηκαν στη διευκρινιστική επιστολή της Γενικής Γραμματείας της ΕΕΤ προς τις Διοικήσεις, δεν αντιμετώπισαν ιδιαίτερα προβλήματα.

Ανακεφαλαιώνοντας τις οδηγίες, ισχύουν τα ακόλουθα όταν το TARGET έχει αργία και η εγχώρια αγορά είναι ανοικτή:

1. Το Σύστημα TARGET/HERMES θα είναι κλειστό (αργία Συστήματος TARGET).
2. Τα ταμεία της Τράπεζας της Ελλάδος αλλά και οι λογαριασμοί ταμειακού αποθέματος της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος δεν θα δίνουν μετρητά στις τράπεζες.
3. Το ΣΑΤ θα είναι κλειστό.
4. Η ΗΔΑΤ θα είναι ανοικτή.
5. Το ΧΑΑ και το ΧΠΑ θα είναι κλειστά.
6. Όλα τα συστήματα της ΔΙΑΣ θα αντιμετωπίζουν την ημέρα αυτή ως αργία.

7. Το Γραφείο Συμφηφισμού Αθηνών δεν θα κάνει συμφηφισμό επιταγών ευρώ (αντίθετα επιταγές συναλλάγματος θα συμφηφίζονται κανονικά).

8. Τα εγκατεστημένα στην Ελλάδα πιστωτικά ιδρύματα θα είναι μεν ανοικτά, αλλά λόγω της αργίας του Συστήματος TARGET/HERMES:

➤ δεν θα πραγματοποιηθούν διατραπεζικές συναλλαγές,

➤ όλες οι λογιστικές εγγραφές της ημέρας αργίας του Συστήματος TARGET θα λογιστικοποιούνται την επόμενη εργάσιμη ημέρα.

Το γεγονός ότι η ημέρα εκείνη θα είναι εργάσιμη αλλά δεν θα λειτουργούν τα συστήματα πληρωμών DIASCHEQUE της ΔΙΑΣ, καθώς και το Γραφείο Συμφηφισμού Αθηνών και επιπλέον δεν θα είναι δυνατές οι διατραπεζικές συναλλαγές, συνεπάγεται τα ακόλουθα:

A) Η εμφάνιση επιταγής στην ίδια τράπεζα επί της οποίας τηρείται ο λογαριασμός δεν δημιουργεί πρόβλημα, καθόσον η επιταγή θα ελέγχεται και θα πληρώνεται ή θα σφραγίζεται, όπως κάθε συνήθη εργάσιμη ημέρα, μέσω του εσωτερικού συστήματος της τράπεζας.

B) Χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή κατά την αγορά επιταγής άλλης τραπεζής, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι η ΔΙΑΣ αποστέλλει τα αρχεία απορρίψεων εντός 2 ημερών από την εμφάνιση και δεν θα λειτουργεί την ημέρα εκείνη. Πέραν των συνήθων περιπτώσεων της εμφάνισης επιταγής έβδομης και όγδοης ημέρας, η οποία εισάγεται στο DIASCHEQUE με τον κίνδυνο να επιστραφεί στον πελάτη ασφράγιστη, παρόμοιος κίνδυνος υπάρχει πλέον και για τις επιταγές της ημέρας που θα εμφανιστούν την προηγούμενη εργάσιμη ημέρα και την ημέρα όπου το Σύστημα TARGET θα είναι κλειστό, αλλά η εθνική αγορά ανοικτή.

5. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΔΙΑΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

Κατά τη διάρκεια του δεύτερου τριμήνου του 2002 πραγματοποιήθηκαν δύο συνεδριάσεις της Διατραπεζικής Επιτροπής Κίνησης Κεφαλαίων της ΕΕΤ κατά τη διάρκεια των οποίων αποφασίστηκε:

1. Να σταλεί επιστολή από την Ένωση Ελληνικών Τραπεζών προς την Τράπεζα της Ελλάδος και το Υπουργείο Οικονομικών σε σχέση με τα δικαιολογητικά που απαιτούνται για την εκτέλεση μιας διασυνοριακής μεταφοράς πίστωσης μέχρι ποσού 12.500 ευρώ και τα οποία παρεμποδίζουν την αυτοματοποιημένη εκτέλεση των διασυνοριακών μεταφορών πίστωσης εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
2. Να ολοκληρωθεί το συντομότερο δυνατό το Διατραπεζικό Φυλλάδιο για την εκ των προτέρων πληροφόρηση της πελατείας και τη διαφάνεια των επιβαλλόμενων στον πελάτη-εντολέα εξόδων, σε σχέση με τις διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων, σύμφωνα με τις διατάξεις του Αρθρου 4 του Κανονισμού 2560/2001.
Επίσης, υπήρξε εκτενής αναφορά:
1. Στις πανευρωπαϊκές εξελίξεις σε θέματα κίνησης κεφαλαίων. Οι εκπρόσωποι των τραπεζών ενημερώθηκαν για τις πρωτοβουλίες που αναπτύσσονται για την επίτευξη του στόχου της ενιαίας αγοράς πληρωμών στη ζώνη του ευρώ (SEPA) και τη σύσταση ειδικών ομάδων εργασίας, στα πλαίσια του EPC, από την Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ομοσπονδία. Παράλληλα υπήρξε μια πρώτη ανταλλαγή απόψεων για το ρόλο των ελληνικών τραπεζών αλλά και της ΔΙΑΣ, μέσω του συστήματος DiasTransfer, στις νέες αυτές εξελίξεις.
2. Στα συμπεράσματα της συνεδρίασης ομάδας εργασίας της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας, για την πρακτική εφαρμογή των διατάξεων του Κανονισμού 2560/2001, όσον αφορά τις διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων, η οποία πραγματοποιήθηκε στις 17 Απριλίου στα γραφεία της ΕΤΟ.
3. Στο τελικό κείμενο της Σύμβασης EUROCRED για τις διασυνοριακές πληρωμές μικρής αξίας εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία καταρτίστηκε μετά από πρωτοβουλία των μεγαλύτερων ευρωπαϊκών τραπεζών και των τριών ενώσεων πιστωτικού τομέα της Ευρώπης.

6. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕ ΑΠΟΛΕΣΘΕΙΣΕΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΚΑΡΤΕΣ

Η Γενική Γραμματεία της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών, με παλαιότερη επιστολή της προς τις Διοικήσεις των τραπεζών, ζητούσε την αποστολή σε μηνιαία βάση στατιστικών στοιχείων συνδεδεμένων με τις ζημίες των τραπεζών από απολεσθείσες και κλαπείσες πιστωτικές κάρτες. Σκοπός της ενέργειας αυτής ήταν η διαπίστωση των συνεπειών για τις τράπεζες-εκδότες καρτών, της Υπουργικής Απόφασης αριθ. Ζ1-178/9.3.2001, η οποία σε περίπτωση απώλειας της κάρτας περιορίζει την ευθύνη του κατόχου σε 150 ευρώ.

Κατά το μήνα Απρίλιο υπήρξε συνάντηση με τους εκπροσώπους της Διατραπεζικής Επιτροπής για την Ασφάλεια Καρτών, με στόχο την ανταλλαγή απόψεων για την εξασφάλιση τόσο της ομοιογένειας των παρεχομένων πρωτογενών πληροφοριών, όσο και της μέγιστης δυνατής χρησιμότητας των παραγομένων σχετικών πληροφοριών για τα μέλη της ΕΕΤ.

Μετά από εκτενή συζήτηση η διατραπεζική επιτροπή ομόφωνα αποφάσισε τα ακόλουθα:

1. Ως προς το είδος των πληροφοριών οι τράπεζες θα αποστέλλουν στην Ένωση δύο ποσοστά:
 - 1Α) το ποσοστό των απολεσθεισών πιστωτικών καρτών επί του συνόλου των καρτών που έχουν εκδοθεί και είναι σε ισχύ και
 - 1Β) το ποσοστό των συναλλαγών που αμφισβητήθηκαν επί του συνολικού τζίρου (αγορές και αναλήψεις μετρητών).
 Στα ποσοστά αυτά θα περιλαμβάνονται:
 - Κλαπείσες ή απολεσθείσες
 - Παραχαραγμένες και
 - Πλαστές πιστωτικές κάρτες
2. Ως προς τη συχνότητα αποστολής των στατιστικών στοιχείων στην ΕΕΤ θα γίνεται ανά τρίμηνο (αρχής γενομένης από το 2002) και θα πρέπει να αποστέλλονται στην ΕΕΤ μέχρι το τέλος του επόμενου μήνα. Η ΕΕΤ θα επεξεργάζεται τα στοιχεία και θα προωθεί τη στατιστική πληροφόρηση στις τράπεζες το αργότερο ένα μήνα μετά την παραλαβή των τριμηνιαίων στοιχείων. Βάσει των ανωτέρω αποφάσεων έχει ήδη ξεκί-

νήσει η διαδικασία αποστολής στοιχείων από τις τράπεζες μέλη της ΕΕΤ.

7. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΔΙΑΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΛΩΣΗ ΑΠΩΛΕΙΑΣ ΚΑΡΤΩΝ

Η Διατραπεζική Επιτροπή Καρτών της ΕΕΤ ενέκρινε την εισήγηση της ομάδας εργασίας, η οποία εξέτασε τις προϋποθέσεις για τη δημιουργία Διατραπεζικού Τηλεφωνικού Κέντρου δήλωσης απώλειας καρτών. Η δημιουργία μιας τέτοιας υπηρεσίας προς την πελατεία εξετάζεται από τις τράπεζες, ώστε οι πελάτες που χάνουν τις κάρτες τους να καλούν έναν εύκολα απομνημονεύσιμο αριθμό που θα είναι ίδιος για όλες τις τράπεζες (π.χ. ένας τετραψήφιος τηλεφωνικός αριθμός) και να αναγγέλλουν την απώλεια των καρτών τους, ανεξάρτητα από ποια τράπεζα τους έχει χορηγηθεί.

Η Εκτελεστική Επιτροπή της ΕΕΤ, η οποία εξέτασε το θέμα, αποφάσισε να κληθούν οι εταιρείες που μπορούν να αναλάβουν το έργο και να δώσουν

μια εκτίμηση του κόστους για την υλοποίησή του, σύμφωνα με τις τεχνικές προδιαγραφές που ετοίμασε ειδική ομάδα εργασίας της ΕΕΤ.

8. ΣΥΣΤΑΣΗ ΟΜΑΔΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΤΑΣΗ ΘΕΜΑΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΜΕ ΤΑ ΜΕΤΡΗΤΑ ΣΕ ΕΥΡΩ

Το Μάιο πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες η πρώτη συνάντηση της ομάδας εργασίας για θέματα διακίνησης μετρητών σε ευρώ.

Η ομάδα εργασίας θα ασχοληθεί με ζητήματα μετρητών στο σύνολό τους, τα οποία θα περιλαμβάνουν μεταφορά χρημάτων και αντιμετώπιση της παραχάραξης και πλαστογράφησης τραπεζογραμματίων.

Αντίστοιχα, η ΕΕΤ, ανταποκρινόμενη στην απόφαση της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας, προχωρεί στη σύσταση μόνιμης διατραπεζικής επιτροπής για θέματα διακίνησης μετρητών σε ευρώ.

ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ - ΠΡΟΤΥΠΑ

1. ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΤΟΥ «ΕΥΡΕΤΗΡΙΟΥ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ» ΜΕΣΩ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ

Η Εκτελεστική Επιτροπή της ΕΕΤ αποδέχθηκε την εισήγηση της Διατραπεζικής Επιτροπής Τυποποιήσεων και Τεχνολογίας (ΔΕΤΤ), για να δοθεί η δυνατότητα στις τράπεζες που το επιθυμούν, να συντηρούν μέσω του διαδικτύου το αρχείο του Ευρετηρίου του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος, για στοιχεία που τις αφορούν και εξουσιοδότησε το Γενικό Γραμματέα της ΕΕΤ να προβεί σε όλες τις αναγκαίες ενέργειες.

2. ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΕΕΤ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΧΡΟΝΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ CODE LINE ΤΩΝ ΕΠΙΤΑΓΩΝ ΣΕ ΕΥΡΩ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΟΔΗΓΙΑΣ ΠΛΗΡΩΜΗΣ (IPI)

Κατά την τελευταία συνεδρίαση της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΕΤ, εγκρίθηκε ομόφωνα η εισή-

γηση της Διατραπεζικής Επιτροπής Τυποποιήσεων και Τεχνολογίας σε σχέση με το χρονοπρόγραμμα εφαρμογής της Code Line των επιταγών σε ευρώ και της υιοθέτησης της Διεθνούς Οδηγίας Πληρωμής (IPI).

Η Διεθνής Οδηγία Πληρωμής (International Payment Instruction – IPI) αποτελεί ένα ακόμα πρότυπο που ανέπτυξε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τραπεζικών Προτύπων (ECBS), με σκοπό την υιοθέτηση μιας τυποποιημένης μεθόδου, η οποία θα διευκολύνει την αυτοματοποίηση των διασυνοριακών πληρωμών εμπορικού χαρακτήρα μεταξύ ευρωπαϊκών χωρών.

Η ημερομηνία πέραν της οποίας οι τράπεζες θα είναι σε θέση να στηρίζουν τους εξαγωγείς που εκδίδουν τα έντυπα IPI, να διανέμουν στους πελάτες τους το ενημερωτικό έντυπο σχετικά με το IPI και να αξιοποιούν εισερχόμενα (από το εξωτερικό) έντυπα της Διεθνούς Οδηγίας Πληρωμής, θα είναι η 1.10.2002. Από τη χρονική αυτή στιγμή και μετά θα μπορούν οι ενδιαφερόμενοι εκδότες να προχω-

ρούν στην εκτύπωση του προτύπου IPI, αντλώντας τα απαραίτητα Τεχνικά Εγχειρίδια είτε από τη συνεργαζόμενη με αυτούς τράπεζα, είτε απευθείας από το διαδικτυακό χώρο (Internet Site) της ΕΕΤ.

Οι τράπεζες μέλη της ΕΕΤ έχουν ήδη από το 2001, υιοθετήσει το πρότυπο για την τυποποίηση της Code Line των επιταγών. Στόχος της υιοθέτησης του προτύπου είναι η μείωση του κόστους επεξεργασίας των επιταγών, καθώς με την τυποποίηση της Code Line θα δοθεί η δυνατότητα στις τράπεζες που το επιθυμούν, να προχωρήσουν στην κατάργηση της καταχώρισης με πληκτρολόγηση των στοιχείων των επιταγών και να αξιοποιήσουν αυτόματες μηχανές ανάγνωσης και διαλογής τους. Μέχρι τώρα η εφαρμογή του προτύπου δεν ήταν υποχρεωτική από τις τράπεζες. Ωστόσο σύμφωνα με την προαναφερθείσα απόφαση της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΕΤ:

- Από 1.7.2003 θα εκτυπώνεται υποχρεωτικά η Code Line στις επιταγές σε ευρώ.
- Από την ίδια ημερομηνία, θα αναγράφονται στο σώμα της επιταγής ο αριθμός λογαριασμού, τόσο σε μορφή IBAN όσο και με τη σημερινή παραδοσιακή του μορφή, όπως έχει υιοθετηθεί από κάθε τράπεζα.

Όσα πιστωτικά ιδρύματα το επιθυμούν, μπορούν να υιοθετήσουν τα παραπάνω νωρίτερα, εφόσον σύμφωνα με την επιχειρηματική τους πολιτική το κρίνουν σκόπιμο.

Η Γενική Γραμματεία της ΕΕΤ έχει ήδη ενημερώσει με σχετική επιστολή της τις Διοικήσεις των τραπεζών μελών και συνδεδεμένων μελών της ΕΕΤ, σε σχέση με την απόφαση της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΕΤ για το χρονοπρόγραμμα εφαρμογής της Code Line των επιταγών σε ευρώ. Αντίστοιχη ενημερωτική επιστολή της Γενικής Γραμματείας θα υπάρξει εντός του Ιουλίου και για την απόφαση της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΕΤ σε σχέση με την υιοθέτηση της Διεθνούς Οδηγίας Πληρωμής (IPI).

3. ΚΑΝΟΝΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ ΑΠΟΔΟΧΗΣ, ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΝΟΜΗΣ ΧΑΡΤΟΝΟΜΙΣΜΑΤΩΝ ΕΥΡΩ (RECYCLING MACHINES), ΑΠΟ ΤΑ ΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΖΩΝΗΣ

Το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ), με στόχο τον περιορισμό της απάτης από τη χρήση του ενιαίου νομίσματος στην Ευρωζώνη, εξέδωσε κανόνες σε σχέση με τα κοινά τεχνικά χαρακτηριστικά που θα πρέπει να έχουν τα μηχανήματα αποδοχής, ταξινόμησης και διανομής χαρτονομισμάτων ευρώ. Το κείμενο του ΕΣΚΤ διαβιβάστηκε για ενημέρωση στις τράπεζες μέλη της ΕΕΤ.

4. ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟΥ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2002

Κατά το μήνα Απρίλιο ολοκληρώθηκε η εκτύπωση του Ευρετηρίου του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος και έχει ήδη πραγματοποιηθεί η διανομή του στις αρμόδιες διευθύνσεις των τραπεζών, βάσει των υποδείξεών τους.

5. ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΙΩΝ ΣΕ ΔΙΑΤΑΓΗ

Μετά την τυποποίηση των γραμματίων και συναλλαγματικών και γραμματίων σε διαταγή ευρώ, τράπεζες μέλη της ΕΕΤ, πρότειναν την τυποποίηση και των συναλλαγματικών εξωτερικού. Μέχρι σήμερα τα πιστωτικά ιδρύματα συμπληρώνουν σε λευκό χαρτί, συγκεκριμένων διαστάσεων, τα στοιχεία της συναλλαγματικής στην αγγλική γλώσσα και στο συγκεκριμένο νόμισμα.

Κατά τη συνεδρίαση της Διατραπεζικής Επιτροπής Τυποποιήσεων και Τεχνολογίας (ΔΕΤΤ), η οποία πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο, οι εκπρόσωποι των τραπεζών μελών της ΕΕΤ, συμφώνησαν ομόφωνα για τη σύσταση ομάδας εργασίας, που θα αναλάβει να ετοιμάσει σχετική με το θέμα εισήγηση.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ

1. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗΝ ΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΥ ΟΡΓΑΝΩΣΕ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

Εκπρόσωπος της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών καθώς και εκπρόσωποι τραπεζών συμμετείχαν στην ημερίδα που οργάνωσε τον Απρίλιο το Εθνικό Δίκτυο Έρευνας και Τεχνολογίας (ΕΔΕΤ), προκειμένου να εξετασθούν οι πιθανότητες χρηματοδότησης από την Πολιτεία ιδιωτικών ή δημόσιων πρωτοβουλιών για την ανάπτυξη ηλεκτρονικών αγορών καταναλωτών και/ή εταιρειών (e-marketplaces) στη χώρα μας.

2. ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Στα πλαίσια της διαρκούς ενημέρωσης των τραπεζών για θέματα ηλεκτρονικής τραπεζικής, η ΕΕΤ προώθησε στα μέλη της τα Δελτία Τύπου της Τράπεζας της Ελλάδος, για την υποβολή παρατηρήσεων από κάθε ενδιαφερόμενο, στο σχέδιο έκθεσης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας με τίτλο “Electronic Money System Security Objectives-EMSCO”.

ΛΟΙΠΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

ΗΜΕΡΙΔΑ ΜΕ ΘΕΜΑΤΑ SWIFT

Η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, ανταποκρινόμενη σε αίτημα του Οργανισμού SWIFT, διοργάνωσε ημερίδα για “Θέματα Swift” στις 20 Μαΐου. Οι βασικές δύο ενότητες της παρουσίασης αφορούσαν:

- SWIFNet FIN MIGRATION ROADSHOW
- USER GROUP MEETING

Η ημερίδα στέφθηκε με επιτυχία, ενώ και η προσέλευση στελεχών τραπεζών ήταν αυξημένη.

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ ΤΗΣ ΕΕΤ

Κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2002 εμπλουτίστηκε περαιτέρω η ιστοσελίδα της ΕΕΤ. Συγκεκριμένα ολοκληρώθηκε η μορφοποίηση των σελίδων του Ευρετηρίου του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος, εμπλουτίστηκε ο κατάλογος των εκδόσεων, καθώς και η ενότητα των μελετών και των προτύπων, προ-

στέθηκαν μια σειρά από δελτία τύπου, αναμορφώθηκαν οι επιλεγμένες διευθύνσεις, ολοκληρώθηκε η εφαρμογή που δίνει τη δυνατότητα “αναζήτησης” στους επισκέπτες της ιστοσελίδας και ανασχεδιάστηκε η ενότητα των δραστηριοτήτων της ΕΕΤ.

ΝΟΜΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟΝ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΕΠΙΤΟΚΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Σύμφωνα με στοιχεία που συγκέντρωσε η Γενική Γραμματεία της ΕΕΤ με πρωτοβουλία της, μέσω της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας, προκύπτουν τα ακόλουθα στοιχεία σε ό,τι αφορά τον καθορισμό των τραπεζικών επιτοκίων σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες⁽¹⁾.

➤ Σε καμία χώρα, εκτός της Γαλλίας, στην οποία υπάρχει ειδική νομοθεσία αναφορικά με τον καθορισμό της Συνολικής Ποσοστιαίας Επιβάρυνσης, και της Ολλανδίας⁽²⁾, όπου προβλέπεται ανώτατο επιτόκιο 24% για την καταναλωτική πίστη μέχρι του ποσού των 40.000 ευρώ, δεν υπάρχει καθορισμός ανώ-

τατου τραπεζικού επιτοκίου. Τα τραπεζικά επιτόκια καθορίζονται ελεύθερα από τις τράπεζες με βάση τις εκάστοτε επικρατούσες στην αγορά συνθήκες.

➤ Ειδικότερα, τα τραπεζικά επιτόκια υπόκεινται σε δικαστικό έλεγχο σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις της νομοθεσίας περί τοκογλυφίας.

➤ Περαιτέρω, στη μεγάλη πλειοψηφία των ευρωπαϊκών χωρών γίνεται διάκριση μεταξύ τραπεζικών και εξωτραπεζικών επιτοκίων, αλλά δεν τίθεται θέμα εξομοίωσης του ύψους τους. Αντίθετα, τα τραπεζικά επιτόκια είναι υψηλότερα των εξωτραπεζικών.

ΕΤΑΙΡΙΚΑ ΟΜΟΛΟΓΑ

Όπως έχει ήδη αναφερθεί στο προηγούμενο Δελτίο της ΕΕΤ, η Γενική Γραμματεία σε συνεργασία με το Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών και την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς επεξεργάζονται σχέδιο νόμου αναφορικά με το νομικό καθεστώς των εταιρικών ομολόγων, προκειμένου το θέμα αυτό να αντιμετωπιστεί συνολικά και με πληρότητα.

ΤΙΤΛΟΠΟΙΗΣΗ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ

Η εκπόνηση σχετικού σχεδίου νόμου, η οποία έχει ξεκινήσει με πρωτοβουλία της ΕΕΤ, αναμένεται να ολοκληρωθεί μέχρι τις αρχές Σεπτεμβρίου, οπότε και θα προωθηθεί αρμοδίως.

ΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΤΟ

Στις 31 Μαΐου 2002 πραγματοποιήθηκε η 94η συνάντηση της Νομικής Επιτροπής ΕΤΟ, η δεύτερη υπό ελληνική προεδρία. Τα θέματα που συζητήθηκαν αφορούν, μεταξύ άλλων, τις νομοθετικές εξελίξεις στην ενσωμάτωση της Οδηγίας 2000/31/ΕΚ για το ηλεκτρονικό εμπόριο στα κράτη μέλη, τις εξελίξεις για την πρόταση οδηγίας σχετικά με την εξ αποστάσεως εμπορία χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, τις εξελίξεις για την πρόταση οδηγίας αναφορικά με την ασφαλιστική διαμεσολάβηση, τα νομικά θέματα που ανακύπτουν από την εφαρμογή του Κανονισμού για τις διασυνοριακές πληρωμές, καθώς και τις εξελίξεις σχετικά με την πρόταση οδηγίας για την περιβαλλοντική ευθύνη.

⁽¹⁾ Τα στοιχεία που παρατίθενται προέρχονται από τα αντίστοιχα μέλη της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας των εξής χωρών: Αυστρία, Γαλλία, Γερμανία, Δανία, Ελβετία, Ισπανία, Λουξεμβούργο, Μ. Βρετανία, Νορβηγία, Ολλανδία, Πορτογαλία, Σουηδία και Φινλανδία.

⁽²⁾ Στην Ολλανδία το τρέχον νόμιμο επιτόκιο ανέρχεται σε 7%.

ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΤΙΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΜΜΕ ΤΩΝ ΠΕΠ ΤΟΥ Γ' ΚΠΣ

Στη διάρκεια του Β' τριμήνου 2002 συνεχίστηκαν οι εργασίες της διατραπεζικής Επιτροπής Τραπεζικών Εργασιών της ΕΕΤ με τη συμμετοχή εκπροσώπων των τραπεζών μελών, του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών και της Τειρεσίας ΑΕ.

Στις πολύωρες συνεδριάσεις της Επιτροπής προσεγγίστηκαν πλείστα θέματα (ενημέρωση επενδυτών, παραλαβή αιτήσεων, αξιολόγηση επιχειρήσεων, παρακολούθηση, υλοποίηση επενδύσεων, χορήγηση επιδοτήσεων κ.ά.), που σχετίζονται με τη συμμετοχή των τραπεζών στις δράσεις Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων των Περιφερειακών Προγραμμάτων

του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης και ειδικότερα σε ό,τι αφορά:

- α.** την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας-καινοτομίας των ΜΜΕ στη μεταποίηση και
- β.** την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των τουριστικών ΜΜΕ.

Προς το τέλος του τριμήνου η Επιτροπή προέβη στην επεξεργασία σχεδίου Σύμβασης, καθώς και σχεδίων οδηγιών εξειδίκευσης διαδικασιών και ενεργειών για την υλοποίηση και διαχείριση των δράσεων που κάθε τράπεζα θα κληθεί να εφαρμόσει, αφού λάβει μέρος στη σχετική προκήρυξη του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών.

2. ΙΔΡΥΣΗ ΦΟΡΕΑ ΕΓΓΥΟΔΟΣΙΑΣ ΜΜΕ

Στο πλαίσιο των εργασιών της Επιτροπής Τραπεζικών Εργασιών λειτούργησε ad hoc Ομάδα Εργασίας με εκπρόσωπους τραπεζών και του Υπουργείου Ανάπτυξης και μετά από αρκετές συνεδριάσεις κατάρτισε προσχέδιο νομοσχεδίου για την ίδρυση φορέα εγγυοδοσίας ΜΜΕ που θα δρα συμπληρω-

ματικά και όχι ανταγωνιστικά των τραπεζών. Ηδη επεξεργάζεται και την κατάρτιση σχεδίου κανονισμού λειτουργίας του φορέα στο πλαίσιο ειδικής επιτροπής του Υπουργείου Ανάπτυξης με τη συμμετοχή εκπροσώπων φορέων παραγωγικών τάξεων, περιλαμβανομένης και της ΕΕΤ.

3. ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΝΟΜΟΥ 2601/98

Η συμβολή του ΑΝ2601/98 στην ανάπτυξη των ιδιωτικών επιχειρήσεων, την αύξηση της ανταγωνιστικότητάς τους, την αναδιάρθρωση τομέων και κλάδων της παραγωγής, την αύξηση της απασχόλησης και τη βελτίωση των μεγεθών της ελληνικής οικονομίας γενικότερα υπήρξε ουσιαστική.

Ενόψει της απόφασης του Υπουργείου Ανάπτυξης για την αναμόρφωση του ΑΝ 2601/98, η Επιτροπή Τραπεζικών Εργασιών της ΕΕΤ, υπέβαλε

στο Υπουργείο Ανάπτυξης συγκεκριμένες προτάσεις αναμόρφωσης των διατάξεών του. Στόχος των προτάσεων είναι η προσαρμογή των διατάξεων του νόμου στις σημερινές συνθήκες και την απλοποίηση των διαδικασιών, αλλά και προκειμένου να τροποποιηθούν οι όποιες διαρθρωτικές αδυναμίες που διαπιστώθηκαν στα χρόνια της εφαρμογής του και να διατηρηθεί ο αναπτυξιακός χαρακτήρας του.

4. ΤΡΕΧΟΝΤΑ ΘΕΜΑΤΑ

Η Επιτροπή Τραπεζικών Εργασιών ασχολήθηκε ακόμη με θέματα καθημερινής τραπεζικής πρακτικής, με στόχο την εξεύρεση τρόπου ενιαίας εφαρμογής συνήθων τραπεζικών εργασιών, όπως:

➤ ο καθορισμός αποδεικτικού εισαγωγής κεφαλαίων από το εξωτερικό μετά την κατάργηση της ΒΑΣ,

➤ η εξόφληση συναλλαγών άνω των 1500 ευρώ με δίγραμμες επιταγές ή μέσω τραπεζικών λογαριασμών,

➤ η εκπόνηση διατραπεζικού εννοιολογικού γλωσσάριου όρων,

➤ η ανάληψη ξένων τραπεζογραμματίων από λογαριασμούς συναλλάγματος κ.λπ.

ΕΡΓΑΣΙΑΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ-ΟΤΟΕ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2002-2003

Την 23η Μαΐου 2002 υπεγράφη μεταξύ των τραπεζών και της ΟΤΟΕ διετής Συλλογική Σύμβαση Εργασίας, για τα έτη 2002-2003. Οι αυξήσεις που συμφωνήθηκαν για τους βασικούς μισθούς του ενιαίου μισθολογίου για κάθε κατηγορία προσωπικού ανέρχονται σε 4,2% για την περίοδο από 1.1.2002 μέχρι 31.12.2002 επί των βασικών μισθών της 31.12.2001 και σε 3,8% για την περίοδο από 1.1.2003 μέχρι την 31.12.2003 επί των βασικών μι-

σθών της 31.12.2002. Περαιτέρω, με τη νέα συλλογική σύμβαση εργασίας επέρχεται σημαντική εξέλιξη ως προς τον εβδομαδιαίο χρόνο εργασίας και το ωράριο συναλλαγών. Συγκεκριμένα, από την 1η Σεπτεμβρίου 2002 τα αντίστοιχα ωράρια διαμορφώνονται ως εξής: (α) ωράριο εργασίας: Δευτέρα-Πέμπτη 7.45-15.15 και Παρασκευή 7.45-14.45 και (β) ωράριο συναλλαγών: Δευτέρα-Πέμπτη 8.00-14.30 και Παρασκευή 8.00-14.00.

ΕΦΑΠΑΞ ΚΑΤΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΟΣΟΥ ΤΩΝ 450 € ΚΑΤ' ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΣΣΕ ΤΡΑΠΕΖΩΝ-ΟΤΟΕ

Σε συνέχεια της από 18 Ιανουαρίου 2002 Ειδικής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας Τραπεζών-ΟΤΟΕ και της υποβολής εκ μέρους της ΕΕΤ γραπτού αιτήματος προς τον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, προκειμένου η συμφω-

νηθείσα εφάπαξ καταβολή του ποσού των 450 € να μην υπόκειται σε ασφαλιστικές κρατήσεις και εργοδοτικές εισφορές, σημειώνεται ότι μέχρι το πέρας και του β' τριμήνου του 2002 δεν υπήρξε επίσημη εξέλιξη.

ΥΓΙΕΙΝΗ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

Το θέμα της Υγιεινής και Ασφάλειας των εργαζομένων απασχόλησε την Επιτροπή Κοινωνικών και Εργασιακών Θεμάτων της ΕΕΤ. Συγκεκριμένα, το ενδιαφέρον επικεντρώθηκε στα πρακτικά ζητήματα που ανακύπτουν στον τραπεζικό κλάδο από την εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας.

Για την αποτελεσματική και πληρέστερη διερεύνηση και αντιμετώπιση του θέματος συγκροτήθηκε ειδική ομάδα εργασίας, οι εργασίες της οποίας αναμένεται να ολοκληρωθούν το Σεπτέμβριο του τρέχοντος έτους.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ

Αεδομένης της σπουδαιότητας που αποκτά το θέμα σε κοινοτικό επίπεδο και της πρόθεσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να το εντάξει σε προσεχή Ανακοίνωσή της και Σχέδιο Δράσης, ζητήθηκε από τα μέλη της Επιτροπής Κοινωνικών και Εργασιακών Θεμάτων της ΕΕΤ να λάβουν μέρος σε σχετικό ερωτηματολόγιο. Στόχος του ερωτηματολογίου είναι να αναδειχθούν οι μορφές εμφάνισης της οικο-

νομικής συμμετοχής των εργαζομένων στον τραπεζικό κλάδο, οι κατηγορίες εργαζομένων στις οποίες αφορά, καθώς και τα κίνητρα που οδηγούν τις τραπεζικές επιχειρήσεις στη διαμόρφωση προγραμματικών οικονομικής συμμετοχής. Η εκτίμηση των πορισμάτων του ερωτηματολογίου αναμένεται να ολοκληρωθεί το Σεπτέμβριο του τρέχοντος έτους.

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

▲ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗ REPOS

Σε συνέχεια της από 21.12.2002 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου, με την οποία μεταξύ άλλων επιβλήθηκε αυτοτελής φορολόγηση με συντελεστή 7% στα εισοδήματα που προκύπτουν από πράξεις repos και reverse repos και της συνεπείας αυτής εκδοθείσης ΠΟΛ. 1094/13.3.2002, η ΕΕΤ επισήμανε εγγράφως στην αρμόδια Διεύθυνση του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών δύο ερμηνευτικά ζητήματα που ανακύπτουν από την εφαρμογή της ανωτέρω εγκυκλίου. Το ένα αναφέρεται στην πρόβλεψη ότι οι διατάξεις της εγκυκλίου για την επιβολή και τη διαδικασία παρακράτησης του φόρου “εφαρμόζονται αναλόγως και στην

περίπτωση που οι τράπεζες και τα μέλη του ΧΑΑ επαναγοράζουν ή επαναπωλούν τους ίδιους τίτλους που είχαν πωλήσει ή αγοράσει, αντίστοιχα, από τους πελάτες τους χωρίς στην αρχική σύμβαση πώλησης ή αγοράς να αναγράφεται η υποχρέωση των τραπεζών και των μελών του ΧΑΑ για επαναγορά ή επαναπώληση των τίτλων”. Επισημάνθηκε ότι με τη ρύθμιση αυτή, μεταξύ άλλων, δημιουργείται αμάχητο τεκμήριο συνομολόγησης σύμβασης repos, η οποία είναι αντίθετη με την πραγματική βούληση των συμβαλλομένων, στην περίπτωση μεταβιβάσεων τίτλων στη δευτερογενή αγορά, ενώ επιπλέον μια τέτοια ρύθμιση θα είναι ανεφάρμοστη στην πράξη, στην περίπτωση που ο επενδυτής αγόρασε πολυτελείς τίτλους και

μετά από παρέλευση ετών πωλεί στην τράπεζα τους τίτλους αυτούς πριν από τη λήξη τους. Το δεύτερο ζήτημα αναφέρεται στην πρόβλεψη ότι “όταν οι πράξεις repos και reverse repos συνάπτονται μεταξύ τραπεζών που βρίσκονται στην Ελλάδα ή μεταξύ τραπεζών που βρίσκονται στην Ελλάδα και αμιγών πιστωτικών συνεταιρισμών του Ν. 1667/1986, τότε τα εισοδήματα που προκύπτουν από αυτές, τα οποία αποκτώνται είτε από τις τράπεζες που βρίσκονται στην Ελλάδα είτε από τους αμιγείς πιστωτικούς συνεταιρισμούς του Ν. 1667/1986, επειδή θεωρούνται τόκοι από καταθέσεις, εξαιρούνται και δεν υπόκεινται στην εν λόγω αυτοτελή φορολογία, σύμφωνα με τις διατάξεις της περ. ε' της παρ. 7 του άρθρου 12 του ΚΦΕ”. Ως προς τη ρύθμιση αυτή επισημάνθηκε ότι ερμηνευτικά έρχεται σε αντίθεση με τις διατάξεις της περ. ε' της παρ. 7 του άρθρου 12 του ΚΦΕ, με τις οποίες εξαιρούνται της φορολογίας οι τόκοι από καταθέσεις τραπεζών, καθόσον αφενός στις τελευταίες δεν γίνεται διάκριση μεταξύ ελληνικών και αλλοδαπών τραπεζών και αφετέρου σε σχετική με το θέμα ερώτηση που είχε γίνει προς το Υπουργείο διευκρινίστηκε εγγράφως ότι και οι αλλοδαπές τράπεζες απαλλάσσονται της φορολογίας τόκων καταθέσεών τους σε ελληνικές τράπεζες.

▲ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΑΜΝΗΣΤΙΑ

Σε συνέχεια της σχετικής έρευνας που διεξήχθη σε ευρωπαϊκό επίπεδο στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας, με αφορμή την πρόσφατη νομοθετική ρύθμιση στην Ιταλία για τη φορολογική αμνηστία, και στην οποία συμμετέχε και η ΕΕΤ, προέκυψε ότι οι μόνες χώρες που εισήγαγαν πρόσφατα ρύθμιση περί “φορολογικής αμνηστίας” είναι η Ιταλία και η Ιρλανδία.

▲ ΤΗΡΗΣΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ ΣΕ ΑΛΛΟΔΑΠΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Αναφορικά με το συγκεκριμένο θέμα πραγματοποιήθηκε έρευνα σε ευρωπαϊκό επίπεδο από την Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ομοσπονδία, στην οποία έλαβε μέρος και η ΕΕΤ. Συγκεκριμένα, το ερώτημα ήταν εάν τα φυσικά πρόσωπα υποχρεούνται να δηλώνουν στην ετήσια δήλωση φόρου εισοδήματος την τήρηση λογαριασμών σε τράπεζες εκτός της χώρας κατοικίας τους. Στην πλειοψηφία τους οι απαντήσεις που δόθηκαν ήταν αρνητικές. Οι χώρες που έχουν σχετική πρόβλεψη είναι η Δανία, η Γαλλία, η Ισλανδία, η Ιρλανδία, η Νορβηγία, η Ισπανία και η Σουηδία.

ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ

ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΥΜΒΑΤΙΚΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΓΙΑ ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ

Όπως είναι γνωστό, οι τράπεζες μέλη της ΕΕΤ έχουν ήδη προσχωρήσει στον πανευρωπαϊκό κώδικα συμπεριφοράς για τα στεγαστικά δάνεια. Ο κώδικας αυτός περιέχεται σε συμφωνία που υπογράφηκε στις 5 Μαρτίου 2001 μεταξύ των ευρωπαϊκών

ενώσεων καταναλωτών και των ευρωπαϊκών ενώσεων πιστωτικού τομέα, ενώ οι διαπραγματεύσεις έγιναν υπό την αιγίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το κείμενο του κώδικα επικυρώθηκε ταυτόχρονα με τη Σύσταση 2001/193/ΕΚ της Ευρωπαϊκής Επι-

τροπής. Η ημερομηνία έναρξης εφαρμογής του κώδικα προβλέπεται σε διάστημα 12 μηνών από την ημερομηνία προσχώρησης σε αυτόν κάθε πιστωτικού ιδρύματος. Για την πλειοψηφία των ελληνικών τραπεζών, η έναρξη ισχύος του κώδικα τοποθετείται στις αρχές Σεπτεμβρίου του 2002. Η ΕΕΤ προέβη στην εκπόνηση εντύπου, στο οποίο θα περιέχεται το κείμενο του κώδικα. Η έκδοση του εντύπου αυτού κρίθηκε σκόπιμη προκειμένου το κείμενο του κώδικα να είναι μορφολογικά ενιαίο, εύχρηστο και προσβάσιμο στον καταναλωτή. Στην πίσω όψη του εντύπου θα υπάρχει ο λογότυπος της τράπεζας που προσχωρεί στον κώδικα, προκειμένου οι κατα-

ναλωτές να είναι σε θέση να λαμβάνουν γνώση εάν το πιστωτικό ίδρυμα, με το οποίο προτίθενται να συμβληθούν, προσχωρεί στον κώδικα.

Τα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν προσχωρήσει στον κώδικα δεσμεύονται να παρέχουν στον καταναλωτή σε προσυμβατικό επίπεδο:

- γενικές πληροφορίες για τα στεγαστικά δάνεια που προσφέρουν,
- εξατομικευμένες πληροφορίες που θα παρέχονται με τη μορφή ενός “τυποποιημένου ευρωπαϊκού δελτίου πληροφοριών”.

Στόχος του κώδικα είναι η εξασφάλιση διαφανούς και συγκρίσιμης πληροφόρησης.

ΑΥΤΟΡΡΥΘΜΙΣΗ ΣΤΟ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

Τον Οκτώβριο του 2001 υποβλήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Πράσινη Βίβλος για την προστασία του καταναλωτή, για την οποία ακολούθησε δημόσια διαβούλευση με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς. Στην Πράσινη αυτή Βίβλο, η οποία επικεντρώνεται θεματικά στις θεμιτές εμπορικές πρακτικές, εξετάζεται μεταξύ άλλων από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ο τρόπος με τον οποίο θα μπορούσε να επιτευχθεί μεγαλύτερος βαθμός εναρμόνισης των κανόνων που ρυθμίζουν τις εμπορικές πρακτικές επιχειρήσεων/καταναλωτών για την ανάπτυξη μιας εσωτερικής αγοράς σε πλήρη λειτουργία. Στο πλαίσιο αυτό, εξετάζονται κυρίως η ειδική προσέγγιση που έχει ακολουθηθεί μέχρι στιγμής και βασίζεται στην έκδοση μιας σειράς πρόσθετων οδηγιών ανά θέμα και η μικτή προσέγγιση μιας συνεκτικής οδηγίας-πλαισίου, που θα συμπληρώνεται από στοχοθετημένες οδηγίες, όταν χρειάζεται. Όπως σημειώνεται στην Πράσινη Βίβλο, μια οδηγία-πλαίσιο θα μπορούσε να προσφέρει μια σταθερή βάση για την αυτορρύθμιση και την υιοθέτηση κωδίκων δεοντολογίας σε όλη την ΕΕ όσον αφορά την προστασία των καταναλωτών.

Η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ομοσπονδία με γνώμονα τη σε βάθος μελέτη του θέματος και του ρόλου που μπορεί να διαδραματίσει και διαδραματίζει η αυτορρύθμιση στο χρηματοπιστωτικό τομέα για την προστασία του καταναλωτή, συνέστησε ειδική ομάδα εργασίας για το σκοπό αυτόν, στην οποία συμμετέχει η ΕΕΤ.

Η ΕΕΤ θεωρεί ότι η δυναμική της αυτορρύθμισης είναι πολύ μεγάλη ειδικότερα στο χρηματοπιστωτικό τομέα, καθώς αποτελεί ιδιαίτερα ευέλικτο μηχανισμό ρύθμισης ικανό να ανταποκρίνεται έγκαιρα και αποτελεσματικά στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς. Για το σκοπό αυτόν, η ΕΕΤ προωθεί και ενθαρρύνει την υιοθέτηση μέτρων αυτορρύθμισης στον τραπεζικό τομέα. Αλλωστε φαίνεται ότι γενικότερα αποτελεί κοινό τόπο η ανάγκη ανάπτυξης εναλλακτικών μεθόδων ρύθμισης στον ευαίσθητο τομέα της προστασίας του καταναλωτή παράλληλα και επικουρικά με τις κλασικές μεθόδους ρύθμισης. Τούτο δε είναι πολύ σημαντικό τόσο για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς όσο και για την αποφυγή φαινομένων αποσπασματικών και περιπτωσιολογικών ρυθμίσεων.

ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ΔΩΡΕΑ ΤΕΧΝΙΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΣΤΟ ΥΔΤ

Στο πλαίσιο της συνεργασίας της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών με το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης για την καλύτερη και αποτελεσματικότερη προστασία και φύλαξη των τραπεζικών καταστημάτων, το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΕΤ κατά τη συνεδρίαση της 12.9.2001, αποφάσισε τη δωρεά τεχνικού εξοπλισμού αξίας περίπου 2 δισ. δρχ. στην Ελληνική Αστυνομία για την ενίσχυση των υπηρεσιών της, ενόψει και του 2004. Η απόφαση αυτή του Διοικητικού Συμβουλίου που επικυρώθηκε από τη Γενική Συνέλευση της ΕΕΤ της 19.3.2002 αφορά στη δωρεά διαφόρων τύπων επιβατικών αυτοκινήτων και αυτοκινήτων τύπου τζιπ, μηχανογραφικού εξοπλισμού, συσκευών τηλεομοιοτυπίας, αλεξίσφαιρων γιλέκων κ.λπ. Η δωρεά αυτή αποφασίσθηκε να πραγματοποιηθεί τμηματικά σε ετήσιες ισόποσες δόσεις έως και το 2004. Για την υλοποίηση των αποφάσεων του Διοικητικού Συμβουλίου, η Γενική Γραμματεία συγκρότησε δύο ad hoc επιτροπές

(Συντονιστική και Τεχνική) αποτελούμενες από εκπροσώπους τραπεζών μελών και της ΕΕΤ, προκειμένου να συνεπικουρήσουν τη Γενική Γραμματεία στη διαδικασία προμήθειας του προαναφερθέντος εξοπλισμού. Οι εν λόγω επιτροπές σε άλλες παράλληλες συνεδριάσεις οριστικοποίησαν τη διαδικασία προμήθειας των επιβατικών αυτοκινήτων, δόθηκαν οι σχετικές παραγγελίες και οι προμηθεύτριες εταιρείες παρέδωσαν ήδη τα ζητούμενα αυτοκίνητα. Παράλληλα οι επιτροπές επεξεργάστηκαν το κείμενο της διακήρυξης για την προμήθεια μηχανογραφικού εξοπλισμού και η σχετική προκήρυξη διαγωνισμού δημοσιεύτηκε ήδη στον ημερήσιο Τύπο. Οι ειδικές επιτροπές επεξεργάζονται παράλληλα τις διαδικασίες προμήθειας του λοιπού εξοπλισμού, σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα εκταμιεύσεων που έχει καθορίσει το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΕΤ και βεβαίως τις ανάγκες της Ελληνικής Αστυνομίας.

ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Η Επιτροπή της Βασιλείας θα διενεργήσει κατά τη διάρκεια του δεύτερου εξαμήνου του 2002 την 3η διερευνητική άσκηση (QISIII), προκειμένου να αξιολογήσει τις επιπτώσεις στην κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών από τις (τροποποιημένες) προτάσεις της για την τροποποίηση του Συμφώνου της Βασιλείας (Basle Capital Accord) του 1988. Βάσει των πορισμάτων της άσκησης θα διαμορφωθεί το τρίτο και τελευταίο συμβουλευτικό κείμενο, το οποίο αναμένεται να δοθεί στη δημοσιότητα την άνοιξη του 2003.

Η εν λόγω άσκηση θα περιλαμβάνει στο δείγμα

της τράπεζες από ένα ευρύ φάσμα χωρών, μεταξύ των οποίων θα υπάρχουν – εκτός από τράπεζες με διεθνή παρουσία – και μικρές εξειδικευμένες τράπεζες. Επίσης, θα επεξεργαστεί τα αποτελεσματα συμπεράσματα που θα προκύψουν από την εφαρμογή κάθε μίας από τις τρεις προτεινόμενες εναλλακτικές μεθόδους υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων για κάλυψη έναντι του πιστωτικού κινδύνου (τυποποιημένη μέθοδο, IRB-foundation και advanced) και θα αξιολογήσει τις επιπτώσεις σε όλα τα χαρτοφυλάκια.

Επίσημα η έρευνα θα ξεκινήσει τον Οκτώβριο του 2002, με στόχο να έχουν υποβληθεί τα ερωτηματολόγια στις εθνικές εποπτικές αρχές μέχρι το τέλος του έτους. Προκειμένου να προετοιμαστούν οι τράπεζες και να συλλέξουν όλα τα απαραίτητα στοιχεία, η Επιτροπή παρέχει ήδη στις συμμετέχουσες τράπεζες σχέδια ερωτηματολογίων και οδηγίες για τη συμπλήρωσή τους.

Στη χώρα μας η παραπάνω διαδικασία γίνεται με τη συνεργασία της Τράπεζας της Ελλάδος. Στο πλαίσιο των εργασιών της Επιτροπής Τραπεζικής Εποπτείας της ΕΕΤ, οι τράπεζες έχουν ήδη ενημερωθεί για τη δομή της τρίτης άσκησης και το είδος των πληροφοριών που χρειάζεται να συλλέξουν προκειμένου να γίνει η απαραίτητη επεξεργασία από την Τράπεζα της Ελλάδος.

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

EUROPEAN ASSOCIATION FOR BANKING HISTORY

ΣΤΟΚΧΟΛΜΗ, ΜΑΪΟΣ 2002

Στη 12η Γενική Συνέλευση των μελών της European Association for Banking History (EABH) – της οποίας η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών είναι μέλος – εγκρίθηκαν τα αποτελέσματα της χρήσεως 2001, καθώς και ο προϋπολογισμός 2002, ο οποίος προβλέπει συνέχιση των δραστηριοτήτων της EABH τόσο σε ακαδημαϊκό όσο και επιχειρηματικό επίπεδο.

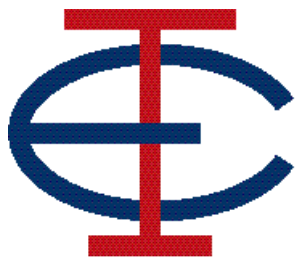
Αυξήθηκαν τα μέλη της EABH κυρίως σε σχέση με τη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης – με νέο μέλος τη Bulgarian National Bank.

Συζητήθηκε επίσης η περαιτέρω διεθνοποίηση της EABH, μέσω τροποποίησης του σκοπού της, προκειμένου να αποκτήσει πρόσβαση στο χρηματοοικονομικό χώρο των ΗΠΑ και των χωρών της Ασίας. Αποφασίσθηκε η διερεύνηση του θέματος

διότι θεωρείται ότι η ενέργεια αυτή θα έχει θετικές επιπτώσεις στην ανάπτυξη των δραστηριοτήτων της EABH και στην προσέλκυση νέων μελών.

Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε το ετήσιο συνέδριο, με θέμα “Centres and Peripheries in Banking”. Αναπτύχθηκαν θέματα σχετικά με την ιστορική εξέλιξη των χρηματοπιστωτικών αγορών, από την αρχική δημιουργία των σύγχρονων εθνικών αγορών μέχρι τη διεθνή ενοποίησή τους, καταλήγοντας στη σημερινή παγκοσμιοποίηση. Οι ομιλητές ήταν από τα γνωστότερα ονόματα του ακαδημαϊκού και τραπεζικού χώρου. Χορηγοί της συνάντησης ήταν οι σουηδικές τράπεζες Nordea και Stockholms Enskilda Bank.

Το υλικό του συνεδρίου είναι στη διάθεση των ενδιαφερομένων τραπεζών στα γραφεία της ΕΕΤ.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Στο διάστημα Απριλίου-Ιουνίου 2002 η Εκτελεστική Επιτροπή του Εκπαιδευτικού Συμβουλίου συνήλθε 6 φορές υπό την προεδρία του Γενικού Γραμματέα της ΕΕΤ κ. Χρήστου Γκόρτσου και επεξεργάστηκε την τελική μορφή των προγραμμάτων του Ελληνικού Τραπεζικού Ινστιτούτου (ΕΤΙ).

Στη συνέχεια, το Εκπαιδευτικό Συμβούλιο του ΕΤΙ σε 2 συνεδριάσεις του ενέκρινε τις επεξεργασμένες προτάσεις, και τέλος ενημερώθηκε η Διατραπεζική Επιτροπή Εκπαίδευσης, που συνήλθε στις 18/6, για τη δομή και τα νέα προγράμματα.

Στη συνέχεια αποτυπώνονται λεπτομερέστερα:

- η δραστηριότητα του ΕΤΙ κατά το τρίμηνο Απριλίου-Ιουνίου και
- τα προγράμματα που θα προσφέρει κατά το β' εξάμηνο 2002.

**ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ (ΚΕΚ)**

Σίνα 11, 106 80 Αθήνα • Τηλεφωνικό Κέντρο: 010.33.86 400
E-mail: eettrain@otenet.gr • Internet: www.hba.gr

ΤΗΛΕΦΩΝΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: 010.33.86.402 & 010.33.86.570

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ: 010.33.86.404, 411, 418 & 010.33.86.571

ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΑΠΟ ΑΠΟΣΤΑΣΗ: με χρήση εγχειριδίου: 010.33.86.403, 409, 410, 413 & 010.36.29.963
με χρήση διαδικτύου: 010.33.86.422, 423, 405

ΚΟΙΝΟΤΙΚΑ - ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ: 010. 33.86.406 & 407

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΠΙΔΟΤΟΥΜΕΝΑ ΑΠΟ ΕΚΤ: 010.33.86.415

Εκπαιδευτικά Προγράμματα

Ο σχεδιασμός προγραμμάτων του Ελληνικού Τραπεζικού Ινστιτούτου (ΕΤΙ) από την αρχή του τρέχοντος έτους διέπεται από τη φιλοσοφία της ομαδοποίησής τους ανά θεματικές ενότητες, που μπορούν να λειτουργούν είτε αυτόνομα, είτε ως τμήματα ενός ενιαίου εκπαιδευτικού συνόλου.

Η φιλοσοφία αυτή ενισχύεται τώρα και με την κατηγοριοποίηση των θεματικών ενοτήτων σε τέσσερις κύκλους, που δίνουν το στίγμα της σύγχρονης ευρωπαϊκής αντίληψης και των τάσεων που διαγράφονται στον τομέα της χρηματοοικονομικής και τραπεζικής επαγγελματικής κατάρτισης. Οι κύκλοι αυτοί αφορούν:

1. Προγράμματα πιστοποίησης στελεχών

Η πιστοποιημένη επαγγελματική κατάρτιση αποτελεί μια ήδη διαδεδομένη αντίληψη στην Ευρώπη, αλλά και διεθνώς, και αναφέρεται στην πιστοποίηση γνώσεων και ικανοτήτων που πρέπει να διαθέτουν σήμερα οι εργαζόμενοι στις τράπεζες και ιδιαίτερα τα στελέχη, για να ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της ευρωπαϊκής τραπεζικής αγοράς. Η ανάγκη πιστοποίησης επεκτείνεται ολοένα και περισσότερο, καλύπτοντας μεγάλο αριθμό επαγγελματικών ειδικοτήτων.

Στον τομέα αυτόν υλοποιήθηκαν από το ΕΤΙ, στη διάρκεια του Β' τριμήνου 2002, προγράμματα που πιστοποιούνται από ελληνικούς θεσμικούς Φορείς, και συγκεκριμένα:

- Προγράμματα για την πιστοποίηση στελεχών της Κεφαλαιαγοράς, τα οποία συνδιοργανώνονται από κοινού με το Περιφερειακό Κέντρο Χρηματιστηριακών Υπηρεσιών.
- Προγράμματα για Πωλητές Αμοιβαίων Κεφαλαίων.
- Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Εμπειρων Εκπαιδευτών.
- Στην ίδια κατηγορία εντάσσεται ο σχεδιασμός και η λήψη απόφασης εκ μέρους της ΕΕΤ, για την υλοποίηση του προγράμματος "Προετοιμασία για την απόκτηση του επαγγελματικού τίτλου C.F.A.", το οποίο θα αρχίσει να υλοποιείται από το ΕΤΙ τον προσεχή Οκτώβριο. Το εν λόγω πρόγραμμα θα διεξάγεται σε συνεργασία με τον πολυεθνικό εκπαιδευτικό οργανισμό Global Training και θα προετοιμάζει για τις διεθνείς εξετάσεις πιστοποίησης τριών διαδοχικών επιπέδων, που διενεργεί το AIMR (Association for Investment Management and Research) των ΗΠΑ.

2. Εξειδικευμένα προγράμματα

Πρόκειται, κυρίως, για προγράμματα υψηλού επιπέδου και ικανής διάρκειας, που παρέχουν πληρότητα εξειδικευμένων γνώσεων σε συγκεκριμένες κατηγορίες εκπαιδευομένων.

Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται τα προγράμματα:

- Βασικής εκπαίδευσης νέων υπαλλήλων. Από τον προσεχή Οκτώβριο, το πρόγραμμα εκπαίδευσης νέων υπαλλήλων θα διεξαχθεί πλήρως αναθεωρημένο.
- Αγγλικά για στελέχη χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, με λειτουργία επάλληλων τμημάτων, διαφορετικών επιπέδων.

Εκπαιδευτικά Προγράμματα

3. Σεμινάρια βραχείας διάρκειας

Πραγματοποιήθηκαν ως αυτοτελή και αυτόνομα σεμινάρια, διάρκειας 4-35 ωρών, αποτελώντας όμως, ταυτόχρονα, τμήματα ενιαίων θεματικών ενοτήτων.

Απολογιστικά στοιχεία β' τριμήνου 2002

Για το σύνολο των ανωτέρω τριών προαναφερθεισών κατηγοριών, πραγματοποιήθηκαν 68 σεμιναριακές διοργανώσεις. Από τα προγράμματα αυτά:

- **32** σεμινάρια ήταν αποκλειστικής παραγωγής του ΕΤΠ (30 στην Αθήνα και 2 στη Θεσσαλονίκη). Μεταξύ αυτών, αξίζει να σημειωθεί το πρόγραμμα *Εκπαίδευσης Εμπειρων Εκπαιδευτών*, με μικτή μέθοδο διδασκαλίας, στην αίθουσα και από απόσταση, διάρκειας 300 ωρών. Η επιτυχής ολοκλήρωση του προγράμματος αυτού οδηγεί στην πιστοποίηση των εκπαιδευομένων.
- **25** σεμινάρια σε συνεργασία με φορείς του εσωτερικού και του εξωτερικού, 19 εκ των οποίων σε συνεργασία με το Περιφερειακό Κέντρο Χρηματοπιστωτικών Υπηρεσιών.
- **11** σεμινάρια για μεμονωμένες τράπεζες και θυγατρικές τραπεζών.

Πέραν των ανωτέρω σεμιναριακών εκδηλώσεων, στο Β' τρίμηνο του 2002 ξεκίνησε η υλοποίηση από το ΕΤΠ εκδηλώσεων-ημερίδων, σε επιλεγμένα θέματα αιχμής, για τη στρατηγική των τραπεζών, που ακολουθούνται από αντίστοιχα σεμινάρια. Ως ομιλητές στις ημερίδες αυτές καλούνται διακεκριμένα ανώτατα στελέχη και εμπειρογνώμονες του χρηματοπιστωτικού και ακαδημαϊκού χώρου.

Πρώτη ημερίδα αυτής της μορφής, που πραγματοποιήθηκε στις 15 Μαΐου 2002, αφορούσε τα *“Παράγωγα Πιστωτικού Κινδύνου”*, με ομιλητή τον κ. Μιχάλη Πάππαρη, Γενικό Διευθυντή της ASPIS BANK.

4. Πρόγραμμα εξ αποστάσεως κατάρτισης

Τα προγράμματα αυτά εφαρμόζονται από 7ετίας από το ΕΤΠ, με ολοένα και μεγαλύτερη συμμετοχή εκπαιδευομένων.

Κατά την περίοδο Απριλίου-Ιουνίου 2002 υλοποιήθηκαν 7 προγράμματα, στα οποία ο συνολικός αριθμός των εκπαιδευομένων ανήλθε σε 1.792 άτομα. Με την ολοκλήρωση αυτών των προγραμμάτων πραγματοποιήθηκαν εντός των μηνών Μαΐου-Ιουνίου 37 ημερίδες στην Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Ηράκλειο και Πάτρα.

Όσον αφορά τα νέα εκπαιδευτικά πακέτα για προγράμματα κατάρτισης από απόσταση, ολοκληρώθηκε η συγγραφή εγχειριδίων για τα παρακάτω τρία νέα αντικείμενα:

A) “Τραπεζικό απόρρητο”

B) “Ξέπλυμα βρόμιου χρήματος: Τι να ξέρω, τι να κάνω;”

Επειδή και τα δύο αυτά αντικείμενα αφορούν θέματα θεσμικών ρυθμίσεων και αντίστοιχων υποχρεώσεων (θεσμικών και διαδικαστικών) των εργαζομένων στις τράπεζες, θα δίνεται η δυνατότητα παρακολούθησης είτε από κοινού και των δύο, είτε ενός εξ αυτών.

Γ) “Γενική και Τραπεζική Λογιστική”

Η εκπαιδευτική εφαρμογή των ανωτέρω αντικειμένων θα αρχίσει το Β' εξάμηνο 2002.

Κοινοτικά Προγράμματα

1. *Lobster Project – Leonardo da Vinci Programme*

Στόχος του παραπάνω προγράμματος είναι η διερεύνηση, κατ' αρχάς του κατά πόσο οι τραπεζικές επιχειρήσεις, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, έχουν εντάξει στη στρατηγική τους την έννοια Learning Organization (επιχείρηση που μαθαίνει). Η δημιουργία, στη συνέχεια, δικτύου, μέσω των νέων τεχνολογιών (Open Forum) ανταλλαγής πληροφορήσης και επικοινωνίας μεταξύ των εταιρών, αρχικά, και με όσο το δυνατό μεγαλύτερο αριθμό ενδιαφερομένων, έως το τέλος του προγράμματος (Δεκέμβριος 2002), μέσω της διάδοσης των αποτελεσμάτων του εν λόγω προγράμματος.

Κατά την περίοδο του Β' τριμήνου του 2002, σύμφωνα με το πλάνο προγραμματισμού, προχώρησαν: α) η δημιουργία ερωτηματολογίων (Survey Grids), μέσω των οποίων θα συλλεγεί η αναγκαία πληροφορήση για την κατάρτιση των Case studies, όπου θα αποτυπώνεται η παρούσα κατάσταση στις τραπεζικές επιχειρήσεις, και β) η κατάρτιση μελέτης των αποτελεσμάτων της έρευνας.

2. *European Foundation Certificate in Banking – Leonardo da Vinci Programme*

Αντικείμενο του έργου αυτού είναι η δημιουργία κοινού ευρωπαϊκού πιστοποιημένου προγράμματος, που θα καλύπτει τη βασική τραπεζική εκπαίδευση. Στο πρόγραμμα συμμετέχουν 19 ευρωπαϊκά Ινστιτούτα. Στις 18.4.2002 πραγματοποιήθηκε η πρώτη συνάντηση των συμμετεχόντων στο πρόγραμμα, όπου και αποφασίστηκαν τα παρακάτω:

- > Αντικείμενο της πιστοποίησης θα είναι οι εξετάσεις (examination)
- > Το πρόγραμμα θα απευθύνεται σε νεοπροσλαμβανόμενους υπαλλήλους και σε υπαλλήλους με εμπειρία 2-3 ετών, που δεν έχουν σπουδές οικονομικής κατεύθυνσης
- > Θα περιλαμβάνει 3 ενότητες:
 1. General and economic environment / Monetary and supervision environment (30%)
 2. Customer products/services (50%)
 3. Behavioural aspects (20%)

Το πρόγραμμα, όταν ολοκληρωθεί, θα είναι αποδεκτό από όλα τα συμμετέχοντα Ινστιτούτα, τα οποία θα πρέπει και να το εφαρμόσουν.

Κοινοτικά Προγράμματα

3. Υποβολή προτάσεων στο πλαίσιο του προγράμματος Phare

Εντός του μηνός Ιουνίου 2002 υποβλήθηκαν οι παρακάτω προτάσεις, στις οποίες το ETI συμμετέχει είτε ως ανάδοχος, είτε ως εταίρος:

A. Strengthening Credit Risk Management Methodology and Application in the Banking Sector

Ωφελούμενη χώρα: Τσεχία

Το πρόγραμμα αφορά τεχνική βοήθεια στον τραπεζικό τομέα της Τσεχίας, ειδικότερα στον τομέα του Credit Risk Management.

Το Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο της EET συμμετέχει ως leader, μαζί με την εξειδικευμένη εταιρεία συμβούλων σε ευρωπαϊκά προγράμματα INDEURCOG Ltd, ως εταίρο.

B. National SME Development – Technical Assistance

Ωφελούμενη χώρα: Πολωνία

Το πρόγραμμα αφορά τεχνική βοήθεια για την ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην Πολωνία.

Η πρόταση υποβλήθηκε με ανάδοχο την INDEURCOG Ltd, εξειδικευμένη εταιρεία συμβούλων σε ευρωπαϊκά προγράμματα, και εταίρους το Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο της EET, την GDSI Limited, ιρλανδική εταιρεία εξειδικευμένη σε θέματα περιφερειακής ανάπτυξης και ανάπτυξης μικρομεσαίων επιχειρήσεων και αγροτικής οικονομίας και την Foundation in Support of Local Democracy, πολωνική εταιρεία, εξειδικευμένη σε θέματα δημόσιας διοίκησης και οικονομικής ανάπτυξης με έμφαση στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Αναμένονται οι σχετικές αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Διεθνείς Σχέσεις

Το Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο είναι μέλος του European Bank Training-Network (EBT.N) και συμμετέχει ενεργά σε όλες τις δραστηριότητές του. Μεταξύ αυτών, έλαβε μέρος στη συγκέντρωση στοιχείων για την ανάπτυξη και τις τάσεις ανάπτυξης προγραμμάτων e-learning από τις ελληνικές τράπεζες, συμβάλλοντας έτσι στην προσπάθεια καταγραφής της παρούσας κατάστασης και των αντίστοιχων προοπτικών, σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Ηδη, η εν λόγω μελέτη βρίσκεται στο στάδιο της τελικής επεξεργασίας της.

Στην περίοδο αυτή, επίσης, το ETI έλαβε μέρος στις εργασίες του Consortium, για την προετοιμασία του κοινοτικού προγράμματος European Foundation Certificate in Banking, το οποίο προαναφέρθηκε.

Τέλος, το ETI συμμετείχε, στις δύο συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου του EBT.N, στο Sitges της Ισπανίας τον Απρίλιο και στην Αθήνα τον Ιούνιο του 2002.

Η διοργάνωση του ΔΣ του EBT.N στην Αθήνα, έδωσε την ευκαιρία στην Ένωση Ελληνικών Τραπεζών να προσφέρει στα μέλη του ένα ενδιαφέρον πρόγραμμα εισηγήσεων σε επίκαιρα τραπεζικά ζητήματα και θέματα Χρηματιστηρίου, ενώ παράλληλα συνδύασε την παραμονή τους στην ελληνική πρωτεύουσα με πολιτιστικό πρόγραμμα και ζεστή φιλοξενία.

Άλλες Δραστηριότητες

E-banking για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις

Η Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας του Υπουργείου Ανάπτυξης ανέθεσε στο Εθνικό Δίκτυο Ερευνας και Τεχνολογίας (ΕΔΕΤ) την υλοποίηση του έργου της εκπαιδευτικής στήριξης του προγράμματος “Δικτυωθείτε”, που αφορά την επιδότηση 50.000 μικρομεσαίων επιχειρήσεων για την αγορά ή αναβάθμιση του ηλεκτρονικού τους εξοπλισμού και τη σύνδεσή τους με το διαδίκτυο.

Για την εκπαιδευτική στήριξη των επιδοτούμενων επιχειρήσεων προβλέφθηκε δωρεάν εκπαιδευτικό πρόγραμμα 21 ωρών, με επίσκεψη εκπαιδευτή στο χώρο της επιχείρησης.

Η ΕΔΕΤ ζήτησε από την Ένωση Ελληνικών Τραπεζών να εξετάσει το ενδεχόμενο ένταξης στην ύλη του πιο πάνω εκπαιδευτικού προγράμματος κάποιων ωρών για την ηλεκτρονική τραπεζική. Ζητήθηκε δηλαδή να δημιουργήσουν από κοινού οι τράπεζες εκπαιδευτικό υλικό σχετικό με το E-Banking, με βάση το οποίο το Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο θα εκπαιδεύσει τους εκπαιδευτές, που θα ενημερώνουν και εκπαιδεύουν σχετικά τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Λαμβάνοντας υπόψη τα προηγούμενα, η ΕΕΤ πραγματοποίησε συναντήσεις με εκπροσώπους τραπεζών προκειμένου να διαμορφωθεί το ταχύτερο δυνατό το σχετικό εκπαιδευτικό υλικό. Στη συνέχεια έγινε η γλωσσική επιμέλεια και η τεχνική επεξεργασία από την ΕΕΤ, με τελικό στόχο να παραχθεί CD-ROM, το οποίο θα δίνεται στους εκπαιδευτές των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Συγχρόνως, με βάση αυτό το υλικό δημιουργήθηκε ένα τρισέλιδο ενημερωτικό έντυπο, το οποίο θα δίνεται επίσης, στον επιχειρηματία της μικρομεσαίας επιχείρησης στο τέλος της εκπαίδευσής του.

Η εκπαίδευση των εκπαιδευτών του Υπουργείου από τραπεζικά στελέχη-μέλη της ομάδας εργασίας ορίστηκε για τις 8 Ιουλίου στην Αθήνα και για τις 15 Ιουλίου στη Θεσσαλονίκη.

Υποβολή πρότασης στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων

Ανάπτυξη μεθοδολογίας και διδακτικού υλικού για την Εκπαίδευση Εκπαιδευτών

Το Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο της ΕΕΤ συμμετέχει ως εταίρος σε πρόταση για το ανωτέρω πρόγραμμα, ανάδοχος του οποίου είναι το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Συμμετέχουν επίσης, ως εταίροι, η εταιρεία Μέντωρ Εκπαιδευτική και το ΙΝΕ/ΓΣΕΕ.

Η εν λόγω πρόταση εγκρίθηκε από το αρμόδιο Υπουργείο.

Άλλες Δραστηριότητες

Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Όπως κάθε χρόνο, έτσι και για το 2002, το ΕΤΙ μερίμνησε για την τοποθέτηση φοιτητών του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων του ανωτέρω Πανεπιστημίου σε τραπεζικά Καταστήματα για τη θερινή πρακτική τους άσκηση, στο πλαίσιο της προσπάθειας για τη σύνδεση Πανεπιστημίων και Επιχειρήσεων. Τη χρονιά αυτή ο αριθμός των φοιτητών έφτασε τους 75.

Συμμετοχή σε εκδηλώσεις και συνέδρια

Στελέχη του Ελληνικού Τραπεζικού Ινστιτούτου παρακολούθησαν τις παρακάτω εκδηλώσεις:

- 1ο Συνέδριο ΕΛΣΕΚΕΚ (Ελληνικός Σύνδεσμος Εταιρειών Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης) με θέμα: *“Επαγγελματική Κατάρτιση και Απασχόληση”*, στις 17-18 Μαΐου 2002 στην Αθήνα.
Κατά τη διάρκεια του διημέρου συνεδρίου αναπτύχθηκαν από τους αρμόδιους υπηρεσιακούς παράγοντες (Γενικούς Γραμματείς Υπουργείων, Γενικούς Διευθυντές Οργανισμών, Βουλευτές, Εκπροσώπους Τριτοβάθμιων Επαγγελματικών Οργανώσεων) η ελληνική πολιτική για την επαγγελματική κατάρτιση και οι προτεινόμενες στρατηγικές για την καταπολέμηση της ανεργίας. Επίσης εκπρόσωποι από τον ευρωπαϊκό χώρο και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανέπτυξαν θέματα σχετικά με την ευρωπαϊκή πολιτική στο ζήτημα της κατάρτισης με έμφαση στην απασχόληση, θέμα μεγάλης στρατηγικής σημασίας για την ΕΕ.
- Ημερίδα με θέμα: *“Η επανάσταση στην εκπαίδευση με τη χρήση του e-learning και οι επιπτώσεις στον ακαδημαϊκό και επιχειρηματικό χώρο”*. Διοργανωτές ήταν το Mediterranean College και η e-Novation Technologies.

Προγράμματα Σεμιναρίων

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΒΡΑΧΕΙΑΣ ΔΙΑΡΚΕΙΑΣ

Α. ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΤΡΑΠΕΖΩΝ / ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ

1. Συστήματα Εγκαιρης Διάγνωσης και Διασφάλισης Πιστωτικού Κινδύνου (21 ώρες), ΑΘΗΝΑ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
2. Διαχείριση Πιστωτικών Κινδύνων και Προβληματικών Δανείων (18 ώρες), ΑΘΗΝΑ - ΗΡΑΚΛΕΙΟ
3. * Επιχειρηματικές Χορηγήσεις: συνολική προσέγγιση στην αξιολόγηση και χειρισμό των πιστωτικών τους κινδύνων (20 ώρες)
4. * Σενάρια χρηματοοικονομικής εξυγίανσης επιχειρήσεων (21 ώρες)
5. * Διαχείριση λειτουργικού κινδύνου (4 ώρες)
6. * Το κανονιστικό πλαίσιο της κεφαλαιακής επάρκειας τραπεζών στην Ελλάδα (4 ώρες)
7. * Οι νέες προτάσεις της Επιτροπής της Βασιλείας για την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών (4 ώρες)
8. * Η νέα αρχιτεκτονική του Διεθνούς Χρηματοπιστωτικού Συστήματος (4 ώρες)

Β. ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

1. e-banking και e-payments: όσα θέλετε να μάθετε (και δεν είχατε πού να ρωτήσετε) για το νέο τρόπο συναλλαγών στην ελληνική τραπεζική αγορά (3 ώρες)
2. Εκπαίδευση τραπεζικών στελεχών στο on-line σύστημα της ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ ΑΕ (4 ώρες)
3. * Πλαστικά δελτία (κάρτες) και λειτουργία των τραπεζών
4. * Τυποποίηση Τραπεζικών Προϊόντων στην Ελλάδα και την Ευρώπη (3 ώρες)
5. Σεμινάρια σε συνεργασία με το SWIFT
6. * Σεμινάρια σε συνεργασία με το SWIFT μέσω διαδικτύου (2 ώρες)

Γ. ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΕΣ - ΧΡΗΜΑΤΑΓΟΡΕΣ

1. * Πωλητές Αμοιβαίων Κεφαλαίων – advanced (6 ώρες)
2. Σύγχρονα Επενδυτικά Χρηματοοικονομικά Προϊόντα και Υπηρεσίες (αναθεωρημένο – 20 ώρες)
3. Παράγωγα Πιστωτικού Κινδύνου (8 ώρες)
4. Οι χρηματοοικονομικές εξελίξεις στο χώρο του Real Estate: Αμοιβαία Κεφάλαια Ακινήτων και οι Εταιρείες Επενδύσεων σε Ακίνητη Περιουσία (8 ώρες)
5. Βασικές έννοιες χρηματιστηριακής αγοράς (24 ώρες)
6. * Ειδικός Διαπραγματευτής (MARKET MAKER) Αγορών ΧΑΑ (Θεσμικό Πλαίσιο, Λειτουργία και Ειδικές Εργασίες) (22 ώρες)
7. * Η ενιαία ευρωπαϊκή κεφαλαιαγορά: Το ισχύον και υπό διαμόρφωση κανονιστικό πλαίσιο (4 ώρες)

Δ. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

1. * Σύγχρονες Μέθοδοι Οργάνωσης και Διαχείρισης Γραφείου Αλληλογραφίας (15 ώρες)
2. * Εύρεση στοιχείων και Μέθοδοι διαχείρισης δεδομένων κατά την εκπόνηση Οικονομικών Αναλύσεων (16 ώρες)
3. * Γραπτή επικοινωνία και έκφραση – σύνταξη επαγγελματικού κειμένου (16 ώρες)

Ε. ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. * Χρηματοδότηση διεθνών συναλλαγών – Trade Finance
2. Καθυστερήσεις Χορηγήσεων (Εμπλοκές) (21 ώρες) – ΑΘΗΝΑ-ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
3. Τραπεζικός δανεισμός για κατοικία και επαγγελματική στέγη (14 ώρες) – ΑΘΗΝΑ-ΠΑΤΡΑ-ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
4. Ο πλήρης κύκλος Καταναλωτικής Πίστης (14 ώρες)

Β' Εξαμήνου 2002

ΣΤ. ΝΟΜΙΚΑ - ΘΕΣΜΙΚΑ

1. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Πλαίσιο (European Master Agreement) για τη διενέργεια χρηματοοικονομικών συναλλαγών στην Ευρωζώνη (4 ώρες)
2. Το θεσμικό πλαίσιο του Ηλεκτρ. Εμπορίου (3,5 ώρες)
3. * Internet Banking: νομικές πιυχές (8 ώρες)
4. Νομικά θέματα Παραγώγων (4 ώρες)
5. Το θεσμικό πλαίσιο και οι συναλλαγματικές και νομισματικές λειτουργίες του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (αναθεωρημένο – 8 ώρες)

Ζ. ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ

1. Τραπεζικές Υπηρεσίες και προστασία καταναλωτή (7 ώρες)
2. * Στεγαστική Πίστη-Εθελοντικός κώδικας συμπεριφοράς κατά την προσυμβατική ενημέρωση (4 ώρες)
3. * Κώδικας δεοντολογίας

Η. ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ - ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ

1. * Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (2 επίπεδα: 16 και 40 ωρών)
2. Χρηματοοικονομική ανάλυση της οικονομικής κατάστασης της επιχείρησης μέσω δεικτών (21 ώρες)
3. Χρηματοοικονομική ανάλυση λογιστικών καταστάσεων (25 ώρες)
4. * Χρηματοοικονομική ανάλυση λογιστικών καταστάσεων: Ειδικά θέματα (10 ώρες)
5. Αποτίμηση Εταιρειών (20 ώρες)

Θ. ΑΥΤΟΜΑΤΙΣΜΟΣ ΓΡΑΦΕΙΟΥ

1. * Λειτουργικό Σύστημα Windows (6 ώρες)
2. * Επεξεργασία κειμένου Word (10 ώρες)
3. * Λογιστικά φύλλα Excel (10 ώρες)
4. * Διαχείριση Βάσεων Δεδομένων Access (10 ώρες)
5. * Παρουσιάσεις PowerPoint (10 ώρες)

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΤΕΛΕΧΩΝ

1. * Προετοιμασία για την απόκτηση του επαγγελματικού τίτλου CFA (Συνεργασία με την Global Training)
2. Επαγγελματική πιστοποίηση στελεχών της Κεφαλαιαγοράς (ΑΘΗΝΑ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ)
3. Πωλητές Αμοιβαίων Κεφαλαίων (20 και 30 ώρες)

1. Βασική εκπαίδευση νέων υπαλλήλων (αναθεωρημένο – 88 ώρες)
2. Αγγλικά για στελέχη χρηματοοικονομικών υπηρεσιών:
 - α. Εκμάθηση αγγλικής γλώσσας χρηματοοικονομικής κατεύθυνσης (60 ώρες)
ΑΘΗΝΑ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ - ΗΡΑΚΛΕΙΟ - ΠΑΤΡΑ
 - β. Εξειδικευμένα σεμινάρια (12, 42, 60 ώρες)

ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ο
Τ
Υ
Ο
Τ
Τ
Σ
Ν

Προγράμματα Σεμιναρίων

ΣΤΟΧΟΣ

Μια ολοκληρωμένη προσέγγιση και κατανόηση των νομικών και πρακτικών θεμάτων που σχετίζονται με τα αξιόγραφα.

ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ

- ✓ Σε υπαλλήλους, με σχετικά μικρή εμπειρία, που απασχολούνται σε υπηρεσίες Καταθέσεων, Χρηματοδοτήσεων, Εργασιών Εξωτερικού και εμπλέκονται με αξιόγραφα.
- ✓ Σε στελέχη που εποπτεύουν ή πρόκειται να τοποθετηθούν σε σχετικές με το αντικείμενο θέσεις ευθύνης, χωρίς προηγούμενη εμπειρία στο συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο.
- ✓ Σε στελέχη και υπαλλήλους που, είτε υπηρετούν σε συναφείς υπηρεσίες είτε όχι, θέλουν να ολοκληρώσουν και να συστηματοποιήσουν τις γνώσεις τους.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Γενικά περί των εγγράφων και των διακρίσεών τους
- Η συναλλαγματική
- Το γραμμάτιο εις διαταγή
- Η επιταγή
- Τα χρεωστικά ομόλογα: Ασφαλιστήριο - Φορτωτική - Αποθετήριο/Ενεχυρόγραφο
- Τα ανώνυμα αξιόγραφα: Ομόλογα - Εντοκα Γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου - Μετοχές.

ΕΙΣΗΓΗΤΕΣ

Μαρίνα Καρδαμίτση:
ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ
Γεώργιος Αναγνωστάκης:
ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ

2 μήνες

2. ΑΡΧΕΣ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΠΩΛΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΠΕΛΑΤΩΝ

Μια ολοκληρωμένη παρουσίαση των σύγχρονων τεχνικών πωλήσεων, που πρέπει να εφαρμόζονται από τα στελέχη της πρώτης γραμμής των τραπεζών, ώστε να εκμεταλλεύονται τις ευκαιρίες που τους παρουσιάζονται από την καθημερινή τους επαφή με την Πελατεία, για να αυξήσουν τις πωλήσεις των προϊόντων που πωλούν και να δημιουργήσουν πιστούς και ικανοποιημένους πελάτες.

- ✓ Στο προσωπικό της “πρώτης γραμμής” που έρχεται σε επαφή με τους πελάτες του corporate και retail banking.
- ✓ Σε διευθυντές και υποδιευθυντές καταστημάτων, υπεύθυνους πελατείας, προϊσταμένους υπηρεσιών που προωθούν τραπεζικά προϊόντα στην αγορά, chief tellers και tellers.
- ✓ Σε κάθε τραπεζικό στέλεχος που επιθυμεί να συστηματοποιήσει και να ολοκληρώσει τις γνώσεις του, βελτιώνοντας τις ικανότητές του στις σύγχρονες και αποτελεσματικές μεθόδους προσέγγισης της τραπεζικής πελατείας.

Το εκπαιδευτικό υλικό παρουσιάζεται σε τρεις επιμέρους ενότητες:

- Στην πρώτη ενότητα δίνεται μια γενικότερη εικόνα των αρχών του τραπεζικού Μάρκετινγκ, ώστε το στέλεχος να αντιληφθεί τη σχέση της λειτουργίας των πωλήσεων με τις υπόλοιπες λειτουργίες του Μάρκετινγκ
- Στη δεύτερη ενότητα παρουσιάζονται τα προσόντα και οι ικανότητες που πρέπει να αναπτύξει ο “πωλητής-σύμβουλος”, καθώς και ο τρόπος που θα τα αποκτήσει, για να πραγματοποιήσει αποτελεσματικότερες πωλήσεις μέσα από την ποιοτική εξυπηρέτηση των αναγκών του πελάτη
- Στην τρίτη ενότητα αναλύεται η μεθοδολογία που πρέπει να ακολουθήσει το στέλεχος, όταν έχει τον Πελάτη απέναντί του, για να διαγνώσει το πρόβλημά του και να του προτείνει εκείνη τη λύση, που θα τον ικανοποιήσει με τον καλύτερο τρόπο, δημιουργώντας τις προϋποθέσεις για μακροχρόνια συνεργασία.

Γιάννης Πολυζώης:

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

3,5 μήνες

3. ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ

Η παρουσίαση και ανάλυση των παραγόντων που καθορίζουν το ειδικό βάρος του νομίματος κάθε χώρας, τις σχέσεις μεταξύ των νομισμάτων και την κίνηση του χρήματος μεταξύ των διαφόρων χωρών, με αποτέλεσμα την υποβοήθηση των εργαζομένων στις τράπεζες, ιδιαίτερα στην “πρώτη γραμμή”, ώστε να διεκπεραιώνουν με ευχέρεια και ασφάλεια τις σχετικές συναλλαγές.

- ✓ Σε υπαλλήλους Υπηρεσιών Συναλλάγματος χωρίς ιδιαίτερη προηγούμενη εμπειρία.
- ✓ Σε στελέχη που εφοπλιστούν ή πρόκειται να τοποθετηθούν σε σχετικές με το αντικείμενο θέσεις ευθύνης (π.χ. Εργασίες Εξωτερικού), χωρίς προηγούμενη εμπειρία στο συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο.
- ✓ Σε στελέχη και υπαλλήλους που, είτε υπηρετούν σε Υπηρεσίες Συναλλάγματος είτε όχι, θέλουν να ολοκληρώσουν και να συστηματοποιήσουν τις γνώσεις τους.

- Αγορά συναλλάγματος
- Πλαίσιο αγοράς συναλλάγματος-Σχετικές ρυθμίσεις
- Η συνεργασία των τραπεζών σε διεθνές επίπεδο
- Μέσα πληρωμής σε ξένο νόμισμα: Εντολές εξωτερικού - Τραπεζογραμμάτια - Επιταγές συναλλάγματος
- Πώληση συναλλάγματος
- Καταθέσεις σε συναλλάγμα.

Μαρίνα Καρδαμίτση:

ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

2 μήνες

Προγράμματα Σεμιναρίων

4. Η ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

ΣΤΟΧΟΣ

Κατανόηση και γνώση του ολοκληρωμένου πλέγματος των χρηματοδοτήσεων με συστηματική θεωρητική και πρακτική προσέγγιση.

ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ

- ✓ Σε υπαλλήλους Υπηρεσιών Χρηματοδοτήσεων με μικρή εμπειρία.
- ✓ Σε στελέχη που πρόκειται να τοποθετηθούν σε σχετικές με το αντικείμενο θέσεις ευθύνης, χωρίς επαρκή εμπειρία.
- ✓ Σε στελέχη και υπαλλήλους που, είτε υπηρετούν σε Υπηρεσίες Χρηματοδοτήσεων είτε όχι, θέλουν να ολοκληρώσουν και να συστηματοποιήσουν τις γνώσεις τους.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Θεσμικό Πλαίσιο
- Νομικά θέματα
- Χρηματοοικονομική ανάλυση
- Διαδικασία χρηματοδότησης
- Ειδικές μορφές χρηματοδοτήσεων.

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

Γεώργιος Αναγνωστάκης:
ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ

3,5 μήνες

B' Εξαμήνου 2002

5. ΕΓΓΥΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ (ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ / ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ)

Η εισαγωγή των εκπαιδευμένων στις βασικές έννοιες των εγγυητικών επιστολών, ώστε σε συνδυασμό με την καθημερινή πρακτική στο χώρο εργασίας, να αποκτήσουν ευρεία και σαφή γνώση του αντικειμένου.

- ✓ Σε υπαλλήλους που απασχολούνται σε συναφείς εργασίες (Ε/Ε, Χορηγήσεων, Εργασιών εξωτερικού) χωρίς ιδιαίτερη προηγούμενη εμπειρία.
- ✓ Σε στελέχη που ειοπεύουν ή πρόκειται να τοποθετηθούν σε σχετικές με το αντικείμενο θέσεις ευθύνης, χωρίς προηγούμενη εμπειρία στο συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο.
- ✓ Σε στελέχη και υπαλλήλους που, είτε υπηρετούν σε Υπηρεσίες Ε/Ε είτε όχι, θέλουν να ολοκληρώσουν και να συστηματοποιήσουν τις γνώσεις τους.

- Η Ε/Ε ως τραπεζική εργασία
- Αποφάσεις της Τράπεζας της Ελλάδος σχετικά με την έκδοση Ε/Ε - Περιορισμοί και απαγορεύσεις
- Εμπλεκόμενα μέρη στις Ε/Ε και οι σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ τους
- Η Ε/Ε ως πιστωτικός κίνδυνος για τις τράπεζες - Κριτήρια για την έκδοση Ε/Ε - Εξασφαλίσεις
- Διατύπωση του κειμένου της Ε/Ε
- Κατηγορίες Ε/Ε
- Η διαδικασία έκδοσης-παρακολούθησης-ακύρωσης Ε/Ε
- Η διαδικασία κατάπτωσης Ε/Ε
- Υποδείγματα Ε/Ε.

* Σημείωση: Τους προσεχείς μήνες θα υπάρχει και δυνατότητα συμμετοχής στο πρόγραμμα μέσω ηλεκτρονικού βιβλίου e-book.

Ελληνική Κοκκιναρά:

ΥΠΟΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ ΤΗΣ Δ/ΝΣΗΣ MARKETING
ΤΗΣ ALPHA BANK

2 μήνες

6. ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΑΠΟΡΡΗΤΟ (Θεσμικό Πλαίσιο – Καθημερινή Πρακτική)

Η πλήρης παρουσίαση και ανάλυση όλων των θεσμικών ρυθμίσεων του εξαιρετικά κρίσιμου (από αστική, ποινική, οικονομική και δεοντολογική άποψη) θέματος της επαγγελματικής εχεμύθειας και η αναφορά, με σωρεία ρεαλιστικών μελετών περιπτώσεων-παραδειγμάτων, στους προσήκοντες πρακτικούς και συγκεκριμένους χειρισμούς και ενέργειες, ώστε να διασφαλίζεται η προστασία των νομίμων συμφερόντων της Πελατείας αλλά και η κανονιστική συμμόρφωση των τραπεζών.

Σε υπαλλήλους και στελέχη ανεξαρτήτως βαθμού, θέσης και υπηρεσίας στην οποία απασχολούνται, στο Δίκτυο των Καταστημάτων ή τις κεντρικές υπηρεσίες, δεδομένου ότι το γνωστικό αντικείμενο καλύπτει όλα τα επίπεδα, εκφάνσεις και αντικείμενα της χρηματοπιστωτικής δραστηριότητας.

- Εννοια και μορφές του απορρήτου
- Νομοθετική θεμελίωση του απορρήτου
- Εκταση ισχύος: Αντικειμενικά, υποκειμενικά όρια και διάρκεια ισχύος
- Συνέπειες παράβασης του απορρήτου
- Οι άρσεις του απορρήτου έναντι του Δημοσίου για φορολογικούς λόγους, της Τράπεζας της Ελλάδος και των δικαστικών αρχών
- Ειδικές Περιπτώσεις άρσης και μη ισχύος του απορρήτου.

Κώστας Στεννημαχίτης:

ΥΠΟΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ MARKETING
ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

1 μήνας

ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ
ΑΠΟΡΡΗΤΟ

Προγράμματα Σεμιναρίων

ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ

ΣΤΟΧΟΣ

Η πλήρης κάλυψη όλων των παραμέτρων του κρίσιμου, για την ακεραιότητα των Πιστωτικών Ιδρυμάτων, θέματος. Παρουσιάζει τη γεωπολιτική και τη νομική υφή της “νομιμοποίησης εκκλησιαστικών εσόδων” και αναλύει/καθοδηγεί στην επιτέλεση των σχετικών (θεσμικών και διαδικαστικών) υποχρεώσεων του προσωπικού, προσφέροντας, παράλληλα, εκτενέστατη περιπτώσιολογία και ρεαλιστικά-πρακτικά παραδείγματα ύποπτων συναλλακτικών συμπεριφορών και μεθοδολογίας χειρισμού και αντιμετώπισής τους.

ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ

- ✓ Σε υπαλλήλους και στελέχη Καταστημάτων, ανεξαρτήτως βαθμού, θέσης ή τομέα τραπεζικών εργασιών-προϊόντων, στον οποίο απασχολούνται.
- ✓ Σε υπαλλήλους και στελέχη εγκριτικών Κεντρικών Υπηρεσιών, ενόψει της αντικειμενικής δυνατότητας τους να έχουν εικόνα του συναλλακτικού προφίλ πελατών και των συνακόλουθων υποχρεώσεών τους από τη σχετική με το “ξέπλυμα” νομοθεσία.
- ✓ Σε υπαλλήλους και στελέχη Υπηρεσιών Κανονιστικής Συμμόρφωσης Πιστωτικών Ιδρυμάτων.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Κοινωνιολογία του ξεπλύματος
- Το Διεθνές Δίκαιο και οι υποχρεώσεις κατά του ξεπλύματος
- Ελληνικό θεσμικό πλαίσιο
- Διαδικαστικές υποχρεώσεις Πιστωτικών Ιδρυμάτων
- Νομική θεμελίωση και ανάλυση του αδικήματος
- Το καθήκον εξέτασης και αναφοράς των ύποπτων συναλλαγών
- Μεθοδολογία-κριτήρια χειρισμού, εντοπισμού, διερεύνησης και αναφοράς ύποπτων συναλλαγών
- Η Αρχή “Γνώρισε τον Πελάτη σου”
- Περιπτώσιολογία ύποπτων συναλλαγών
- Το “ξέπλυμα χρήματος” και το Τραπεζικό Απόρρητο
- Κίνδυνοι και κυρώσεις κατά των Πιστωτικών Ιδρυμάτων.

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

Κώστας Στεννημαχίτης:
ΥΠΟΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ MARKETING
ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ

1,5 μήνας

B' Εξαμήνου 2002

8. ΑΡΧΕΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Η ανάλυση όλων των λογαριασμών, που συναντώνται σε κάθε οικονομική μονάδα, ως προς το περιεχόμενο και ως προς τον προορισμό τους, καθώς και η τεχνική σύνταξης του Ισολογισμού και των καταστάσεων αποτελεσμάτων.

- ✓ Σε στελέχη που απασχολούνται σε κάθε μορφής λογιστικές εργασίες.
- ✓ Σε στελέχη τμήματος χρηματοδοτήσεων χωρίς επαρκή εμπειρία.
- ✓ Σε όλους τους τραπεζοϋπαλλήλους που επιθυμούν να κατανοήσουν τις λογιστικές έννοιες που συναντούν καθημερινά.

- Γενικά περί οικονομικών μονάδων
- Διακρίσεις των επιχειρήσεων
- Γενικές Λογιστικές Έννοιες
- Πορεία λογιστικών εργασιών από την έναρξη της χρήσης έως τη σύνταξη του Ισολογισμού
- Γενικές αρχές ανάλυσης των οικονομικών καταστάσεων.

Στέλιος Πορτάλιος:

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

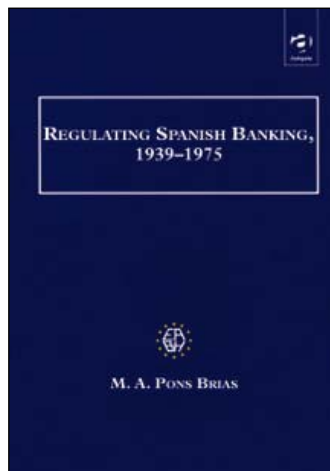
Νίκος Χωνιανάκης:

Δ/ΝΣΗ ΚΑΘΥΣΤΕΡΗΣΕΩΝ ΤΗΣ ALPHA BANK

3 μήνες

ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ

**REGULATING SPANISH BANKING SYSTEMS
(1939-1975)
(M.A. Pons Brias)**

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ: ΜΑΡΘΑ ΔΕΡΤΙΛΗ

Οι τραπεζικές ρυθμίσεις τροφοδότησαν έντονες συζητήσεις τα τελευταία χρόνια. Το βιβλίο της Maria Pons ασχολείται συγκεκριμένα με τις επιπτώσεις των χρηματοοικονομικών κανονιστικών ρυθμίσεων στα αποτελέσματα των ισπανικών τραπεζών, κυρίως στην κερδοφορία τους από το τέλος του ισπανικού εμφυλίου πολέμου μέχρι τη μετά Φράνκο εποχή. Πρόκειται για ολοκληρωμένη μελέτη της λειτουργίας του ισπανικού τραπεζικού συστήματος στο πλαίσιο των ρυθμίσεων που συνετέλεσαν στην εκβιομηχάνιση της χώρας με καθεστώς έντονου παρεμβατισμού, προσδιορισμού επιτοκίων, μέτρων σχετικά με συγχωνεύσεις.

Το έργο αυτό επελέγη από την European Association for Banking History ως ένα σοβαρό πόνημα σχετικά με τις θεσμικές, οικονομικές και κοινοτικές πτυχές της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ιστορίας. Έλαβε το βραβείο της EABH τον Ιούνιο 1997.

NEW TRENDS IN BANKING MANAGEMENT
Physica-Verlag
Contributions to Management Science, 2002

EDITOR: ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ ΖΟΠΟΥΝΙΔΗΣ

Το βιβλίο αυτό περιλαμβάνει τα καλύτερα άρθρα που παρουσιάστηκαν στο 10ο Ειδικό Συνέδριο της Διεθνούς Ομοσπονδίας Εταιρειών Επιχειρησιακής Έρευνας που έγινε στην Αθήνα τον Απρίλιο 1-3, 2001, υπό την αιγίδα της Ελληνικής Εταιρείας Επιχειρησιακών Έρευνών.

Το παρόν βιβλίο καλύπτει ένα ευρύ φάσμα προβλημάτων σύγχρονης τραπεζικής διοίκησης τα οποία παρουσιάζονται σε έξι μεγάλες ενότητες. Τα προβλήματα αυτά αφορούν:

- τις επιδόσεις, την αποτελεσματικότητα και τη βιωσιμότητα των τραπεζών σε εθνικό και σε διεθνές επίπεδο
- την εκτίμηση του πιστωτικού κινδύνου
- την ποιότητα και το μάρκετινγκ τραπεζών
- τις εξαγορές και συγχωνεύσεις τραπεζών
- την εφοδιαστική στον τραπεζικό χώρο
- τη διαχείριση χαρτοφυλακίων τραπεζών με έμφαση στη διαχείριση αμοιβαίων κεφαλαίων.

Υψηλόβαθμα τραπεζικά στελέχη συμμετέχουν στη συγγραφή ορισμένων άρθρων.

Εισαγωγή

Το πρώτο εξάμηνο του 2002 συνεχίστηκε η σταθερή ανοδική πορεία των εργασιών του Γραφείου του Τραπεζικού Μεσολαβητή, τόσο στον τομέα των τηλεφωνικών κλήσεων όπου σημειώθηκε αύξηση κατά 16,9% έναντι του αντίστοιχου τριμήνου του 2001 όσο και στον τομέα των γραπτών παραπόνων, στον οποίο η αύξηση διαμορφώθηκε σε 23,1%. Τα αριθμητικά μεγέθη του α' τριμήνου 2002 είναι 2.575 για τις τηλεφωνικές κλήσεις και 394 για τα γραπτά παράπονα.

Στην κατανομή των παραπόνων μεταξύ των διαφόρων προϊόντων και υπηρεσιών, την πρώτη θέση εξακολουθεί να κατέχει το πλαστικό χρήμα και ακολουθούν τα δάνεια, οι καταθέσεις και οι κινητές αξίες. Από άποψη αιτίων που προκαλούν τα παράπονα εμφανίζεται ενίσχυση της κατηγορίας "Ποιότητα Υπηρεσιών" και ιδιαίτερα των υποκατηγοριών "πληροφόρηση-ενημέρωση ελλιπής ή εσφαλμένη" και "καθυστερήσεις".

Ο δείκτης ικανοποίησης των συναλλασσομένων διαμορφώθηκε σε 77% έναντι 76% για το 2001 και 81% για το 2000. Ειδικότερα, το ποσοστό των υποθέσεων που έκλεισαν με πλήρη ικανοποίηση των συναλλασσομένων ανήλθε σε 60% και με συμβιβασμό σε 17%.

Απολογισμός έργου του Γραφείου του Τραπεζικού Μεσολαβητή για το α' εξάμηνο του έτους 2002

Α. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ

Ι. Τηλεφωνικές κλήσεις

α) Στον Πίνακα 1 εμφανίζεται το σύνολο των τηλεφωνικών κλήσεων κατά κατηγορίες, οι κυριότερες των οποίων είναι:

ΠΙΝΑΚΑΣ 1				
Κατηγορίες	Αριθμητικά στοιχεία α' εξαμήνου		Σύνθεση %	
	2002	2001	2002	2001
• Τραπεζικά θέματα				
> Εντός Κανονισμού Λειτουργίας (ΚΛ)	1.680	1.255	65,3	56,9
> Εκτός ΚΛ	681	647	26,4	29,3
• Άλλα θέματα (άλλοι θεσμοί, γενικές πληροφορίες κλπ)	214	303	8,3	13,8
• Σύνολο	2.575	2.205	100,0	100,0

Το σύνολο των τηλεφωνικών κλήσεων του α' εξαμήνου 2002 υπερέβη τον αριθμό των κλήσεων του αντίστοιχου εξαμήνου 2001 κατά 16,9%.

Συνεχίστηκε η ποιοτική βελτίωση στη σύνθεση των διαφόρων κατηγοριών τηλεφωνικών κλήσεων, όπως προκύπτει από το ποσοστό των εντός κανονισμού που αυξήθηκε από 56,9% του α' εξαμήνου 2001 σε 65,3% το αντίστοιχο του 2002.

β) Στον Πίνακα 2 αναλύονται οι εκτός κανονισμού τηλεφωνικές κλήσεις, κατά αιτία εξαίρεσης.

Από τα στοιχεία του Πίνακα προκύπτει ότι εξακολουθεί να διατηρείται υψηλό το ενδιαφέρον των ιδιωτών επαγγελματιών (166 από τις 170 υποθέσεις) για το θεσμό. Από τις 78 λοιπές περιπτώσεις, 22 αφορούν υποθέσεις που αποτελούν αντικείμενο διαδικασιών ενώπιον των Δικαστηρίων και 21 είναι γενικά παράπονα που δεν αφορούν συγκεκριμένη τράπεζα.

Οι 329 κλήσεις που αφορούν στην εμπορική ή επιχειρηματική πολιτική των τραπεζών ή σε γενικές πληροφορίες για τις τράπεζες, αναφέρονται ειδικό-

τερα σε θέματα έγκρισης δανείων, ρύθμισης χρεών, ύψους επιτοκίων κ.λπ. Τα θέματα αυτά βρίσκονται εκτός της αρμοδιότητας του Τραπεζικού Μεσολαβητή αλλά αναδεικνύουν πραγματικά προβλήματα που απασχολούν τους συναλλασσόμενους με τις τράπεζες. Για το λόγο αυτό και το προσωπικό του Γραφείου πληροφορεί τους ερωτώντες σχετικά με τον περαιτέρω χειρισμό των υποθέσεών τους.

γ) Στον Πίνακα 3 (στην επόμενη σελίδα), παρουσιάζεται η κατανομή των εντός κανονισμού τηλεφωνικών κλήσεων, που αφορούν νέες περιπτώσεις, κατά κατηγορία προϊόντων/υπηρεσιών.

Οι 48 από τις 72 περιπτώσεις της νέας κατηγορίας “εισαγωγή ευρώ” παρουσιάστηκαν τον πρώτο μήνα του α' τριμήνου. Στη συνέχεια σημειώθηκε σταθερή υποχώρηση, με αποτέλεσμα το β' τρίμηνο να διατυπωθεί ένα μόνο παράπονο.

δ) Στον Πίνακα 4 (στην επόμενη σελίδα) εμφανίζεται η κατανομή των εντός κανονισμού κλήσεων, που αφορούν νέες περιπτώσεις, κατά κατηγορία παραπόνων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2				
Κατηγορίες	Αριθμητικά στοιχεία α' εξαμήνου		Σύνθεση %	
	2002	2001	2002	2001
• Εμπορική ή επιχειρηματική πολιτική των τραπεζών ή γενικές πληροφορίες για τράπεζες	329	350	48,3	54,1
• Δεν αφορά τράπεζα ή τραπεζική συναλλαγή	104	70	15,3	10,8
• Υποθέσεις ιδιωτών επαγγελματιών και νομικών προσώπων	170	162	25,0	25,0
• Λοιπές περιπτώσεις	78	65	11,4	10,1
• Σύνολο	681	647	100,0	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Κατηγορίες	Αριθμητικά στοιχεία α' εξαμήνου		Σύνθεση %	
	2002	2001	2002	2001
• Μέσα πληρωμών	514	506	40,2	42,7
• Δάνεια	450	439	35,2	37,0
• Καταθέσεις	171	161	13,4	13,6
• Κινητές Αξίες	32	34	2,5	2,8
• Εισαγωγή ευρώ	72	–	5,6	–
• Λοιπά	39	46	3,1	3,9
• Σύνολο	1.278	1.186	100,0	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

Κατηγορίες	Αριθμητικά στοιχεία α' αξιμήνου		Σύνθεση %	
	2002	2001	2002	2001
• Συναλλαγές/Υπολογισμοί	500	535	39,1	45,0
• Ποιότητα Υπηρεσιών	602	511	47,1	43,0
• Τραπεζική Πρακτική	159	127	12,4	10,7
• Λοιπά	18	16	1,4	1,3
• Σύνολο	1.279	1.189	100,0	100,0

Από τις 591 περιπτώσεις που τα αίτιά τους ανήκουν στην κατηγορία “ποιότητα υπηρεσιών”, οι 342 αφορούν ελλιπή ή εσφαλμένη πληροφόρηση και οι 101 καθυστερήσεις.

II. Γραπτά Παραπόνια

Ο αριθμός των γραπτών παραπόνων, κατά το διάστημα 1.1.2002-30.6.2002, ανήλθε σε 394 και ήταν κατά 23,1% αυξημένος σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του έτους 2001. Από το σύνολο των γραπτών παραπόνων τα 314 (79,7%) ήταν εντός της αρμοδιό-

τητας του Γραφείου του Τραπεζικού Μεσολαβητή και 80 (20,3%) εκτός.

α) Οι κύριες κατηγορίες των εκτός αρμοδιότητας του Τραπεζικού Μεσολαβητή υποθέσεων εμφανίζονται στον **Πίνακα 5** (επόμενη σελίδα).

Από τις 27 περιπτώσεις της κατηγορίας “Λοιπά”, οι 8 αφορούν μη τραπεζικές συναλλαγές και 8 αποτελούν αντικείμενο διαδικασιών ενώπιον των Δικαστηρίων.

β) Η κατανομή των υποθέσεων κατά προϊόν συνοψίζεται στον **Πίνακα 6** (επόμενη σελίδα).

ΠΙΝΑΚΑΣ 5				
Κατηγορίες	Αριθμητικά στοιχεία α' εξαμήνου		Σύνθεση %	
	2002	2001	2002	2001
• Επαγγελματικές συναλλαγές	22	20	27,5	36,4
• Εμπορική-επιχειρηματική πολιτική των τραπεζών	20	13	25,0	23,6
• Γεγονότα εκτός προθεσμιών	11	6	13,8	10,9
• Λοιπά	27	16	33,7	29,1
• Σύνολο	80	55	100,0	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 6				
Κατηγορίες	Αριθμητικά στοιχεία α' εξαμήνου		Σύνθεση %	
	2002	2001	2002	2001
• Μέσα πληρωμών	183	130	58,3	49,1
• Δάνεια	77	84	24,5	31,7
• Καταθέσεις	38	35	12,1	13,2
• Κινητές αξίες	7	11	2,2	4,9
• Λοιπά	9	5	2,9	1,9
• Σύνολο	314	265	100,0	100,0

Στα γραπτά παράπονα, παρατηρείται σημαντική αύξηση στο ποσοστό που αφορά στα μέσα πληρωμών, μεταξύ των εξαμήνων των ετών 2001 και 2002.

Στον *Πίνακα 7* παρουσιάζεται η κατανομή κατά κατηγορία παραπόνων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7				
Κατηγορίες	Αριθμητικά στοιχεία α' εξαμήνου		Σύνθεση %	
	2002	2001	2002	2001
• Συναλλαγές/υπολογισμοί	166	143	52,9	54,0
• Ποιότητα υπηρεσιών	107	96	34,1	36,2
• Τραπεζική πρακτική	38	22	12,1	8,3
• Λοιπά	3	4	0,9	1,5
• Σύνολο	314	265	100,0	100,0

Β. ΚΛΕΙΣΙΜΟ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

Στο διάστημα 1.1.2002-30.6.2002 περατώθηκε η εξέταση 278 υποθέσεων από τις οποίες 16 μετά από παραίτηση των ενδιαφερομένων, συνεπεία της πληρέστερης ενημέρωσής τους από τις Υπηρεσίες Πελατών των τραπεζών στις οποίες παρέπεμψε τις υποθέσεις τους το Γραφείο του Τραπεζικού Μεσολαβητή. Μία υπόθεση ως διασυνοριακή έκλεισε εκτός του Γραφείου μας από Τραπεζικό Μεσολαβητή άλλης χώρας της ΕΕ. Η κατανομή των υπολοίπων 261 υποθέσεων, ανάλογα με το φορέα επίλυσης της υπόθεσης και την κατάληξή της, έχει ως ακολούθως:

Οι νόμιμοι κάτοχοι ισχυρίζονται ότι δεν έγινε έλεγχος ταυτοπροσωπίας από τους εντεταλμένους υπαλλήλους των καταστημάτων και ζητούν αντιλογισμό των χρεώσεων. Ωστόσο, σε πολλές περιπτώσεις αναγγέλλουν με μεγάλη καθυστέρηση την απώλεια ή κλοπή των καρτών τους, με συνέπεια να αποδυναμώνονται τα επιχειρήματά τους, γιατί η καθυστέρηση σημαίνει μειωμένη επιμέλεια ως προς τη φύλαξη της κάρτας και ως προς την άσκηση τακτικού ελέγχου για να διαπιστώνουν ότι βρίσκονται στην κατοχή τους.

Ακολούθησαν, από άποψη αριθμού, τα παράπονα για αναλήψεις μετρητών από ΑΤΜ με χρήση καρτών τις

Φορέας	Κατάληξη			
	Υπέρ του συναλασσομένου	Υπέρ της τράπεζας	Συμβιβαστική λύση	Σύνολο
Τράπεζες μετά παρέμβαση ΤΜ	139	-	-	139
Το Γραφείο του ΤΜ	19	59	44	122
• Σύνολο	158	59	44	261

Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι το 77% των υποθέσεων, συμπεριλαμβανομένων και όσων επιλύθηκαν συμβιβαστικά, έκλεισαν υπέρ των συναλασσομένων. Επίσης, το 53% διευθετήθηκαν από τις ίδιες τις τράπεζες.

Γ. ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΣΣΟΜΕΝΩΝ

Οι επισημάνσεις του Γραφείου του Τραπεζικού Μεσολαβητή στην ετήσια έκθεση του έτους 2001 όσον αφορά τα προβλήματα των συναλασσομένων με τις τράπεζες και στην έκθεση του α' τριμήνου εξακολουθούν να ισχύουν. Αυξημένη συχνότητα παρουσιάζουν οι ακόλουθες κατηγορίες:

Μέσα πληρωμών

Συνεχίστηκε, και κατά το πρώτο εξάμηνο του έτους 2002, η αμφισβήτηση, από τους νομίμους κατόχους καρτών, χρεώσεων που προήλθαν από παράνομες συναλλαγές, μετά από κλοπή ή απώλεια των καρτών.

οποίες οι νόμιμοι κάτοχοι είτε δήλωναν ότι κατέχουν ή ότι τις απώλεσαν αλλά ισχυρίζονταν ότι δεν είχαν εμπιστευθεί σε τρίτο το PIN τους. Ωστόσο, δεδομένου ότι δεν έχουν αναφερθεί διεθνώς περιπτώσεις αναπαραγωγής PIN, η ευθύνη για τη διαρροή βαρύνει τους νόμιμους κατόχους. Η πιο συνηθισμένη περίπτωση διαρροής είναι η αναγραφή του PIN ως έχει ή σε κωδικοποιημένη μορφή, ευχερώς αναγνωρίσιμη, σε αντικείμενα που φέρουν ή φυλάσσουν μαζί με την κάρτα τους.

Καταθέσεις

Τα μικτά καταθετικά προϊόντα εξακολουθούν να προκαλούν παράπονα, λόγω ανεπαρκούς ενημέρωσης των συναλασσομένων σχετικά με τα χαρακτηριστικά τους. Οι περισσότεροι παραπονούμενοι θεωρούν τα προϊόντα αυτά ως καταθέσεις με αυξημένη και σταθερή απόδοση. Λόγω της πολιτικής προώθησης των προϊόντων αυτών επιβάλλεται οι τραπεζικοί υπάλληλοι να ενημερώνουν πλήρως τους ενδιαφερόμενους, ιδιαίτερα όσους δεν διαθέτουν σχετική πείρα.

ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗΣ ΔΑΠΑΝΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ⁽¹⁾

Η. Ε. ΜΑΝΤΖΟΥΝΕΑ⁽²⁾ & ΧΡ. Ε. ΣΤΟΦΟΡΟΥ⁽³⁾

1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Η ανάλυση της διαχρονικής εξέλιξης αλλά και της διάρθρωσης της ιδιωτικής καταναλωτικής δαπάνης στην Ελληνική οικονομία, αποτελεί ιδιαίτερα κρίσιμο ζήτημα, τόσο για τη χάραξη γενικότερης οικονομικής πολιτικής όσο και την υιοθέτηση επιχειρηματικής στρατηγικής. Η εγχώρια ιδιωτική καταναλωτική δαπάνη αποτελεί σημαντικό τμήμα της συνολικής δαπάνης της Ελληνικής οικονομίας. Εκτιμάται ότι το μέσο ποσοστό της ως προς το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν την τελευταία δεκαετία προσεγγίζει το 75% (European Commission, 2001)⁽⁴⁾. Το ποσοστό αυτό υπερβαίνει τα αντίστοιχα που καταγράφονται στο σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στις ΗΠΑ. Οι τάσεις που διαμορφώνονται τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα προδιαγράφουν σταδιακή μείωση αυτού του ποσοστού με ταυτόχρονη άνοδο των επενδυτικών δαπανών. Εξακολουθεί όμως η κατανάλωση να παραμένει το σημαντικότερο τμήμα του ΑΕΠ από την πλευρά της δαπάνης.

Στόχοι του παρόντος κειμένου, αλλά και της ευρύτερης εργασίας στην οποία εντάσσεται, είναι η χαρτογράφηση του καταναλωτικού προτύπου του “μέσου” Έλληνα καταναλωτή, η εκτίμηση των αντιδράσεων (ελαστικότητων) του καταναλωτή σε μεταβολές των τιμών (αγαθών και υπηρεσιών) και του διαθέσιμου εισοδήματος και τέλος, με βάση τις εκτιμημένες ελαστικότητες, η προβολή του πιθανού καταναλωτικού προτύπου βάσει ρεαλιστικών υποθέσεων (σεναρίων) για τη μελλοντική εξέλιξη του διαθέσιμου για κατανάλωση εισοδήματος και των σχετικών τιμών αγαθών και υπηρεσιών.

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να τονισθούν τα εξής: (α) η ανάλυση, ως επί το πλείστον, πραγματοποιείται σε όρους ποσοστών συμμετοχής της δαπάνης (μεριδίων) των επιμέρους κατηγοριών αγαθών και υπηρεσιών στη συνολική ιδιωτική καταναλωτική δαπάνη που διευκολύνει την παρουσίαση της διάρθρωσης της καταναλωτικής δαπάνης και (β) η ανάλυση του παρόντος κειμένου περιορίζεται στην εξέταση του βασικού συστήματος κατανομής της καταναλωτικής δαπάνης (1ο επίπεδο) που περιλαμβάνει τις κύριες κατηγορίες καταναλωτικής δαπάνης αγαθών και υπηρεσιών (main aggregates)⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ Το παρόν κείμενο αποτελεί σύνοψη τμήματος ευρύτερης μελέτης που εκπονήθηκε από το Ιδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών [βλέπε, Η. Ε. ΜΑΝΤΖΟΥΝΕΑΣ ΚΑΙ ΧΡ. Ε. ΣΤΟΦΟΡΟΣ (2002), *Εξελίξεις και Προβλέψεις της Ιδιωτικής Κατανάλωσης στην Ελλάδα*, Οικονομικά Θέματα, Αρ. 10, Ιδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών, Αθήνα].

⁽²⁾ Ερευνήτρια, Τμήμα Οικονομικής Συγκυρίας, Ιδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών και Υποψήφιος Διδάκτωρ, Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

⁽³⁾ Λέκτορας, Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πάντειο Πανεπιστήμιο.

⁽⁴⁾ European Commission, (2001), *Consumers in Europe: Facts and Figures 1996–2000*, Eurostat.

⁽⁵⁾ Η ευρύτερη μελέτη που πραγματοποιήθηκε εξετάζει περίπου 45 κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών, οι οποίες κατανέμονται σε 11 επιμέρους συστήματα ζήτησης τα οποία συνδέονται μεταξύ τους στο πλαίσιο ενός “δένδρου χρησιμότητας”.

2. ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΒΕΒΛΙΞΕΙΣ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗΣ ΔΑΠΑΝΗΣ

Στην παρούσα ενότητα εξετάζεται και αναλύεται η πορεία και η διάρθρωση της καταναλωτικής δαπάνης του συνόλου των ελληνικών νοικοκυριών καθώς και οι κυριότεροι οικονομικοί, κοινωνικοί και δημογραφικοί παράγοντες που την προσδιορίζουν⁽⁶⁾.

Γενικότερα, οι βασικότεροι προσδιοριστικοί παράγοντες της τελικής ζήτησης θεωρούνται: το οικονομικό περιβάλλον (παραγόμενο εθνικό προϊόν, πληθωρισμός, επιτόκια, κ.λπ.), οι κοινωνικοί και δημογραφικοί παράγοντες (γήρανση πληθυσμού, εκπαιδευτικό επίπεδο, δομή του νοικοκυριού, κ.λπ.), οι τιμές αγαθών και υπηρεσιών, το διαθέσιμο για κατανάλωση εισόδημα, η επέκταση της καταναλωτικής πίστης, οι καταναλωτικές προτιμήσεις, οι καταναλωτικές συνήθειες, τα ποιοτικά χαρακτηριστικά αγαθών και υπηρεσιών, οι δομές των αγορών και λοιποί παράγοντες (κρατική συμμετοχή, καταναλωτική πληροφόρηση, κ.λπ.). Ο συνδυασμός των παραπάνω παραγόντων σε μεγάλο βαθμό διαμορφώνει την καταναλωτική συμπεριφορά, το ύψος της καταναλωτικής δαπάνης, καθώς και τον επιμερισμό της στα επιμέρους αγαθά και υπηρεσίες.

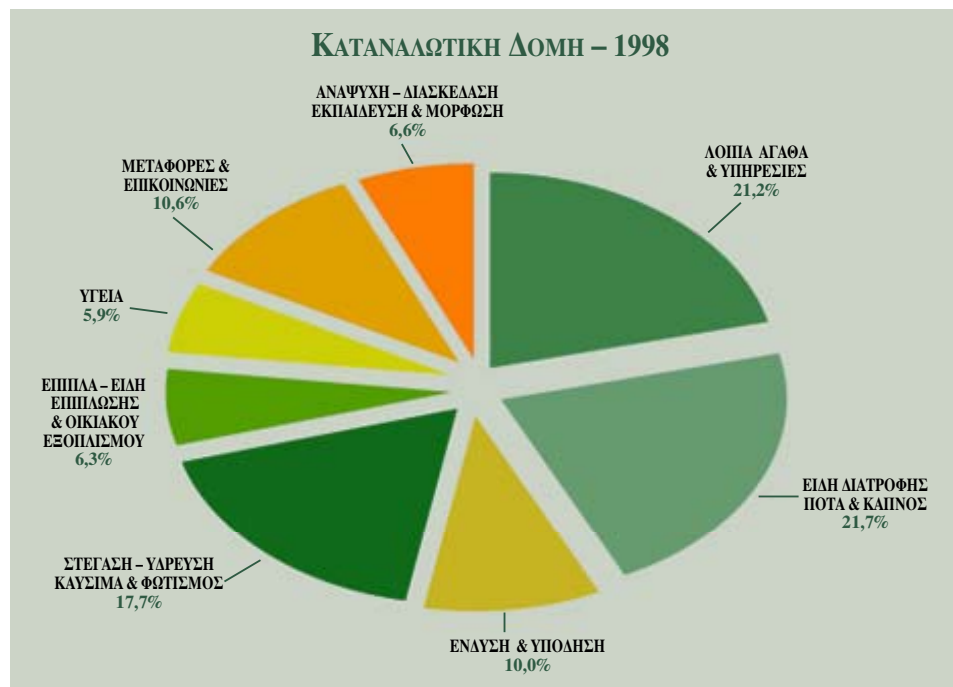
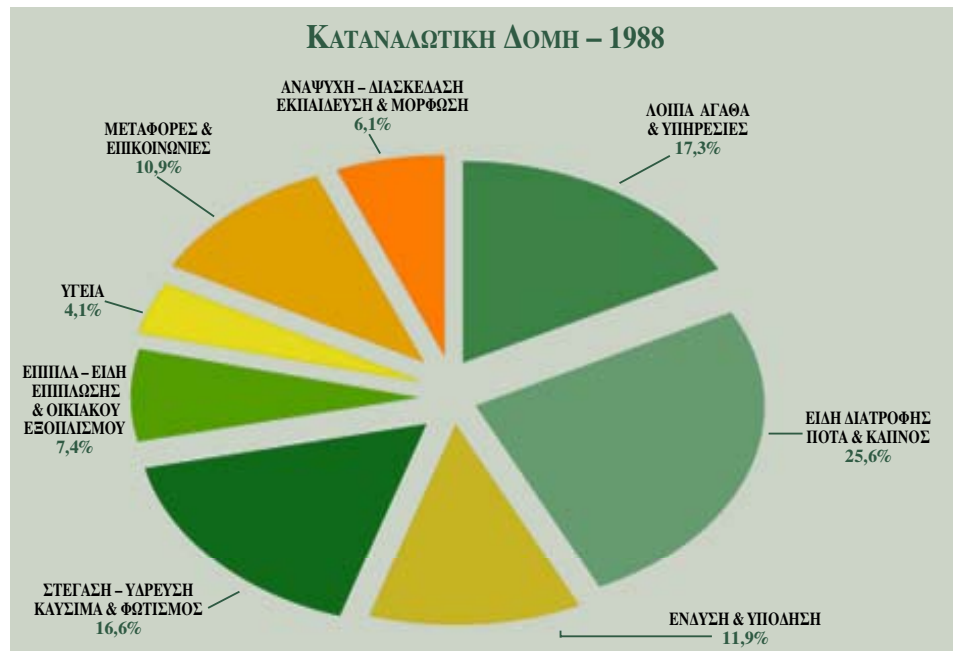
Από τα διαθέσιμα εθνικολογιστικά στοιχεία καταναλωτικής δαπάνης σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης προκύπτει ότι, η μέση κατά κεφαλήν πραγματική καταναλωτική δαπάνη παρουσιάζει διαφοροποιήσεις μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ (European Commission, 2001). Συγκριτικά, η Ελλάδα εξακολουθεί να εμφανίζει ένα από τα χαμηλότερα επίπεδα κατά κεφαλήν καταναλωτικής δαπάνης μεταξύ των χωρών της ΕΕ μολονότι, τα τελευταία χρόνια καταγράφεται σχετικά υψηλός ρυθμός αύξησης, υψηλότερος από το μέσο ευρωπαϊκό. Ειδικότερα, κατά την τελευταία πενταετία η καταναλωτική δαπάνη στην Ελλάδα παρουσιάζει μέση ετήσια αύξηση με ρυθμό 3% περίπου, που συνδέεται άμεσα με τον υψηλό ρυθμό μεγέθυνσης της οικονομίας αλλά και τη σημαντική επέκταση της καταναλωτικής πίστης. Ο αντίστοιχος ρυθμός μεταβολής για το σύνολο της ΕΕ είναι της τάξης του 2,4% ενώ στις ΗΠΑ προσεγγίζει το 3,8%.

Από την ανάλυση των δεδομένων (βλέπε, Διάγραμμα 1) προέκυψε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό της συνολικής καταναλωτικής δαπάνης στην Ελλάδα κατανέμεται στην κατηγορία δαπανών Ειδών Διατροφής, Ποτών (Αλκοολούχων και μη) και Καπνού (δεν περιλαμβάνονται οι δαπάνες για φαγητό εκτός οικίας) σε ποσοστό 21,7%, καθώς και της κατηγορίας των Διαφόρων Αγαθών και Υπηρεσιών (περιλαμβάνονται οι δαπάνες για φαγητό, ατομικό ευπρεπισμό, ξενοδοχεία, κ.λπ.) σε ποσοστό 21,2% (1998). Θα πρέπει να επισημανθεί ότι το ποσοστό των καταναλωτικών δαπανών για είδη διατροφής, ποτά και καπνό, παρόλο που παραμένει το υψηλότερο (και από τα υψηλότερα στην ΕΕ), έχει υποχωρήσει στο 21,7% του συνόλου της καταναλωτικής δαπάνης (το 1988 υπερέβαινε το 25%). Η κατηγορία που περιλαμβάνει δαπάνες για Στέγαση, Υδρευση, Καύσιμα και Φωτισμό (περιλαμβάνονται δαπάνες πραγματικών και τεκμαρτών ενοικίων, επισκευών και συντήρησης ακινήτων, καυσίμων, ύδρευσης και ηλεκτρισμού) εμφανίζει σχετικά υψηλό ποσοστό συμμετοχής που κυμαίνεται στο 18% του συνόλου. Σημαντικό μερίδιο, κατά το 1998 στη συνολική ιδιωτική καταναλωτική δαπάνη, καταλαμβάνουν οι δαπάνες Ενδυσης και Υπόδησης που, παρά τη μείωση που εμφανίζουν τα τελευταία χρόνια, συμμετέχουν στο σύνολο με ποσοστό 10%⁽⁷⁾.

⁽⁶⁾ Στην καταναλωτική δαπάνη περιλαμβάνονται και οι πιθανές απολαβές σε είδος ή κατανάλωση από ίδια παραγωγή, που συνυπολογίζονται τόσο στους Εθνικούς Λογαριασμούς όσο και στις Ερευνες Οικογενειακών Προϋπολογισμών και θεωρούνται οι βασικές πηγές στοιχείων ανάλυσης της εγχώριας ζήτησης αγαθών και υπηρεσιών.

⁽⁷⁾ Θα πρέπει να τονισθεί ότι η μείωση του καταναλωτικού μεριδίου σε καμία περίπτωση δεν συνδέεται

Διάγραμμα 1. Διάρθρωση της Καταναλωτικής Δαπάνης στην Ελλάδα: 1988-1998
(σε ποσοστά επί της συνολικής καταναλωτικής δαπάνης)

ΠΗΓΗ: ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΕΣΥΕ (ΕΘΝΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ)

με μείωση της καταναλωτικής δαπάνης, καθώς αυτό συμβαίνει μόνο στην περίπτωση που οι κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών που εξετάζονται, χαρακτηρίζονται ως κατώτερες (inferior goods). Στην παρούσα εργασία καμία κατηγορία δεν εμφανίζει το συγκεκριμένο χαρακτηριστικό.

Από τις ομάδες με σημαντικό μερίδιο στο σύνολο της τελικής καταναλωτικής δαπάνης είναι η κατηγορία των δαπανών Μεταφορών και Επικοινωνιών (περιλαμβάνονται δαπάνες αγοράς, συντήρησης και κίνησης ιδιωτικών μέσων μεταφοράς και υπηρεσιών μεταφοράς με αμοιβή) με ποσοστό 10,6%. Αντίθετα, χαμηλό αναλογικά ποσοστό καταναλωτικής δαπάνης εμφανίζουν οι κατηγορίες των δαπανών Υγείας, Αναψυχής, Διασκέδασης, Εκπαίδευσης και Μόρφωσης, καθώς και Διαρκών Αγαθών Οικιακής Χρήσης. Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι και για τις τρεις προαναφερθείσες κατηγορίες, η εξέλιξη των καταναλωτικών τους μεριδίων βαίνει αυξανόμενη τα τελευταία χρόνια, διαγράφοντας δυναμική πορεία. Ειδικότερα, οι δαπάνες Υγείας παρουσιάζουν αυξητική τάση, η οποία σχετίζεται σε μεγάλο βαθμό με την επέκταση των ιδιωτικών θεραπευτηρίων, καθώς και της φαρμακευτικής δαπάνης που αποτελούν ένα τμήμα των δαπανών αυτής της κατηγορίας.

3. ΕΜΠΕΙΡΙΚΟ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ

Η ολοκληρωμένη ανάλυση της δομής της τελικής ζήτησης στην Ελλάδα, με σκοπό τον εμπειρικό προσδιορισμό των ελαστικοτήτων τιμών και εισοδήματος για κάθε κατηγορία, απαιτεί την οικονομετρική ανάλυση μιας σειράς συστημάτων κατανομής της καταναλωτικής δαπάνης σε στάδια, καθώς είναι πρακτικά αδύνατο να συμπεριληφθούν σ' ένα σύστημα όλα τα αγαθά και οι υπηρεσίες στα οποία κατανέμεται η συνολική καταναλωτική δαπάνη. Συγκεκριμένα, στην ολοκληρωμένη μελέτη του IOBE, τα αγαθά και οι υπηρεσίες κατανέμονται σε έντεκα (11) επιμέρους συστήματα συνδεδεμένα μεταξύ τους, αλλά στο τρέχον κείμενο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα για το βασικό σύστημα κατανομής της καταναλωτικής δαπάνης σε 8 κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών.

Το υπόδειγμα που χρησιμοποιήθηκε για τον υπολογισμό των ελαστικοτήτων είναι το Γραμμικοποιημένο Σχεδόν Ιδανικό Σύστημα Ζήτησης (Linearised Almost Ideal Demand System-LAIDS) των Deaton και Muellbauer, (1980a,b)⁽⁸⁾ σε μορφή Υποδείγματος Διόρθωσης Σφάλματος⁽⁹⁾ (βλέπε, Karagiannis και Mergos, 2002)⁽¹⁰⁾.

4. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ (ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ – ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ)

Με βάση οικονομετρικές εκτιμήσεις, η ευαισθησία του μέσου Έλληνα καταναλωτή σε αύξηση του διαθέσιμου για κατανάλωση εισοδήματος (μεταβολές της καταναλωτικής δαπάνης σε κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών σε μεταβολές του εισοδήματος) είναι χα-

⁽⁸⁾ DEATON, A.S. AND J. MUELLBAUER, (1980a), *An Almost Ideal Demand System*, American Economic Review, 70, 312-326.

DEATON, A.S. AND J. MUELLBAUER, (1980b), *Economics and Consumer Behavior*, Cambridge University Press, New York.

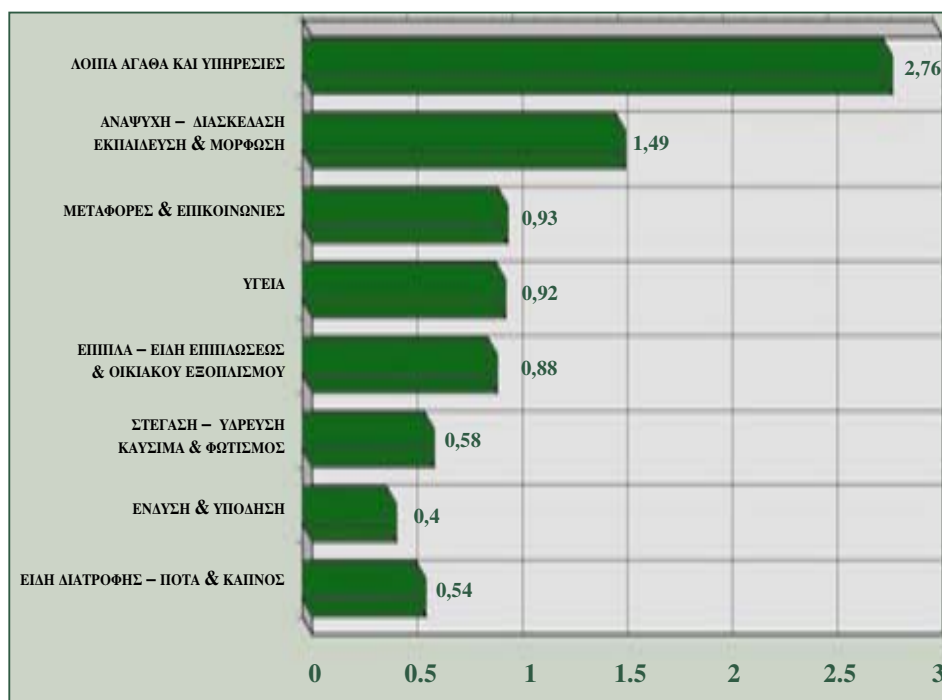
⁽⁹⁾ Για την οικονομετρική εκτίμηση των ελαστικοτήτων, χρησιμοποιήθηκαν ετήσιες χρονολογικές σειρές καταναλωτικών δαπανών που καλύπτουν την περίοδο 1965-1998. Για την αποφυγή του φαινομένου των “κίβδηλων παλινδρομήσεων” (spurious regressions) πραγματοποιήθηκαν έλεγχοι στασιμότητας (unit root tests) των χρονολογικών σειρών (μεταβλητών) του υποδείγματος και έλεγχοι συνολοκλήρωσης (cointegration) με σκοπό την κατασκευή Υποδείγματος Διόρθωσης Σφάλματος (Error Correction Model), το οποίο περιγράφεται από τη σχέση (1).

⁽¹⁰⁾ KARAGIANNIS, G. AND G.J. MERGOS, (2002), *Estimating theoretically consistent demand systems using cointegration techniques with application to Greek food data*, Economics Letters, (74)2, 137-143.

μηλή (<1) σε κατηγορίες αγαθών που χαρακτηρίζονται ως βασικές για τη διαβίωση (είδη διατροφής, ποτά και καπνός, ένδυση και υπόδηση, στέγαση, ύδρευση, καύσιμα και φωτισμός) και *υψηλή* (>1) για τις κατηγορίες των δαπανών αναψυχής, διασκέδασης, εκπαίδευσης και μόρφωσης (1,5) καθώς και των διαφόρων αγαθών και υπηρεσιών (2,8).

Διάγραμμα 2. Ελαστικότητες Εισοδήματος - Δαπάνης

ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑ – ΕΙΣΟΔΗΜΑ (ΔΑΠΑΝΗ)

ΠΗΓΗ: ΟΙΚΟΝΟΜΕΤΡΙΚΕΣ ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ

Ο πυρήνας των προβλέψεων περιλαμβάνει ένα υπόδειγμα που βασίζεται στις ποσοτικές εκτιμήσεις των αντιδράσεων των καταναλωτών σε μεταβολές των τιμών και του εισοδήματος, των συνθηκών στην κατανάλωση, καθώς και των προτιμήσεων. Η σημαντικότερη παράμετρος στα πλαίσια του υποδείγματος είναι το πραγματικό εισόδημα και οι επιπτώσεις της διαχρονικά ανοδικής τάσης του στη διάρθρωση της καταναλωτικής δαπάνης αγαθών και υπηρεσιών.

Η διενέργεια προβλέψεων βασίζεται σε τρία (3) εναλλακτικά σενάρια αύξησης του πραγματικού διαθέσιμου προς κατανάλωση εισοδήματος για την περίοδο 1999-2010: (α) το πιο πιθανό σενάριο στο οποίο λαμβάνονται υπόψη οι αλλαγές που αναμένεται να επέλθουν στο πραγματικό διαθέσιμο για κατανάλωση εισόδημα, μέσα από προβλέψεις που διαμορφώνονται από την ΕΕ (αύξηση 3% κατ' έτος), (β) το αισιόδοξο σενάριο το οποίο δεν αποκλίνει ιδιαίτερα από το πιο πιθανό σενάριο όσον αφορά τις βασικές του υποθέσεις και υποθέτει αύξηση του διαθέσιμου εισοδήματος 3,5% κατ' έτος και (γ) το απαισιόδοξο σενάριο, που αποτελεί προέκταση του πιο πιθανού σεναρίου με τις εκτιμήσεις για την ιδιωτική καταναλωτική δαπάνη να μετακινούνται προς τα κάτω (αύξηση 1,5% κατ' έτος).

Τα αποτελέσματα της εφαρμογής των επιμέρους σεναρίων πολιτικής μπορούν να χωριστούν σε δύο ομάδες. Η πρώτη περιλαμβάνει τις επιπτώσεις του αυξητικού ρυθμού μεταβολής της συνολικής καταναλωτικής δαπάνης στις βασικές καταναλωτικές κατηγορίες. Η δεύτερη ομάδα αποτελεσμάτων εξετάζει τις επιπτώσεις στις επιμέρους κατηγορίες δαπάνης, που συνθέτουν τις βασικές καταναλωτικές ομάδες του πρώτου επιπέδου ανάλυσης (π.χ. ένδυση, υπόδηση, εκπαίδευση, καπνός, κ.λπ.).

Τα αποτελέσματα των τριών σεναρίων, όσον αφορά στο πρώτο επίπεδο ανάλυσης, παρουσιάζονται στον **Πίνακα 1**, που αποτυπώνει τις πιθανές τάσεις των μεριδίων καταναλωτικής δαπάνης των βασικών κατηγοριών με βάση το πιο πιθανό σενάριο αύξησης του εισοδήματος. Πιο συγκεκριμένα, αύξηση του μεριδίου της καταναλωτικής δαπάνης παρουσιάζουν οι κατηγορίες *Ένδυσης και Υπόδησης* (εμφανίζει αύξηση σε όλα τα υπό εξέταση σενάρια), *Διαρκών Αγαθών Οικιακής Χρήσης, Υγείας* (προσεγγίζοντας το 6,1% της συνολικής καταναλωτικής δαπάνης το 2010) και *Μεταφορών και Επικοινωνιών* (11,4% το 2010 από 10,6% το 1998). Αντίθετα, μείωση προβλέπεται για το μερίδιο των δαπανών για *Είδη Διατροφής, Ποτά και Καπνό* (18,7% το 2010) και για τις δαπάνες για *Στέγαση, Υδρευση, Καύσιμα και Φωτισμό* (17,4% το 2010). Τέλος, οι δαπάνες *Αναψυχής, Διασκέδασης, Εκπαίδευσης και Μόρφωσης* αναμένεται να εμφανίσουν σχετική στασιμότητα διαχρονικά όπως και αυτές που αφορούν στα Διάφορα Αγαθά και Υπηρεσίες.

Πίνακας 1. Προβλεπόμενη Διάρθρωση της Καταναλωτικής Δαπάνης: 2010
(πιο πιθανό σενάριο - σε ποσοστά επί της συνολικής καταναλωτικής δαπάνης)

	1988	1998	2010	ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΗ ΤΑΣΗ
Είδη Διατροφής, Ποτά & Καπνός	25,6	21,7	18,7	Πτωτική
Ένδυση και Υπόδηση	11,9	10,0	11,6	Ανοδική
Στέγαση, Υδρευση, Καύσιμα & Φωτισμός	16,6	17,7	17,4	Οριακά Πτωτική
Επιπλα, Είδη Επιπλώσεως & Οικιακού Εξοπλισμού	7,4	6,3	6,7	Οριακά Ανοδική
Υγεία	4,1	5,9	6,1	Οριακά Ανοδική
Μεταφορές & Επικοινωνίες	10,9	10,6	11,4	Ανοδική
Αναψυχή, Διασκέδαση, Εκπαίδευση & Μόρφωση	6,1	6,6	6,7	Οριακά Ανοδική
Λοιπά Αγαθά & Υπηρεσίες	17,3	21,2	21,4	Οριακά Ανοδική

ΠΗΓΗ: ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΕΣΥΕ (ΕΘΝΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ) ΚΑΙ ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ

Στο σημείο αυτό, κρίνεται σκόπιμο να αναφερθούν σύντομα οι εξελίξεις στις υποκατηγορίες που τροφοδοτούν τις αλλαγές, που εμφανίζονται στις βασικές κατηγορίες καταναλωτικής δαπάνης και αποτελούν επίσης αντικείμενο της μελέτης. Ειδικότερα, τη μείωση του μεριδίου της κατηγορίας *Είδη Διατροφής, Ποτά και Καπνός* προκαλεί η πτώση του μεριδίου των *Ειδών Διατροφής* και πιο συγκεκριμένα οι υποκατηγορίες *Ψωμί/Δημη-*

τριακά, Λίπη/Ελαια και Πατάτες/Λοιπά Τρόφιμα. Σε αύξηση του μεριδίου της κατηγορίας *Ενδυσης και Υπόδησης* οδηγεί η αύξηση που εμφανίζεται στην υποκατηγορία της *Ενδυσης*. Την οριακή μείωση του μεριδίου της κατηγορίας δαπανών *Στέγασης, Υδρευσης, Κανσίων και Φωτισμού* κατευθύνει η υποκατηγορία των δαπανών *Στέγασης και Υδρευσης*. Την οριακή αύξηση του μεριδίου καταναλωτικής δαπάνης της κατηγορίας δαπανών των *Διαρκών Ειδών Οικιακής Χρήσης* οδηγεί κατά κύριο λόγο η υποκατηγορία *Συσκευές Οικιακής Χρήσης και Υαλικών* αλλά και αυτή των *Λοιπών Δαπανών Οικιακής Χρήσης* (υπηρεσίες). Την οριακή αύξηση του μεριδίου καταναλωτικής δαπάνης της κατηγορίας δαπανών *Υγείας* προσδιορίζουν οι δαπάνες *Νοσοκομειακής Περίθαλψης* καθώς και *Παραϊατρικών Υπηρεσιών Υγείας*. Την οριακή αύξηση του μεριδίου καταναλωτικής δαπάνης της κατηγορίας *Μεταφορών και Επικοινωνιών* οδηγεί η έντονη αύξηση που παρουσιάζει το μερίδιο της υποκατηγορίας *Ιδιωτικά Μέσα Μεταφοράς*. Την οριακή αύξηση του μεριδίου καταναλωτικής δαπάνης της κατηγορίας *Αναψυχή, Διασκέδαση, Εκπαίδευση και Μόρφωση* οδηγεί η αύξηση του μεριδίου για *Βιβλία και Εκπαίδευση*. Τέλος, την οριακή αύξηση του μεριδίου καταναλωτικής δαπάνης της κατηγορίας *Λοιπά Αγαθά και Υπηρεσίες* οδηγεί η αύξηση του μεριδίου των *Ειδών Ατομικού Ευπρεπισμού και Ξενοδοχείων*.

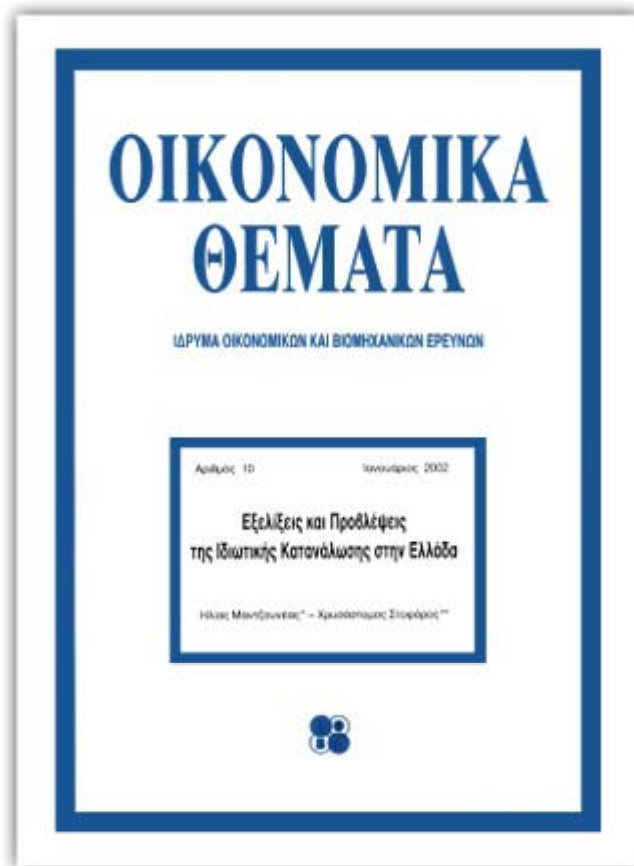
Ωστόσο, η μείωση των σχετικών ποσοστών συμμετοχής για ορισμένες επιμέρους κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών στη συνολική καταναλωτική δαπάνη δεν συνεπάγεται και τη μείωση της πραγματικής καταναλωτικής δαπάνης γι' αυτές τις κατηγορίες. Ετσι με βάση το υπόδειγμα προβλέπονται και οι μεταβολές της πραγματικής καταναλωτικής δαπάνης της περιόδου 1998-2010. Η εξέλιξη αυτή, είναι κυρίως το αποτέλεσμα της συνεχούς αύξησης του εθνικού εισοδήματος κατά την τρέχουσα δεκαετία και της βελτίωσης, φυσικά, του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών. Χαρακτηριστικό είναι ότι, σύμφωνα με το πιο πιθανό σενάριο της μελέτης, το σύνολο της ιδιωτικής καταναλωτικής δαπάνης, μεταξύ του 1998 και του 2010, θα αυξηθεί κατά 42%. Ειδικότερα, όσον αφορά την πραγματική καταναλωτική δαπάνη για τις επιμέρους κατηγορίες με βάση τα σενάρια, η μελέτη προβλέπει ότι την υψηλότερη αύξηση (63% στο πιο πιθανό σενάριο συνολικά για την περίοδο 1998-2010) της πραγματικής καταναλωτικής δαπάνης θα παρουσιάσει η κατηγορία ειδών *Ενδυσης και Υπόδησης*. Επιπλέον, ισχυρές ανοδικές τάσεις καταγράφονται στις κατηγορίες των δαπανών *Αναψυχής, Διασκέδασης, Εκπαίδευσης και Μόρφωσης* (26%-53%), *Μεταφορών και Επικοινωνιών* (22%-60%) και δαπανών *Στέγασης, Υδρευσης, Κανσίων και Φωτισμού* (29%-61%). Αντίθετα, οι μικρότερες αυξήσεις της πραγματικής καταναλωτικής δαπάνης αναμένονται στις κατηγορίες των *Ειδών Διατροφής, Ποτών και Καπνού* (15%-30%) και των *Διαρκών Αγαθών Οικιακής Χρήσης* (5%-28%).

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Σκοπός του παρόντος κειμένου ήταν η σύντομη περιγραφή, ανάλυση και προβολή στο μέλλον του καταναλωτικού προτύπου του μέσου Ελληνικού νοικοκυριού για τις βασικές κατηγορίες αγαθών και υπηρεσιών που συνθέτουν τη συνολική ιδιωτική καταναλωτική δαπάνη. Προκειμένου να γίνει μία ολοκληρωμένη προσέγγιση χρησιμοποιήθηκε τόσο η δυναμική μορφή του υποδείγματος AIDS όσο και ένα συνθετικό υπόδειγμα προβλέψεων. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης βασίστηκαν σε εναλλακτικά σενάρια όσον αφορά την

εξέλιξη της καταναλωτικής δαπάνης στο μέλλον. Οι επιπτώσεις της αύξησης της δαπάνης ποικίλουν αλλά η βασική αλλαγή συνδέεται με τη μείωση του μεριδίου των κατηγοριών κάλυψης βασικών αναγκών (π.χ. τρόφιμα) και την παράλληλη άνοδο του μεριδίου για τα αγαθά και υπηρεσίες που καλύπτουν δευτερεύουσες ανάγκες των νοικοκυριών (π.χ. ιδιωτικά μέσα μεταφοράς).

Ολοκληρώνοντας, πρέπει να αναφερθεί ότι το καταναλωτικό πρότυπο του μέσου ελληνικού νοικοκυριού διαμορφώνεται εκτός των οικονομικών παραγόντων (τιμές, εισόδημα) από μία σειρά κοινωνικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά. Πιο συγκεκριμένα, η έντονη συμμετοχή της γυναίκας στην αγορά εργασίας, η ηλικιακή διάρθρωση του πληθυσμού, η ανεργία και οι επιπτώσεις της στις επιμέρους ηλικιακές ομάδες κ.ά., διαμορφώνουν ένα πρότυπο κατανάλωσης όπου για παράδειγμα, το έτοιμο φαγητό και το φαγητό εκτός οικίας καταλαμβάνουν όλο και υψηλότερη θέση σε μερίδιο δαπάνης των νοικοκυριών με άμεση μείωση της κατανάλωσης τροφίμων εντός οικίας. Συνεπώς, η κουλτούρα κατανάλωσης αναμένεται να παρουσιάσει μεταβολές κατά τη δεκαετία που διανύουμε οι οποίες θα αποτελούν ανάμεσα στους άλλους παράγοντες και έκφραση της σύγκλισης σε επίπεδο κοινωνιών με τις ανεπτυγμένες οικονομίες της Ευρώπης και των ΗΠΑ.

ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
Τσαμη Καρατάση 11, 117 42 Αθήνα • Τηλ.: 010.9211.200-10 • Fax: 010.9233.977

IOBE

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
(Νικολάου Ρόκα)

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ: ΚΩΣΤΑΣ ΡΑΔΑΙΟΣ

Με το νέο βιβλίο του καθηγητή κ. Νικολάου Ρόκα επιχειρείται η συνολική αλλά συνοπτική παρουσίαση του τραπεζικού δικαίου. Σκοπός του συγγράμματος, σύμφωνα με το συγγραφέα, πέρα από την κάλυψη των διδακτικών αναγκών του μαθήματος του τραπεζικού δικαίου στη Νομική Σχολή Αθηνών, είναι να αποκτήσει ευρύτερη χρησιμότητα, καθώς σε κάθε επιμέρους θέμα παρατίθεται η σπουδαιότερη βιβλιογραφία και νομολογία. Ο σκοπός του βιβλίου επιτυγχάνεται απολύτως, καθώς ο αναγνώστης αποκτά πλήρη άποψη του τραπεζικού δικαίου με την περιεκτική ανάλυση θεμάτων και εννοιών, ενώ συγχρόνως αποκτά ένα μοναδικό οδηγό για την περαιτέρω εμβάθυνση και μελέτη σε κάθε επιμέρους θέμα, με τις εκτενείς και επίκαιρες αναφορές στη βιβλιογραφία και νομολογία.

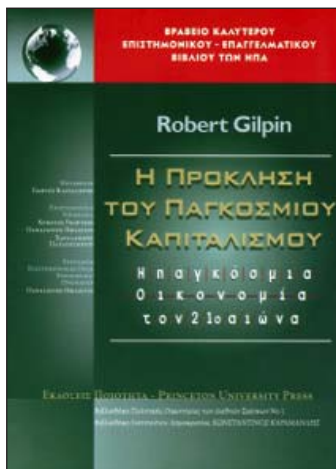
Το πρώτο μέρος του βιβλίου επιγράφεται “Τα θεμέλια του τραπεζικού συστήματος”. Το πρώτο κεφάλαιο αποτελεί μια εισαγωγή στο αντικείμενο και στη βασική έννοια του πιστωτικού και χρηματοδοτικού ιδρύματος, ενώ παρατίθενται τα σημαντικότερα νομοθετήματα. Το δεύτερο κεφάλαιο “Δημόσιο Τραπεζικό Δίκαιο” αναφέρεται στο ειδικό καθεστώς της τραπεζικής επιχείρησης, στην εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων, στην Τράπεζα της Ελλάδος και στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Στο τρίτο κεφάλαιο “Σχέση Τράπεζας και Πελά-

τη” γίνεται ιδιαίτερη ανάπτυξη του τραπεζικού αλληλόχρεου λογαριασμού.

Το δεύτερο μέρος του βιβλίου επιγράφεται “Τραπεζικές Δραστηριότητες”. Το πρώτο κεφάλαιο “Εμπορικές Τραπεζικές Δραστηριότητες” πραγματεύεται τις τραπεζικές εργασίες, οι οποίες εντάσσονται στις επιμέρους ενότητες: σύμβαση τραπεζικής κατάθεσης, πιστωτικές συμβάσεις, πράξεις διενέργειας πληρωμών και μεταφοράς κεφαλαίων, έκδοση και διαχείριση μέσων πληρωμής, εγγυήσεις και αναλήψεις υποχρεώσεων, σύγχρονες χρηματοδοτικές συμβάσεις. Θέμα του δεύτερου κεφαλαίου είναι η παροχή επενδυτικών υπηρεσιών από τις τράπεζες. Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται αναφορά σε επιμέρους ενότητες στο δίκαιο της κεφαλαιαγοράς, στις συναλλαγές σε αξιόγραφα και σε χρηματοοικονομικά προϊόντα, στη φύλαξη και διαχείριση τίτλων, στη διαχείριση χαρτοφυλακίου, στην παροχή συμβουλών και την παροχή υπηρεσιών αναδόχου.

Τέλος σε παράρτημα περιλαμβάνονται έντεκα σημαντικές αποφάσεις των ελληνικών δικαστηρίων, σε ορισμένες δε παρατίθεται και ο σχολιασμός τους, όπως δημοσιεύθηκε στα νομικά περιοδικά.

Η ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΥ

Η παγκόσμια οικονομία τον 21ο αιώνα
(Robert Gilpin)

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ: ΧΡΗΣΤΟΣ ΒΛ. ΓΚΟΡΤΣΟΣ

Ο Robert Gilpin συνδέει με πρωτοτυπία τη διεθνή οικονομία με τις διεθνείς σχέσεις και τις εθνικές στρατηγικές των ισχυρών δυνάμεων, ενώ παράλληλα αναλύει τον πραγματικό χαρακτήρα του φαινομένου της παγκοσμιοποίησης. Το βιβλίο αυτό ενδιαφέρει τους επενδυτές, τα στελέχη των ιδιωτικών και δημόσιων επιχειρήσεων και ευρύτερα όλους όσους επιθυμούν να κατανοήσουν τη σύγχρονη παγκόσμια οικονομία και διεθνή πολιτική.

Το επιστημονικό διαμέτρημα του Gilpin του επιτρέπει να αναλύει τις δομές της παγκόσμιας οικονομίας, να εξετάζει την εξέλιξη των εθνικών νομισματικών συστημάτων και των διεθνών νομισματικών θεσμών, να τα συγκρίνει με τις δομές του διεθνούς εμπορίου και να τα αντιπαραβάλλει με την κατανομή της διεθνούς οικονομικής ισχύος, τις διεθνείς χρηματοοικονομικές δομές και τα βαθύτερα αίτια των προβλημάτων της παγκόσμιας οικονομίας.

Η βελτίωση των διεθνών θεσμών και η αντιμετώπιση των χρηματοπιστωτικών κρίσεων συναρτάται, κατά τον Gilpin, με την ισορροπία ανάμεσα στα τρία κυρίαρχα νομίσματα, το δολάριο, το ευρώ και το γιεν, ενισχυμένη με ένα “μηχανισμό διαχείρισης κρίσεων” (σελ. 167). Αφού αναλύσει σε βάθος τα αίτια των χρηματοπιστωτικών κρίσεων της δεκαετίας του 1980 και 1990, το ρόλο των πολυεθνικών επιχειρήσεων, τα επενδυτικά καθεστώτα, τις ροές άμεσων ξένων επενδύσεων και τις κερδοσκοπικές διακινήσεις κεφαλαίων, διαπιστώνει πως “δεν

υπάρχει κάποια έτοιμη και μόνιμη λύση για τα προβλήματα που γεννούν στις οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές υποθέσεις οι συγκεντρώσεις πλούτου και ισχύος” (σελ. 237). Ασκώντας κριτική στις οικονομικές πολιτικές διαδοχικών αμερικανικών κυβερνήσεων, ο Gilpin επισημαίνει πως, μολονότι μια ανοικτή οικονομία είναι αναμφίβολα προς το συμφέρον και των ΗΠΑ και του κόσμου ολόκληρου, η μελέτη των χρηματοπιστωτικών κρίσεων δείχνει ότι η άσκηση πιέσεων σε κάποιες χώρες προκειμένου να ανοίξουν τις αγορές τους ενώ δεν είναι ακόμη έτοιμες, μπορεί να αποβεί ολέθρια.

Μολονότι τονίζει τη σημασία της ολοένα και μεγαλύτερης συνεργασίας στην Ευρώπη στο διεθνές οικονομικό επίπεδο, σημειώνει πως, ανεξάρτητα από τη ρητορική περί ενωμένης Ευρώπης, “η Δυτική Ευρώπη εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη ξεχωριστών εθνών-κρατών”. Η ενοποίηση δηλαδή συναντά εμπόδια, επειδή προσκρούει στην απροθυμία των ευρωπαϊκών κοινωνιών να θυσιάσουν την οικονομική αυτονομία και την πολιτική τους ανεξαρτησία (σελ. 275-6). Παρά το γεγονός ότι πολυάριθμοι παράγοντες ευνοούν την πορεία προς ευρύτερη συνεργασία, ο Gilpin υποστηρίζει πως θα χρειαστούν πολλά χρόνια για να επιτευχθεί μια ενοποιημένη ευρωπαϊκή οικονομία και μια ευρωπαϊκή πολιτεία ικανή να τοποθετείται με ενιαία θέση στις διεθνείς υποθέσεις. Ο συγγραφέας τονίζει επίσης τη σημασία της ΕΕ και της ΟΝΕ από την οπτική γωνία του περιφερισμού. Η ραγδαία περιφερειοποίηση της διεθνούς οικονομίας, των πολιτικών υποθέσεων και της νομισματικής συνεργασίας, υποστηρίζει ο Gilpin, αποτελεί τη μεγαλύτερη πρόκληση της παγκόσμιας διακυβέρνησης τόσο στους τομείς των χρηματοοικονομικών υποθέσεων όσο και των πολιτικών ζητημάτων που τις αφορούν.

Επισημαίνοντας επανειλημμένα την ανάγκη μεγαλύτερης διεθνούς συνεργασίας και υπεύθυνης ηγεσίας των οικονομικών και πολιτικών υποθέσεων, ο Robert Gilpin υποστηρίζει πως στο κατώφλι του 21ου αιώνα το χαμηλό επίπεδο διεθνούς οικονομικής συνεργασίας, η αυξανόμενη απογοήτευση για την παγκοσμιοποίηση και ο ανεξέλεγκτος ανταγωνισμός μεταξύ των ισχυρών δυνάμεων εξασθενίζουν τις προσπάθειες για μια ανοικτή παγκόσμια οικονομία.

Στο πλέγμα αυτών των σχέσεων το έργο του Gilpin αποτελεί σημαντικό βοήθημα για την κατανόηση του παρόντος, αλλά και των βαθύτερων δυνάμεων που διαμορφώνουν το οικονομικό και πολιτικό μέλλον του πλανήτη.

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Εθελοντικός κώδικας συμπεριφοράς για τα στεγαστικά δάνεια

Αφορά τις προσυμβατικές πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται στον καταναλωτή ως προς τα στεγαστικά δάνεια.

Στόχος του κώδικα είναι να εξασφαλίσει διαφανή και συγκρίσιμη πληροφόρηση προς το καταναλωτικό κοινό.

Αποτελεί τον πυρήνα της αντίστοιχης ευρωπαϊκής συμφωνίας και το κείμενό του διαπραγματεύτηκαν και ενέκριναν οι ευρωπαϊκές ενώσεις καταναλωτών καθώς και οι ευρωπαϊκές ενώσεις του πιστωτικού τομέα.

Τα μέλη της ΕΕΤ που χορηγούν στεγαστικά δάνεια έχουν προσχωρήσει στον κώδικα και δεσμεύονται, τηρώντας τους συμφωνημένους όρους εφαρμογής, να παρέχουν στον καταναλωτή:

- γενικές πληροφορίες για τα στεγαστικά δάνεια που προσφέρουν,
- εξατομικευμένες πληροφορίες σε προσυμβατικό στάδιο, με τη μορφή ενός "τυποποιημένου ευρωπαϊκού δελτίου πληροφοριών".

Η τελική απόφαση για την αποδοχή μιας προσφερόμενης εκ μέρους του δανειστή πίστωσης ανήκει στον καταναλωτή.

**Για περισσότερες πληροφορίες
οι ενδιαφερόμενοι θα απευθύνονται
στην τράπεζά τους.**

ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΟΣ
ΚΩΔΙΚΑΣ
ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ
ΠΡΟΣΥΜΒΑΤΙΚΗ
ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ
ΓΙΑ ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΑ
ΔΑΝΕΙΑ

ΝΟΜΙΣΜΑ & ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΕΣ ΚΡΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

προσπαθειες νομισματικης εξυγιανσης σε συνθηκες κρισης

1865-1884

ΕΡΕΥΝΑ – ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
Δρ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΜΠΡΕΓΙΑΝΝΗ
Ιστορικός

Το νομισματικό “κλίμα” που επικρατεί στην Ευρώπη κατά το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα, όπως αυτό καταγράφηκε σε προηγούμενο κείμενο, αποτελεί σημείο αναφοράς και για την ελληνική συγκυρία. Το κείμενο που ακολουθεί εξετάζει τις νομισματικές συνθήκες που προέκυψαν από τη συμμετοχή της Ελλάδας στη Λατινική Ένωση ενώ προσπαθεί να διερευνήσει τις νομισματικές τομές, όπως αυτές διαθλώνται στην ίδια την τυπολογία των νομισμάτων.

Η αποδοχή της Ελλάδας στη Λατινική Νομισματική Ένωση φαίνεται πως εδράζεται σε πολιτικούς λόγους, σχετιζόμενους με τις γαλλικές φιλοδοξίες για πρωτοκαθεδρία στον ευρωπαϊκό οικονομικό χώρο. Από την άλλη πλευρά, η ελληνική πρόθεση για συμμετοχή σε υπερεθνικούς νομισματικούς θεσμούς συνάδει – αλλά και συμπίπτει χρονολογικά – με τις απαρχές των προσπαθειών οικονομικού εκσυγχρονισμού του Βασιλείου. Δεν θα πρέπει, επίσης, να παραβλεφθεί το γεγονός ότι η συμμετοχή της χώρας σε φερέγγυα νομισματικά συστήματα βελτιώνει τη θέση της ως δανειολήπτη στη διεθνή αγορά κεφαλαίων. Παρ’ όλα αυτά, η νομισματική ιστορία της υπό εξέταση περιόδου και τα πραγματικά μεγέθη των νομισματικών κοπών καταδεικνύουν – παρά την εμβέλεια του εγχειρήματος – τις ταμειακές αδυναμίες του ελληνικού κράτους.

Η αλλαγή της δυναστείας και οι επιπτώσεις στο ελληνικό νομισματικό σύστημα

Η “ένταξη” της Ελλάδας στη ζώνη της Λατινικής Νομισματικής Ένωσης, οριοθετείται χρονολογικά και από μια πολιτική μετάβαση. Η άφιξη του Γεωργίου Α΄ στην Ελλάδα σχεδόν συμπίπτει με τη γέννηση της νέας δραχμής: Ο Γεώργιος ανεβαίνει στο θρόνο στα τέλη του 1863 και το 1867 η Ελλάδα υιοθετεί νέα νομισματική μονάδα. Η νέα δραχμή είναι βαρύτερη από την προηγούμενη, καθώς μια οθωνική δραχμή ισοδυναμούσε με 89 λεπτά της νέας. Γίνεται, λοιπόν, προσπάθεια να ξεπεραστούν οι αδυναμίες του οθωνικού νομίσματος. Η δραχμή του Γεωργίου στηρίζεται και πάλι στο διμεταλλισμό, με σχέση χρυσού και αργύρου 1/15,5 και περιεκτικότητα σε χρυσό 0,29032258 του γραμμαρίου⁽¹⁾. Σύμφωνα με την καθορισμένη αντιστοιχία χρυσού/αργύρου, η ασημένια δραχμή έχει περιεκτικότητα σε 5 γραμμάρια αργύρου τίτλου καθαρότητας 9/10: *Ἡ οὕτω συγκροτούμενη νέα νομισματική μονάς παρίσταται εἰς μόνον τό πενταπλάσιον αὐτῆς (τῆς μονάδος) νόμισμα ἤτοι τό πεντάδραχμον*⁽²⁾.

Σ’ αυτό το σημείο, είναι δυνατή η εξαγωγή ενός πρώτου συμπεράσματος που συνδέει εκ νέου την πολιτική αλλαγή με τη μετάβαση σε ένα καινούριο νομισματικό σύστημα. Δεν είναι άτοπη η διατύπωση της υπόθεσης ότι ο νέος ανώτατος εκφραστής του πολιτεύματος, ο Γεώργιος Α΄, επιχειρεί να συνδεθεί με ένα φερέγγυο νόμισμα, του οποίου την ισχύ εγγυώνται υπερεθνικοί, και στην περίπτωση που εξετάζεται, ευρωπαϊκοί θεσμοί. Πέρα από την πολιτική και οικονομική διάσταση της ελληνικής συμμετοχής στη Λατινική Νομισματική Ένωση, οι θεσμικές παράμετροι της οποίας θα διερευνηθούν στη συνέχεια, αξιωματικώς και κάποιες πρακτικές πλευρές του ζητήματος.

Ἡδη σε προηγούμενο κείμενο παρατηρήθηκε ότι η χρεωκοπία του οθωνικού καθεστώτος κρυσταλλώθηκε και στη χρεωκοπία του νομισματικού συστήματος που εισήγαγε ο βασιλιάς. Επιπρόσθετα, η σύνδεση της δραχμής του Οθωνα με το ισπανικό δίστηλο απέβη ατελέσφορη για τα εμπορικά συμφέροντα της Ελλάδος, μετά την εγκατάλειψη του νομισματικού συστήματος του διστήλου από την Ισπανία. Η οθωνική δραχμή κατέστη μοναχικό νόμισμα, πράγμα που υπέσκαπτε ακόμη περισσότερο τη διεθνή οικονομική θέση μιας χώρας μικρής, όπως η Ελλάδα. Η λύση της ενσωμάτωσης του ελληνικού νομίσματος σε μια ευρύτερη νομισματική ζώνη, εμπεριέχει λοιπόν και μια απολύτως ρεαλιστική παράμετρο. Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η δραχμή είναι, ήδη από το 1833, συνδεδεμένη με το διμεταλλισμό. Η ένταξη του ελ-

ΝΟΜΙΣΜΑ & ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΕΣ ΚΡΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ληνικού νομίσματος στο υπερεθνικό όργανο που εξέφρασε θεσμικά το διμεταλλικό νομισματικό σύστημα και εγγυήθηκε την ισοτιμία των δύο πολυτίμων μετάλλων αποτελεί, επομένως, φυσική απόληξη.

Η εισαγωγή του νέου νομισματικού συστήματος έγινε με το Νόμο ΣΔ' *περί νομισματικού συστήματος* της 10ης Απριλίου 1867⁽³⁾. Στην πραγματικότητα, ο Νόμος ΣΔ' έθεσε τις βάσεις της ελληνικής νομισματικής πολιτικής που ακολουθήθηκε, σε γενικές γραμμές, έως το 1928⁽⁴⁾. Σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου ΣΔ', οι οποίες και καθορίζουν τη διμεταλλική αναλογία του νομίσματος, επρόκειτο να κοπεί κύριο και συμπληρωματικό νόμισμα. Ως κύριο νόμισμα καθορίζεται το αργυρό πεντάδραχμο και τα χρυσά 100δραχμα, 50δραχμα, 20δραχμα, 10δραχμα και 5δραχμα. Κέρματα ή συμπληρωματικά νομίσματα νοούνται οι ασημένιες δραχμές, τα δίδραχμα, οι μισές ασημένιες δραχμές και το ασημένιο κέρμα των 0,20 δραχμών. Καθορίζεται, επίσης, η κοπή χάλκινων νομισμάτων (10, 5, 2, και 1 λεπτού). Η αξία των αργυρών κερμάτων (τα οποία λογίζονται, όπως και τα χάλκινα, ως συμπληρωματικό νόμισμα), που επρόκειτο να κοπούν σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου ΣΔ', δεν ήταν δυνατόν να υπερβεί τις 6 αργυρές δραχμές ανά κάτοικο της ελληνικής επικράτειας. Σε μια προσπάθεια να αποτραπεί ο κίνδυνος πληθωριστικής κυκλοφορίας των χάλκινων κερμάτων⁽⁵⁾, τα κοπέντα χάλκινα δεν επιτρέπεται να υπερβούν την αναλογία των δύο δραχμών ανά κάτοικο⁽⁶⁾. Στις ιδιωτικές συναλλαγές, οι πολίτες δεν είναι υποχρεωμένοι να αποδέχονται πληρωμή σε συμπληρωματικό νόμισμα για ποσό ανώτερο των 50 δραχμών σε ασημένια κέρματα και 5 δραχμών σε χάλκινα, ενώ αντίθετα το Δημόσιο Ταμείο τα δέχεται για πληρωμές οποιουδήποτε ποσού⁽⁷⁾. Εύκολα γίνεται αντιληπτό ότι η νέα δραχμή ακολουθεί απολύτως τα νομισματικά πρότυπα της ΛΝΕ.

Με τον ίδιο νόμο απαγορεύεται η κυκλοφορία στην Ελλάδα όλων των χάλκινων και αργυρών κερμάτων ξένων επικρατειών. Γίνονται, όμως, δεκτά τα αργυρά κέρματα των χωρών που ακολουθούν το ίδιο νομισματικό σύστημα, των χωρών δηλαδή που εφαρμόζουν τις αρχές της Λατινικής Ένωσης. Τα ασημένια κέρματα που προέρχονται από τα άλλα μέλη της ΛΝΕ γίνονται δεκτά στα Δημόσια Ταμεία για πληρωμές μέχρι του ποσού των 100 δραχμών ανά πληρωμή. Επίσης, τα ασημένια και χρυσά νομίσματα που προέρχονται από τις χώρες

Αργυρή δραχμή, 1868.
Νομισματοκοπείο Παρισίων.

μέλη της ΛΝΕ γίνονται δεκτά για πληρωμές στα Δημόσια Ταμεία χωρίς περιορισμό ποσού. Αξίζει να σημειωθεί σ' αυτό το σημείο ότι μεταγενέστερες τροποποιήσεις της ιδρυτικής για τη ΛΝΕ νομισματικής συμβάσεως, επιβάλλουν την έκδοση Βασιλικού Διατάγματος το 1886, σύμφωνα με το οποίο ...*τά χρυσά και αργυρά νομίσματα τῶν Ἐπικρατειῶν ἀποτελουσῶν τὴν λατινικὴν νομισματικὴν ἔνωσην, εἰσὶ δεκτὰ οὐ μόνον ὑπὸ τοῦ Δημοσίου Ταμείου, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν Τραπεζῶν, Ἐταιρειῶν καὶ ἰδιωτῶν κατὰ τὴν ἐπ' αὐτῶν τετυπωμένην ἀξίαν, διὰ πάσαν ἐν τῷ Κράτει ἐνεργουμένην δοσοληψίαν*⁽⁸⁾. Σταδιακά, λοιπόν, τα νομίσματα των χωρῶν μελών της ΛΝΕ γίνονται δεκτά σε κάθε συναλλαγή (δημόσια ή ιδιωτική) που πραγματοποιείται εντός των ορίων των 5 επικρατειῶν.

Ο Νόμος ΣΔ', με το ίδιο σκεπτικό προώθησης στις συναλλαγές των νομισμάτων και κερμάτων της ΛΝΕ, ορίζει ότι τα αργυρά νομίσματα των χωρῶν μελών της Λατινικής Ένωσης γίνονται δεκτά κατά τις πληρωμές στο άρσιο (χωρίς δηλαδή να υπολογίζονται η φθορά και τα έξοδα κοπής), ενώ τα νομίσματα των χωρῶν που δεν συμμετέχουν στη ΛΝΕ διατιμώνται ανάλογα με την περιεκτικότητά τους σε πολύτιμο μέταλλο, με βάση πάντα τη νέα νομισματική μονάδα και έκπτωση της αξίας τους τουλάχιστον κατά 1%⁽⁹⁾. Το σύστημα είναι δεκαδικό, ακολουθώντας τα πρότυπα του φράγκου germinal. Το νομισματικό σύστημα που εισάγει ο Γεώργιος Α' είναι σύμφωνο με τις αρχές της Λατινικής Ένωσης, η οποία και θα κυρωθεί νομοθετικά το επόμενο έτος από το ελληνικό Κράτος, με την ψήφιση του Νόμου ΣΠ'/5.11.1868, *περί κυρώσεως τῶν μεταξὺ τῶν Δυνάμεων Βελγίου, Γαλλίας, Ἑλβετίας καὶ Ἰταλίας νομισματικῆς συμβάσεως, ἐν ἣ προσεχώρησεν ἡ Ἑλλάς διὰ δηλώσεως*.

Ωστόσο, οι ελληνικές κοπές νομισμάτων που απορρέουν από τους όρους της παραπάνω νομισματικής Συμβάσεως είναι περιορισμένες. Η ατελής εφαρμογή του νομισματικού συστήματος της ΛΝΕ από την Ελλάδα δεν οφείλεται μόνο σε εσωτερικά πολιτικά γεγονότα και σε δημοσιονομικές αδυναμίες της χώρας, αλλά και στην επίδραση της διεθνούς συγκυρίας. Μένει να εξετασθεί στη συνέχεια με ποιο τρόπο η νομισματική πολιτική του ελληνικού κράτους προεξοφλεί τη σταδιακή αποδυνάμωση του διμεταλλισμού. Παρά το ελάχιστο ποσοστό των ελληνικών νομισμάτων και κερμάτων που αναλογεί στο σύνολο των κοπών της Λατινικής Νομισματικής Ένωσης, είναι σημαντικό το γεγονός ότι η δραχμή διεθνοποιείται και, ισότιμη με το φράγκο, κυκλοφορεί σε μια ευρύτατη γεωγραφική περιοχή, βγαίνοντας από τον απομονωτισμό της οθωνικής περιόδου. Η γεωγραφική εμβέλεια της δραχμής περιέλαβε όχι μόνο τις χώρες μέλη της ΛΝΕ, αλλά και τις χώρες που υιοθέτησαν τη νομισματική της τυπολογία χωρίς να προβούν σε υπογραφή της σχετικής σύμβασης. Ταυτίζοντας τη δραχμή με το φράγκο, ο λεκτικός συμβολισμός φαίνεται να επικυρώνει μια πραγματικότητα.

ΝΟΜΙΣΜΑ & ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΕΣ ΚΡΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Οι πρώτες κοπές νομισμάτων στο πλαίσιο της ΛΝΕ

Με τον ίδιο Νόμο ΣΔ' καθορίστηκε και η τυπολογία των νομισμάτων. Σε γενικές γραμμές, χρυσά, αργυρά και χάλκινα φέρουν απ' τη μια πλευρά εκτυπωμένη την κεφαλή του Βασιλέως, στρεφόμενη προς τα αριστερά, ενώ μόνο τα χρυσά και αργυρά φέρουν από τη δεύτερη πλευρά τα εμβλήματα του Κράτους⁽¹⁰⁾. Αν και οι πρώτες παραγγελίες για κοπή νομισμάτων σύμφωνα με τις προδιαγραφές της Λατινικής Ένωσης δίνονται σε γαλλικά νομισματοκοπεία το 1868, επιμέρους προβλήματα θα καθυστερήσουν την πραγματοποίησή τους, επομένως και την εφαρμογή του νέου νομισματικού συστήματος. Όπως παρατηρούμε από τη μελέτη της σχετικής νομοθεσίας, μια σειρά Διαταγμάτων αναβάλλουν έως και το έτος 1882 την πλήρη εφαρμογή του. Εν τέλει, μόνο με το Διάταγμα περί εφαρμογής του νέου νομισματικού συστήματος της 26ης Οκτωβρίου 1882 ορίζεται ότι: *‘Η εφαρμογή του νέου νομισματικού συστήματος κατά τον από 10’Απριλίον 1867 ΣΔ’ νόμον, άρχεται από της πρώτης Νοεμβρίου τρέχοντος έτους καθ’ όλον τό Κράτος*. Όπως θα δούμε στη συνέχεια, κατά τη δεκαετία του 1870 πραγματοποιούνται κάποιες κοπές, όμως οι αμελητέες ποσότητες των εκτυπωθέντων νομισμάτων δεν αρκούν για να αντικαταστήσουν τα εν κυκλοφορία ασημένια νομίσματα. Πέρα από τις ταμειακές δυσχέρειες του ελληνικού κράτους, προσκόμματα στην εξεύρεση των απαραίτητων πόρων προκειμένου να εφαρμοστεί το νέο νομισματικό σύστημα δημιουργεί και η Κρητική Επανάσταση.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Οικονομικών, κατά την περίοδο 1868-1874 δεν θα κυκλοφορήσουν παρά συμπληρωματικά νομίσματα, εκ των οποίων τα ασημένια δίδραχμα κοπής 1873 και 1874 και μονόδραχμα έτους κοπής 1868, 1873 και 1874 (όπως ήδη σημειώθηκε η δραχμή που παραγγέλθηκε το 1868, κυκλοφόρησε αργότερα με έτος όμως κοπής 1868). Όλες οι ασημένιες κοπές των ετών αυτών πραγματοποιούνται στο Νομισματοκοπείο των Παρι-

Αργυρή δραχμή, 1874.
Νομισματοκοπείο Παρισίων.

σίων. Η συνολική ονομαστική αξία των ασημένιων διδράχμων και μονοδράχμων που κόβονται κατά την περίοδο 1868-1874 φθάνει τις 6.305.058 δραχμές. Οι ασημένιες υποδιαιρέσεις της δραχμής, 50λεπτα και 20λεπτα που κόβονται το 1874, είναι ονομαστικής αξίας 2.694.941,9⁽¹¹⁾. Οι χάλκινες υποδιαιρέσεις παραγγέλλονται σε γαλλικά νομισματοκοπεία σε αντίθεση όμως με τα ασημένια κέρματα θα κυκλοφορήσουν το επόμενο έτος, αμέσως μετά την πραγματοποίηση της κοπής τους. Ακόμη, τα χάλκινα κέρματα δεν κόβονται στο Νομισματοκοπείο του Παρισιού αλλά σ' αυτό του Στρασβούργου. Με το Διάταγμα *περι ἄρσεως ἐκ τῆς κυκλοφορίας τῶν παλαιῶν χαλκονομισμάτων* της 24ης Δεκεμβρίου 1869, κηρύσσονται εκτός κυκλοφορίας οι χάλκινες υποδιαιρέσεις της οθωνικής δραχμής αλλά και τα χάλκινα νομίσματα της Ιονίου Πολιτείας. Διαπιστώνουμε, λοιπόν, ότι τα χάλκινα κέρματα είναι τα πρώτα νομίσματα που κυκλοφορούν στην Ελλάδα, στο πλαίσιο της συμμετοχής της στη Λατινική Ένωση. Τα χάλκινα κέρματα υποδιαιρούνται σε δεκάλεπτα (διόβολοι), πεντάλεπτα (όβολοι), δύλεπτα και μονόλεπτα. Όσον αφορά το συνολικό ποσό των χάλκινων κοπών, αυτό φθάνει τις 2.996.065,35 δραχμές⁽¹²⁾. Από τα συνολικά ποσά των ασημένιων και χάλκινων κοπών της περιόδου 1868-1874 γίνεται κατανοητό ότι η Ελλάδα τηρεί σχεδόν με ακρίβεια την προδιαγραφή του νέου νομισματικού συστήματος που ορίζει ασημένιες κοπές αξίας 6 δραχμών ανά κάτοικο της επικράτειας και χάλκινες 2 δραχμών ανά κάτοικο. Όπως είδαμε, η “ετεροχρονισμένη” εφαρμογή του συστήματος της Λατινικής Ένωσης οφείλεται στην καθυστέρηση των ασημένιων κοπών (και κυρίως στη μη διενέργεια κοπής του ασημένιου πενταφράγκου, κύριου νομίσματος του νέου συστήματος), και άρα στην αδυναμία αποσύρσεως των κυκλοφορούντων ασημένιων νομισμάτων. Από την άλλη πλευρά, δημοσιονομικές δυσχέρειες, που εδράζονται και στις ανάγκες για χρηματοδότηση της Κρητικής Επανάστασης, δρουν ανασταλτικά όσον αφορά το χρονικό ορίζοντα εφαρμογής του νέου νομισματικού συστήματος.

Όσον αφορά τη μορφή των νομισμάτων της περιόδου, θα πρέπει να σημειωθεί η νεοκλασική “ατιμόσφαιρα” των μοτίβων, πράγμα που απηχεί τη γαλλική επίδραση και κυρίως την εποπτεία των κοπών από τον αρχιχαράκτη των γαλλικών Νομισματοκοπειών A. D. Barre, ο οποίος και κατασκευάζει τις σφραγίδες όλων των ελληνικών κοπών (χρυσών, αργυρών και χάλκινων) έως το 1883⁽¹³⁾. Στις κοπές που παρατέθηκαν παραπάνω ο Γεώργιος Α' απεικονίζεται σε νεαρή ηλικία. Είναι αξιοσημείωτη η παρουσία της βασιλικής μορφής ακόμη και στα ελάχιστους αξίας χάλκινα κέρματα. Η διεύθυνση της βασιλικής εξουσίας μέσω του νομίσματος αντιπροσωπεύει την ενίσχυση του θεσμού της μοναρχίας, αλλά και προσωποποιεί τη συγκρότηση της εθνικής αγοράς. Δεν θα πρέπει, ωστόσο, να μας διαφύγει το γεγονός ότι ο χαρακτήρας των νομισμάτων αυτών Barre ήταν

ΝΟΜΙΣΜΑ & ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΕΣ ΚΡΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

συνδεδεμένος με την απολυταρχική εξουσία του Ναπολέοντα ΙΙΙ: οι ναπολεόντειες φιλοδοξίες μοιάζουν να επιφλοχωρούν και στον τύπο των ελληνικών νομισμάτων, λόγω της κοπής των τελευταίων στα γαλλικά νομισματοκοπεία.

Οι νομισματικές τομές στα μέσα της δεκαετίας του 1870

Οι πρώτες κοπές ασημένιων πενταδράχμων πραγματοποιούνται το 1875: πρόκειται για τα κύρια νομίσματα του νέου νομισματικού συστήματος, με απεριόριστη εξοφλητική ισχύ σε όλες τις χώρες της Λατινικής Ένωσης. Η κοπή τους επαναλαμβάνεται το 1876. Συνολικά οι κοπές του 1875 και 1876 περιλαμβάνουν, σύμφωνα πάντα με τα στοιχεία του Υπουργείου Οικονομικών, 3.092.573 ασημένια πεντάδραχμα ονομαστικής αξίας 15.462.865 δραχμές. Ο Βασιλιάς Γεώργιος Α΄ απεικονίζεται πλέον σε ώριμη ηλικία, με κάποια επιβλητικότητα που παραπέμπει στην ισχυροποίηση της βασιλικής εξουσίας αλλά και στην επιδιωκόμενη ενδυνάμωση του κρατικού μηχανισμού. Πέρα από τις ασημένιες κοπές, το 1875 αποφασίζεται και η κοπή χρυσών νομισμάτων, η οποία και θα πραγματοποιηθεί το επόμενο έτος. Κόβονται χρυσά πεντάδραχμα, δεκάδραχμα και εικοσάδραχμα, που αποτελούν μια ενιαία νομισματική σειρά και φέρουν τη μορφή του Γεωργίου σε νεαρή ηλικία, καθώς για την κατασκευή τους χρησιμοποιείται η παλαιότερη μήτρα του 1869. Με το ίδιο έτος κοπής κυκλοφορούν και χρυσά νομίσματα μεγαλύτερης αξίας, πενηντάδραχμα και εκατοντάδραχμα. Σε αυτά ο Βασιλιάς απεικονίζεται δεξιόστροφα, σε ώριμη ηλικία, αλλά η κοπή τους γίνεται σε ασήμαντες ποσότητες και άρα η πολύ περιορισμένη ή μάλλον ανύπαρκτη κυκλοφορία τους, μας επιτρέπει να τα χαρακτηρίσουμε περισσότερο νομίσματα ιστορικής αξίας⁽¹⁴⁾. Συνολικά οι κοπές χρυσών νομισμάτων (5δραχμων, 10δραχμων, 20δραχμων, 50δραχμων και 100δραχμων) του έτους 1876 δεν ξεπερνούν σε ονομαστική αξία το 1.000.000 δραχμές. Τα 100δραχμα αντιπροσω-

Χρυσό εκατόδραχμο, 1876.
Νομισματοκοπείο Παρισίων.

πεύονται από 76 μόνο τεμάχια και τα 50δραχμα από 182. Οι περιορισμένες κοπές χρυσών νομισμάτων υποδηλώνουν το συμβολικό τους χαρακτήρα αλλά και την πρόθεση ταύτισης με τη νομισματική πολιτική που ακολουθείται από τις άλλες χώρες της ΑΝΕ⁽¹⁵⁾.

Ο χαρακτηρισμός του ασημένιου πενταδράχμου ως κυρίου νομίσματος του νέου συστήματος, το καθιστά ένα καλό εργαλείο για την εξακρίβωση των επιπτώσεων της “διμεταλλικής κρίσης” στην ελληνική νομισματική πραγματικότητα. Σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου ΣΔ', δεν υπάρχει κανένας ποσοτικός περιορισμός στην κοπή του κυρίου νομίσματος. Ωστόσο, όπως ήδη σε προηγούμενο κείμενο σημειώθηκε, στις αρχές της δεκαετίας του 1870 η υποτίμηση της τιμής του αργύρου θα λειτουργήσει καταθλιπτικά για το σύνολο των χωρών της Λατινικής Ένωσης⁽¹⁶⁾. Η νομισματική ενοποίηση της Γερμανίας, η σταδιακή εθνική ολοκλήρωση της Ιταλίας, αλλά και η ανακάλυψη των ορυχείων αργύρου στη Βόρεια Αμερική θα οδηγήσουν στην πτώση της τιμής του πολυτίμου μετάλλου και θα επιφέρουν την υπερχείλιση των αγορών σε αποχρηματοποιημένα ασημένια νομίσματα.

Για την αντιμετώπιση της κρίσης του διμεταλλισμού οι χώρες της Λατινικής Ένωσης αποφασίζουν τον περιορισμό της κοπής αργυρών πενταφράγων για το έτος 1876. Κατ' εξαίρεση, παρέχεται στην Ελλάδα το δικαίωμα κοπής πενταφράγων σε αναλογία μεγαλύτερη απ' αυτήν που ισχύει για τις άλλες χώρες μέλη, *ὅπως δι' αὐτοῦ ἐνκόλυνθῆ ἢ ἀντικατάστασις τῶν κυκλοφορούντων σήμερον διαφόρων νομισμάτων διὰ πενταφράγων κατασκευασθησμένων κατὰ τοὺς ὅρους τῆς Συμβάσεως τοῦ 1865*⁽¹⁷⁾. Στις προαναφερόμενες περιοριστικές διατάξεις προστίθεται η γενικευμένη απαγόρευση κοπής αργυρών νομισμάτων κατά το έτος 1879⁽¹⁸⁾. Στα μέτρα που λαμβάνονται εντός της Λατινικής Ένωσης πρέπει να περιληφθεί και η “εθνικοποίηση” των ιταλικών ασημένιων κερμάτων, καθώς στην Ιταλία επιβάλλεται προς το τέλος της δεκαετίας η αναγκαστική κυκλοφορία. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι τα ασημένια ιταλικά κέρματα δεν γίνονται πλέον δεκτά στα Ταμεία των υπολοίπων χωρών μελών ενώ *τά ἐκ τῆς κυκλοφορίας ἀποσυρόμενα νομίσματα ἐν Βελγίῳ, Ἑλλάδι καί Ἑλβετίᾳ θέλουσιν ἐντός ἐνός μηνός, μετὰ τὴν ἐκ τῆς κυκλοφορίας ἀπομάκρυνσιν αὐτῶν παραδοθῆ εἰς τὴν Γαλλικὴν Κυβέρνησιν, ἥτις ἀναλαμβάνουσα τὴν ὑποχρέωσιν νὰ συγκεντρώσῃ αὐτά, ἵνα τὰ παραδώσῃ εἰς τὴν Ἰταλίαν, θέλει καταβάλλῃ εἰς τὰς προειρημένους τρεῖς Κυβερνήσεις τὸ ἰσότιμον αὐτῶν τοῖς μετροῦσις προσθέτουσα καὶ τὰ σχετικὰ ἔξοδα*⁽¹⁹⁾.

Αυτό είναι το γενικό θεσμικό περίγραμμα, στο πλαίσιο του οποίου πραγματοποιούνται στο Νομισματοκοπείο του Παρισιού, οι κοπές αργυρών πενταφράγων των ετών 1875 και 1876. Φαίνεται πως τελικά η ελληνική κυβέρνηση εκτυπώνει κάπως περισσότερα κύρια νομίσματα από τον αριθμό που της

ΝΟΜΙΣΜΑ & ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΕΣ ΚΡΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

επιτρέπει το Διάταγμα της 10ης Απριλίου 1876⁽²⁰⁾. Πέρα από τα παραπάνω, η κρίση του διμεταλλισμού επιδρά σημαντικά όχι μόνο στη νομισματική πραγματικότητα της Ελλάδος, αλλά και στην κοινωνική και οικονομική συγκυρία της εποχής. Τα κοινοβουλευτικά κείμενα είναι και σ' αυτήν την περίπτωση κατατοπιστικά. Σε υπουργική έκθεση του 1876 διαβάζουμε: *Ἡ ὑποτίμησις τοῦ ἀργύρου, ..., ἤρχισε νά λαμβάνη ἀπό τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους νέαν καί μεγαλειτέραν ἐπίτασιν. ... Τό γεγονός τοῦτο ἐνέβαλεν εἰς μεγάλην ἀνησυχίαν τὰς ἐμπορικὰς ἡμῶν ἀγοράς, ἐπέφερεν ὅλως ἀσυνήθη ὕψωσιν εἰς τήν τιμήν τοῦ συναλλάγματος ζημιοῦσαν ἐπαισθήτως πάντας τοὺς ὀφείλοντας νά ἐμβάσωσι χρήματα εἰς τό ἐξωτερικόν ... καί θέλει ἔχει ὡς ἄφηνκτον τήν συνέπειαν τοῦ νά ἀγορασθῶσι τὰ προϊόντα ἡμῶν καί νά ἐξοφληθῶσι πᾶσαι αἱ μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐνεργητικαί δοσοληψίαι τοῦ τόπου ... διά νομισμάτων, τὰ ὁποῖα ὡς ἐκ τῆς ἐπελθούσης ὑποτιμήσεως δέν ἔχουσι πλέον τήν ἐν τοῖς ἐπισήμοις διατιμήσει διαλαμβανομένην ἀξίαν⁽²¹⁾*. Πρόκειται για τα προβλήματα που δημιουργεί η θεσμική κατοχύρωση της ισοτιμίας των αργυρών νομισμάτων της Λατινικής Ένωσης, ισοτιμία που μετά την πτώση της τιμής του ασημιού είναι πλασματική. Η παραπάνω Έκθεση προτάσσεται ως αιτιολογική του Διατάγματος της 29ης Μαρτίου 1876, σύμφωνα με το οποίο απαγορεύεται η αποδοχή ξένων αργυρών νομισμάτων (πλην αυτών της ΛΝΕ) στα Ταμεία της επικράτειας, προκειμένου να τεθεί φραγμός στην εισβολή απαξιωμένων αργυρών νομισμάτων. Το μέτρο λαμβάνεται από την κυβέρνηση Κουμουνδούρου και έρχεται να προστεθεί σε προγενέστερο Διάταγμα της πρώτης βραχύβιας τρικουπικής κυβέρνησης, με το οποίο κατά το προηγούμενο έτος είχαν υποτιμηθεί τα ξένα – πλην των κυκλοφορούντων στο πλαίσιο της ΛΝΕ – ασημένια νομίσματα⁽²²⁾.

Όπως είναι εύλογο, η πτώση της τιμής του αργύρου και η συνεπαγόμενη κρίση του διμεταλλισμού επέφερε πολιτικοοικονομικές διαμάχες, οι οποίες συχνά διαμείβονται εντός του ελληνικού Κοινοβουλίου. Το γεγονός ότι ακόμη δεν είχε καταστεί δυνατή η εφαρμογή του νέου νομισματικού συστήματος επιτείνει τις συζητήσεις ειδικότερα όσον αφορά τη θεσμοθετημένη αποδοχή της σταθερής αναλογίας 1:15,5 χρυσού και αργύρου⁽²³⁾. Παρά τις επιμέρους απόψεις, μπορεί σ' αυτό το σημείο να σημειωθεί η παγίωση του οικονομικού φιλελευθερισμού που υιοθετείται από το ελληνικό κράτος του 19ου αιώνα⁽²⁴⁾. Άλλωστε η συμμετοχή της χώρας σε διεθνή πρότυπα νομισματικής συνεργασίας υποδεικνύει την προσδοκία ενσωμάτωσης στα ανεπτυγμένα δυτικά κράτη. Παρά την ελλιπή εφαρμογή του μοντέλου και την ανάγκη καταφυγής στο καθεστώς αναγκαστικής κυκλοφορίας, η δυτικόστροφη οικονομική πολιτική, εκτός από τις ανάγκες του ελληνικού βασιλείου, θα καταγράψει τις προσδοκίες – αλλά και τους φόβους – της ελληνικής αστικής τάξης.

Η ενσωμάτωση της Θεσσαλίας και οι επιπτώσεις στο νομισματικό σύστημα

Ασημένια δραχμή, 1883.
Νομισματοκοπέιο Παρισίων.

Στα τέλη της δεκαετίας του 1870 και ενώ η αναλογία των χάλκινων κερμάτων ανά κάτοικο της επικράτειας είχε ανέλθει από δύο σε τρεις δραχμές⁽²⁵⁾, πραγματοποιούνται νέες εκτυπώσεις, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι ανάγκες των μικροσυναλλαγών. Το 1878 και 1879 εκτυπώνονται, στα Νομισματοκοπέια του Μπορντώ και του Παρισιού, χάλκινα μονόλεπτα, δίλεπτα, πεντάλεπτα και δεκάλεπτα συνολικής αξίας 1.500.000 δραχμών⁽²⁶⁾. Διαπιστώνουμε, λοιπόν, ότι οι κοπές αυτές αντιστοιχούν ακριβώς στην αύξηση κατά 1 δραχμή της αναλογίας χάλκινων κερμάτων ανά κάτοικο. Στα νέα αυτά νομίσματα ο Γεώργιος Α΄ απεικονίζεται σε ώριμη ηλικία, στρεφόμενος πάντα προς τα αριστερά. Νέα χάλκινη κοπή πραγματοποιείται το 1882, καθώς σύμφωνα με τα δεδομένα της απογραφής του 1879 ο πληθυσμός της Ελλάδος έχει αυξηθεί κατά 200.000 κατοίκους. Πρόκειται για 10λεπτα και 5λεπτα πανομοιότυπα με αυτά της κοπής του 1879.

Όπως είδαμε παραπάνω, η συνεχιζόμενη πτώση της τιμής του αργύρου και η κερδοσκοπία σε βάρος των ασημένιων νομισμάτων της ΛΝΕ, επέβαλαν την απαγόρευση κοπής ασημένιων πενταφράγων ήδη από το 1878. Σταδιακά η ΛΝΕ στρέφεται προς τον κανόνα χρυσού: η Νομισματική Σύμβαση του 1885 θα αναστείλει εκ νέου την κοπή αργυρών πενταφράγων ενώ η Γαλλία, η Ελβετία, η Ιταλία και η Ελλάδα θα στραφούν – με κοινή συμφωνία – προς την εθνικοποίηση των νομισμάτων αυτής της ονομαστικής αξίας⁽²⁷⁾. Αν και η Συμφωνία δεν θα εφαρμοστεί άμεσα, καταδεικνύει

ωστόσο τη σταδιακή έκπτωση του διμεταλλισμού. Η Ελλάδα δεν θα επαναλάβει κοπή πενταφράγων. Θα πραγματοποιηθούν μόνο οι κοπές ασημένιων κερμάτων του 1883, συνέπεια της προσάρτησης στην Ελλάδα της Θεσσαλίας και Αρτας που πραγματοποιείται το 1881. Η προσάρτηση επιφέρει την αύξηση του πληθυσμού κατά 300.000 κατοίκους και – σύμφωνα με την αναλογία των 6 δραχμών ανά κάτοικο – συνεπάγεται τη δυνατότητα κοπής ασημένιων κερμάτων ονο-

ΝΟΜΙΣΜΑ & ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΕΣ ΚΡΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

μαστικής αξίας 1.800.000 δραχμών. Πρόκειται ακριβώς για τη συνολική ονομαστική αξία των ασημένιων διδράχμων, δραχμών, πενηνταλέπτων και εικοσαλέπτων που εκτυπώνονται στο Νομισματοκοπείο του Παρισιού το 1883. Στα νέα νομίσματα ο Γεώργιος Α' απεικονίζεται σε νεότερη ηλικία, καθώς για λόγους οικονομίας χρησιμοποιούνται οι παλιές μήτρες με τις οποίες είχαν κοπεί τα προηγούμενα νομίσματα ίδιου τύπου, έτους κοπής 1868, 1873 και 1874. Η εκτύπωση των νέων κερμάτων διενεργείται βάσει Συμβάσεως μεταξύ των Τραπεζών Κωνσταντινουπόλεως και Ηπειροθεσσαλίας, αντιπροσωπευμένων από τον Γ. Αθηνογένη, και της ελληνικής κυβέρνησης. Σύμφωνα με τη Σύμβαση, οι δύο τράπεζες υποχρεούνται μετά την εκτύπωση των κερμάτων να καταβάλουν εξ αυτών στην ελληνική κυβέρνηση 800.000 δραχμές ενώ δικαιούνται να κρατήσουν 1.000.000 δραχμές. Η κυβέρνηση διατηρεί το δικαίωμα να αρνηθεί την παραλαβή των νέων κερμάτων αξίας 800.000 δραχμών, σε κάθε όμως περίπτωση οι δύο τράπεζες οφείλουν να της καταβάλουν το ποσό των 189.000 δραχμών⁽²⁸⁾.

Είναι προφανής ο πρωταρχικός ρόλος της Προνομιούχου Τράπεζας Ηπειροθεσσαλίας στα νομισματικά πράγματα των νέων επαρχιών. Διατηρώντας το εκδοτικό προνόμιο για τις νεοπροσαρτηθείσες περιοχές, αλλά χωρίς το προνόμιο της αναγκαστικής κυκλοφορίας που διατηρούν οι τράπεζες Ιονική και Εθνική, η Τράπεζα Ηπειροθεσσαλίας, και κυρίως το τραπεζογραμμάτιό της, μοιάζουν να ζημιώνονται από την απεριόριστη αποδοχή των χάλκινων κερμάτων στις συναλλαγές με το Δημόσιο Ταμείο⁽²⁹⁾. Σ' αυτήν την αντιξοότητα φαίνεται να εδράζεται ο περιορισμός, από το έτος 1883, σε πέντε δραχμές του ποσού που μπορεί να καταβληθεί σε χάλκινα κέρματα κατά τις συναλλαγές των πολιτών με το Δημόσιο Ταμείο. Κατά την επόμενη περίοδο, η οποία θα εξεταστεί σε επόμενο κείμενο, η συμμετοχή της Τράπεζας Ηπειροθεσσαλίας στα νομισματικά πράγματα της Ελλάδος έχει ακόμη μεγαλύτερο εύρος.

Ολοκληρώνοντας τη νομισματική ενότητα των ετών 1868-1884, θα σημειώσουμε την εκτύπωση των χρυσών νομισμάτων με έτος κυκλοφορίας το 1884. Το νέο χρυσό εικοσάδραχμο είναι πανομοιότυπο μ' αυτό του 1876, με εξαίρεση τη βασιλική μορφή που πλέον εικονίζεται σε ωριμότερη ηλικία. Επιπρόσθετα, ο Γεώργιος Α' μοιάζει επιβλητικότερος, ιδιότητα που συνάδει όχι μόνο με την παγίωση της κρατικής οντότητας, αλλά και με τη μεγαλύτερη αξία του νομίσματος. Το χρυσό εικοσάδραχμο του 1884 κόβεται σε 550.000 τεμάχια, ονομαστικής αξίας 11.000.000 δραχμών. Το νόμισμα τυγχάνει ευρείας κυκλοφορίας και εύλογα είναι το πρώτο ελληνικό χρυσό νόμισμα που διαδίδεται σε ευρύτερες μάζες, καθώς η ονομαστική αξία της εκτύπωσής του 1884 είναι ενδεκαπλάσια αυτής των χρυσών κοπών του 1876 (αξίας μόλις 1.000.000 δραχμών). Γίνεται έτσι φορέας της βασιλικής εξουσίας, αλλά και αντιπροσωπεύει για το ευρύ κοινό τη φερεγγυότητα της κρατικής μηχανής.

Το καθεστώς αναγκαστικής κυκλοφορίας τραπεζογραμματίων

Κατά την περίοδο που εξετάζεται εδώ έχει ιδιαίτερη βαρύτητα η επιβολή της αναγκαστικής κυκλοφορίας. Για δεύτερη φορά επιβάλλεται η αναγκαστική κυκλοφορία των τραπεζογραμματίων της Εθνικής – και για πρώτη φορά και της Ιονικής Τράπεζας – την 1η Ιανουαρίου 1869, μέσω Β. Διατάγματος της 10ης Δεκεμβρίου του προηγούμενου έτους. Η δημιουργία επιπρόσθετων αναγκών με την ανακίνηση του Κρητικού Ζητήματος, οδήγησε την κυβέρνηση σε σύναψη εσωτερικού δανείου συνολικού ύψους 21.000.000 δραχμών: Η ΕΤΕ δανείζει το κράτος με 14.000.000 δραχμές, εκ των οποίων 4 εκατομμύρια σε μεταλλικό νόμισμα και 10 εκατομμύρια σε τραπεζογραμμιάτα. Αντίστοιχα, η Ιονική Τράπεζα δανείζει 7.000.000 δραχμές, εκ των οποίων 2 εκατομμύρια σε μεταλλικό νόμισμα και 5 εκατομμύρια σε τραπεζικά γραμμιάτα. Παράλληλα, δόθηκε δικαίωμα κυκλοφορίας τραπεζογραμματίων στη μεν ΕΤΕ έως 36 εκατομμύρια δραχμές, στη δε Ιονική έως 12.000.000. Η άρση της αναγκαστικής κυκλοφορίας επετεύχθη στα τέλη του 1869 και επαναλήφθηκε η ελεύθερη μετατρεψιμότητα των τραπεζογραμματίων, καθώς σταδιακά η κυβέρνηση αποπλήρωσε το χρέος της προς τις τράπεζες. Η έκρηξη του Ρωσοτουρκικού Πολέμου στα μέσα της δεκαετίας του 1870 δημιούργησε συνθήκες πολεμικής προετοιμασίας. Έτσι, η αναγκαστική κυκλοφορία επεβλήθη εκ νέου τον Ιούνιο του 1877. Ορίστηκε όριο κυκλοφορίας των τραπεζογραμματίων της Εθνικής αρχικά έως 47 εκατομμύρια δραχμές και της Ιονικής έως 12 εκατομμύρια δραχμές. Η διάρκεια της αναγκαστικής κυκλοφορίας ορίστηκε έως ότου επιτευχθεί η αποπληρωμή του δανείου συνολικού ύψους 20.000.000 δραχμών που συνήφθη μεταξύ των τραπεζών και της κυβέρνησης⁽³⁰⁾. Τελικά, η αναγκαστική κυκλοφορία των τραπεζογραμματίων Εθνικής και Ιονικής θα διαρκέσει μέχρι το Δεκέμβριο του 1884, οπότε η σύναψη του δανείου των 170.000.000 δραχμών θα επιτρέψει την κάλυψη των προηγούμενων εσωτερικών δανείων⁽³¹⁾.

Η συγκυριακή επιβολή της αναγκαστικής κυκλοφορίας, που στις παραπάνω περιπτώσεις “θεσπίζεται” κάτω από το βάρος πολεμικών προετοιμασιών, δεν αποκλείει ευρύτερες αναφορές. Βρισκόμαστε, άλλωστε, στις απαρχές της αναπτυξιακής διαδικασίας, που στην Ελλάδα – όπως και αρκετά πριν στο σύνολο των δυτικών χωρών – συνδέθηκε άμεσα με το τραπεζικό κεφάλαιο⁽³²⁾. Οι πρώτες προσπάθειες εκσυγχρονισμού του ελληνικού Βασιλείου συνάδουν όχι μόνο με την ανάγκη εξωτερικής χρηματοδότησης αλλά και με το διευρυμένο εσωτερικό δανεισμό.

Τραπεζογραμμάτιο της ΕΤΕ (1872). Το “N” στον εμπροσθότυπο συμβολίζει τις νέες δραχμές, απόρροια της συμμετοχής της Ελλάδος στη ΑΝΕ. Η πίσω όψη εξισώνει τη δραχμή με το φράγκο.

Συμπερασματικά

Οι ελάχιστες νομισματικές κοπές των ετών 1869-1884 καθιστούν πρακτικά ανέφικτη την εφαρμογή του νομισματικού συστήματος που προήλθε από τη συμμετοχή της Ελλάδας στη ΑΝΕ. Παράλληλα, η διεθνής συγκυρία είναι αποτρεπτική όσον αφορά τη διατήρηση του διμεταλλισμού. Κατά κύριο λόγο, η επιβολή της αναγκαστικής κυκλοφορίας έχει ως φυσική και άμεση συνέπεια τη διενέργεια του μεγαλύτερου μέρους των συναλλαγών σε τραπεζογραμμάτια. Οπως πολύ χαρακτηριστικά περιγράφει ο Γ. Κατσελίδης: *Ἄφοῦ ἐν πόλει, οἷα αἱ Ἀθήναι, εἶνε πολλὰκις ἀδύνατον νά εὔρη τις ἐν τῇ ἀγορᾷ ποσὸν 4 ἢ 5.000 εἰκοσαφράγκων, καθ' ἣν ὥραν γίνονται ἀγοραπωλησίαι συναλλάγματος διὰ ἑκατομύρια φράγκων, ἐννοεῖται ὅπόσον ἀνάξιον λόγου εἶνε τό εἰς μέταλλον ἀποταμίεμα⁽³³⁾.*

υποσημειώσεις

- (1) Τράπεζα της Ελλάδος, *Τα πρώτα πενήντα χρόνια της Τραπέζης της Ελλάδος*, Αθήνα, 1978, σ. 24.
- (2) Νόμος ΣΔ/ 10 Απριλίου 1867, άρθρον 1ον.
- (3) Ύπουργεϊον Οικονομικῶν. Γενική Διεύθυνσις Δημοσίου Λογιστικῆς, *Τά ἑλληνικά νομίσματα*, Αθήνα, Ἐθνικὸν Τυπογραφεῖον, 1932, τ. Α', σ. 34 καὶ ἐξῆς. Επίσης, στο παράρτημα του ἰδίου τόμου σ. 146-151.
- (4) Γ. Α. ΠΥΡΣΟΣ, *Συμβολή εἰς τὴν ἱστορίαν της Τραπέζης της Ελλάδος*, τ. Β', Αθήνα, 1946, σ. 24.
- (5) Εἶναι γνωστά τα προβλήματα που δημιούργησε στὴν ἰσπανικὴ οἰκονομία του 18ου αἰῶνα ἡ υπερπληθῶρα χάλκινων νομισμάτων καὶ ἡ διενέργεια του μεγαλύτερου μέρους των πληρωμῶν σε συμπληρωματικὸ νόμισμα. Ἡ ἐμβέλεια της κρίσης ἦταν τέτοια που το φαινόμενο ονομάστηκε *billonisme*, γιὰ νὰ χαρακτηρίσει μὴ ἀσθενὴ οἰκονομία με πληθωριστικὴ κυκλοφορία χάλκινων ἢ ἐν γένει συμπληρωματικῶν νομισμάτων. Σύμφωνα με τὴν ὠραία διατύπωση του F. BRAUDEL, ὁ προσανατολισμὸς καὶ ἡ υγεία μιᾶς οἰκονομίας μετρεῖνται σχεδόν με τὴν πρώτη ματιὰ ἀπὸ το μέταλλο που κυριαρχεῖ σ' αὐτὴν [F. BRAUDEL, *Υλικὸς Πολιτισμὸς, οἰκονομία καὶ καπιταλισμὸς 15ος-18ος αἰῶνας. Τόμος Α'.* *Οἱ δομὲς της καθημερινῆς ζωῆς: τὸ δυνατό καὶ τὸ ἀδύνατο*, ἐλλ. μετ. ΑΙΚ. ΑΣΔΡΑΧΑ, Αθήνα, ΜΙΑΤΕ, σ. 497].
- (6) Ὅπως θα δούμε παρακάτω, ἡ ἀναλογία αὐξήθηκε ἀργότερα σε τρεῖς δραχμὲς ἀνὰ κάτοικο.
- (7) Γιὰ τα παραπάνω: Νόμος ΣΔ, Κεφάλαιο Γ, *περὶ κερμάτων ἢ συμπληρωματικοῦ νομίσματος*. Ἀργότερα, ἡ πληρωμὴ με χάλκινα νομίσματα στο Δημόσιο Ταμεῖο περιορίσθηκε στις πέντε δραχμὲς ἀνὰ πληρωμὴ (Νόμος ΑΞΔ/2.2.1883).
- (8) Β. Διάταγμα της 4ης Φεβρουαρίου 1886, *περὶ παραδοχῆς εἰς πάσαν ἐν τῷ Κράτει δοσοληψίαν τῶν χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν νομισμάτων τῶν Ἐπικρατειῶν τῆς Λατινικῆς Νομισματικῆς Ἐνώσεως*.
- (9) Γιὰ τα παραπάνω: Νόμος ΣΔ, Κεφάλαιο ΣΤ, *περὶ τῶν νομισμάτων τῶν ξένων Ἐπικρατειῶν*.
- (10) Διάταγμα της 8ης Ἰουλίου 1868, *περὶ τοῦ τύπου τῶν νέων ἑλληνικῶν νομισμάτων*.
- (11) Ύπουργεϊον Οἰκονομικῶν. Γενική Διεύθυνσις Δημοσίου Λογιστικῆς, *Τά ἑλληνικά νομίσματα*, Ἀθήνα, Ἐθνικὸν Τυπογραφεῖον, 1932, τ. Α', σ. 37.
- (12) Ν. ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ, *Ἡ νομισματικὴ ἱστορία της δραχμῆς*, Αθήνα, Το ἑλληνικὸ νόμισμα, χχ., σ. 58.
- (13) Ύπουργεϊον Οἰκονομικῶν. Γενική Διεύθυνσις Δημοσίου Λογιστικῆς, *Τά ἑλληνικά ... op. cit.*, σ. 38.
- (14) Ν. ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ, *Ἡ νομισματικὴ ... op. cit.*, σ. 61-62.
- (15) Θα πρέπει βέβαια νὰ σημειωθεῖ ὅτι ἡ Ἑλβετία καὶ το Βέλγιο δὲν πραγματοποιοῦσαν τὴν ἐπιτρεπόμενες ἀπὸ τὴ ΛΝΕ κοπὲς χρυσῶν 100φραγκων καὶ 50φραγκων.
- (16) Cf. Κ. ΜΠΡΕΓΙΑΝΝΗ, *Τὸ ευρωπαϊκὸ νομισματικὸ περιβάλλον καὶ ἡ Ελλάδα*, Δελτίον ΕΕΤ, τχ. 28, Ἰαν.-Μαρτ. 2002, σ. 170-171.
- (17) Διάταγμα της 10ης Ἀπριλίου 1876, *περὶ νομισματικῆς συμβάσεως μεταξὺ Βελγίου, Γαλλίας καὶ Ἑλβετίας*, ἀρθρ. 2, παρ. γ.
- (18) Διάταγμα της 18ης Δεκεμβρίου 1878, *Δήλωσις τοῦ Νομισματικοῦ Συνεδρίου περὶ μὴ ἐκτελέσεως ἀργυρῶν νομισμάτων κατὰ τὸ ἔτος 1879*.
- (19) *Συμφωνία περὶ ἐκτελέσεως τοῦ ἀρθρου 3 νομισματικῆς Συμβάσεως τῆς 24 Ὀκτωβρίου (5 Νοεμβρίου) 1878*, ἀρθρ. 2, Β. Διάταγμα της 18ης Ὀκτωβρίου 1879.
- (20) Cf. Ύπουργεϊον Οἰκονομικῶν. Γενική Διεύθυνσις Δημοσίου Λογιστικῆς, *Τά ἑλληνικά νομίσματα*, Ἀθήνα, Ἐθνικὸν Τυπογραφεῖον, 1932, τ. Α', σ. 37 καὶ Διάταγμα της 10ης Ἀπριλίου 1876, *περὶ νομισματικῆς συμβάσεως μεταξὺ Βελγίου, Γαλλίας καὶ Ἑλβετίας*, ἀρθρ. 2, παρ. γ.
- (21) *Αἰτιολογικὴ Ἐκθεσις τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν*, 29 Μαρτίου 1876.
- (22) Διάταγμα της 11ης Ἰουλίου 1875, *περὶ διατιμῆσεως τῶν εἰς τὰ Δημόσια Ταμεῖα παραδεκτῶν ξένων νομισμάτων*. Επίσης, Νόμος ΦΠΔ' *περὶ κρῶσεως τοῦ ἀπὸ 29 Μαρτίου ε.ε. Β. διατάγ-*

ματος περί τῆς παραδοχῆς εἰς τὰ Δημόσια Ταμεῖα διαφόρων ξένων ἀργυρῶν νομισμάτων ἀπὸ α' Αὐγούστου ε.ε.

(23) Για τὸ θέμα, cf.: I. KOKKINAKΗΣ, *Νόμισμα καὶ πολιτικὴ στὴν Ελλάδα, 1830-1910*, Αθήνα, Αλεξάνδρεια/ΕΕΤ, 1999, σ. 195-203.

(24) Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο θα μπορούσαμε νὰ παρατηρήσουμε τὴν προμοδότηση τῆς φιλελεύθερης οικονομικῆς ιδεολογίας ἀπὸ ἓνα μέρος τοῦ ἐλληνικοῦ διαφωτισμοῦ, ἤδη ἀπὸ τὶς ἀρχές τοῦ 19ου αἰῶνα. Οἱ προσανατολισμοὶ ὅσον ἀφορᾷ τὴν οικονομικὴ συγκρότηση τοῦ ἐλληνισμοῦ μοιάζουν νὰ συμπορεύονται με τὸν πολιτικὸ φιλελευθερισμὸ. Για παράδειγμα, ἀναφέρουμε τὶς οικονομικὲς ἀπόψεις τοῦ Αδ. Κοραΐ, σπέρματα τῶν ὁποίων ἀνιχνεύουμε στὴν Ἀλληλογραφία τοῦ. Βλέπε, ἐπίσης, τὴν εἰσαγωγή τοῦ Φ. ΗΛΙΟΥ στὸ: Φ. ΗΛΙΟΥ (ἐπιμ.), *Σταμάτης Πέτρον. Γράμματα ἀπὸ τὸ Ἀμστερνταμ*, Αθήνα, Ερμής, 1976.

(25) Νόμος ΧΜΔ'/3-7-1877.

(26) Ὑπολογισμοὶ βάσει στοιχείων ἀπὸ τὸ: Ν. ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ, *Ἡ νομισματικὴ ... op. cit.*, σ. 64.

(27) Cf. H. PARKER WILLIS, *A history of the Latin Monetary Union. A study of international monetary action*, New York, Greenwood Press, 1968, 1η ἐκδ. 1901, σ. 217-235. Ἐπίσης: Νόμος ΑΤΜΓ', *περὶ κηρώσεως νομισματικῶν συμβάσεων*, 27.12.1885, ὅπου ἐπισυνάπτεται ἡ σχετικὴ Συμφωνία τῶν 4 κρατῶν με ἡμερομηνία 25.10.1885.

(28) *Σύμβασις περὶ κατασκευῆς ἀργυρῶν ἐλληνικῶν κερμάτων ἐκ δραχμῶν 1.800.000*, 21.9.1882.

(29) I. KOKKINAKΗΣ, *Νόμισμα καὶ πολιτικὴ στὴν Ελλάδα ... op. cit.*, σ. 204-205. Για τὸ σημαντικό αὐτὸ θέμα βλ. τὴν ευρύτερη ἀνάλυση τοῦ Ε. ΠΡΟΝΤΖΑ [*Ἡ ἀυθεντία τοῦ νομίσματος στὴ νεοελληνικὴ κοινωνία*, Αθήνα, ΕΜΝΕ, 1995, σ. 92-93].

(30) Τα παραπάνω στοιχεῖα ἀντλήθηκαν ἀπὸ: Γ. ΚΑΤΣΕΛΙΔΗ, *Τὸ νόμισμα*, Αθήνα, ΕΕΤ, 1996, ἀναστ. τῆς ἐκδ. τοῦ 1902, σ. 284-286 καὶ Σ. Π. ΣΚΙΑΔΑ, *Ἡ ἀναγκαστικὴ κυκλοφορία*, Παρνασσός, ΙΖ', Ἰούλιος 1895, ἀναδημοσίευση στὸ: Ζ. ΔΕΜΑΘΑΣ, Θ. ΚΑΛΑΦΑΤΗΣ, Θ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ, *Νομισματικὲς κρίσεις καὶ ἡ κρατικὴ διαχείρισή τους στὴν Ελλάδα 1880-1930*, σ. 94-96. Σύμφωνα με τὰ στοιχεῖα τοῦ Κατσελίδη, ἕως τὴν ἀρση τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας τὸ 1884, τὸ χρέος τῆς κυβέρνησης πρὸς τὶς τράπεζες εἶχε περίπου τετραπλασιασθεῖ, ἐνῶ ἀντίστοιχα εἶχε ἀυξηθεῖ καὶ τὸ ὄριο κυκλοφορίας τῶν τραπεζογραμματίων.

(31) ΦΕΚ 10, 10 Ἰανουαρίου 1884, Νόμος ΑΡΚΗ', *περὶ κηρώσεως συμβάσεως ἀφορώσεως τὴν συνομολόγησιν δανείων ἐκ δραχμῶν 170.000.000*.

(32) Θ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ, *Συμπερασματικὲς ἐπισημάνσεις γιὰ τὶς νομισματικὲς ἐξελίξεις τὴν περίοδο 1880-1930*, in: Ζ. ΔΕΜΑΘΑΣ, Θ. ΚΑΛΑΦΑΤΗΣ, Θ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ, *Νομισματικὲς κρίσεις ... op. cit.*, σ. 71.

(33) Γ. ΚΑΤΣΕΛΙΔΗΣ, *Τὸ νόμισμα ... op. cit.*, σ. 282.

Οἱ φωτογραφίες τῶν νομισμάτων προέρχονται ἀπὸ τὴ νομισματικὴ συλλογὴ τῆς Τραπεζῆς Ελλάδος.

Οἱ φωτογραφίες τῶν τραπεζογραμματίων εἶναι ἀναπαραγωγή ἀπὸ τὸ λεύκωμα *Ἄλφα Τράπεζα Πίστεως, Τα χαρτονομίσματα τῆς Ελλάδος, Αθήνα, 1994*.

ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ΚΑΝΟΝΕΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗΣ

Το *Δελτίον* της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών δέχεται ανέκδοτα άρθρα προς δημοσίευση εφόσον είναι επώνυμα, σχετίζονται με επίκαιρα ή διαχρονικά ζητήματα του τραπεζικού τομέα και παρουσιάζουν το θέμα τους με σαφή, αναλυτικό και επιστημονικό τρόπο. Τα κείμενα πρέπει να αποστέλλονται δακτυλογραφημένα σε διπλό διάστημα σε τρία τυπωμένα αντίγραφα και σε δισκέτα 3,5 ιντσών, σε μορφή Word. Η έκτασή τους δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 4.000-4.500 λέξεις και είναι απαραίτητο να συνοδεύονται από περίληψη (έως 100 λέξεις). Είναι επιθυμητή η παράθεση Βιβλιογραφίας.

Για να δημοσιευτεί ένα κείμενο, πρέπει να εγκριθεί από τη Συντακτική Επιτροπή. Οι αρνητικές αποφάσεις δεν αιτιολογούνται. Το περιοδικό και η ΕΕΤ δεν δεσμεύονται σε καμία περίπτωση από τις απόψεις των συγγραφέων. Η μερική ή ολική αναπαραγωγή κειμένων του περιοδικού επιτρέπεται μόνο με την άδεια του Εκδότη.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επικοινωνούν
με την κα Α. Μανιάτη, τηλ. 010 3386.532, fax 010 3615.324
e-mail: amaniati@hba.gr

ΣΥΣΤΑΣΗ

Προκειμένου να διασφαλιστεί
η απρόσκοπτη παράδοση του **ΔΕΛΤΙΟΥ** σε κάθε αποδέκτη
παρακαλούμε σε περίπτωση αλλαγής
της υπηρεσιακής θέσης ή της ταχυδρομικής σας διεύθυνσης
να ειδοποιείται ο Υπεύθυνος Διανομής
κ Δημήτρης Λαμπρόπουλος
τηλ.: 010 3386.547, fax: 010 3386.596
e-mail: dlambrop@hba.gr

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ Ε.Ε.Τ.
Σόλωνος & Μασσαλίας 1 • 106 80 Αθήνα
Τηλ. Κέντρο 010.3386.500 • Fax 010.3386.596
E-mail: hba@hba.gr

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ: Τηλ. 010.3386.400
Fax 010.3618.714 / 010.3613.842 • E-mail: eti@hba.gr